

ДЕРЖАВНА СЛУЖБА СТАТИСТИКИ УКРАЇНИ  
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ СТАТИСТИКИ, ОБЛІКУ ТА АУДИТУ

XX ВСЕУКРАЇНСЬКА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

**Присвячена пам'яті д.е.н., професора,  
заслуженого діяча науки і техніки України  
ОЛЕКСІЯ СЕРГІЙОВИЧА БОРОДКІНА**

**РОЗВИТОК СИСТЕМИ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ,  
АУДИТУ ТА ОПОДАТКУВАННЯ В УКРАЇНІ:  
ТЕОРІЯ, МЕТОДОЛОГІЯ, ОРГАНІЗАЦІЯ**

Тези доповідей учасників конференцію зареєстровано в УкрІНТЕІ,  
посвідчення № 95 від 25 січня 2022 р.

КИЇВ –

""2022

УДК: 657.1; 657.36; 657.6

Р 64

Рекомендовано до друку Вченою радою  
Національної академії статистики, обліку та аудиту  
(протокол №7 від 28 лютого 2022 р.)

Розвиток системи обліку, аналізу, аудиту та оподаткування в Україні: теорія, методологія, організація: збірник тез доповідей учасників XX Всеукраїнської науково-практичної конференції. К.: Інтерсервіс, 2022. 252 с.

ISBN 978-966-999-257-4

Тези Всеукраїнської наукової конференції містять результати, пошукові дослідження в галузі бухгалтерського обліку, аналізу, оподаткування та аудиту. Матеріали друкуються в авторській редакції. Редакційна колегія не несе відповідальності за достовірність статистичної та іншої інформації, наданої в рукописах, та залишає за собою право не поділяти поглядів деяких авторів на ті чи інші питання, які розглянуті на конференції.

Збірник матеріалів конференції складається з двох частин доповідей – наукової та студентської.

ISBN 978-966-999-257-4

## КАФЕДРА ОБЛІКУ, АУДИТУ ТА ОПОДАТКУВАННЯ

Із 1987 року в Інституті статистики, обліку та аудиту було утворено кафедру бухгалтерського обліку. Першим завідувачем кафедри був призначений Заслужений діяч науки і техніки України, доктор економічних наук, професор О. С. Бородкін. Після смерті Бородкіна О. С., з січня 2003 року завідувачем кафедри було призначено д.е.н., професора Нападовську Л. В., з вересня 2003 року по серпень 2013 року обов'язки завідувача кафедри виконував д.е.н., професор Пантелеєв В. П. З вересня 2013 року завідувачем кафедри було призначено д. пед. н, професора Теловату М. Т.

З вересня 2017 року затверджена нова назва кафедри – «Обліку та оподаткування». Кафедра у складі обліково-статистичного факультету Національної академії статистики, обліку та аудиту (НАСОА), здійснює професійну підготовку майбутніх фахівців за спеціальністю 071 «Облік та оподаткування» за ступенями вищої освіти: бакалавр та магістр.

З вересня 2021 року за результатами реорганізації створено кафедру обліку, аудиту та оподаткування, яку очолив д.е.н. професор Корінько Микола Данилович.

За кафедрою закріплено двадцять сім навчальних дисциплін, які викладаються здобувачам вищої освіти двох факультетів академії денної та заочно-дистанційної форм навчання. Кафедра проводить ініціювання щодо формування вибіркових дисциплін для навчальних планів за напрямом підготовки 071 «Облік та оподаткування».

На кафедрі працює: вісім докторів наук (Зоріна О. А., Каменська Т. О. Корінько М. Д., Лубенченко О. Е., Пилипенко О. І., Соколенко Л. Ф., Шевчук В. О., Шульга С. В.); чотири кандидати наук (Новіченко Л. С., Петраковська О. В., Щирська О. В., Юрченко О. А.); один старший викладач (Свирида О. А) та методист Приходюк А. О.

Висока професійність, педагогічна майстерність, практичний досвід, наукові здобутки науково-педагогічних працівників кафедри є основою підготовки фахівців нової генерації, вільних у своєму світогляді від догм, які розуміються на особливостях теперішнього і майбутнього економічного розвитку країни є конкурентоспроможними на ринку праці, ефективно здійснюють взаємодію в професійному, корпоративному та суспільному середовищі, таких, що володіють соціальною мобільністю і мають стійкий попит у працедавців.

## ЗМІСТ

### Тези доповідей учасників-науковців

#### **Potapova M.**

Statistical study of the features of the labour market  
in Ukraine during wartime .....13

#### **Yurchenko O.**

The accounting of sick leave E-certificates:  
myths or realities for business ..... 15

#### **Безверхий К. В.**

Взаємозв'язок фінансового капіталу інтегрованої звітності  
із системою бухгалтерського обліку .....19

#### **Василевська-Смаглюк О. М.**

Адаптація контролю та його інформаційного забезпечення  
до вимог дотримання бюджетної безпеки .....21

#### **Гончаренко О.О., Шинкаренко О. М.**

Сутність дисконтування та загальні вимоги до заборгованостей,  
що підлягають дисконтуванню .....24

#### **Зоріна О. А.**

Податкові реформи для малого бізнесу в умовах воєнного стану .....28

#### **Іваненко В. О.**

Додана вартість як об'єкт економічного аналізу виробництва  
продукції у контексті маркетингової стратегії підприємства .....32

#### **Корінько М. Д.**

Система управлінського обліку: організаційний аспект .....35

#### **Куцик П. О.**

Підготовка фахівців з управлінського обліку в країні:  
потреба суб'єктів бізнесу .....38

**Лубенченко О. Е.**

Побудова системи управління якістю в аудиторській фірмі .....40

**Малишкін О. І.**

Особливості інвентаризації розрахунків за податками/зборами  
в умовах електронного кабінету .....45

**Мошковська О. А.**

Обґрунтування комплексу заходів щодо впровадження  
управлінського обліку в систему управління економічною  
безпекою підприємства .....49

**Новіченко Л. С.**

Організаційно-методичні положення проведення державного  
фінансового аудиту діяльності суб'єктів господарювання .....54

**Пантелєєв В. П., Тігаренко Г. Б.**

Мобілізація резервів ефективності  
оподаткування з рентної плати за воду .....57

**Петраковська О. В.**

Елементи облікової політики щодо витрат підприємства .....61

**Пилипенко О. І.**

Пріоритети організації бюджетування на підприємствах:  
обліково-аналітичний аспект .....64

**Сагін Д. А., Мирошніченко І. В.**

Аудит та фінансовий моніторинг в умовах воєнного стану .....68

**Цебень Р. Л.**

Управлінський та стратегічний облік в структурі  
облікової системи електроенергетичних підприємств-операторів  
системи розподілу .....71

**Шевчук В. О.**

Stem-analytics-education: аналітичні підходи  
до оцінювання продовольчих можливостей України  
у контексті глобальної безпеки .....74

**Шигун М. М., Журавель А. А.**

Сутність податку на додану вартість при роздрібних продажах .....81

**Щирська О. В.**

Бізнес-модель нового бізнесу .....86

**Шульга С. В.**

Воєнний стан. Інвентаризація активів .....89

**Тези доповідей учасників-студентів****Ананьєва Д. Р.**Розвиток класифікації витрат на оплату  
праці в системі бухгалтерського обліку ..... 94**Баліцька Н. І.**Управлінський облік як вихідний елемент  
ефективної системи контролінгу підприємства ..... 99**Бреус В. В.**

Ефективність фінансового корпоративного контролю ..... 103

**Бендер Б.**

Інструменти аналізу табличних даних в сфері біотехнологій ..... 105

**Білоус Г. П.**

Теоретичні засади обліку грошових коштів підприємства ..... 107

**Бочуля А. В.**

Сучасний підхід до управлінського обліку ..... 110

**Гарашенко А. М.**Облік розрахунків із учасниками на підприємстві:  
методичний аспект ..... 113**Грицай І. А.**Роль екологічних податків у боротьбі зі зміною клімату:  
Україна та європейський досвід ..... 117**Гриценко Є. А.**Особливості та проблематика діяльності  
корпоративних підприємств в Україні ..... 120**Дармостук В. С.**

Фінансові інвестиції та фінансові інструменти: обліковий аспект ... 124

**Дунда В. О.**

Напрямки гармонізації системи  
бухгалтерського обліку та оподаткування в Україні ..... 129

**Дяченко К. М.**

Автоматизація обліку та аналізу даних засобами  
функцій електронних таблиць Microsoft Excel ..... 132

**Жур Д. О., Ганзій М. Р.**

Інформаційні технології у маркетинговій діяльності ..... 135

**Заглада З. Р.**

Роль документування в системі бухгалтерського  
обліку інвестиційної нерухомості на підприємстві ..... 137

**Іванова Д. В.**

Особливості автоматизації обліку на підприємствах  
України з використанням хмарних технологій ..... 142

**Киричок В.**

Проблеми обліку та оподаткування розрахунків з оплати праці ..... 144

**Колосова Д. В.**

Business intelligence в системі аналізу  
управлінської інформації ..... 146

**Колядич М.**

Проблеми формування і використання  
державних фінансових ресурсів ..... 147

**Кошикова Л. П.**

Завдання організації обліку основних засобів  
в системі управління підприємством ..... 149

**Кучер Ю. В.**

Криптовалюта в Україні: легалізація та ризики ..... 151

**Ластовецький Д. Д.**

Організація бухгалтерського обліку  
дебіторської заборгованості ..... 155

**Ломухін В. С.**

Фінансові результати діяльності підприємства:  
економічний зміст поняття ..... 158

**Люльчук Д. К.**

Національний та міжнародний досвід розвитку  
бухгалтерського обліку ..... 160

**Матусевич Д. Б.**

Взаємозв'язок економіки, фінансів  
та інформаційних технологій ..... 164

**Мехов М. С.**

Паливно-мастильні матеріали як об'єкт бухгалтерського обліку ..... 166

**Монь Ю. І.**

Організаційно-методичний аспект аудиту виробничих  
запасів на підприємстві ..... 169

**Олійник Д. В.**

Система аналізу в управлінні фінансово-економічною  
безпекою підприємства ..... 173

**Пахарина А. Є.**

Цифрові фінансові активи: дорога від майнінгу до нового  
об'єкту бухгалтерського обліку ..... 175

**Педоренко М.**

Інститут бюджетної політики ..... 179

**Подран А. В.**

Облік капітальних інвестицій ..... 182

**Позичук М.**

Актуальні проблеми страхово захисту  
фінансової системи України ..... 187

**Рак І. О.**

Внутрішня звітність підприємства за кредитними операціями ..... 191

**Саковець І. С.**

Генезис економічного аналізу в Україні ..... 193

**Селезень М. О.**

Облік соціальних відпусток: креативні підходи  
в частині нарахування та виплати ..... 197



**Семенченко В. В.**

Застосування інтерактивних технологій в освітньому процесі .....200

**Семенченко В.**

Проблеми автоматизованого обліку ФОП .....202

**Смоляр В. Р.**

Організаційні засади формування фінансових  
результатів підприємства .....205

**Стецюк Є. Б.**

Фінансові інвестиції в сільському господарстві .....209

**Таранова В.**

Фінансова політики держави: зміст та сутність .....213

**Ушаков С.**

Методологічні аспекти управління депозитними  
зобов'язаннями комерційними банками .....216

**Фесак А. С.**

Проблеми економіко-соціальної трансформації в Україні .....220

**Хомич К. О.**

Актуальні питання бухгалтерського обліку грошових коштів .....224

**Цешнатій А. В.**

Організаційно-методичні аспекти обліку  
грошових коштів та шляхи їх оптимізації .....226

**Цигульська О. В.**

Формування облікової політики щодо основних  
засобів підприємства .....229

**Цюцюра Л. Г.**

Особливості документування господарських  
операцій в сучасних умовах господарювання .....231

**Черкаська Є. В.**

Система управління станом економічної безпеки підприємства:  
значення, основні завдання, принципи та елементи .....234

**Швидкий А.**

Медичне страхування в Україні в умовах війни .....236

**Шевченко Т. В.**

Облік лікарських припаратів у закладах охорони здоров'я  
в період пандемії COVID-19 .....238

**Шендрик К. А.**

Актуальні питання вибору системи оподаткування  
та форми ведення бізнесу .....242

**Штепа Д. С.**

Нарахування та сплата земельного податку в Україні .....245

**Щека А. Ю.**

Основні засади облікового забезпечення спільної  
діяльності без створення юридичної особи .....248

**Тези доповідей  
учасників-науковців**

**Редакційна колегія:*****Голова редакційної колегії:***

**Момотюк Л. Є.**, перший проректор НАСООА, доктор економічних наук, професор.

***Заступник Голови:***

**Корінько М. Д.**, завідувач кафедри обліку, аудиту та оподаткування НАСООА, доктор економічних наук, професор.

***Члени редакційної колегії:***

**Пилипенко О. І.**, декан обліково-статистичного факультету НАСООА, доктор економічних наук, доцент;

**Куцик П. О.**, ректор Львівського торговельно-економічного університету, професор кафедри обліку, контролю, аналізу та оподаткування, доктор економічних наук, професор;

**Зоріна О. А.**, професор кафедри обліку, аудиту та оподаткування НАСООА, доктор економічних наук, доцент;

**Каменська Т. О.**, професор кафедри обліку, аудиту та оподаткування НАСООА, доктор економічних наук, професор;

**Лубенченко О. Е.**, професор кафедри обліку, аудиту та оподаткування НАСООА, доктор економічних наук, професор;

**Соколенко Л. Ф.**, професор кафедри обліку, аудиту та оподаткування НАСООА, доктор економічних наук, доцент;

**Шевчук В. О.**, професор кафедри обліку, аудиту та оподаткування НАСООА, доктор економічних наук, професор;

**Мотузка О. М.**, завідувач редакційно-видавничого відділу НАСООА, кандидат економічних наук, доцент.

***Учений секретар конференції:***

**Петраковська О. В.**, доцент кафедри обліку, аудиту та оподаткування НАСООА, кандидат економічних наук, доцент.

**Potapova M.,**  
PhD in Economics, Associate Professor,  
Associate Professor of Department of Statistics  
and Mathematical Methods in Economics,  
*National Academy of Statistics, Accounting and Audit*  
(Kyiv)

## **STATISTICAL STUDY OF THE FEATURES OF THE LABOUR MARKET IN UKRAINE DURING WARTIME**

The morning of February 24th, 2022, has changed the life of every Ukrainian forever, because it was on this day that the Russian invasion of Ukraine began. Everyone was forced to adapt to new conditions. Some Ukrainians left homes, others lost their jobs and livelihoods; some of our compatriots lost their lives ...

The labor market in the country has undergone huge changes. A study conducted by the personnel portal grc.ua shows a shortage of staff in vital areas, which is caused by the relocation of people to the western regions of Ukraine. Thus, according to the data of the expert and analytical center of the portal, the number of specialists who were actively looking for work in March 2022 decreased by 16 times, compared to January 2022. The largest decrease occurred in Kyiv region, Kyiv, Dnipropetrovsk region, Sumy, Zaporizhia and Kharkiv regions [1].

The management of companies has to make only short-term decisions and be constantly ready for change. Some companies have decided to close because of their inability to guarantee the payment of wages, while others are trying to survive in the new environment. The management of some companies decided to keep the staff by payments for actual time worked by an employee and financial assistance. The latter applies in particular to those who find themselves in the occupied territories. Thus, the ATB-Market and Silpo chains had to close some of their stores.

As of the end of March, 20% of companies were fully operational; 40% were not operating at all; 30% planned to resume operations in the near future; the rest ones either limited their operations in some regions or planned to close their businesses [2].

The labor market is experiencing a lack of information about the professions of internally relocated people, as this would help close some vacancies in the

western regions of the country. Also, the evacuation of enterprises, according to experts, may revive the labor market in Western Ukraine [2].

It should also be taken into account that some of our specialists (particularly women) who had to flee to Europe due to the war will also be employed. These data will become known over time.

Analyzing the data of the website work.ua as of the end of April 2022, we can note that the most popular in Ukraine were specialists in the category “Working specialties, production”, “Service sector”, “Sales, purchasing”, “IT, computers, Internet”.

It should be noted that job search sites have faced unforeseen difficulties, as some vacancies can quickly become obsolete due to wartime, which requires constant updating.

The world labor market is constantly changing. It has undergone tremendous changes since the COVID-19 pandemic, when remote work has become commonplace. Inevitably, the war in Ukraine will cause changes in the labor market. According to the beliefs of some analysts, this is especially true of professions in demand after the war, such as experts in security (particularly energy); professional military; psychologists (especially the military ones), physicians, specialists in modern construction and architecture technologies, defense industry workers, and modern educators, ready to provide a real quality education [3].

## References

1. Yak znayty robotu pid chas viyny. Naskil'ky zmenshyvsya rynek pratsi, yaki profesiyi mayut' naybil'shyy popyt, yakykh volonteriv shukayut' naychastishe [How to find a job during the war. How much the labour market has shrunk, which professions are most in demand, which volunteers are most sought after]. Retrieved from: [https://biz.nv.ua/ukr/economics/rinok-pracipid-chas-viyni-shcho-zminilosya-za-nepovni-tri-tizhni-doslidzhennya-novini-ukrajini-50225353.html?utm\\_content=set\\_lang](https://biz.nv.ua/ukr/economics/rinok-pracipid-chas-viyni-shcho-zminilosya-za-nepovni-tri-tizhni-doslidzhennya-novini-ukrajini-50225353.html?utm_content=set_lang) (date of access: 25.04.2022) [in Ukrainian].

2. Chayka O. Ni lyudey, ni zarplatni. Yak vplynula viyna na rynek pratsi v Ukrayini [Chaika O. Neither people nor salaries. How the war affected the labour market in Ukraine]. Retrieved from: <https://focus.ua/uk/economics/510294-kak-povliyala-voyna-na-rynok-truda-v-ukraine> (date of access: 25.04.2022) [in Ukrainian].

3. Filatov V. Yak zminyt'sya rynek pratsi v Ukrayini cherez viynu [Filatov V. How will the labour market in Ukraine change due to the war]. Retrieved

from: <https://www.epravda.com.ua/columns/2022/04/1/685047/> (date of access: 25.04.2022) [in Ukrainian].

**Yurchenko O.,**  
PhD in Economics, Associate Professor,  
Associate Professor of Department for Accounting,  
Audit and Taxation,  
*National Academy of Statistics, Accounting and Audit*  
(Kyiv)

## **THE ACCOUNTING OF SICK LEAVE E-CERTIFICATES: MYTHS OR REALITIES FOR BUSINESS**

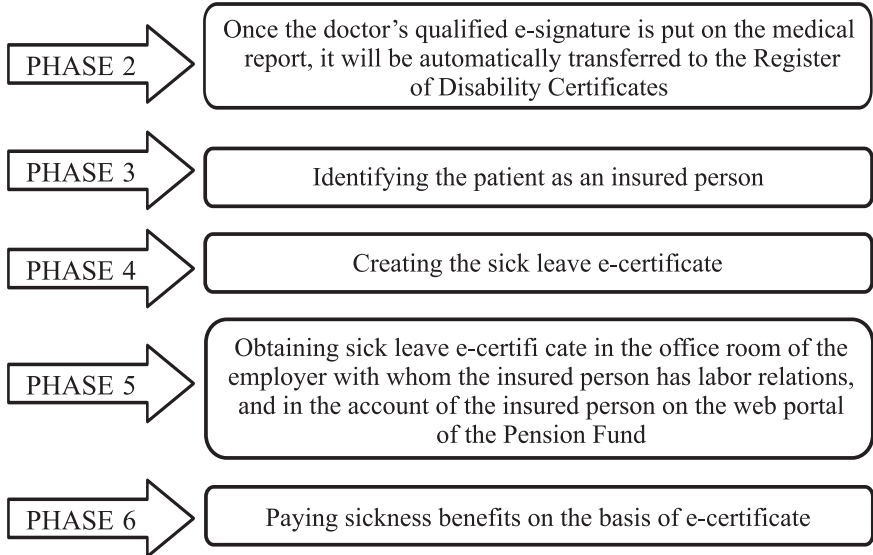
Payments of benefits to employees due to temporary loss of capacity for work have significant importance in the scheme of employee benefits. The transition period in implementing sick leave e-certificates (referred hereinafter as e-certificates) started in Ukraine on October 1, 2021. Today, all the healthcare institutions are obliged to issue e-certificates. It, however, should be noted that the procedure for “issuance” of e-certificate differs from the conventional order of issuance of a paper sick leave. From now on, medical staff do not have to fill a blank form of disability certificate, hence, they do not need to know job-related details of a disabled person.

Figure 1 illustrates the algorithm for the creation of e-certificate, including six phases beginning from the moment when the patient solicits the doctor to issue him/her a sick leave certificate in order to receive a benefit on temporary loss of capacity to work, payable to its holders.

At the first phase, the doctor in a healthcare institution examines the patient and creates the medical certificate of temporary disability, containing the following data: number of record in the Register of Medical Reports; the doctor’s report on temporary disability (“common decease or injury”, “ill child care” etc.); the validity of doctor’s report (dates of beginning and termination of its validity); reference to the previous medical report on temporary disability (if any); the mark about the beginning of a new case of temporary disability (if any) [1].

The medical report shall include administrative data, conclusions of the doctor made by the results of a medical review on temporary loss of the capacity to work, with indicating the date of beginning and the expected date of termination of the period of temporary loss of the capacity to work (the date of the

next examination by the patient's doctor). The medical report shall be certified by the qualified e-signature (referred to hereinafter as e-signature) and transferred thereafter to the Register of Medial Reports [5].



**Figure 1. An algorithm for creating sick leave e-certificate**

Source: summed up by the author on the basis of [1]

Once the medical report is created, the patient shall receive a short e-message. When a technical inaccuracy or wrong data is detected, the medical report can be altered. Alterations shall be made within seven calendar days (c. d.) by way of creating a new record in the Register of Medial Reports along with putting the mark about abrogation of the report that shall be altered. The primary data contained in the medical report will be stored in the central database of the online healthcare system, not being subject to alteration or deletion.

Because the medical report does not have the status of a sick leave e-certificate, it will not allow for payments of temporary disability benefits. It needs not to be shown to the employer (insurer). The medial report is meant for doctors and the patient himself. It can be printed upon the patient's request.

At the second phase of creating e-certificate, the doctor shall put his/her e-signature on the medical report, with e-certificate automatically transferred to the Register of Sick Leaves, created and operated by the Pension Fund of



Ukraine. A sick leave (e-certificate) can be created in this register using the software on the basis of the medical report [1]. But this can only be done on the condition that the patient is an insured person that is eligible for payments of benefits specific to sick leave.

The third phase in creating e-certificate is identifying the patient as an insured person. This requires the data from the Register of Insured Persons, which is a subsystem of the State Register of Social Insurance. Whereas the Register of Insurers is the source of data on the patient's employer who pays the insurance fee for the patient to the Pension Fund of Ukraine.

The data on insured persons are submitted to the Pension Fund of Ukraine by insurers-employers via consolidated reports on the insurance fee, the tax on incomes of physical persons, and the military fee. So, when the patient is officially employed, the Register of Insured Persons has to contain full data on him/her (surname, name, father's name, registration number of record-card, profession, position, data on accrued insurance contributions and insurance payments, etc.).

The fourth phase is the one of creating e-certificate. When it is confirmed that the patient is an insured person, his/her e-certificate with the unique registration number will be created automatically in the Register of Sick Leaves. This number has the following format: the first six digits signifying the number of the disability case, dash, the serial number of a sick leave, dash, the number of version. The number of version will be signified by the digit "1", when the sick leave is created as a new one or as its continuation. The number will be increased ("2", "3" and so on) with each further amendment in the sick leave (primary one or its continuation), made on the basis the medical report [1].

The patient shall receive a text message on mobile phone from the Pension Fund of Ukraine, informing on the creation, number and duration of e-certificate. This certificate makes the patient eligible for sick leave, with the first five calendar days of temporary disability payed by the employer, with the amount of benefit fixed according to the Law of Ukraine on Compulsory Social Insurance [4].

The fifth phase in creating e-certificate is obtaining of e-certificate in the office room of the insure-employer with whom the insured person has labor relations (on the main or secondary job place), and in the insured person's account on the web portal of the Pension Fund of Ukraine. It takes place in the day when e-certificate is created.

E-certificate is considered as issued after seven calendar days since the date of its closure, whereas the sick leave for pregnancy – after seven calendar days

after the date of its opening [1]. Within this period e-certificate can be subject to amendments (through correcting medical reports) or can be qualified as one created by improper way.

At the finishing phase, the benefit on temporary disability is paid on the basis of e-certificate. When e-certificate is issued and can be used as the basis for payment of the benefit, the insurance commission (or the authorized person) of the employer will have 10 calendar days to assign the benefit (or to refuse its assignment) to the insured person. Within the next five days the employer shall create the statement-calculation and submit it to the Social Insurance Fund of Ukraine.

Summing up, the creation of e-certificate involves several phases at which the doctor issues only medical e-report. The patient is obliged to inform his/her employer about it. E-certificate will not be created unless the patient is identified as an insured person. E-certificate can be visible for both the insured person and the employer in their accounts on the web portal of the Pension Fund of Ukraine.

## References

1. Zatverdzhennia poriadku vydachi (formuvannia) lystkiv nepratsezdatnosti v Elektronnomu reiestri lystkiv nepratsezdatnosti: nakaz MOZ Ukrainy vid 17.06.2021 r. No 1234 [The approval of the procedure for issuance (creation) of sick leaves in the Electronic Register of Sick Leaves: Decree of the Ministry of Health Protection of Ukraine from 17.06.2021 r. No 1234]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0890-21#Text> (date of access: 02.04.2022) [in Ukrainian].

2. Deiaki pytannia orhanizatsii vedennia Elektronnoho reiestru lystkiv nepratsezdatnosti ta nadannia informatsii z nioho: postanova KМУ vid 17.04.2019 r. No 328 [Some issues of organization of the maintenance of the Electronic Register of Sick Leaves and providing information from it: Decree of the Cabinet of Ministers of Ukraine from 17.04.2019 No 328] Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/328-2019-%D0%BF#Text> (date of access: 02.04.2022) [in Ukrainian].

3. Pro zatverdzhennia Poriadku finansuvannia strakhuvannykh dlia nadannia materialnoho zabezpechennia zastrakhovanykh osobam u zviazku z tymchasoivoiu vtratoi pratsездatnosti ta okremykh vyplat poterpilym na vyrobnytstvi za rakhunok koshtiv Fondu sotsialnoho strakhuvannia Ukrainy: postanova pravlinnia Fondu sotsialnoho strakhuvannia Ukrainy vid 19.07.2018 r. No 12 [Approval of the procedure for financing of insurers for providing allowances to insured persons due to temporary loss of the capacity to work and some cat-

egories of allowances to work accident victims from the Social Insurance Fund of Ukraine: Decree of the Board of the Social Insurance Fund of Ukraine from 19.07.2018 r. No 12]. Retrieved from <http://www.fssu.gov.ua/fse/control/main/uk/publish/article/958546> (date of access: 02.02.2022) [in Ukrainian].

4. Pro zahalnooboviazkove derzhavne sotsialne strakhuvannia: zakon Ukrainy vid 23.09.1999 r. No 1105-XIV [Compulsory state social insurance: Law of Ukraine from 23.09.1999 No 1105-XIV]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1105-14#Text> (date of access: 02.02.2022) [in Ukrainian].

5. Deiaki pytannia formuvannia medychnykh vysnovkiv pro tymchasovu nepratsездatnist ta provedennia yikhnoi perevirky: nakaz MOZ vid 01.06.2021 r. No 1066 [Some issues of creating medical reports on temporary disability and conducting their review: Decree of the Ministry of Health Protection of Ukraine from 01.06.2021 No 1066]. Retrieved from <https://pravo.uteka.ua/doc/deyaki-pitannya-formuvannya-medichnix-visnovkiv-pro-timchasovu-nepracsездatnist-ta-provedennya-ixnoi-perevirki> (date of access: 02.02.2022) [in Ukrainian]

**Безверхий К. В.,**

к.е.н., доцент,

доцент кафедри фінансового аналізу та аудиту  
*Державний торговельно-економічний університет*  
(м. Київ)

## **ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ФІНАНСОВОГО КАПІТАЛУ ІНТЕГРОВАНОЇ ЗВІТНОСТІ ІЗ СИСТЕМОЮ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ**

Капітал став центральною економічною категорією, яку з появою загальновідомої праці К. Маркса і до сьогодні не перестають використовувати як вітчизняні, так і зарубіжні дослідники. З одного боку у фінансову звітність підприємства закладено дві концепції капіталу: фінансову та фізичну, а з іншого в інтегровану звітність закладено шість видів капіталу, одним із яких є фінансовий капітал. Саме він до появи інтегрованої звітності цікавив переважну більшість стейкхолдерів фінансової звітності, проте з розвитком соціально-економічних відносин, а також з розвитком суспільства акцент на інші види капіталів починає стрімко зростати, хоча вагомість фінансового капіталу ще має неабиякий вплив на прийняття управлінських рішень. Саме тому, актуальним питанням буде виділення

взаємозв'язку фінансового капіталу, що входить до складу інтегрованої звітності із системою бухгалтерського обліку.

В наших попередніх дослідженнях [1, с. 154-155] було зосереджено увагу на порівняльній характеристиці концепцій капіталу у фінансовій та інтегрованої звітності підприємства.

Взаємодію фінансового капіталу, що входить до складу інтегрованої звітності із системою бухгалтерського обліку наведено в табл. 1.

Таблиця 1

**Взаємодія фінансового капіталу, що входить до складу інтегрованої звітності із системою бухгалтерського обліку**

Вид капіталу	Джерело бухгалтерського обліку та фінансової звітності	
	В активах	В пасивах
	Стаття «Гроші та їх еквіваленти», код рядка 1165 розділу II «Оборотні активи»	Гроші та їх еквіваленти як: 1) власні джерела: (Стаття «Зареєстрований (пайовий) капітал», код рядка 1400 (синтетичний рахунок 40 «Зареєстрований (пайовий) капітал»),
<b>Ф І Н А Н С О В И Й  К А П І Т А Л</b>	активу Балансу (Звіту про фінансовий стан) (форма № 1) (синтетичні рахунки бухгалтерського обліку: рахунок 30 «Готівка», 31 «Рахунки в банках», аналітичні рахунки бухгалтерського обліку: 333 «Грошові кошти в дорозі в національній валюті», 334 «Грошові кошти в дорозі в іноземній валюті», 335 «Електронні гроші, номіновані в національній валюті», 351 «Еквіваленти грошових коштів»)	стаття «Додатковий капітал», код рядка 1410 (синтетичний рахунок 42 «Додатковий капітал»), стаття «Резервний капітал», код рядка 1415 (синтетичний рахунок 43 «Резервний капітал»), стаття «Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)», код рядка 1420 (аналітичний рахунок 441 «Прибуток нерозподілений» або 442 «Непокриті збитки») розділу I «Власний капітал» пасиву Балансу (Звіту про фінансовий стан) (форма № 1), стаття «Цільове фінансування», код рядка 1525 (синтетичний рахунок 48 «Цільове фінансування і цільові надходження») розділу II «Довгострокові зобов'язання і забезпечення» пасиву Балансу (Звіту про фінансовий стан) (форма № 1) тощо); 2) запозичені джерела: (Стаття «Довгострокові кредити банків», код рядка 1510) розділу II «Довгострокові зобов'язання і забезпечення» пасиву Балансу (Звіту про фінансовий стан) (форма № 1), стаття «Короткострокові кредити банків», код рядка 1600 (синтетичний рахунок 60 «Короткострокові позики») розділу III «Поточні зобов'язання і забезпечення» пасиву Балансу (Звіту про фінансовий стан) (форма № 1) тощо)

Джерело: складено автором

В процесі проведеного дослідження автором запропоновано методику, яка дозволила сформуванню бачення про те, як фінансовий капітал, що входить до складу концепції інтегрованої звітності взаємодіє із системою бухгалтерського обліку, визначено інформаційні джерела такого капіталу, як відповідні статті фінансової звітності, так і синтетичні та аналітичні рахунки бухгалтерського обліку, що в свою чергу вивело розуміння фінансового капіталу на якісно новий рівень.

### Список використаних джерел

1. Безверхий К. В. Критичний аналіз концепцій інтегрованої звітності корпоративних підприємств. *Фінанси, облік і аудит: Зб. наук. праць*. 2018. Вип. 1(31). С.149 – 160.

**Василевська-Смаглюк О. М.**,  
аспірантка кафедри обліку, аудиту та оподаткування,  
*Національна академія статистики, обліку та аудиту*  
(м.Київ)

## АДАПТАЦІЯ КОНТРОЛЮ ТА ЙОГО ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДО ВИМОГ ДОТРИМАННЯ БЮДЖЕТНОЇ БЕЗПЕКИ

Небувала за жорстокістю війна, розв'язана путінською Росією, зумовила запровадження воєнного стану в Україні і відповідно до його умов вимагає значного посилення контролю за виконанням бюджету. Ці обставини змінюють сукупність вимог до системи бюджетного контролю, її складових і системного забезпечення. Особливості воєнного стану мають враховуватися з метою посилення бюджетного контролю та удосконалення його інформаційного забезпечення.

Передовсім ідеться про безумовне дотримання норм Бюджетного кодексу України. Згідно з його вимогами бюджет як основоположний фінансовий план держави в умовах воєнного стану повинен передбачати істотне посилення контролю за формуванням і використанням фінансових ресурсів для забезпечення завдань та функцій, що покладаються на органи державної влади і місцевого самоврядування.

Зростає актуальність жорсткого відстежування як джерел формування доходів бюджету, так і напрямів бюджетних видатків. За умов

теперішнього зниження активності бізнесу, викликаного воєнними діями, потоки фінансових ресурсів, пов'язані з формуванням доходів бюджету, стають особливим об'єктом бюджетного контролю. Що стосується контролю за видатками бюджету, то в цих умовах видатки мають спрямовуватися таким чином, аби забезпечувати безперервність функціонування суспільно-господарської системи країни.

Умови воєнного стану спричиняють закономірне зростання актуальності контролю бюджетної безпеки. Дотримання безпеки вимагає захищеності усіх ланок бюджетної системи. Особливої значущості набуває забезпечення збалансованості доходів бюджету з бюджетними видатками та дотримання фінансово-економічної рівноваги. В умовах воєнного стану суцільним контролем має охоплюватися вся бюджетна система країни. Особливо жорсткому контролю підлягають її ієрархічні рівні, а саме:

– на макроекономічному рівні контроль має охоплювати бюджетні установи, які є органами державної влади, а також створені ними організації, що повністю утримуються за рахунок державного бюджету;

– на мезоекономічному рівні контролю підлягають бюджетні установи, які є органами місцевого самоврядування (місцеві державні адміністрації, органи місцевого самоврядування (районні, районні у містах, міські, селищні, сільські ради) тощо), а також створені ними організації, що повністю утримуються за рахунок відповідного місцевого бюджету;

– на мікроекономічному рівні контроль має охоплювати сукупність організацій, створених органами державної влади для здійснення управлінських, соціально-культурних, науково-технічних або інших функцій некомерційного характеру, діяльність яких фінансується з державного бюджету або за визначених обставин із позабюджетного фонду на основі кошторису доходів і витрат.

Обставини воєнного часу також посилюють актуальність контролю за дотримання перебігу бюджетного процесу. Його нормами є адаптовані до цих обставин порядки складання, розгляду, затвердження бюджетів та їх виконання. Необхідність такого посилення особливо стосується контрольної функції бюджету: в умовах воєнного стану вона має забезпечувати перерозподіл формування та використання фінансових ресурсів між регіонами країни з метою сприяння тим регіонам, населення, виробничі потужності та інфраструктура яких страждають від наслідків бойових дій. Значущість контрольної функції бюджету в цих умовах істотно зростає, оскільки її виконання є запорукою забезпечення керованості сферою бюджетних відносин.

Специфіка гібридної війни Росії проти України обумовлює зміну вимог до інформаційного забезпечення бюджетного контролю. Надзвичайної значущості набуває інформація, релевантна для бюджетного контролю, а відтак і для дотримання бюджетної безпеки. Її важливість зростає у контексті сучасних викликів, зумовлених обставинами воєнного часу. Адже в теперішніх умовах релевантна інформація здатна бути прийнятною для того, аби відповідно спрямовувати контроль на акумулювання фінансових ресурсів та їх подальше використання з метою соціально-економічного розвитку регіонів країни.

Модернізація інформаційного забезпечення бюджетного контролю має здійснюватися відповідно до нинішніх викликів. При цьому слід брати до уваги адекватність спрямованості потоків інформаційних та фінансових ресурсів. Завдяки інформаційним потокам відбувається стеження за формуванням доходів бюджету та здійсненням бюджетних видатків. Відтак ідеться про дотримання взаємної відповідності спрямування інформаційних та фінансових потоків.

Іншим напрямом контролю є зіставлення ключових показників, що характеризують бюджет (доходів бюджету; видатків бюджету; бюджетного профіциту чи дефіциту) із показником валового національного продукту (ВНП) країни. Їхнє відношення до ВНП є важливим критерієм бюджетної безпеки і в умовах воєнного часу підлягає особливо ретельному контролю. Відповідно до теперішніх викликів мають бути встановлені порогові рівні бюджетної безпеки, зокрема, пороговий рівень бюджетного дефіциту. Запобігання бюджетному дефіциту в умовах гібридної війни потребує запровадження превентивного моніторингу його порогового рівня.

Конкретним фактографічним забезпеченням бюджетного контролю є статистична та облікова інформація. З огляду на те, що вона являє собою інформаційний «каркас» бюджетного менеджменту, інституційованість статистичної та облікової складових інформаційного забезпечення має посилювати релевантність кожної з них і сприяти дотриманню бюджетної безпеки.

Таким чином, розкриття бюджету як складника бюджетної безпеки потребує запровадження контролю адекватних безпекових критеріїв (зокрема, порогового рівня бюджетного дефіциту) з метою запобігання виникненню негативних відхилень. У перспективі, особливо в умовах цифрової економіки, зростатиме значущість статистичної та облікової інформації, призначених для контролю за дотриманням бюджетної безпеки.

**Гончаренко О. О.,**

к.е.н., доцент,  
доцент кафедри фінансів та обліку;

**Шинкаренко О. М.,**

к.е.н., доцент,  
доцент кафедри фінансів та обліку;

*Університет банківської справи, Черкаський інститут  
(м. Черкаси)*

## **СУТНІСТЬ ДИСКОНТУВАННЯ ТА ЗАГАЛЬНІ ВИМОГИ ДО ЗАБОРГОВАНОСТЕЙ, ЩО ПІДЛЯГАЮТЬ ДИСКОНТУВАННЮ**

Приведення вартості майбутніх грошових коштів до значення на теперішній момент визначається як дисконтування. За допомогою дисконтування є можливість визначити, скільки на теперішній момент коштують гроші, які будуть отримані/сплачені в майбутньому.

Відповідно до наказу Мінфіну «Про затвердження Змін до деяких нормативно-правових актів Міністерства фінансів України з бухгалтерського обліку» [1] дисконтуванню підлягають усі довгострокові зобов'язання та заборгованості починаючи з дати набрання чинності цього наказу, а саме з 29.10.2019 з відображенням у фінансовій звітності як зміни облікових оцінок.

Вимоги щодо дисконтування довгострокової заборгованості також визначені П(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість» [2] та П(С)БО 11 «Зобов'язання» [3], відповідно до яких для оцінки довгострокової заборгованості використовується теперішня вартість.

Теперішня вартість, відповідно до п. 4 НП(С)БО 11 «Зобов'язання» – це дисконтована сума майбутніх платежів (за вирахуванням суми очікуваного відшкодування), яка, як очікується, буде необхідна для погашення зобов'язання в процесі звичайної діяльності підприємства [3]. Таким чином дисконтування монетарних заборгованостей здійснюється з метою відображення у фінансовій звітності реальної вартості цієї заборгованості, якою вона буде на момент її погашення.

При цьому, дисконтуванню підлягає тільки довгострокова заборгованість (зобов'язання), яка є фінансовим інструментом (фінансовими



активами або фінансовими зобов'язаннями). Фінансовим активом визнається, зокрема, дебіторська заборгованість, що виникла в ході виконання контракту, яка дає право отримати в майбутньому грошові кошти від іншого підприємства. Фінансовим зобов'язанням є, зокрема, кредиторська заборгованість, що виникла в ході виконання контракту, яка зобов'язує підприємство сплатити гроші іншому підприємству.

Відповідно до Положень (стандартів) бухгалтерського обліку, зокрема, П(С)БО 10 довгострокова дебіторська заборгованість – це сума дебіторської заборгованості, яка не виникає в ході нормального операційного циклу і буде погашена після закінчення 12 місяців з дати балансу [2], а довгострокові зобов'язання, згідно п. 4 П(С)БО 11 це – усі зобов'язання, які не є поточними (поточними є зобов'язання, які будуть погашені протягом операційного циклу підприємства або повинні бути погашені протягом 12 місяців з дати балансу) [3].

Проте, незважаючи на загальнометодологічні вимоги «при визначенні доцільності здійснення дисконтування зобов'язань підприємства повинні самостійно аналізувати зміст первинних документів, умов договорів, положень Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» та П(С)БО» [4]. Так, прострочена заборгованість не може розглядатися як довгострокова, оскільки період повернення коштів одержувачу вже настав. Той факт, що заборгованість за зобов'язанням фактично не повернена на дату балансу (до терміну закінчення позовної давності), не надає їй статусу довгострокової, оскільки в будь-який момент кредитор має право вимагати повернення усієї суми такої заборгованості.

Відповідно до зазначених нормативних актів, дисконтувати необхідно будь-яку грошову заборгованість, яка належить до довгострокової, зокрема має строк погашення більше 12 місяців. Прикладом грошової заборгованості є борг за відвантаженими чи отриманими товарами, борги за позиками, векселями, облігаціями, а також заборгованість по депозитах чи кредитах у банках. Отже, необхідність дисконтування відрізняє довгострокову заборгованість від поточної, яка обліковується за її первісною (фактичною) вартістю, тобто за тією ж самою вартістю, за якою вона початково виникла [5].

Не зважаючи на існування вимог щодо заборгованостей, які підлягають дисконтуванню, обмежень у застосуванні дисконтування підприємствами не існує. Так, дисконтування заборгованостей зобов'язані проводити всі підприємства, що застосовують НП(С)БО або МСФЗ, включаючи мікро- і малі підприємства, а також платники єдиного податку 3 і 4 групи. Але, у тих підприємствах, які ведуть облік з МСФЗ, відповідно за

міжнародними стандартами може дисконтуватися не тільки довгострокова, але й поточна заборгованість.

Ще однією розповсюдженою ситуацією, пов'язаною з питаннями дисконтування, є операції з пролонгації кредиту (депозиту). З огляду на виокремлені Верховним Судом ознаки (операція з пролонгації кредиту (депозиту) на термін, що не перевищує 12 місяців, в бухгалтерському обліку відображається за рахунками короткострокових кредитів (депозитів). Якщо ж термін продовження дії перевищує один рік – за рахунками довгострокових кредитів (депозитів), можна констатувати: якщо первісний строк погашення заборгованості за позикою був більшим, ніж 12 місяців, а до затвердження фінансової звітності було укладено угоду про пролонгацію повернення заборгованості на строк понад 12 місяців, спірні зобов'язання за договором позики є довгостроковими, а тому вони підлягають дисконтуванню. Позика, первісно видана на строк не більше 12 місяців і ідентифікована в обліку як поточна, при пролонгації, як і раніше, залишається поточною (очікувалася до погашення протягом 12 місяців), отже не підлягає дисконтуванню.

Забезпечувальні платежі по довгостроковій оренді майна також повинні дисконтуватись за певних умов. Відповідно до п. 9 П(С)БО 11, у випадку, коли гарантійний (забезпечувальний) платіж, як засіб забезпечення виконання зобов'язань підлягає поверненню орендарю після закінчення строку дії договору оренди, тобто має ознаки застави, заборгованість для обох сторін договору є грошовою, відтак вона має оцінюватися за теперішньою вартістю, а отже, підлягає дисконтуванню [3]. Якщо ж гарантійний платіж буде зараховано в рахунок останнього орендного платежу (має ознаки завдатку), то такий платіж фактично є «товарною» кредиторською заборгованістю орендодавця з надання послуг оренди, а, відповідно, заборгованість має оцінюватися за сумою погашення та не має дисконтуватися (для сторін договору вона не є фінансовим активом або зобов'язанням).

Важливо зазначити, що факт нарахування відсотків чи ні не впливає на необхідність дисконтувати заборгованість. Не підлягає дисконтуванню довгострокова заборгованість, по якій нараховуються відсотки, якщо такі відсотки відповідають ринковій ставці. Прямого виключення у П(С)БО немає, але результат такого дисконтування буде «нульовий», адже такий відсоток співпадатиме зі ставкою дисконту.

Не підлягає дисконтуванню довгострокова заборгованість по фінансовій оренді/лізингу, оскільки, облік фінансової оренди здійснюється

за спеціальними правилами П(С)БО 14 «Оренда» [6]. Однак в його основі теж знаходиться теперішня вартість, а отже, використовується дисконтування, але з дещо іншим підходом до відображення в обліку.

Окрім того, непогашення заборгованості впродовж 12 місяців не перетворює цю заборгованість на довгострокову, саме відповідно до зазначеної тези не підлягає дисконтуванню заборгованість «на вимогу». Якщо строк погашення за договором не зазначений, або ж він залежить від того, коли кредитор пред'явить вимогу, то така заборгованість вважається поточною, а не довгостроковою.

Не підлягає дисконтуванню прострочена поточна заборгованість, оскільки вона не вважається довгостроковою заборгованістю, адже кредитор не знає, коли боржник погасить таку заборгованість. І це може статися як впродовж 12 місяців, так і пізніше. Крім того, навіть технічно дисконтування зробити неможливо, адже неможливо визначити часовий період і частоту надходжень грошових потоків, так як невідомий час погашення [5].

Відповідно, розуміння сутності процесу дисконтування та окреслення загальних вимог до заборгованостей, що підлягають дисконтуванню, є вихідною основою коректного методологічного підходу до процесу дисконтування довгострокових заборгованостей і обґрунтованого вибору ставок дисконту задля формування релевантної інформації.

### Список використаних джерел

1. Про затвердження Змін до деяких нормативно-правових актів Міністерства фінансів України з бухгалтерського обліку: Наказ Міністерства фінансів України від 16.09.2019 № 379. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1065-19#Text> (дата звернення 28.04.2022)

2. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 10 «Дебіторська заборгованість»: Наказ Міністерства фінансів України від 08.10.1999 № 237. URL: <https://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0725-99> (дата звернення 28.04.2022)

3. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 11 «Зобов'язання»: Наказ Міністерства фінансів України від 31.01.2000 № 20. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0085-00#Text> (дата звернення 28.04.2022)

4. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 № 996-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14> (дата звернення 28.04.2022)

5. Онищенко В. Що таке дисконтування. Публікація Системи «Expertus: Головбух» URL: <https://1gl-vip.expertus.ua/#/document/86/37534/bssPhr5/?of=sory-b0c974c2f1> (дата звернення 28.04.2022)

6. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 14 «Оренда»: Наказ Міністерства фінансів України від 28.07.2000 № 181. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0487-00#Text> (дата звернення 28.04.2022)

**Зоріна О. А.,**

д.е.н., доцент,

професор кафедри обліку, аудиту та оподаткування,  
*Національна академія статистики, обліку та аудиту*  
(м. Київ)

## **ПОДАТКОВІ РЕФОРМИ ДЛЯ МАЛОГО БІЗНЕСУ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ**

Президент росії володимир путін 24 лютого розпочав війну проти України, яку називають «спеціальною військовою операцією». Російські війська приступили до наземного, морського та повітряного вторгнення, уже 2 місяці обстрілюють міста та селища України. Як же під час війни працює українська економіка та як виживають українські підприємці?

Кроки влади стосовно підтримки малого та середнього бізнесу не можуть залишитись без уваги. Так, 15 березня 2022 року був прийнятий Закон «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо дії норм на період дії воєнного стану» [1], що ухвалює низку корективів, зокрема, щодо оподаткування фізичних осіб-підприємців та юридичних осіб, які застосовують спрощену систему оподаткування. Так, з 1 квітня 2022 року відбулися такі зміни у системі нарахування та сплати єдиного податку:

1. Звільняються від сплати податку підприємці, які знаходяться на I та II групі спрощеної системи оподаткування.

2. Суб'єкти будь-якого виду діяльності мають можливість перейти на III групу оподаткування.

3. Межа доходу підприємців, що знаходяться на III групі, підвищена до 10 млрд грн;

4. Скасовуються обмеження щодо кількості найманих працівників для платників III групи;

5. Розширюється група осіб, які не повинні сплачувати земельний податок;

6. Податок для платників III групи зменшується до 2% від доходу.

На окрему згадку заслуговують зміни до Закону України «Про застосування реєстраторів розрахункових операцій у сфері торгівлі, громадського харчування та послуг» [2]. Як ми пам'ятаємо, наприкінці 2021 року були внесені нововведення в зазначений закон, які зобов'язували абсолютно всіх підприємців (окрім ФОП I групи) використовувати РРО у своїй діяльності, що викликало чимале обурення серед них. Наразі дія цих нововведень призупинена, а підприємці тимчасово до закінчення воєнного стану будуть звільнені від штрафів за порушення норм використання РРО в своїй діяльності.

Також вищезазначеним Законом [1] впроваджені корективи стосовно інших нормативних актів, до переліку яких входить Закон «Про державну допомогу суб'єктам господарювання» [3]. Зазначається, що норми законодавства, які передбачаються Законом, у період воєнного стану тимчасово не є актуальними. Державні дії, спрямовані на допомогу, є допустимими. Також, на період воєнного стану та протягом року після припинення, скасовується обов'язкове повідомлення та подача звітності про державну допомогу, що надається на компенсацію збитків, отриманих через бойові дії. Підприємці, які знаходяться на I та II групах оподаткування та сплачують щомісячно фіксований податок, звільнені від штрафів на період воєнного стану. Слід відмітити, що нарахуванню та сплаті податок підлягає навіть тоді, коли підприємець не отримує доходу. Введене скасування стосується випадків, коли підприємець насправді не має змоги сплатити податкові зобов'язання. При цьому податківці просять за можливості оплачувати свої боргові зобов'язання за податками. Звертаємо увагу, що зазначена норма закону стосується не лише тих підприємців та підприємств, які знаходяться на територіях ведення боїв або тимчасово окупованих, але й усіх в Україні. Виникає закономірне питання, яким чином платник має доводити свою неспроможність оплати податкових нарахувань та де гарантії, що даним правом не скористуються недобросовісні підприємці? Вважаємо, що дане питання має бути врегульовано на законодавчому рівні та знаходитися на пильному контролі податкових органів.

Також, з 24 лютого, за рішенням Державної податкової служби [4] були зупинені деякі види перевірок підприємців, у тому числі і ті, які були розпочаті до війни та не були завершені. У цей перелік входять документальні, фактичні та камеральні перевірки. Відміна мораторію

відбудеться в останній день місяця скасування воєнного стану. Також, якщо відсутня можливість подати заяву, можливе продовження строків подання апеляцій на рішення будь-яких контролюючих органів.

Чергові послаблення для бізнесу зробила Верховна Рада, яка прийняла законопроекти, підписані Президентом України 3 березня 2022 року: Закон № 2115–ІХ «Про захист інтересів суб'єктів подання звітності та інших документів у період дії воєнного стану або стану війни» [5] та Закон № 2118–ІХ «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо особливостей оподаткування та подання звітності у період дії воєнного стану» [6].

Закони передбачають зменшення вимог щодо ліцензій, різного виду перевірок та вносять в корективи у правила подання звітності. Тепер підприємці можуть відзвітувати через 90 днів після припинення воєнного стану, а будь-якого виду перевірки щодо звітування не будуть проводитись. Ліцензія на виробництво та продаж підакцизної продукції продовжено до кінця воєнного стану.

Як зазначає Данило Гетманцев, незважаючи на те, що надходження в березні від платників податків здійснювалися за довоєнні періоди, оплати від деяких підприємств не надходили. Тут спрацьовує уже власне відношення самих підприємців до ситуації: деякі оплачують податки навіть авансом з метою підтримання економіки країни, інші ж, прикриваючись війною, не тільки ухиляються від сплати податків, але навіть не подають вчасно звітність. Як вважає Д. Гетманцев, це «абсолютно аморальна позиція», та запевняє, що такі підприємства будуть відпрацьовані податковими органами.

Також статистика свідчить, що майже 200 тисяч компаній та ФОПів скористалися правом перейти на спрощену систему оподаткування зі сплатою податку 2% від обороту. Звичайно, це допомогло реанімувати бізнес, але є і багато нюансів. Зокрема, залишаються невирішеними питання щодо призупинення реєстрації платника ПДВ та як бути з уже нарахованими податковим зобов'язаннями та податковим кредитом по ПДВ, щодо відображення в обліку та звітності такого переходу. Залишається невідпрацьованим механізм переходу єдинника з IV на III групу оподаткування. На фоні очікуваних втрат бюджету до 300 мільйонів гривень від зазначених реформ роботи українським податківцям та уряду належить чимало.

Підтримуючи загалом пом'якшення податкового режиму для бізнесу, вважаємо, що прийняті норми слід було приймати з урахуванням територіального принципу. Так, наприклад, чи справедливими є прийняті

однакові норми для підприємців із Харкова та Ірпеня, у яких в кращому випадку бізнес зупинився, а у гіршому взагалі знищений та зруйнований або ж для західної України, де у зв'язку з масовим переселенням українців з інших регіонів, навпаки, доходи можливо навіть збільшилися? Зрозуміло, що зазначені нормативні акти приймалися нашвидкуруч, але вони потребують якнайшвидшого доопрацювання з урахуванням зазначених нюансів.

Наразі, вважаємо, що головні цілі, які мають переслідувати податкові реформи – якнайшвидше відновлення нормального функціонування малого та середнього бізнесу і, як наслідок, підтримка української економіки під час війни, адже сьогодні, як ніколи, важливо сформувати потужний економічний тил.

### Список використаних джерел

1. Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо дії норм на період дії воєнного стану» № 2120-IX від 15.03.2022 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2120-20#Text>

2. Закон України «Про застосування реєстраторів розрахункових операцій у сфері торгівлі, громадського харчування та послуг» № 265/95-ВР в редакції від 17.03.2022 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/265/95-%D0%B2%D1%80#Text>

3. Закон України «Про державну допомогу суб'єктам господарювання» № 1555-VII в редакції від 13.04.2022 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1555-18#Text>

4. Наказ Державної податкової служби України «Про встановлення простою у роботі Державної податкової служби України та її територіальних органах» № 243-о від 24 лютого 2022 року URL: <https://tax.gov.ua/media-tsentr/novini/576218.html>

5. Закон «Про захист інтересів суб'єктів подання звітності та інших документів у період дії воєнного стану або стану війни» № 2115-IX від 03.03.2022 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2115-20#Text>

6. Закон «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо особливостей оподаткування та подання звітності у період дії воєнного стану» № 2118-IX від 03.03.2022 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2118-20#Text>

**Іваненко В. О.,**

доцент, к.е.н., доцент кафедри економіки,  
менеджменту, маркетингу та готельно-ресторанної справи,  
*Житомирський державний університет імені Івана Франка*  
(м. Житомир)

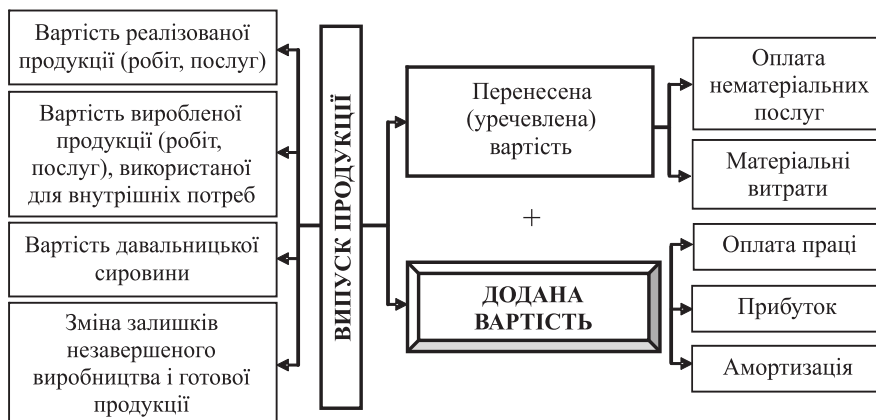
## **ДОДАНА ВАРТІСТЬ ЯК ОБ'ЄКТ ЕКОНОМІЧНОГО АНАЛІЗУ ВИРОБНИЦТВА ПРОДУКЦІЇ У КОНТЕКСТІ МАРКЕТИНГОВОЇ СТРАТЕГІЇ ПІДПРИЄМСТВА**

Питання економічного аналізу виробництва продукції займає вагоме місце в розвитку аналітичної думки. Обчислення показників економічного аналізу виробництва продукції дозволяють зробити висновки про результативність та ефективність діяльності підприємства. Наявність диференційованих та різних підходів до організаційно-методичного забезпечення економічного аналізу виробництва промислової продукції зумовлює потребу здійснення подальших наукових досліджень в частині удосконалення організації і методики такого напряму аналізу.

Вважаємо, що ключовим напрямом в сфері пошуку шляхів подальшого розвитку та удосконалення методики аналізу результатів виробничої діяльності підприємства є використання показника доданої вартості. Саме використання зазначеного показника забезпечує елімінування структурних зрушень у випуску і реалізації продукції, що зумовлено ти, що він включає лише витрати власних трудових ресурсів.

«Додана вартість – це вартість, створена в процесі виробництва на даному суб'єкті господарювання, що охоплює його реальний внесок в створення вартості конкретного товару або послуги. Додана вартість включає заробітну плату, прибуток і амортизацію конкретного суб'єкта економіки. Тому витрати на придбання сировини і матеріалів у постачальників не включаються у додану вартість продукту, виробленого даним суб'єктом» [2]. Відповідно, додана вартість є різницею між вартістю виготовленої продукції, виконаних робіт і наданих послуг і перенесеною вартістю матеріальних ресурсів і нематеріальних послуг, повністю спожитих у процесі виробництва такої продукції (рис. 1).





**Рис. 1. Порядок формування показника доданої вартості і його складових**

Оскільки показник доданої вартості не містить перенесеної (уречевленої) праці (за винятком амортизації, яка розглядається як споживання основних засобів), то його застосування в економічному аналізі дозволяє оцінити величину власних витрат, що були понесені суб'єктом господарювання, а також структуру отриманого підприємством доходу, тим самим підвищуючи аналітичну цінність аналізу та поглиблюючи його.

Доцільність застосування показника доданої вартості базується на тому, що зазначений показник характеризує величину витрат власної праці, а також дозволяє обчислити обсяг прибутку і витрат для його отримання. Використання показника доданої вартості містить в тому числі й структуру отриманого підприємством доходу.

Без сумніву показник доданої вартості відіграє значно вищу роль порівняно з показниками валової й товарної продукції. «Зокрема, показники валової і товарної продукції містять ту частину вартості, яка створена за межами підприємства (уречевлена праця) і перенесену живою працею із засобів виробництва на виготовлену продукцію, тобто вони не відображають дійсної зміни продуктивності праці, матеріаломісткості, дохідності і, відповідно, не усувають негативного впливу матеріаломісткості при асортиментному зрушенні у складі виробленої продукції, не характеризують продуктивність власних трудових ресурсів» [1, с. 125].

При використанні показника доданої вартості в процесі здійснення економічного аналізу виробництва і реалізації продукції обґрунтованим є використання матеріаломісткості та матеріаловіддачі. Зазначені показники обчислюються як співвідношення матеріальних витрат і товарної (валової) продукції або чистого доходу. Зокрема, у показнику матеріаломісткості матеріальні витрати відносяться до бази, складовою частиною якої є ті ж матеріальні витрати, а це свідчить, що у випадку збільшення матеріальних витрат на одиницю продукції і тим самим чисельника розрахункової формули зростаючий знаменник штучно занижує дійсне зростання матеріаломісткості. При скороченні питомих матеріальних витрат зменшення знаменника, відповідно, штучно збільшує дійсне зниження матеріаломісткості.

Зазначене підтверджує необхідність визначення показника матеріаломісткості (матеріаловіддачі) продукції на основі стабільнішої і об'єктивнішої бази – доданої вартості, що дозволить точніше оцінювати динаміку цього показника. Зважаючи на дану ситуацію показник матеріаломісткості варто обчислювати як співвідношення уречевленої праці до доданої вартості, що характеризує залежність підприємства від зовнішнього середовища. Отриману розрахункову величину доцільніше визначати як коефіцієнт виробничої залежності ( $K_3$ ):

$$K_3 = MB / ДВ * 100, \quad (1)$$

де  $MB$  – матеріальні витрати і оплата матеріальних послуг,  $ДВ$  – дана вартість.

Зворотний йому коефіцієнт автономії праці або вартісної структури виробництва ( $K_a$ ):

$$K_a = ДВ / MB * 100\%, \quad (2)$$

Коефіцієнт автономії праці можна визначити на основі витрат сировини і матеріалів, або витрат купівельних деталей і напівфабрикатів, або за виробничими підрозділами, місцям витрат тощо.

Якісна оцінка обсягів виробництва і реалізації продукції промислових підприємств з використанням показника доданої вартості забезпечує проведення комплексного аналізу їх діяльності на основі використання принципу системного підходу. Встановлені переваги застосування показника доданої вартості при проведенні економічного аналізу виробництва і реалізації продукції не означають ігнорування показників валової і товарної продукції. Необхідно лише обмежити сферу застосування показників валової та товарної продукції в межах їх об'єктивних характеристик.

### Список використаних джерел

1. Іваненко В. О. Додана вартість як об'єкт аналізу статистичної звітності промислових підприємств з виробництва продукції. Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу. Міжнародний збірник наукових праць. Серія: Бухгалтерський облік, контроль і аналіз. Житомир: ЖДТУ, 2012. Випуск 1(22). С. 122-130

2. Рудь В. В. Формування доданої вартості в умовах вертикальної інтеграції підприємств м'ясопереробної галузі: дис. ... канд. екон. наук: 08.00.04. Житомир, 2015. 220 с. URL: [http://www.znau.edu.ua/images/data2/nauka\\_innovation/specializovana\\_vchena\\_rada/d\\_14\\_083\\_02/rud/%D0%94%D0%B8%D1%81%D0%B5%D1%80%D1%82%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%8F\\_%D0%A0%D1%83%D0%B4%D1%8C%20%D0%92.%D0%92.pdf](http://www.znau.edu.ua/images/data2/nauka_innovation/specializovana_vchena_rada/d_14_083_02/rud/%D0%94%D0%B8%D1%81%D0%B5%D1%80%D1%82%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%8F_%D0%A0%D1%83%D0%B4%D1%8C%20%D0%92.%D0%92.pdf)

**Корінько М. Д.,**

д.е.н., професор,

звідувач кафедри обліку, аудиту та оподаткування,

*Національна академія статистики, обліку та аудиту,*

*(м. Київ)*

### СИСТЕМА УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ: ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ АСПЕКТ

Системи управлінського обліку суб'єктів господарювання доцільно класифікувати за: ступенем охоплення інформацією щодо діяльності, рівнем зв'язку фінансового і управлінського обліку, охопленням бізнес-процесів нормуванням, повнотою включення витрат на виробництво продукції до її собівартості.

Процес організації управлінського обліку надає можливість виділення його складових відповідно до циклів господарської діяльності підприємства:

- облік на циклі постачання (постачальницько-заготівельної діяльності);
- облік на циклі виробництва (виробничої діяльності, витрат на виробництво і собівартість продукції);
- облік на циклі збуту (реалізації продукції, фінансово-збутової діяльності).

Об'єктами організації управлінського обліку є:

- формування інформації про факти господарського життя та господарські операції;
- документооборот підприємства,
- обрана політика управління діяльністю;
- структура управлінського обліку підприємства;
- регламентація роботи працівників, що задіяні в системі управлінського обліку;
- методичне, правове та технічне забезпечення управлінського обліку та ін.

Особливості складових об'єктів організації управлінського обліку на підприємстві повинні бути врегульовані відповідними розпорядчими документами підприємства:

- положенням про організацію управлінського обліку;
- посадовими інструкціями;
- наказом про облікову політику;
- графіком документообороту тощо.

Суб'єктами організації управлінського обліку визнано власника та/або керівника підприємства.

Предметом організації управлінського обліку є забезпечення процесу формування, функціонування та подальшого удосконалення системи управлінського обліку на підприємстві.

Відповідальність за організацію управлінського обліку власники суб'єкта господарювання зазвичай покладають на посадову особу, яка здійснює керівництво підприємством (голова правління, директор, генеральний директор) протокольним рішенням зборів або пунктом у посадовій інструкції.

Керівник підприємства забезпечує контроль за виконанням усіма працівниками підприємства вимог щодо дотримання правил ведення управлінського обліку, надання інформації про стан організації та функціонування системи управлінняського обліку у виді документів і інформаційних даних. Зазначене здійснюється виданням відповідних наказів, розпоряджень, затвердження положень про організацію управлінського обліку у підрозділах, посадових інструкцій, іншими діями, що спрямовано на виконання вимог до організації та ведення управлінського обліку.

Сам процес організації управлінського обліку є трудомістким, зумовлює потребу ґрунтовних знань у працівників, які його здійснюють,

щодо особливостей технології виробництва та здійснення діяльності підприємства.

Зміна стадій життєвого циклу продукції та самого підприємства здійснюють вплив на організацію системи управлінського обліку та її функціонування.

Функціонування системи управлінського обліку неможливе без його належної організації.

Для раціональної організації системи управлінського обліку необхідно:

1. досконало ознайомитися з діяльністю суб'єкта господарювання, використовуваною технологією та організацією виробництва;
2. визначити центри відповідальності, здійснити підбір працівників, які будуть формувати інформацію в системі управлінського обліку;
3. визначити для кожного з працівників права та обов'язки, створити необхідні для роботи умови;
4. забезпечити контроль і встановити відповідальність за невиконання обов'язків та невикористання наділених працівникам прав щодо організації та функціонування системи управлінського обліку.

У процесі організації управлінського обліку виділяють три етапи:

1) створення передумов для системи управлінського обліку суб'єкта господарювання (прийняття рішення зборами засновників щодо визначення відповідальною особою за організацію управлінського обліку);

2) формування системи управлінського обліку (визначення трьох взаємопов'язаних складових: методичного, технологічного та організаційного);

3) впорядкування та удосконалення системи управлінського обліку – етап, який супроводжує весь період життєвого циклу діяльності підприємства для забезпечення ефективного функціонування системи управлінського обліку.

Для забезпечення ефективної діяльності системи управлінського обліку здійснюють принциповий відбір працівників за: рівнем знань, умінь та навичок та визначають можливості їх використання у функціонування системи управлінського обліку. Здійснюється розробка системи матеріальної їх зацікавленості в ефективності роботи по забезпеченню функціонування управлінського обліку та відповідальності за виконання обов'язків.

**Висновки.** Системний підхід до врахування комплексу чинників, які мають вплив на організацію управлінського обліку забезпечує

ефективність формування інформації в системі управлінського обліку та її корисність для розробки проектів та прийняття управлінських рішень.

Складові організації управлінського обліку (методичний, організаційний і технологічний) забезпечують формування системи управлінського обліку та здійснення його процесу в умовах діяльності визначеного суб'єкта господарювання.

### Список використаних джерел

1. Нападовська Л. В. Управлінський облік: моногр. Дніпропетровськ: Наука і освіта, 2000. 450 с.

**Куцик П. О.,**

д.е.н., професор, ректор,  
Заслужений діяч науки і техніки України,  
професор кафедри обліку, контролю,  
аналізу та оподаткування,

*Львівський торговельно-економічний університет  
(м. Львів)*

## ПІДГОТОВКА ФАХІВЦІВ З УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ В УКРАЇНІ: ПОТРЕБА СУБ'ЄКТІВ БІЗНЕСУ

Здавалось би, досвід і тривала історія, розвинена теорія, регулярне обговорення проблематики управлінського обліку у різних виданнях і на форумах, практичне впровадження його у багатьох компаніях мали б переконати переважну більшість бізнесу і менеджерів, що управлінський облік є однією на сьогодні важливою галуззю економічних знань та складовою інформаційної системи управління, а фахівець з управлінського обліку – один з ключових у системі управління суб'єктом бізнесу. Однак досі є багато випадків, коли окремі та практики, всупереч дійсності, заперечують необхідність управлінського обліку та підготовки фахівців з нього.

Підставою, на нашу думку, для подібних тверджень є відсутність, на сьогодні, єдиної назви професії, наявність значних відмінностей у баченні управлінського обліку у різних компаніях, а також певна “розпорошеність” його функцій між різними економічними службами на підприємстві.

Що стосується самої професії у галузі управлінського обліку, немає єдиного погляду на її назву не тільки в Україні, а й в інших країнах. Так, в

англомовних країнах таких фахівців в основному називають бухгалтерами-аналітиками (management accountants), але навіть ця назва не є загально-прийнятною. Звідси, виникає колізія, нібито в практиці не існує бухгалтерів-аналітиків. Насправді ця дуже поширена і потрібна професія “заховалася” під іншими назвами – наприклад, у Великій Британії більшість бухгалтерів-аналітиків називають себе “бізнес-аналітиками”, а в Україні фінансовими аналітиками.

Що стосується різних підходів і різного бачення управлінського обліку у світі та в Україні, то цей факт потрібно сприймати через призму економічного середовища, політичних і юридичних обмежень, культурних і світоглядних особливостей тих країн, у яких він існує, ролі та значення діяльності закладів вищої освіти, компаній і професійних організацій.

В багатьох країнах бухгалтери-аналітики належать до різних професійних організацій або не належать до жодної. На практиці добре підготовлені бухгалтери і аудитори іноді змінюють спеціалізацію та починають працювати як бухгалтери-аналітики. У цьому відношенні показовою є відмінність між підходами Інституту дипломованих бухгалтерів Англії та Уельсу (ICAEW) і аналогічної французької організації – Ордена бухгалтерів-експертів і судових бухгалтерів (ОЕССА). Члени ICAEW, які переходять на роботу у виробничий сектор, продовжують залишатися членами своєї організації, а сама організація діє у двох напрямках: спостерігає за навчанням багатьох майбутніх бухгалтерів-аналітиків і служить їм як професійна організація. Щодо членів ОЕССА, то якщо вони полишають публічну практику, перестають бути членами організації. Таким чином, ОЕССА відіграє лише навчальну функцію для тих бухгалтерів, які обирають для себе управлінський облік. Важливими учасниками процесу формування ідей в галузі управлінського обліку та професії є університети і консалтингові фірми, зокрема й в Україні.

Ще у 1980-х роках на Заході відзначалася необхідність навчання бухгалтерів нового типу, з іншим мисленням, які могли би аналізувати відповідність господарських операцій стратегії компанії. Такі фахівці виконували б роль бізнес-консультантів або “стратегічних бухгалтерів” [1; 2], а не залишались би “корпоративними поліцейськими і фінансовими істориками”.

Так, сьогодні бухгалтери-аналітики в окремих вітчизняних компаніях, досить часто залучаються до впровадження сучасних інструментів стратегічного менеджменту як тотальне управління якістю (TQM) або управління запасами за системою JIT, що дає їм конкурентні переваги.

Вони, у багатьох випадках, залучаються до проектів автоматизації багатьох функцій управління, а це вимагає наявності ґрунтовних знань, не тільки з обліку, а й в галузі інформаційних технологій.

Тому, проблема формування професії фахівців з управлінському обліку та формування професії має розглядатися у різних площинах. Насамперед, суб'єктами бізнесу мають бути визначені єдині вимоги до кваліфікації бухгалтерів-аналітиків, а на рівні професійних організацій, визначені їхній статус та назву. А звідси, мають бути сформовані підходи до навчання і підготовки спеціалістів з управлінського обліку, де ключовою має бути роль закладів вищої освіти. Це дозволило фахівцю забезпечувати підтримку прийняття управлінських рішень на всіх рівнях, з метою посилення конкурентоздатності суб'єктів бізнесу в умовах формування сучасної економіки, що базується на знаннях та інформації.

### Список використаних джерел

1. Simmonds K. (1981). Strategic management accounting. *Management Accounting*. Vol. 59. No. 4. P. 26-29.
2. Tricker R.I. (1989). The management accountant as a strategist. *Management Accounting (CIMA)*. P. 26-28.

**Лубенченко О. Е.,**  
д.е.н., професор  
кафедри обліку, аудиту та оподаткування,  
*Національна академія статистики, обліку та аудиту*  
(м. Київ)

### ПОБУДОВА СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ В АУДИТОРСЬКІЙ ФІРМІ

Аудит є складовою фінансової системи, яка надає зацікавленим особам, в тому числі регуляторним органам, правдиву неупереджену інформацію щодо фінансової звітності суб'єктів господарювання.

Рада з міжнародних стандартів аудиту та надання впевненості (РМСНВ) оприлюднила три нові стандарти, що є підсумком реалізації проекту із забезпечення якості аудиту: Стандарт управління якістю 1 для аудиторських фірм, що проводять аудит, огляд фінансової звітності, інші



завдання з надання впевненості, що не є аудитом, чи оглядом історичної фінансової інформації та супутні послуги (надалі – ISQM 1), Стандарт управління якістю 2 «Огляд якості завдань» і МСА 220 «Контроль якості аудиту фінансової звітності», які вступають в дію з 15 грудня 2022 року.

Процес створення системи управління якістю в аудиторській фірмі регулюватиме стандарт ISQM 1 (формування організаційної системи управління якістю аудиту, створення базових умов для проведення аудиторських перевірок). За ISQM 1, побудова системи управління якістю в аудиторській фірмі включає три етапи:

1. Постановка задач в частині забезпечення якості аудиту та аудиторських послуг;
2. Визначення ризиків, пов'язаних з якістю аудиторських завдань;
3. Заходи з контролю у відповідь на оцінені ризики що якості, моніторинг, табл. 1.

**Таблиця 1**

**Три етапи побудови системи управління  
якістю в аудиторській фірмі \***

<b>№</b>	<b>Нова система управління якістю ISQM 1, елементи</b>	<b>Етап 1 Задачі</b>	<b>Етап 2 Ризики</b>	<b>Етап 3 Заходи</b>
<b>1</b>	<b>2</b>	<b>3</b>	<b>4</b>	<b>5</b>
1	Процес оцінки ризику фірми, п.23 – 27 SQM1	Класифікація ризиків, їх ідентифікація, оцінка та мінімізація (усунення)	Можливість настання події, яка матиме вплив на здатність аудиторської фірми виконувати завдання, досягати визначеної мети (місії), стратегічних та інших цілей діяльності (якісне настання послуг користувачам аудиторських звітів)	Розробити класифікацію ризиків та ввести постійний моніторинг ризиків (принаймні один раз на квартал) через процедури ідентифікації та аналізу

Продовження табл. 1

1	2	3	4	5
2	Управління та лідерство, п. 28 ISQM1	Визначити роль аудиторської фірми в системі забезпечення користувачів якісною інформацією	Відсутність прихильності до забезпечення якості аудиторських послуг породжує ризик введення в оману користувачів аудиторських звітів	Визначити роль аудиторської фірми в задоволенні потреб громадськості в достовірній фінансовій звітності через внутрішні стандарти корпоративної культури якості
3	Відповідні етичні вимоги, п. 29 ISQM1	Забезпечити дотримання вимог незалежності	Упередженість в наданні звіту аудитора	Визначити (або оновити) процедури оцінки незалежності на рівні фірми, на рівні групи із завдання
4	Прийняття, продовження відносин з клієнтами та конкретних завдань, п. ISQM1 30–31	Належним чином оцінити можливість прийняття завдання (клієнт дотримується етичних цінностей, не схильний до шахрайства, наявність ресурсів у аудиторської фірми, фінансові пріоритети не стають на заваді якості аудиторських послуг)	Відсутність процедур прийняття завдання та клієнта породжують ризик того, що аудиторська фірма буде не в змозі виконати прийняте завдання	Розробити процедури прийняття клієнта та завдання, процедури продовження співпраці із клієнтом, п. А 67–74 ISQM1
5	Ресурси, п. 32 ISQM1	Класифікувати: кадрові, технологічні та інтелектуальні ресурси	Відсутність ресурсів сприяє ризику невиконання завдання	Розробити вимоги та критерії оцінки кадрових (людські ресурси), технологічних

Продовження табл. 1

1	2	3	4	5
				(ІТ ресурси), інтелектуальних ресурсів (документально оформлені політики, процедури, методики, підписки на веб – сайти з додатковими відомостями про потенційних клієнтів, наприклад, база даних «you-control»)
6	Виконання завдань, п. 31 ISQM1	Забезпечити розуміння групою із завдання обов’язків та відповідальності під час виконання завдання; забезпечити контроль якості на всіх етапах аудиту та дотримання принципу професійного скептицизму	Відсутність можливості збору достатніх та прийнятних аудиторських доказів, що не дозволить сформулювати доречну думку	Розробити процес виконання завдання з аудиту (повідомлення місії групи із завдання, етичні вимоги, прийняття клієнта та завдання, планування, оцінка ризиків, збір доказів, формування думки, контрольні заходи (нагляд та огляд))
7	Інформація та комунікації, п.33 – 34 ISQM1	Розробити вимоги до процесу обміну інформацією між членами групи із завдання та ключовим партнером, групи із завдання з зовнішніми сторонами, письмового повідомлення підприємств суспільного інтересу про наявність системи управління якістю в аудиторській фірмі	Ризик неотримання аудиторських доказів, що є підставою для формування звіту аудитора	Розробити внутрішньо-фірмові приписи щодо комунікацій та дій у відповідь на отриману інформацію, п. А 110-132 ISQM1

Продовження табл. 1

1	2	3	4	5
8	Моніторинг та санкції, п.35–45 ISQM1)	Розробити процедури моніторингу: 1. Інспектування системи управління якістю, 2. Інспектування завдань, в т ч. відбір завдань на циклічній основі. Звернути увагу, що ISQM1 не надає часових критеріїв циклічності	Ризик того, що створена система управління якістю не забезпечує якість виконання завдань	Розробити Програму моніторингу на циклічній основі, включаючи оцінку першопричин виявлених недоліків за три кроковою моделлю (що не так було зроблено при визначенні завдання, ризику та заходів за кожним елементом системи управління якістю?) А також розробити формат щорічного звіту з оцінки управління якістю в цілому по фірмі (окрім моніторингу)

\*Розроблено на підставі ISQM 1 [1]

**Висновки.** Побудова системи управління якістю є невід’ємною вимогою ISQM 1, що сприятиме якісному виконання завдань з аудиту, інших завдань з надання впевненості, що не є аудитом, завдань з огляду та супутніх послуг. Перехід на ISQM 1 вимагатиме від аудиторських фірм більше внутрішніх перебудов, ніж вимагав би, напевно, будь-який інший стандарт. Практичні доробки щодо визначення завдань елементів системи управління якістю, ризиків щодо якості та заходів по їх ідентифікації, оцінці та мінімізації надають аудиторській фірмі інструментарій, який дозволить забезпечити набагато більшу довіру до ринків капіталу, в цілому, до аудиту, зокрема, надати прямі відповіді на актуальні запити стейкхолдерів.

### Список використаних джерел

1. International Standard on Quality Management (ISQM)1 URL: <https://www.iaasb.org/publications/1-3>

**Малишкін О. І.,**  
д.е.н., професор, САРА,  
експерт з обліку та оподаткування  
(м. Київ)

## **ОСОБЛИВОСТІ ІНВЕНТАРИЗАЦІЇ РОЗРАХУНКІВ ЗА ПОДАТКАМИ/ЗБОРАМИ В УМОВАХ ЕЛЕКТРОННОГО КАБІНЕТУ**

В умовах функціонування електронного кабінету платника податків (далі - ЕК) бухгалтери застосовують нові інструменти звірки стану розрахунків між платником податків/зборів та бюджетом. В умовах відкритості даних ДПС для платника їх доцільно використати під час щорічної інвентаризації розрахунків з бюджетом та Пенсійним фондом.

Завдання інвентаризації розрахунків з бюджетом, як складовою річної інвентаризації активів та зобов'язань – встановлення відповідності між даними бухгалтерського обліку платника податків за рахунками 64 (податки, збори), 65 (ЄСВ) та даними системи обліку платежів органу ДПС. Результат інвентаризації полягає не тільки у підтвердженні/не підтвердженні суми сальдо заборгованості, а й сум нарахувань, сплати, коригувань. Завдяки цьому інвентаризація сприяє посиленню контрольної функції бухобліку розрахунків з бюджетом.

Інвентаризація розрахунків з бюджетом має особливості. *По-перше*, за загальним правилом інвентаризації, кожен кредитор надсилає своєму дебіторові запит про підтвердження сальдо розрахунків [1]. У відносинах підприємства – платника податків з бюджетною системою України в особі органів ДПС та Держказначейства, доводиться робити навпаки – кожен платник податків (дебітор) звертається до кредитора (ДПС) з проханням надати інформацію про стан розрахунків.

Нагадаймо, бюджетні борги підприємства можуть бути як пасивні (кредиторська заборгованість, коди рядків 1620 та 1621 балансу), так і активні (дебіторська заборгованість, коди рядків 1135 та 1136 балансу). Кредиторська заборгованість виникає в результаті нарахування грошових зобов'язань платника податків на підставі декларацій, рішень податківців тощо. Дебіторська заборгованість формується, зокрема, з сум переплати податків (зборів), зменшень нарахованих та сплачених раніше зобов'язань, невідшкодованої суми ПДВ.

*По-друге*, облік в інформаційній системі ДПС відстає від бухгалтерського обліку підприємства мінімум на 1 місяць. Пов'язано це з тим, що в системі обліку ДПС запис про нарахування боргу проводять за даними податкових декларацій. Дата відповідає, як правило, *граничній даті сплати грошових зобов'язань* (у наступному звітному періоді). В результаті дані підприємства по сальдо субрахунків рахунку 64, 65 в розрізі кожного податку, збору та дані ДПС на звітну дату ніколи не збігаються. Цей нюанс враховують як підставу для коригувань в акті інвентаризації розрахунків з бюджетом.

*По-третє*, в сучасних умовах уся інформація ДПС про суми нарахованих, сплачених, повернутих і відшкодованих сум податків/зборів зосереджена в **інтегрованих картках платника** (далі – ІКП). Їх відкривають територіальні органи ДПС за кожним платником та кожним видом платежу, які мають сплачуватися такими платниками на рахунки, відкриті в розрізі адміністративно-територіальних одиниць [2]. ІКП є формою оперативного обліку, який включає перелік показників, що характеризують стан розрахунків платника з бюджетами та фондами. Тут ведеться накопичення даних за увесь період перебування платника на податковому обліку.

Облікові операції в ІКП проводять на підставі первинних документів – податкові декларації, уточнюючі розрахунки, податкові повідомлення-рішення, рішення податкового органу, вимоги про сплату боргу (недоїмки) з єдиного внеску, рішення про розстрочення (відстрочення) грошових зобов'язань (податкового боргу), інформація Казначейства про надходження податків і зборів та єдиного внеску, судові рішення тощо [2].

*По-четверте*, одним з принципів оперативного обліку податкових органів є принцип нарахування – показники фіксуються в оперативному обліку згідно з правилами оподаткування, установленими ПКУ та іншими законодавчими актами з питань податкового законодавства [3]. Надходження платежів у загальних випадках відображаються в ІКП за датою зарахування коштів платника на рахунки Казначейства.

В системі ІКП кожна операція нарахування, сплати, повернення коштів кодується, фіксується вид операції та дата її проведення. Алгоритм обробки облікової операції забезпечує автоматичне визначення сальдо боргів. Для отримання даних від ДПС бухгалтер підприємства формує документ «*Запит про отримання витягу щодо стану розрахунків з бюджетами та цільовими фондами за даними органів ДПС*» (ідентифікатор форми J/F 1300204). У відповідь платник отримає “*Витяг з інформаційної*

*системи органів ДПС щодо стану розрахунків з бюджетами та цільовими фондами” на підставі даних ІКП.*

Якщо підсумкових цифр сальдо недостатньо, є можливість провести більш детальну звірку шляхом входження у приватну частину ЕК (за адресою <https://cabinet.tax.gov.ua>) за допомогою індивідуального КЕП. У приватній частині ЕК обирають розділ «*Стан розрахунків з бюджетом*» і у віконці будуть представлені усі ІКП по усіх податках і зборах, які сплачує підприємство. За замовчанням програма видає дані за поточний рік на дату звернення.

Фахівці-практики радять податкові таблиці вивантажувати в Excel і відфільтрувати за потрібними показниками.

*По-н’яте*, наявні розбіжності між даними платника і даними ІКП, які є природніми за характером, можна поділити на дві частини – *обгрунтовані та необгрунтовані*.

*Обгрунтовані* розбіжності виникають лише через часові розбіжності у датах нарахування сум в обліку підприємства та в обліку податкового органу.

Наприклад, борг з податку на прибуток за 2021 рік нарахований органом ДПС щоквартально за датами граничного строку сплати зобов’язання: 11.03.21 р. – за 2020 рік; 20.05.21 р – за I квартал 2021 року; 19.08.21 р. – за півріччя 2021 року; ; 19.11.21 р. – за 3 квартали 2021 року. Наступні записи в ІКП будуть зроблені у 2022 році – нарахування за підсумками річної декларації та перерахування боргу на рахунок Казначейства. В результаті станом на 31.12.2021 р. сальдо боргу за даними ДПС характеризує лише поточний борг підприємства.

У той же час, в бухобліку підприємства станом на 31.12.2021 р. податок на прибуток має бути нарахований на підставі річної декларації за 2021 рік. Отже не дивно, що станом на 31.12.21 р. сальдо на субрахунок 641 буде геть іншим, ніж сума, що зазначена в ІКП.

Пропонуємо відобразити наявні розбіжності в акті інвентаризації з поясненням причини, наприклад, «тимчасовий незбіг даних ДПС та платника». Для аудитора та податкового інспектора такий запис має бути вагомим аргументом якості інвентаризації.

*Необгрунтовані розбіжності* трапляються, як правило, в результаті технічних або логічних помилок. Якщо причиною розбіжності є помилки в облікових даних підприємства, тоді протягом року їх виправляють у звітному періоді, в якому проводиться звіряння, але із зазначенням періоду за який вправляються: методом “сторно” (у разі зайвого нараху-

вання) або додатковим проведенням (у результаті недонарахування): к-т 64 та д-т 98 (податок на прибуток); д-т 92 (майнові платежі); 70 (ПДВ, акциз); д-т 66, 65 (ПДФО і ЄСВ); переплата податку (збору), що не була повернена впродовж 1095 днів з моменту її виникнення: д-т 949 і к-т 64.

Якщо рік закінчився і Головна книга закрита, виправлення проводять записом через рахунок нерозподіленого прибутку (непокритого збитку).

У разі помилок податкової служби платник звертається до органу ДПС у довільній формі через меню “*Листування з ДПС*” приватної частини ЕК. До звернення доцільно додати копію зображення відповідної інформації з ПК на екрані монітора підприємства (скріншот) та власні дані з підтверджувальними документами (за наявності).

Таким чином, інформація бухобліку приводиться у відповідність до даних податкового обліку. Такий підхід протирічить нормі п. 3.2 закону «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні»: фінансова, **податкова**, статистична та інші види звітності, що використовують грошовий вимірник, ґрунтуються на даних бухгалтерського обліку [4]. У ситуації розрахунків з бюджетом, навпаки, бухгалтерський облік ґрунтуються на даних податкового обліку (у тому числі, й декларацій) платника і податкового органу. Додає забарвлення проблематика відображення відстрочених податкових зобов’язань/активів з податку на прибуток. Вимога бухгалтерських правил (стандартів) ніяк не узгоджена з податковими правилами (ПКУ). Означена особливість обліку потребує свого подальшого дослідження науковцями.

### Список використаних джерел

1. Про затвердження Положення про інвентаризацію активів та зобов’язань. Наказ Мінфіну від 02.09.2014 № 879.
2. Про затвердження Порядку ведення податковими органами оперативного обліку податків, зборів, платежів та єдиного внеску на загальнообов’язкове державне соціальне страхування. Наказ Мінфіну від 12.01.2021 № 5.
3. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755.
4. Закон «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 № 996.



**Мошковська О.А.,**  
д.е.н., професор,  
професор кафедри обліку та оподаткування,  
*Київського національного торговельно-економічного університету,*  
*(м. Київ)*

## **ОБҐРУНТУВАННЯ КОМПЛЕКСУ ЗАХОДІВ ЩОДО ВПРОВАДЖЕННЯ УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ В СИСТЕМУ УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ ПІДПРИЄМСТВА**

Нині, в умовах економічної та політичної нестабільності в Україні, суб'єкти економічних відносин прагнуть до того, щоб знизити рівень загроз, які впливають на їх діяльність та забезпечити необхідний рівень економічної стійкості. Сьогодні стає зрозуміло, що проблема економічної безпеки продиктована зміною обставин функціонування економічних суб'єктів, і наврайд чи ці обставини зміняться на краще в короткостроковому періоді.

У роботах авторів [1-3] оприлюднені повністю обґрунтовані твердження про те, що нині «підприємства функціонують у мінливому та невизначеному зовнішньому середовищі» [1]. У зв'язку з вищезазначеним, нині «на розвиток підприємства впливає нестабільна політична, соціально-економічна ситуація в країні, територіальні конфлікти, недосконалість законодавства, криміналізація суспільства, шахрайство, корупція» [3].

Така ситуація свідчить про те, що визначення не тільки сутності економічної безпеки підприємства, а й системи її забезпечення слід розглядати як основу для розробки новітньої концепції забезпечення економічної безпеки підприємства з урахуванням всього різноманіття реалій та ризиків, які нині є у соціально-економічному та політичному просторі України. Безумовно, що прозорість потоку даних, що стосуються реальної економічної ситуації та ризиків, пов'язаних з цією ситуацією, багато в чому залежать від якості розробленої та інтегрованої в інформаційне середовище підприємства системи управлінського обліку та сформованої управлінської звітності для прийняття рішень на різних рівнях відповідальності.

Комплекс заходів щодо впровадження управлінського обліку в систему управління економічною безпекою підприємства є рядом етапів, які, в свою чергу, передбачають послідовне здійснення кроків, що дозволяють

системно та послідовно вирішувати питання інтеграції управлінського обліку та управління економічною безпекою підприємства.

Результати проведеного дослідження надали змогу сформуванню рекомендацій щодо послідовності дій, пов'язаних з процесом впровадження управлінського обліку в систему економічної безпеки підприємства, які представлені нижче у вигляді алгоритму, та є універсальними і доцільними для використання в діяльності вітчизняних суб'єктів господарювання.

Етап перший. Розробка власне стратегії підприємства, яка містить: визначення стратегічних цілей підприємства; визначення пріоритетних напрямів його розвитку (із зазначенням термінів та ресурсів); визначення завдань, що стоять перед системою управлінського обліку (структура вищезазначених завдань може суттєво змінюватись залежно від етапу розвитку конкретного підприємства, стану та тенденцій розвитку економіки країни, особистих інтересів власників бізнесу). За результатами проведених заходів будується стратегічна карта підприємства, позначаються основні вектори та контури його цільового розвитку. Далі на неї накладаються показники СЗП (системи збалансованих показників), які визначають стан досягнення поставленої стратегічної мети.

Для кожного рівня досягнення стратегічної мети визначається перелік заходів із зазначенням строків їх досягнення та наявності необхідних ресурсів.

Етап другий. Аналіз та проектування організаційної та фінансової структури підприємства, який складається із наступних двох кроків.

Крок 1. Побудова організаційної моделі підприємства. Спочатку виробляється опис організаційної моделі системи організації виробництва, що включає розробку економічної моделі управління виробничими процесами у межах кожного виду своєї продукції. Описується організаційна, техніко-технологічна та ресурсна (вхід, вихід) моделі кожного виробничого підрозділу. Будується організаційна модель системи фінансово-економічних взаємин у структурах організації, центром якої виступає її виробничий блок, як основний споживач ресурсів підприємства та джерело формування його майбутніх доходів. Після цього детально описується система розподілу основних та допоміжних функціональних взаємозв'язків між організаційними одиницями в розрізі основних та допоміжних бізнес-процесів, які мають місце на конкретному підприємстві.

На завершальній стадії проводиться аналіз систем бухгалтерського обліку, планування, внутрішнього контролю та мотивації персоналу.

Крок 2. Опис організаційної структури підприємства. Ця робота передбачає розробку структури адміністративного та функціонального підпорядкування; розподіл сфер відповідальності та функціональних обов'язків між підрозділами та співробітниками; опис основних та допоміжних бізнес-процесів; опис інформаційної взаємодії в межах виконання основних бізнес-процесів, наявність та якість стандартів виконання робіт, рівень регламентації та чіткість формалізованих процедур управління (документаційне забезпечення управління).

Далі проводиться узгодження основи структурних рішень для побудови архітектури всіх базових підсистем управлінського обліку підприємства, зокрема, системи бюджетування.

Етап третій. Створення інформаційної бази для побудови системи управлінського обліку, яка містить в своєму складі розробку Положення щодо управлінського обліку та звітності (регламент збору, реєстрації, зберігання та подання всієї інформації, необхідної для прийняття управлінських рішень; опис системи управлінського обліку та звітності; регламент роботи центрів обліку, альбом форм документів); розробку класифікатора застосовуваних рахунків для підприємства, бази типових проводок (опис структури управлінського плану рахунків і стандартних проводок у ньому; альбом типових проводок); описи взаємодії з бухгалтерською звітністю (Положення про взаємодію управлінського та бухгалтерського плану рахунків; Положення про взаємодію господарських операцій в системі фінансового та управлінського обліку).

Етап четвертий. Розробка фінансової структури підприємства, що включає роботи з виділення у складі підприємства центрів управлінського обліку; класифікації центрів обліку (наприклад, профіт – центри, венчур – центри, центри витрат тощо); підготовку вихідної інформації для побудови системи бюджетного управління; закріплення функцій управлінського обліку за виконавчими ланками у межах організаційної структури підприємства; розробку регламентів, положень, посадових інструкцій.

Етап п'ятий. Побудова системи управління витратами. Містить у собі постановку та вирішення наступних завдань:

по-перше, розробку Положення про постановку системи управління витратами, орієнтовану на фіксацію витрат за всім технологічним ланцюжком;

по-друге, розробку єдиної класифікації статей витрат (визначення місця виникнення витрат з деталізацією від робочого місця до підрозділів та підприємства в цілому; визначення структури та кількості необхідних

ресурсів; детальної маршрутизації виконуваних робіт; класифікації об'єктів отримання послуги або предметів, над якими виконана робота);

по-третє, проектування матриці витрат (розробка класифікації витрат для цілей управлінського обліку; розподіл витрат на постійні та змінні, прямі та непрямі);

по-четверте, розробку Положення про нормування витрат, побудову діаграм та трендів;

по-п'яте, розробку системи звітності за витратами (кошториси, калькуляції та інше; стандартні формати звітності за витратами, що використовуються для прийняття управлінських рішень);

по-шосте, розробку програми оптимізації витрат.

Етап шостий. Побудова системи управлінської звітності. На даному етапі роботи розробляється структура та формати управлінських звітів (опис обсягу та структури управлінської звітності; реєстр управлінських звітів; фінансові моделі формування управлінських звітів; порядок формування та подання звітності; альбом уніфікованих форм звітів). Далі затверджуються основні класифікатори системи управлінського обліку та регламенти взаємодії системи управлінської звітності із системою фінансової звітності. Формуються організаційний та тимчасовий регламенти складання та надання управлінських звітів відповідно до організаційної та фінансової структури підприємства. Потім проводиться побудова бізнес-моделі управлінської звітності підприємства та розробляється Положення про управлінську звітність. Після цього формується комплект узгоджених регламентуючих документів, що фіксують організаційну та фінансову структуру підприємства; розробляються положення щодо управлінського документообігу та регламент внесення інформації до системи управлінського обліку; формуються альбоми уніфікованих форм документів для кожного підрозділу підприємства, технологічні карти формування документів у підрозділах підприємства, технологічні карти обробки вхідної та вихідної інформації.

Далі складається графік документообігу для підприємства. Розробляється система контролю та підтримки всіх документів у несуперечливому (узгодженому) актуальному стані.

Описується порядок організації зберігання документів (номенклатура справ та порядок поточного зберігання документів; методика проведення експертизи цінності документів та підготовки справ до тривалого зберігання). Затверджується система внутрішнього контролю (точки внутрішнього контролю; система оперативних контрольних показників;

процедура моніторингу повноти, достовірність своєчасності подання звітності).

Етап сьомий. Побудова системи бюджетування. Містить розробку схеми бюджетування (види бюджетів, необхідні цілі планування; взаємозв'язок між бюджетами); встановлення відповідальних за складання бюджетів; розробку комплексу бюджетних форм та методики їх заповнення; Положення про бюджетування; форм контролю за складанням бюджетів та порівнянням фактичних показників з плановими з подальшим аналізом відхилень.

Етап восьмий. Автоматизація управлінського обліку та навчання і підготовка персоналу.

Отже, використання запропонованого алгоритму система управлінського обліку може органічно вписатися у загальну стратегію управління економічною безпекою підприємства.

**Висновки.** Запропонований комплекс заходів щодо впровадження управлінського обліку в систему управління економічною безпекою підприємства та постановки управлінського обліку надає можливість:

- забезпечити систему управління економічною безпекою підприємства необхідною інформацією, що дозволяє об'єктивно оцінити стан економічної безпеки підприємства;
- сформулювати основу прийняття об'єктивних управлінських економічно обгрунтованих рішень із глибоким знанням і розумінням структури і обсягів витрат, необхідних для досягнення поставлених перед підприємством цілей

### Список використаних джерел

1. Грибніненко О.М., Шагоян С.М. Сутність та шляхи забезпечення економічної безпеки підприємства // Науковий вісник Херсонського державного університету. 2017. Вип. 22. Ч. 1. С. 98-101.

2. Денисенко М. П., Колісніченко П. Т. Пріоритетні напрями посилення економічної безпеки. Економіка та держава. 2017. № 3. С. 31-36.

3. Колодяжна І. В, Букріна К. А. Економічна безпека в системі сталого функціонування підприємства // Науковий вісник Ужгородського національного університету. 2019. Вип. 23. Ч. 1. С. 135-141.

**Новіченко Л. С.,**  
к.е.н., доцент, доцент кафедри обліку,  
аудиту та оподаткування,  
*Національна академія статистики, обліку та аудиту*  
(м. Київ)

## **ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНІ ПОЛОЖЕННЯ ПРОВЕДЕННЯ ДЕРЖАВНОГО ФІНАНСОВОГО АУДИТУ ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ**

Розвиток державного фінансового аудиту в Україні як дієвої форми державного фінансового контролю є запорукою вдалої реалізації контрольної функції держави. Імплементация європейських та міжнародних стандартів проведення державного аудиту зумовлює необхідність удосконалення механізму проведення державного фінансового аудиту використання коштів з державного та місцевого бюджетів суб'єктами господарювання. З метою формування належного законодавчого базису для встановлення єдиних організаційно-методичних підходів до здійснення державного фінансового аудиту діяльності суб'єктів господарювання був прийнятий Порядок проведення Державною аудиторською службою, її територіальними органами державного фінансового аудиту діяльності суб'єктів господарювання [2]. Зазначений нормативний документ містить основні теоретичні та прикладні аспекти проведення державного фінансового аудиту діяльності суб'єктів господарювання, його основні завдання та етапи проведення.

«Державний фінансовий аудит діяльності суб'єктів господарювання – це вид державного фінансового аудиту, що полягає у перевірці та аналізі стану справ щодо законного та ефективного використання державних та/або комунальних коштів і майна, інших активів держави, правильності ведення бухгалтерського обліку і достовірності фінансової звітності, стану внутрішнього контролю у суб'єктів господарювання» [2]. Таке трактування поняття «державний фінансовий аудит діяльності суб'єктів господарювання» закріплене на законодавчому рівні свідчить про превентивну його спрямованість для запобігання виникненню недоліків та неправомірного використання державних коштів суб'єктами господарювання.

Дослідження законодавчих документів з питань організації державного фінансового аудиту діяльності суб'єктів господарювання засвідчило недостатню урегульованість даного питання. Зокрема, у Порядку проведення Державною аудиторською службою, її територіальними органами державного фінансового аудиту діяльності суб'єктів господарювання [2] передбачено, що планування та організація аудиту полягають у попередньому вивченні об'єкту аудиту, складанні та затвердженні робочого плану та програми аудиту. Однак, у наведеному нормативному документі не наведено переліку основних питань, які мають бути досліджені при вивченні середовища функціонування та системи внутрішнього контролю суб'єкта господарювання. Крім того, не затверджені і не наведені в додатках типові форми робочого плану та програм аудиту, що сприяло б чіткому впорядкуванню повноважень аудиторів Державної служби аудиту України при плануванні та організації державного фінансового аудиту діяльності суб'єктів господарювання.

Підтримуємо позицію, Ю.П. Петренко що «основними проблемами щодо ефективного застосування державного фінансового аудиту є відсутність відповідної законодавчої бази, яка б регламентувала визначення даного поняття, види, суб'єкти, об'єкти, предмет та описувала чітку методологію і організацію такого роду аудиту, чітко визначала повноваження органів контролю на яких покладено функцію проведення аудиту у державному секторі. Для цього необхідно розробити окремий закон, який вніс би роз'яснення стосовно державного фінансового аудиту. Як наслідок внести зміни до існуючих нормативних актів, які регламентують діяльність суб'єктів контролю. Не менш важливою є проблема відсутності ґрунтовних досліджень в галузі державного фінансового аудиту, що призводить до помилкового розуміння мети і завдань даного виду аудиту, як користувачів, так і управлінського персоналу об'єкту перевірки» [1, с. 82].

В частині методичних положень проведення державного фінансового аудиту діяльності суб'єктів господарювання на законодавчому рівні фрагментарно врегульовано питання порядку здійснення аудиторських процедур та встановлення їх класифікації. Недостатньо детально описаними є методичні положення в частині формування і порядку узагальнення й документального оформлення аудиторських доказів, які є основою для підготовки аудиторського висновку, пропозицій та рекомендацій, які є обов'язковими для виконання суб'єктом господарювання. Наявність наведених недоліків призводить до відсутності єдиної системи контрольних заходів та аудиторських процедур, порушення їх використання на різних

етапах проведення державного фінансового аудиту суб'єкта господарювання. Нині існує нагальна потреба в розширенні переліку організаційно-методичних положень здійснення державного фінансового аудиту суб'єкта господарювання, які слід врегулювати на законодавчому рівні. Реалізація таких заходів сприятиме зростанню ефективності функціонування державного фінансового аудиту та посиленню відповідальності суб'єкта господарювання за використання державних коштів та майна.

### Список використаних джерел

1. Петренко Ю.П. Державний фінансовий аудит: проблеми та перспективи запровадження в Україні. Культура народів Причорномор'я. 2011. № 205. С. 80-82
2. Порядок проведення Державною аудиторською службою, її територіальними органами державного фінансового аудиту діяльності суб'єктів господарювання: Затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 27 березня 2019 р. № 252 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/252-2019-%D0%BF#Text>



**Пантелєєв В. П.,**  
д.е.н., проф., головний науковий співробітник  
агроресурсного потенціалу,  
*Інститут водних проблем і  
меліорації Національної академії аграрних наук України;*

**Тітаренко Г. Б.,**  
д.е.н., головний науковий співробітник  
відділу економічних проблем водокористування,  
ДУ «Інститут економіки природокористування  
та сталого розвитку НАН України»  
(м. Київ)

## **МОБІЛІЗАЦІЯ РЕЗЕРВІВ ЕФЕКТИВНОСТІ ОПОДАТКУВАННЯ З РЕНТНОЇ ПЛАТИ ЗА ВОДУ**

Поновлення економіки України після воєнних дій початку 2022 р. передбачає запровадження значних зусиль щодо відродження водного господарства країни з урахуванням природокористування, в т.ч. з використанням механізму рентної плати за воду.

**Місце України за глобальним показником доданої вартості на одиницю використаної води.** Глобальний показник ефективності водокористування відстежує, наскільки економічне зростання країни залежить від використання водних ресурсів, і дозволяє особам, які визначають політику та приймають рішення, націлювати заходи в секторах з високим споживанням води та низькими рівнями підвищення ефективності з часом. Цей показник стосується економічного компонента задачі ефективного використання води. За даними показників міжвідомчої та експертної групи з індикаторів цілей сталого розвитку по 168 країнах. Показник був встановлений як зміна ефективності водокористування із плином часу, яке формується як додана вартість на одиницю використаної води, відображеної у доларах США/м<sup>3</sup>. Станом за 2015 р., Україна має наступні індекси: за сектором сільського господарства індекс – 0,1, за сектором гірничодобувної промисловості, розробці карерів, виробництва електроенергії та будівництва – 3,7 та за секторами послуг – 17,9, й разом за величиною ефективного використання води сягає невисокого рівня 5,7 USD/m<sup>3</sup> [1]. Розрахунки зазначених вище індексів здійснювалися на основі фінансової, статистичної та податкової звітності про обсяги води

та інформації про економічні параметри ефективного водокористування.

Структура споживання водних ресурсів визначається рівнем промислового розвитку окремих держав, їх світовою спеціалізацією та густотою населення. У світі в середньому 52,3 % загального споживання води припадає на сільське господарство, 31,1 % – на промисловість, 16,6 % – на побутову сферу. В Україні ці показники становлять, відповідно, 31, 43 і 26 %. Плату за воду, спожиту з підземних джерел, в Україні запроваджено з 1 січня 2015 року, і відтоді вона поступово зростала. Участь рентних платежів підприємств водогосподарського комплексу України в загальному обсязі надходжень фінансового ринку характеризують показники їх фіскальної та інвестиційної віддачі. Показник фіскальної віддачі для водогосподарського комплексу розраховується на основі співвідношення рентних платежів, що формуються в межах держави або регіону, та обсягу спожитої свіжої води. Високі показники віддачі свідчать про участь водної ренти у формуванні інвестиційних потоків. Показник інвестиційної віддачі рентних платежів за водокористування дає змогу оцінити місткість і потенціал водних платежів на фінансовому ринку. Якщо рентні надходження досить значні відносно обсягу інвестицій, це свідчить про їх вагомий вплив на фінансовому ринку, якщо низькі – їх роль є несуттєвою.

**Фіскальна та інвестиційна складова рентних відносин у водогосподарюванні України.** У більшості країн ЄС збір за спеціальне водокористування не відокремлюється від екологічних платежів. Вона має фіскальний, стимулювальний та відтворювальний характер. Водна рента, яка генерується в Україні, свідчить загалом про неефективність операційних та інвестиційних витрат у водогосподарському секторі. Оскільки частка водної ренти, яка вилучається державою в платежах і зборах за спеціальне водокористування, не перевищує 3 %, необхідно більш зважено підходити до встановлення ставок за водокористування. Прийнявши модель, яка об'єднує усупільнення ренти та реалізацію права приватної власності, в тому числі власності на землю, Україна зможе стати самодостатньою державою, значно зменшивши свою залежність від зовнішніх джерел фінансування. Постановка завдань з удосконалення механізмів вилучення, розподілу і перерозподілу природно-ресурсної ренти зумовлена тим, що, з одного боку, рентні механізми через їх недосконалість не лише неповністю вилучають ренту, а й неефективно розподіляють її на потреби соціуму, а з іншого – середовище господарювання загалом не сприяє кількісному та якісному створенню ренти як капіталізованого доходу. Увесь комплекс рентних показників можна

розподілити на прямі рентні індикатори та допоміжні характеристики, що дають змогу визначити зв'язок між рентою і поточними показниками загального розвитку комплексу. До перших належать фактична рента (як платежі за спеціальне використання природних ресурсів), розрахункова та потенційна рента (за нормою дисконту). Слід вважати, що чинна система справляння плати за водокористування в Україні не виконує своєї основної стимулювальної функції [2].

**Фінансове забезпечення розвитку водогосподарського комплексу в умовах децентралізації.** Побудова соціально орієнтованої ринкової економіки вимагає формування сучасного інституційного середовища водокористування. Сьогодні існує багато вузьких місць щодо впровадження в інституційне середовище водокористувань базисних інститутів господарської системи, включаючи, зокрема, інституційний ринок фінансово-економічне регулювання, що визначають основи володіння, користування та розпорядження водних ресурсів у сучасній економіці, що формують інфраструктуру сфери надходження та ефективного використання водних продуктивних сил, що обумовлює систему спонукальних та заохочувальних заходів, які мають сприяти переходу національної економіки на мало- та безводні технології. Водночас має зростати роль водної ренти в національному господарстві, яка відіграє дуже важливу роль у досягненні загального добробуту не лише як вагоме джерело бюджетних надходжень, а також як джерело коштів на відновлення та розвиток водних екосистем [3]. Орієнтація фінансового забезпечення на задоволення потреб ринку водних ресурсів викликає актуальність достовірності звітності з оподаткування.

**Зміст ренти та звітність з плати за ренту.** Розділ IX ПКУ Рентна плата регламентує справляння рентної плати за спеціальне використання води. Звітною формою є податкова декларація з рентної плати. Обов'язок подавати декларацію мають суб'єкти, які здійснюють видобуток корисних копалин, а також прісних та мінеральних підземних вод, а також особи, які, отримавши відповідні дозвіл на спецводокористування від Держводоагентства України, здійснюють діяльність з користування водою (транспортуванням води). Податкова декларація з рентної плати, п. 4.1. – за користування надрами для видобування корисних копалин, включно прісних та мінеральних підземних вод; п.4.4. – заповнюється на даними додатку 5 податкової декларації з орендної плати за спеціальне використання води. Здійснюється розрахунок податкового зобов'язання щомісячно та щоквартально: вказується код водного об'єкту, встановлений річний ліміт

використання води, зазначається об'єкт оподаткування (в межах ліміту, понад встановлений ліміт), ставка ренти, коефіцієнт, що використовується до ставки рентної плати тощо [4]. Існують механізми звільнення від ренти за користування надрами при видобутку прісної води, від ренти спецводокористування податкова звітність готується та подається, заповнюючи при цьому потрібні рядки, які пов'язані з потрібним видом ренти, у даному випадку – рентної плати за воду. Доповненнями до податкової декларації з рентної плати є копії дозволів на видобуток/використання води, договори на поставку води, «Звіт про використання води» за встановленою формою № 2ТП-водгосп [5].

**Висновки та пропозиції.** Для подальшого застосування методології необхідно зібрати конкретні національні дані для розрахунку показника. Для організації цього процесу може знадобитися додатковий інституційний потенціал та координація для збирання та обробки даних. [1]. Пропонується генерація екологічних фінансових, інвестиційних та інноваційних потоків. Позитивним фактом є те, що у структурі доходів місцевих бюджетів в Україні частка рентних платежів за воду є досить великою. Механізм оподаткування через звільнення від сплати ренти, диференціацію ставок плати, врахування отримання економічних вигод та прав власності на об'єкти господарювання, дозволяє гнучкий підхід з урахуванням умов використання водних ресурсів. Пр цьому звітність за податками – не лише підтвердження виконання платником ренти зобов'язань, але також сприяє стимулюванню раціонального використання води як природного ресурсу, запровадженню передових методів ведення сільського господарства, захисту та поліпшенню біорізноманіття, позитивному впливу на ґрунтово-водно-повітряні ресурси, на ландшафт, на соціально-економічні умови сільських спільнот та ін. Результатом вдосконалення податкового регулювання рентної плати можуть бути мобілізація фінансових ресурсів для підвищення конкурентоспроможності підприємства, запровадження інвестицій тощо.

### Список використаних джерел

1. Розвиток ефективності водокористування Глобальна базова лінія для показника цілей сталого розвитку. – Режим доступу: <https://www.fao.org/3/CA1588EN/ca1588en.pdf>
2. Рентні відносини у господарюванні України: фіскальна та інвестиційна складова – Режим доступу: <http://ecos.kiev.ua> > view

3. Тітаренко Г. Б., Пантелеев В. П. Оптимізація фінансового забезпечення суб'єктів водогосподарського комплексу в умовах децентралізації – Проблеми системного підходу в економіці, 2021, 3 6 (86), с. 27-31.

4. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. №2756-VI. – Режим доступу: <http://search.ligazakon.ua>.

5. Онищенко В. Декларація з рентної плати 2022. – Головбух, 10 лютого 2022 р. – Режим доступу: <https://www.golovbuch.ua/article/6908-skladannya-ta-podannya-podatkovu-deklarats-z-rentno-plati-dlya-msyachnich-platnikov-podatku>

**Петраковська О. В.,**

к.е.н., доцент,

доцент кафедри обліку, аудиту та оподаткування,

*Національна академія статистики, обліку та аудиту  
(м. Київ)*

## **ЕЛЕМЕНТИ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ ЩОДО ВИТРАТ ПІДПРИЄМСТВА**

Активне реформування бухгалтерського обліку підприємств, спрямоване на інтеграцію з міжнародними стандартами фінансової звітності зумовило нові пріоритети побудови системи обліково-контрольного забезпечення діяльності підприємств. Особливого значення набуває вирішення питань формування релевантної облікової політики, застосування якої гарантує ефективність функціонування системи обліку підприємств.

Облікова політика є потужним інструментом в управлінні підприємством, тому її формуванню приділяється все більше уваги.

Елементи облікової політики щодо витрат підприємства відображені на рис. 1.

<b>Елементи облікової політики</b>	<b>Альтернативні варіанти</b>
<i>Перелік первинних документів з обліку витрат та графіки їх документообороту</i>	Встановлюється підприємством самостійно виходячи з галузевих особливостей та потреб управління.
<i>Перелік субрахунків та аналітичних рахунків, необхідних для відображення в обліку витрат</i>	Встановлюється підприємством самостійно виходячи з галузевих особливостей та потреб управління.

<i>Порядок обліку і розподілу транспортно-заготівельних витрат (ТЗВ), ведення окремого субрахунку обліку ТЗВ</i>		1) включення ТЗВ до первісної вартості запасів у момент їх оприбуткування; 2) облік ТЗВ на окремому субрахунку з їх подальшим розподілом
<i>Клас рахунків для обліку витрат</i>		Рахунки класу 9 «Витрати діяльності» ведуться всіма підприємствами з відкриттям за власним рішенням рахунків класу 8 «Витрати за елементами».
<i>Перелік створюваних забезпечень майбутніх витрат і платежів</i>		Встановлюється підприємством самостійно виходячи з галузевих особливостей та потреб управління.
<i>Перелік і склад змінних і постійних загальновиrobничих витрат (ЗВВ), бази їх розподілу</i>	Встановлюється підприємством самостійно залежно від специфіки виробництва. Розподіл постійних і змінних ЗВВ на продукцію (роботи, послуги), що виробляються підприємством, здійснюється по-різному: змінні ЗВВ витрати розподіляються на кожен об'єкт витрат з використанням бази розподілу (годин праці, заробітної плати, обсягу діяльності, прямих витрат тощо) виходячи з фактичної потужності звітного періоду; постійні ЗВВ розподіляються на кожен об'єкт витрат з використанням бази розподілу (годин праці, заробітної плати, обсягу діяльності, прямих витрат тощо) при нормальній потужності.	
<i>Перелік і склад статей калькулювання виробничої собівартості продукції (робіт, послуг)</i>		Встановлюється підприємством самостійно виходячи з галузевих особливостей та потреб управління. Номенклатура статей калькуляції наведена в Методичних рекомендаціях щодо облікової політики підприємства.
<i>База розподілу витрат за операціями з інструментами власного капіталу</i>		База розподілу: кількість акцій, сума операції.
<i>Методи калькулювання собівартості продукції</i>		Позамовний метод, попередільний метод, нормативний метод, фактичний метод, змішаний метод, метод «директ-костинг», метод «стандарт-костинг», метод «поглинутих» затрат.
<i>Умови визнання витрат</i>	зменшення активів або збільшення зобов'язань, що призводить до зменшення власного капіталу (за винятком зменшення капіталу шляхом його вилучення або розподілу власниками); можливість їх достовірної оцінки; визнання їх одночасно з визнанням доходу, для одержання якого вони здійснені.	
<i>Методи визначення ступеня завершеності робіт за будівельним контрактом</i>		Методи визначення ступеня завершеності робіт за будівельним контрактом наведені в НП(С)БО 18 «Будівельні контракти».

**Рис. 1. Елементи облікової політики щодо витрат підприємства**

Джерело: розроблено автором на основі [1-9].

Формування облікової політики на підприємствах пов'язано з певними проблемами:

- немає чіткого понятійного апарату у частині облікової політики та її аспектів;
- облікова політика не розглядається як важливий інструмент управління;
- не повною мірою враховуються організаційно-правова форма та галузеві особливості діяльності підприємств;
- не враховуються стратегічні цілі розвитку;
- не чітко систематизуються підходи до структурування облікової політики;
- не повністю розкриваються організаційний, технічний та методичний аспекти облікової політики.

Відсутність облікової політики впливає на оцінку організації бухгалтерського обліку підприємства; створює умови вважати необгрунтованим застосування тих чи інших способів його ведення.

**Висновки.** Облікова політика є основою для систематизації та інтеграції облікових та контрольних процесів економічних суб'єктів, що дозволяють підвищити релевантність інформації, що отримується за їх допомогою, для забезпечення ефективності діяльності підприємства.

Облікова політика дозволяє сформувати систему бухгалтерського обліку витрат підприємства, проаналізувати та змоделювати обліковий процес, закріпивши оптимальні способи ведення бухгалтерського обліку витрат, що поєднуються зі стратегією розвитку підприємства незалежно від сфери її діяльності.

### Список використаних джерел

1. Домбровська Н. Р. Облікова політика доходів, витрат та фінансових результатів підприємства. Глобальні та національні проблеми економіки. 2016. Випуск 9. С. 771 – 775

2. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій: Наказ Міністерства фінансів України від 30.11.1999 № 291 (із змінами та доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99#Text>

3. Методичні рекомендації щодо облікової політики підприємства: Наказ Міністерства фінансів України від 27.06.2013 № 635 (із змінами та

доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0635201-13#Text>

4. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: Наказ Міністерства фінансів України від 07.02.2013 № 73 (із змінами та доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text>

5. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати»: Наказ Міністерства фінансів України від 31.12.99 № 318 (із змінами та доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00#Text>

6. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 18 «Будівельні контракти»: Наказ Міністерства фінансів України від 28.04.2001 № 205 (із змінами та доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0433-01#Text>

7. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 31 «Фінансові витрати»: Наказ Міністерства фінансів України від 28.04.2006 № 415 (із змінами та доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0610-06#Text>

8. Правдюк Н. Л., Коваль Л. В., Коваль О. В. Облікова політика підприємств: навчальний посібник / Н. Л. Правдюк, Л. В. Коваль, О. В. Коваль. Київ: «Центр учбової літератури». 2020. 647 с.

9. Скрипник М. І. Методи обліку витрат і методи калькулювання: сутність і співвідношення понять. Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю й аналізу. 2009. № 2 (14). С. 202-206.

**Пилипенко О. І.,**

д.е.н., доцент,

декан обліково-статистичного факультету,

*Національна академія статистики, обліку та аудиту*

*(м. Київ)*

## **ПРІОРИТЕТИ ОРГАНІЗАЦІЇ БЮДЖЕТУВАННЯ НА ПІДПРИЄМСТВАХ: ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНИЙ АСПЕКТ**

Жодна найуспішніша за прогнозами стратегія економічного розвитку не має гарантії для свого успіху внаслідок наявності ризиків і загроз, обумовлених економічною кризою в системі господарювання. Перебої в системі постачання та збуту, зростання вартості паливо-мастильних матеріалів і газу, постійні коливання національної валюти, перешкоди



для впровадження інноваційних ідей та ряд інших факторів можуть звести нанівець всі надбання стратегічного планування. На рівні суб'єкта господарювання такими факторами є відсутність можливості забезпечення бюджетування достовірною, оперативною та аналітичною інформацією, нерозуміння керівництвом засад організації і методики здійснення бюджетування, нераціональне впровадження або відмова від останнього, в результаті чого підприємства, які намагалися впровадити бюджетування, не досягли бажаного ефекту через неактуальність його результатів. Впровадження системи бюджетування за традиційним підходом також не забезпечує одержання очікуваних економічних вигод від її використання. Негативна дія вказаних факторів підвищує актуальність дослідження можливостей удосконалення обліково-аналітичного забезпечення бюджетування для сприяння економічному зростанню суб'єкта господарювання.

Проблеми облікового забезпечення здійснення бюджетування розглянули в своїх працях такі вітчизняні вчені, як Б. І. Валуєв, А. М. Герасимович, С. Ф. Голов, Г. Г. Кірейцев, М. С. Пушкар, М. Г. Чумаченко, В. Г. Швець, В. О. Шевчук та ін. З урахуванням наявних напрацювань актуальним для дослідження є комплекс проблем удосконалення якості інформаційного забезпечення бюджетування за рахунок відповідної організації бухгалтерського обліку для досягнення інноваційного розвитку підприємств.

Вихід із економічної кризи та подальша стабілізація економічної ситуації передбачають належну розробку й впровадження інноваційних підходів до процесів постачання, виробництва та продажу, враховуючи наявні економічні ресурси та виробничу базу, рівень державної підтримки й наявний кадровий потенціал. Активізація інвестиційних процесів в тому числі потребує подолання факторів, що стримують його, за рахунок розвитку такої технології управління, як бюджетування на основі показників бухгалтерської звітності.

В Концептуальній основі фінансової звітності (п. 1.14 [1]) передбачено необхідність надання в звітності інформації про використання економічних ресурсів суб'єкта господарювання для подальшого аналізу ефективності діяльності менеджменту компанії щодо таких ресурсів. Дана інформація є корисною для складання прогнозів ефективності господарювання в майбутніх періодах і оцінки перспектив майбутніх грошових надходжень суб'єкта господарювання.

Поняття «бюджетування» в цілому науковцями трактується як інформаційна система корпоративного управління, що базується на

використанні такого фінансового інструменту, як бюджет, що дозволяє узгодити цілі підрозділів підприємства та сформувані стратегію діяльності. У своєму дослідженні С. Ковтун стверджує, що бюджетування на підприємстві забезпечує покращення координації його діяльності, сприяє підвищенню керованості та адаптивності підприємства до змін у зовнішньому середовищі, зниженню ризику появи зловживань і помилок в управлінні, єдиному баченню планів підприємства на рівні його структурних підрозділів, більш відповідальному підходу фахівців до ухвалення управлінських рішень [2]. При цьому зарубіжні вчені [3; 4; 5; 6] давно довели, що традиційний підхід до бюджетування може бути дієвим лише за стабільних ринкових умов, які сприяють передбачуваності господарських процесів, а також надають можливість планувати цінову політику та витрати суб'єкта господарювання. Відповідно, складні економічні умови господарювання вносять кардинальні зміни до системи управління: традиційне бюджетування як інструмент управління стає не стимулом, а ключовою перешкодою для розвитку, оскільки бюджети не передбачають швидкого реагування на зміни в ситуації, а також не мотивують відповідним чином персонал на пошук інноваційних рішень.

Обліково-аналітичне забезпечення процесу бюджетування також зазнає змін через ряд наступних проблем практичного характеру:

1. Управління господарською діяльністю на основі отриманих показників звітності, внаслідок чого поза увагою залишається перспектива розвитку та показники, що оцінюються нефінансовими способами.
2. Величезна увага до рівня показників бюджетів, а не до цілей і способів їх досягнення.
3. Повільне здійснення процедур власне бюджетування та відповідні високі трудові витрати, а не досягнення результатів.
4. Знижена увага до креативності та інновацій на користь економії ресурсів.

Наведені проблеми бюджетування є бар'єром на шляху до адекватної реакції на запити споживачів, зростання ефективності господарювання та досягнення стійкого розвитку підприємства. Однак і повна відмова від такого інструменту управління теж є недоцільною, оскільки бюджет дозволяє знизити ймовірність неефективних операцій. Цим обумовлена необхідність пошуку нових пріоритетів бюджетування для його адаптації до умов управління підприємствами в кризових умовах.

Таким чином, в кризових умовах господарювання пріоритетними для обліково-аналітичного забезпечення організації і застосування методики бюджетування слід визнати наступні вимоги:

- обслуговування можливостей досягнення адаптивності бюджетування з орієнтацією на створення цінності для споживачів продукції;
- досягнення швидшого реагування на загрози внаслідок зміни умов зовнішнього середовища, конкурентної боротьби та вимог споживачів;
- сприяння ефективній кадровій роботі з персоналом, що відповідає за прийняття управлінських рішень в частині показників бюджетів;
- пріоритетне обслуговування пропозицій інноваційного характеру та готовність до змін господарської діяльності;
- забезпечення гарантій власникам щодо стійких і конкурентоспроможних результатів діяльності.

Врахування таких пріоритетів при розробці системи обліково-аналітичного забезпечення бюджетування покликане оминати традиційні його недоліки, зокрема сприяти створенню гнучкої системи бюджетів, дієвого внутрішнього контролю їх виконання, налаштованості на креативність у підходах до управління і оперативності прийняття рішень, в тому числі щодо розробки та впровадження інноваційних проектів. Обліково-аналітичне забезпечення бюджетування повинно сприяти обміну знаннями та ефективними технологіями управління на основі оперативного та достовірного інформаційного забезпечення, чіткого визначення меж доступу до інформації.

### Список використаних джерел

1. Концептуальна основа фінансової звітності. Режим доступу: 2019\_RB\_ConceptualFramework\_ukr\_AH.pdf (mof.gov.ua).
2. Ковтун С. Бюджетування на сучасному підприємстві, або як ефективно управляти фінансами. Х.: Фактор, 2006. – 340 с.
3. Beyond Budgeting: Модель для управління и контролинга в 21 веке. Режим доступу: <http://bss.in.ua/theory/planning/beyond-budgeting/112-beyond-budgeting-21>.
4. Даум Ю. Beyond Budgeting: Модель для управления и контролинга в XIX веке (перевод статьи Юргена Даума в германском журнале “Контроллинг и Финансы”). Режим доступу: <http://bss.in.ua/theory/planning/beyond-budgeting/112-beyondbudgeting-21>.
5. Фрейзер Р. Бюджетирование, каким мы его не знаем. Управление за рамками бюджетов. М.: ООО “Вершина”, 2005. 256 с.
6. Хоуп Д., Фрейзер Р. За гранню бюджетування. Як керівникам вирватися з пастки щорічних планів. М.: “Вершина”, 2007. 272 с.

**Сагін Д. А.,**  
сертифікований аудитор,  
директор ТОВ «ОДІ АУДИТ ЕШУРЕНС»,  
**Мирошниченко І. В.,**  
сертифікований аудитор,  
ТОВ «ОДІ АУДИТ ЕШУРЕНС»

## **АУДИТ ТА ФІНАНСОВИЙ МОНІТОРИНГ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ**

В умовах воєнного стану аудиторам – підприємцям та аудиторським фірмам, як спеціально визначеним суб'єктам первинного фінансового моніторингу, слід особливо ретельно дотримуватись процедур щодо запобігання легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення. Це є прямою вимогою Закону України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» від 6 грудня 2019 року № 361-ІХ (далі – Закон 361) [1]. Закон 361 вимагає належної оцінки замовників аудиторських послуг, а саме: встановлення та верифікації кінцевого бенефіціарного власника (далі – КБВ) клієнта або його відсутності, з'ясування структури власності клієнта. Для виконання вимог Закону 361 суб'єктам аудиторської діяльності необхідно розробити та впровадити наступні документи:

- правила фінансового моніторингу;
- програму фінансового моніторингу як план щорічних організаційних заходів з питань фінансового моніторингу;
- анкету (опитувальник) щодо ідентифікації та верифікації клієнтів (у розрізі клієнтів – резидентів та нерезидентів, фізичних осіб та юридичних осіб);
- положення про оцінку та управління ризиками легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом;
- журнал вхідної та вихідної реєстрації документів;
- журнал обліку інформації, направленої до правоохоронних органів;
- журнал обліку інформації, направленої до Державної служби фінансового моніторингу України;
- журнал обліку зупинених фінансових операцій;

- положення про підготовку персоналу з питань проведення фінансового моніторингу;
- план навчання та підвищення кваліфікації працівників щодо здійснення заходів з фінансового моніторингу на поточний рік;
- календарний план навчання та підвищення кваліфікації;
- програму навчання працівників та підвищення їхньої кваліфікації;
- журнал навчання та підвищення кваліфікації працівників щодо здійснення заходів фінансового моніторингу;
- процедури режиму доступу до внутрішніх документів з питань фінансового моніторингу;
- посадову інструкцію працівника, відповідального за проведення фінансового моніторингу;
- попередження працівників підприємства про відповідальність за порушення вимог законодавства у сфері фінансового моніторингу;
- журнал ознайомлення та обліку користування внутрішніми документами з фінансового моніторингу і щодо відповідальності за порушення внутрішніх документів та вимог законодавства у сфері фінансового моніторингу.

Служба Державного фінансового моніторингу оновила перелік індикаторів ризиків для спеціально визначених суб'єктів первинного фінансового моніторингу. Ці індикатори притаманні клієнтам чи контрагентам, в тому числі резидентам Російської Федерації та Республіки Білорусь, а також особам, зареєстрованим на непідконтрольних або тимчасово окупованих територіях України, зокрема, клієнти є:

- резиденти України, які мають частки у статутному капіталі, сформовані фізичними та юридичними особами, що мають реєстрацію на території РФ та РБ та на непідконтрольних територіях;
- юридичні особи – резиденти України, які є офіційними представництвами російських та білоруських компаній;
- резиденти України, які мають сталі ділові відносини з російськими/білоруськими фізичними або юридичними особами;
- клієнти – нерезиденти з прихованими КБВ (контролерами), що мають відкриті рахунки в українських банках;
- клієнти – нерезиденти, зареєстровані на території офшорних юрисдикцій та юрисдикцій з послабленим податковим/валютним контролем, що мають відкриті рахунки в українських банках;
- громадяни Російської Федерації та Республіки Білорусь, а також громадяни України, зареєстровані на тимчасово окупованих

- територіях України, які відкрили рахунки в банківських установах України/отримували перекази протягом року до початку війни;
- фізичні особи – нерезиденти – співробітники правоохоронних органів Російської Федерації та Республіки Білорусь, які приймали/приймають участь у злочинній діяльності країни-агресора на території України та Європи.

Крім того, слід звернути увагу, чи мало місце: перерахування коштів за межі України на підставі удаваних додаткових угод переуступки боргу, взаємозаліку вимог за імпортними контрактами, укладеними з резидентами Російської Федерації та Республіки Білорусь, з метою виведення коштів на інші підприємства, у тому числі в інші юрисдикції; перерахування коштів за межі України на підставі удаваних додаткових угод переуступки боргу, взаємозаліку вимог за договорами позики (займів, кредитів, фінансової допомоги), укладеними з резидентами Російської Федерації та Республіки Білорусь, з метою повернення запозичених коштів іншим підприємствам, в тому числі в інші юрисдикції (відсутність повної інформації щодо загальної суми позики, встановлених/сплачених відсотків, що надає можливість повернення позик, сплати відсотків через багато років); здійснення будь-яких операцій з цінними паперами, емітентами яких є резиденти Російської Федерації та Республіки Білорусь або особи, афільовані з такими резидентами [2].

На нашу думку, виходячи з ризиків, спричинених воєнним станом, з вище перелічених документів аудиторських фірм суттєво слід оновити такі: анкету (опитувальник) щодо ідентифікації та верифікації клієнтів (у розрізі клієнтів – резидентів та нерезидентів, фізичних осіб та юридичних осіб); положення про оцінку та управління ризиками легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом положення про підготовку персоналу з питань проведення фінансового моніторингу; план навчання та підвищення кваліфікації працівників щодо здійснення заходів з фінансового моніторингу на рік; календарний план навчання та підвищення кваліфікації; попередження працівників підприємства про відповідальність за порушення вимог законодавства у сфері фінансового моніторингу.

### Список використаних джерел

1. Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню

розповсюдження зброї масового знищення»: Закон від 06.12.2019 р. № 361-IX // База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <http://https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/361-20>.

2. Керівництво з ризик – орієнтованого підходу для спеціально визначених суб'єктів первинного фінансового моніторингу URL: <https://fiu.gov.ua/assets/userfiles/books/2020/KerivnytstvoSPFM.pdf>

**Цебень Р. Л.**,  
к.е.н., доцент, доцент кафедри  
обліку, аудиту та оподаткування,  
*Хмельницький національний університет*  
*(м. Хмельницький)*

## **УПРАВЛІНСЬКИЙ ТА СТРАТЕГІЧНИЙ ОБЛІК В СТРУКТУРІ ОБЛІКОВОЇ СИСТЕМИ ЕЛЕКТРОЕНЕРГЕТИЧНИХ ПІДПРИЄМСТВ-ОПЕРАТОРІВ СИСТЕМИ РОЗПОДІЛУ**

Проблеми управління електроенергетичним підприємством – оператором системи розподілу (далі – ОСР) знаходять своє відображення в моделюванні його облікової системи. Ефективність облікової системи підприємства визначається тим, як вона здатна задовольнити інформаційні потреби зовнішніх та внутрішніх користувачів.

Питанням структури системи бухгалтерського обліку присвячено праці значної кількості науковців. Поняття «структура» виражає будову, порядок, внутрішню організацію системи, сукупність стійких зв'язків між множиною компонентів системи, які утворюють його цілісність. Структура поділяє систему, як єдине ціле, на частини, які зв'язані між собою деякою множиною елементів системи. Без виявлення структури не можна зрозуміти сутність існування системи, оскільки сутність означає якість, без якої неможливо уявити систему як об'єкт пізнання реальності [1, с. 8].

Розвиток управлінського обліку у світі відбувається протягом 20-21 століття. В Україні імплементація управлінського обліку пов'язана із Законом України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» та визначенням в ньому внутрішньогосподарського (управлінського) обліку як системи обробки та підготовки інформації про діяльність підприємства для внутрішніх користувачів у процесі управління підприємством.

Питання чи є управлінський облік окремим видом обліку чи частиною бухгалтерського обліку є дискусійним. М. Чумаченко, В. Палій, В. Івашкевич та інші вчені вважають, що відокремлення управлінського обліку не порушує єдність бухгалтерського обліку; Я. Соколов, Б. Валуєв, О. Бородкін займають протилежну позицію.

Ж. Ришар вважає, що управлінський облік – це аналітичний облік, в межах плану рахунків бухгалтерського обліку виділяються аналітичні рахунки; крім того, управлінський облік – це внутрішній облік, а фінансовий – зовнішній, а усі внутрішні події відбуваються під впливом зовнішніх. Таким чином, управлінський облік є різновидом динамічного бухгалтерського обліку [2].

В.Ф. Палій наголошує, що предметом бухгалтерського фінансового і бухгалтерського управлінського обліку виступає один і той самий капітал підприємства [3].

Погоджуючись з думкою Ж. Ришара, В.Ф. Палія та інших дослідників щодо єдності фінансового та управлінського обліку, спрямованість останнього на внутрішніх користувачів визначає його необхідність та цільове призначення в інтегрованій системі обліку ОСР.

Стратегічний облік виник як поняття в кінці 20 століття. Б. Райан наголошує, що стратегічний облік належить до фінансового аналізу проблем, що пов'язані з чотирма факторами: зобов'язаннями, контролем, готівкою (витратами) та потенціалом (чотири «С» – commitment, control, cash (cost), capability) [4, с.54]. Тому погоджуємося з думкою науковців, які вважають, що стратегічний облік не доцільно ототожнювати з обліковою системою оскільки по суті стратегічний облік є виключно способом, методикою фінансового аналізу, що використовує дані бухгалтерського обліку [5, с.76]; результатом інтеграції видів господарського обліку з іншими функціями управління в процесі визначення стратегії діяльності підприємства [6, с.149].

Питанням стратегічного (прогнозного) обліку присвячені публікації значного числа науковців. Серед думок та пропозицій вчених нами виділено підходи, за яких стратегічний облік надає і аналізує фінансову інформацію про ринки, витрати конкурентів, структуру витрат і моніторинг стратегії підприємства та стратегій конкурентів на цих ринках [7, с. 27]. Стратегічний облік формує власні інформаційні ресурси прогнозного характеру. Інформаційні ресурси стратегічного обліку мають зв'язок з традиційним обліком, але ним не обмежуються. Зокрема, для стратегічного управління необхідні дані не лише про діяльність підприємства,



а й про зовнішнє середовище, яке має надзвичайно важливе значення для передбачення траєкторії розвитку підприємства.

Зазначений підхід є характерним для ОСР в контексті планів розвитку системи розподілу, які складаються на наступні п'ять років з урахуванням плану розвитку системи передачі на наступні 10 років. План розвитку ОСР містить необхідні прогностичні обсяги нового будівництва, реконструкції та технічного переоснащення системи розподілу на наступні 5 років із визначенням необхідного для цього обсягу інвестицій та строків виконання необхідних заходів. Довгострокові плани потребують управлінських рішень стратегічного характеру та відповідного інформаційного забезпечення звітною інформацією, що визначає необхідність стратегічного обліку як складової інтегрованої системи ОСР.

### Список використаних джерел

1. Пушкар М. Структура системи обліку в економіці знань // Інститут бухгалтерського обліку, контроль та аналіз в умовах глобалізації. 2016. № 3. С. 7-18.
2. Ришар Ж. Бухгалтерский учет: теория и практика : пер. с фр. / под ред. Я. В. Соколова. М., 2000. С. 109-111.
3. Палий В.Ф. О предмете бухгалтерского учета // Бухгалтерский учет. 2006. №5. С. 57.
4. Райан Б. Стратегический учет для руководителя / Б. Райан; [пер. С англ.]; под ред. В. А. Микрюкова. М.: Аудит, ЮНИТИ, 1998. 616 с.
5. Кузнецова С. А. Перспектива бухгалтерського обліку: стратегічність, електронна комерція та соціальна спрямованість // Європейський вектор економічного розвитку. 2014. № 1 . С.73-83.
6. Ловінська Л. Г. Інтеграція господарського обліку: стара проблема в новому ракурсі // Наукові праці НДФІ. 2005. №. 1. С. 143-150.
7. Bromwich M. The case for strategic management accounting: the role of accounting information for strategy in competitive markets // Accounting, Organisation and Society. 1990. № 1. P. 27-46.

**Шевчук В. О.,**д.е.н., професор, професор кафедри обліку,  
аудиту та оподаткування,*Національна академія статистики, обліку та аудиту  
(м.Київ)*

## **STEM-ANALYTICS-EDUCATION: АНАЛІТИЧНІ ПІДХОДИ ДО ОЦІНЮВАННЯ ПРОДОВОЛЬЧИХ МОЖЛИВОСТЕЙ УКРАЇНИ У КОНТЕКСТІ ГЛОБАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ**

Віроломна російсько-українська війна посилює необхідність невідкладного розв'язання економічних, соціальних, екологічних та інших проблем. Перетворення цих проблем у глобальні загрози вельми актуальне з огляду на перебування України у колі світових виробників та експортерів продовольства. З метою запобігання виникненню глобальних загроз потрібна рішуча зміна існуючих підходів на принципово нові, здатні задовольняти вимоги безпеки України і світу. Обґрунтування можливих варіантів розвитку продовольчого комплексу з позицій України як гаранта глобальної продовольчої безпеки потребує застосування новітніх аналітичних методик.

Парадигмальна новизна цих методик обумовлюється вимогами до них: вони мають бути заснованими на природничих засадах. В Україні з 2020 р. легітимізована Концепція розвитку STEM-освіти. Першою чергою вона стосується природознавства і математики як галузей, що мають покладатися в основу розвитку сучасної освіти [1]. З одного боку, Концепція покликана надати чинній освіті фундаментальні підвалини навчання і виховання теперішніх та прийдешніх поколінь. У той же час фундаментальна відповідність Концепції вказаним викликам дозволяє вести мову про її прийнятність для розв'язання безпекових проблем.

Концепція охоплює кілька складових, кожна з яких більшою чи меншою мірою дотична до аналізу як управлінської функції сучасного менеджменту. Наріжною складовою Концепції STEM-освіти є наука («S» – science). Історико-економічне вивчення розвитку світової економічної думки показує, що починаючи з останньої чверті XIX ст. утверджуються позиції національної наукової школи фізичної економії [2]. Новітнім напрямом сучасної світової фізико-економічної думки, національна і загальнолюдська значущість якого зростає, є екологічна економіка [3].

Основоположником цього напрямку економічної науки іноземними науковцями визнаний українець д-р С. Подолинський. Саме йому належать пріоритети обґрунтування енергетичного бюджету, еколого-економічного аналізу цього бюджету та ін.

Із положень досліджуваної Концепції випливає, що основою сучасної аналітичної парадигми покликаний бути теоретичний і прикладний симбіоз природознавства та економії. Він створює концептуальні підстави для того, аби вести мову про запровадження STEM-analytics-education – новітнього українського внеску в утвердження наукових та освітніх можливостей теорії і практики аналізу.

Технології, котрі є наступною складовою Концепції («Т» – technology), доречно трактувати як об'єкти аналізу. Технології потрібно розглядати у контексті безпекового застосування, виокремлюючи їхню типологію з метою господарського освоєння сфер живого, неживого й розумного в структурі функціонування новітніх продовольчих комплексів. Нині природничого обґрунтування потребує аналіз органічного, біодинамічного та інших неруйнівних для довкілля виробництв, апробованих в Австралії, Україні тощо Алексом Подолинським, Семеном Антонцем та їхніми послідовниками.

Апробовані подвижниками агроекологічного виробництва технології вимагають інжинірингового супроводження («Е» – engineering). Поставлений на природничу основу, інжиніринг мотивує комерціалізацію «м'якого» (еколого-економічного) їх освоєння та розробку необхідних аналітичних методик. Свого часу нами стисло окреслені можливості новітньої STEM-accounting-education [4]. Вважаємо, що в сукупності з обліковим забезпеченням STEM-analytics-education має надавати інформаційні гарантії безпеки новітніх технологій та інновативних проєктів.

Що стосується математики, яка є заключною складовою Концепції («М» – mathematics), то як інструмент гносеології, вона має підпорядковуватися онтології, насамперед фундаментальному природничому знанню як основі охоплюваних системою господарювання об'єктів аналізу. Слід брати до уваги те, що одним із тих, хто імплементував математику в аналітичну сферу, був фундатор обліку Лука Пачолі, а також і те, що понад століття існують питома українські економетричні новації, котрі чекають прикладного запровадження і використання з метою аналізу [5].

Спираючись на природничі засади, концептуально окреслимо біоенергетичний потенціал національної економіки та аналітичні підходи до оцінювання продовольчих можливостей. Наявність релевантного

інформаційного забезпечення дозволить у контексті глобальної безпеки обліковувати й аналізувати сучасний стан та перспективи розвитку продовольчого комплексу України.

З позицій глобальної безпеки пропонуємо покрокові підходи до практичного втілення аналітичних методик щодо визначення продовольчого потенціалу України.

**Крок 1.** В Україні 2021 р. отримано урожай зернових, зернобобових та олійних культур, загальний обсяг якого за повідомленням очільника Міністерства аграрної політики склав понад 106 млн тонн [6]. Збір урожаю вказаних культур, досліджуваний із природничих позицій, означає отримання соломи одночасно зі злаковими та отримання стебел, листя та іншого бадилля, а також полови, лушпайок бобових, соняшникового насіння тощо поряд із зернобобовими та олійними культурами.

З метою природничо-економічного з'ясування сутності зерна й соломи та подібної до соломи продукції доречно звернутися до положень, яких дотримувався визначний український інтелектуал М.Руденко. Він першим запровадив у науковий обіг категорію «енергія прогресу», що дала назву основоположній праці мислителя та зібранню його нарисів з фізичної економії [7]. За М.Руденком енергія прогресу є фізичним аналогом абсолютної додаткової вартості [7, с.364, 366].

Тож для визначення обсягів збору соломи доречно скористатися формулою:

$$\text{Зерно} + \text{Солома} = \text{Енергія прогресу} \quad (1)$$

М. Руденко вказав співвідношення між складовими енергії прогресу як сукупного біоенергетичного врожаю зернових:

$$60\% + 40\% = 100\% \quad (2)$$

Таким чином, солома складає 40% усього врожаю зернових, що підтверджується українськими й зарубіжними науковцями і практиками. Отже, біоенергетичний потенціал соломи може бути визначеним в обсягах 0,4 енергії прогресу. У перерахунку на урожай зернових, отриманий в Україні 2021 року, це складе 70,7 млн тонн. У такому разі енергія прогресу своєю чергою складатиме 176,7 млн тонн.

Український інтелектуал обґрунтував формулу енергії прогресу і навів її метафізичний та фізико-економічний варіанти. Метафізичний (онтологічний) варіант формули має сакральний зміст. Відповідно до цього змісту енергія прогресу тлумачиться як Хліби Христові [7, с.146]. Метафізичний варіант формули енергії прогресу мислитель назвав формулою Сонця, присвятивши її розкриттю однойменний роман-трактат.

Формула енергії прогресу має низку прикладних фізико-економічних варіантів. Важливе значення мають варіанти, що описують типи держав, відповідно керованих життєствердним або смертоносним знанням [7, с.441-445]. Особливо важливе прагматичне значення має фізико-економічний варіант формули, який описує майбутнє людства [7, с.445]. З огляду на його призначення для людства загалом цей варіант формули доречно вважати алгоритмом загальнолюдського безсмертя.

М. Руденко також запропонував лапідарний математичний варіант формули енергії прогресу [7, с.455]. Подамо її у вигляді

$$E = K + F, \quad (3)$$

де  $E$  – енергія прогресу;  $K$  – капітал;  $F$  – кількість ентропії.

Свою формулу енергії прогресу мислитель іменував світовою константою [7, с.424]. Значущість цього статусу формули вельми важлива з погляду фундаментальності аналітичних засад нашого дослідження.

Формула набуває особливої значущості з точки зору щорічного суспільного розподілу енергії прогресу. Онтологічно цей розподіл тяжіє до ідей «Економічної таблиці» Ф. Кене [7, с.305, 432]. Доведення Ф. Кене та М.Руденка збігаються: їхньою світоглядною основою є ідея розподілу згаданих Хлібів Христових.

З аналітичної точки зору важливими є кількісний та якісний аспекти суспільного розподілу, здійснюваного за формулою (3). Так, із погляду розподілу Хлібів Христових ця формула виглядатиме наступним чином:

$$5 = 3 + 2 \quad (4)$$

З погляду аналізу біоенергетичних співвідношень енергії прогресу, яка щорічно розподіляється в суспільстві, йдеться про розподіл, описаний за наведеною формулою (2).

Поряд із цим важливим є якісний аспект розподілу суспільного розподілу енергії прогресу. При цьому мається на увазі, які складові енергії прогресу (зерно, солома) є об'єктами суспільного розподілу; між якими суспільними сферами вони розподіляються (сфери продуктивні і сфери безплідні); на досягнення яких суспільних цілей спрямовуються ці об'єкти розподілу (збереження та примноження абсолютного капіталу чи розсіювання енергії безплідними сферами).

**Крок 2.** Наведений варіант формули (3) поряд із математичним описом структури енергії прогресу надає стисло інтерпретацію капіталу. Ця інтерпретація, незважаючи на її лапідарність, у той же час дозволяє визначати потенційний обсяг капіталу. У перерахунку на урожай зернових, отриманий в Україні 2021 року, абсолютний капітал складатиме 106,2 млн тонн.

Наведені М. Руденком графо-аналітичні варіанти його формули детальніше від формули (3) описують абсолютний капітал. Своєю чергою вони також потребують аналітичних методик для подальшого визначення біоенергетичних співвідношень між складовими абсолютного капіталу.

Трактуючи абсолютний капітал як сукупність складових за С. Подолинським і М. Руденком, одночасно із досліджуваною проблематикою доречно вести мову і про аналітичне обґрунтування ескіза “вічного двигуна”. Українець С. Подолинський незалежно від «батьків термодинаміки» обґрунтував його ще у 80-х роках ХІХ ст. Бельгієць І. Прігожин прийшов до подібних висновків майже через 100 років, ставши нобеліатом. С. Подолинський не порушував законів термодинаміки – він парадигмально збагатив їх. Що більше: даючи за С. Подолинським і М. Руденком математичний опис за допомогою теорії множин, можна збагатити цей ескіз “вічного двигуна” його сучасним термодинамічним прикладанням.

**Крок 3.** Припустимі обсяги розсіювання енергії врожаю, отриманого в Україні 2021 року, у перерахунку на зерно складають 70,7 млн тонн. У запропонованій М. Руденком формулі (3) належить бачити не тільки приріст ентропії, але й еколого-економічні застереження мислителя. Надзвичайної важливості набуває положення про те, що вказаний у формулі (3) приріст  $F$  є гранично допустимим. Відтак  $F$  потребує максимального скорочення, що спричиняє необхідність розроблення й адаптації аналітичних методик.

У той же час трактування меж припустимого розсіювання енергії за С. Подолинським ще раз підтверджує його внесок у збагачення термодинаміки і стає додатковою аргументацією того, чому саме він визнаний очільником плеяди подвижників екологічної економіки.

Нині вкрай необхідні аналітичні методики, що забезпечують постійне зіставлення  $F$  та  $E$ , зокрема, залишків зброї та зерна. Катастрофічна розбіжність між цими залишками пояснює причини нещадного пограбування довкілля. Рівень споживання ресурсів економічно розвиненими країнами у розрахунку на пересічного мешканця земної кулі упродовж останніх 10 років сягає 2-4 планет.

Вагомим кроком до скорочення  $F$  може стати втілення української ініціативи щодо запровадження без’ядерного статусу планети. І поки чимало дослідників продовжують нехтувати задавненою проблемою гонки озброєнь, вона спричиняє подальше погіршення навколишнього середовища.

**Крок 4.** Розв’язання порушених проблем водночас потребує обґрунтування еколого-економічної моделі господарювання, передовсім – у сфері

господарського освоєння живого. Застосування цієї моделі своєю чергою спричиняє актуальність розроблення нових аналітичних підходів.

Раніше ми вказували на природні блага (сонячне випромінювання, атмосферне повітря, акваторій, біоценози і комахи-запилувачі), симбіоз яких створює для господарювання позитивні ефекти природних екстерналій. Відтак зростає необхідність імплементації абсолютного капіталу як сукупності безальтернативних благ (землі, зерна, соломи, худоби, органічних добрив) в описане середовище природних екстерналій за класичною для екологічної економіки аналогією “сад – пасіка”. Представлення абсолютного капіталу як ескізу розвитку “вічного двигуна” дозволяє вести мову про подальше прагнення до повноти згаданої еколого-економічної моделі.

**Крок 5.** Біоенергетичний потенціал продовольчого комплексу не вичерпується енергією злаків. В Україні як прадавній цивілізації споконвічно культивується забезпечення продовольчих потреб населення коштом енергії диких трав. Ідеться про давні традиції тваринництва – випасання великої рогатої худоби, коней, овець, кіз тощо. За М.Руденком, який проводив аналогію між енергетичною потужністю соломи і диких трав, біоенергетичний потенціал цього сегменту продовольчого комплексу може бути визначеним в обсягах 0,4 Е. У перерахунку на урожай зернових, отриманий в Україні минулого року, це складе 70,7 млн тонн.

**Крок 6.** Енергія злаків і диких трав не вичерпує потенціальних потужностей продовольчого комплексу. Як складова морської цивілізації, Україна давно практикує забезпечення своїх продовольчих потреб коштом енергії марекультур. Звертаючись до М.Руденка, знаходимо метафізичне та фізико-економічне підтвердження цих положень. З боку метафізики мислитель нагадує, що поряд із 5 Хлібами є у Христа 2 Рибини [7, с.435].

Вказуючи на досвід Японії, котра 40% своїх продовольчих потреб забезпечує за рахунок продуктів моря, мислитель підтверджує метафізичні положення за допомогою фізичної економії. Відтак потенціал цього сегменту продовольчого комплексу також може бути визначеним в обсягах 0,4 Е. У перерахунку на минулорічний урожай зернових, отриманий в Україні, він складатиме 70,7 млн тонн.

**Крок 7.** Застосовані природничі підходи до методики аналітичних розрахунків дозволяють визначити потенціал продовольчого комплексу з позицій України як гаранта глобальної продовольчої безпеки. Загальний біоенергетичний потенціал національного продовольчого комплексу охоплює потенціали сегментів, заснованих на енергетиці злаків (5 біоенергетичних одиниць), диких трав і марекультур (по 2 одиниці).

Таким чином, загальний потенціал складатиме 9 біоенергетичних одиниць (5+2+2). У перерахунку на зерно врожаю 2021 року він досягатиме близько 320 млн тонн (106 + 71 + 71 + 71). Отже, застосування аналітичних підходів, що спираються на природничі засади, дозволяє виявляти можливості подальшого нарощування потенціалу потужностей продовольчого комплексу. У контексті глобальної продовольчої безпеки це вказує на істотні резерви України як світової житниці.

Таким чином, запропонований підхід змінює чинні онтологічні, методологічні та інші засади аналізу. Його адаптація до вимог Концепції STEM-освіти здатна трансформувати аналітичну інформацію у рятівний сегмент прикладних знань. Будучи покладеним в основу фахових компетенцій, цей підхід має забезпечувати адаптацію аналітичних функцій до забезпечення сучасних безпекових потреб.

### Список використаних джерел

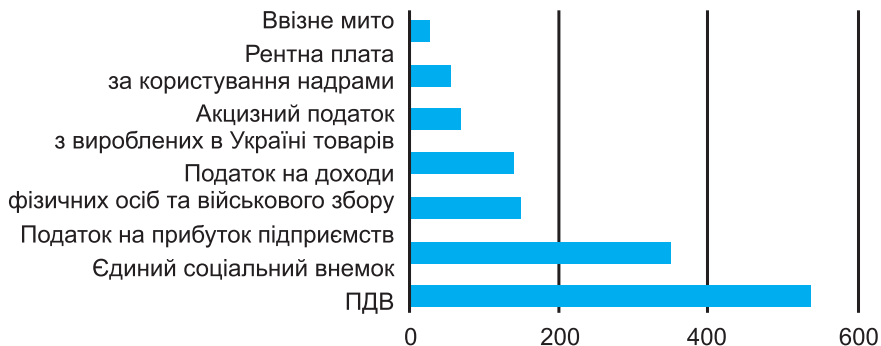
1. Концепція розвитку природничо-математичної освіти (STEM-освіти). Схвалено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 5 серпня 2020 р. № 960-р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/960-2020-%D1%80#Text>
2. Шевчук В. Українська наукова школа фізичної економії / У кн.: Економічна енциклопедія, т. 3. – Тернопіль: Академія, 2002. – 952 с.
3. Екологічна економіка – Вікіпедія [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [https://en.wikipedia.org/wiki/Ecological\\_economics](https://en.wikipedia.org/wiki/Ecological_economics).
4. Шевчук В. STEM-accounting-education: рятівні можливості новітньої облікової парадигми // У зб.: Міжнародні тенденції формування професійної компетентності фахівців з обліку і оподаткування: тези доповідей І Міжнар. наук.-практ. онлайн-конф. (16-17 вересня 2021 р.; м. Київ). – К.: НУБіП, 2021. – С.208-209.
5. Цьомпа П. Нариси економетрії і побудована на національній політекономії теорія бухгалтерського обліку [Текст]. – Львів : Каменяр, 2001. 200 с.
6. Україна зібрала рекордний урожай. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://lb.ua/economics/2021/12/21/501465.html>.
7. Руденко М. Енергія прогресу. Вибрані праці з економії, філософії і космології. – К.: «Кліо», 2015. 680 с.



**Шигун М. М.**,  
д.е.н., професор,  
завідувач кафедри бухгалтерського обліку та консалтингу;  
**Журавель А. А.**,  
аспірант кафедри бухгалтерського обліку та консалтингу;  
ДВНЗ «Київський національний  
економічний університет імені Вадима Гетьмана»  
(м. Київ)

### СУТНІСТЬ ПОДАТКУ НА ДОДАНУ ВАРТІСТЬ ПРИ РОЗДРІБНИХ ПРОДАЖАХ

Податок на додану вартість (далі – ПДВ) діє в Україні з 1992 року відповідно до Закону України «Про податок на добавлену вартість» від 20.12.1991 р. [1] та забезпечує найбільші надходження до бюджету України порівняно із іншими податками та зборами (рис.1).

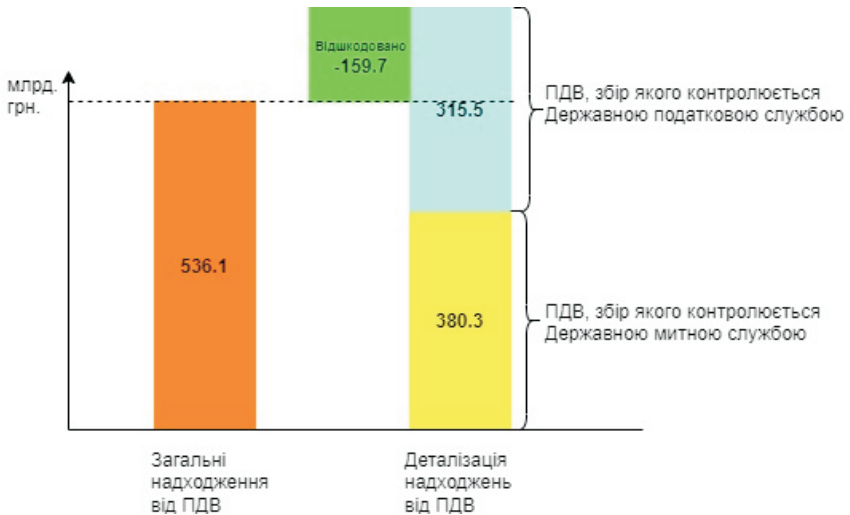


**Рис. 1. Основні податки та збори у 2021 році, млрд. грн**

Джерело: розроблено авторами на основі [2]

В 2021 році, за даними Міністерства фінансів України, за рахунок платежів ПДВ надійшло 536.1 млрд.грн (рис. 2), з яких 380.3 млрд.грн – при імпорті товарів, а 155.8 млрд.грн – ПДВ, нарахованого і сплаченого на товари і послуги внутрішнього виробництва за мінусом бюджетного відшкодування.

Імпортний ПДВ згідно ст. 198.3 вважається податковим кредитом, проте на відміну від придбання товарів чи послуг у інших резидентів платників податку, його сплата здійснюється покупцем, а не продавцем. На нашу думку, це не суперечить моделі адміністрування ПДВ, що склалась в Україні, а навпаки – доповнює її та знижує ризики ненадходження ПДВ-платежів до бюджету.



**Рис. 2. Надходження від ПДВ до загального фонду державного бюджету у 2021 році, млрд.грн.**

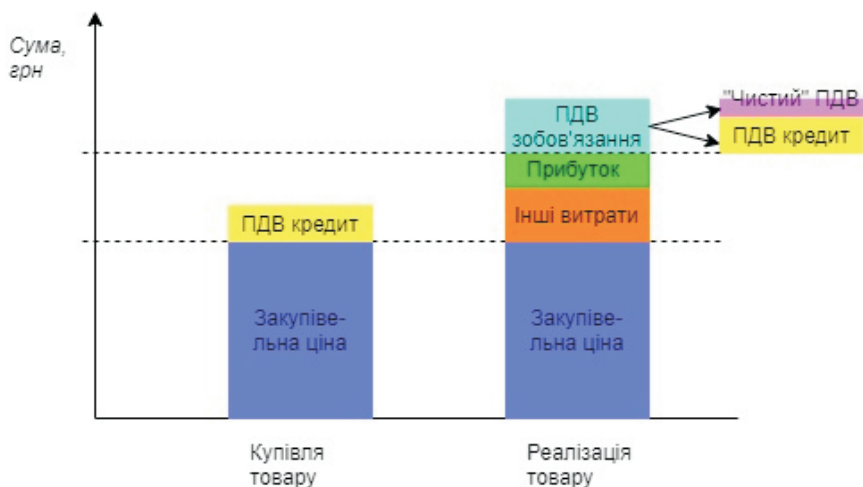
Джерело: розроблено авторами на основі [2]

Розглянемо детальніше сутність ПДВ на прикладі. Купуючи товар, компанія платник ПДВ отримує право на податковий кредит за рахунок якого зменшуються загальні зобов'язання за ПДВ перед державним бюджетом. Іншими словами, якщо при ставці ПДВ 20% платник податку протягом звітного періоду реалізував товар на суму 48 млн.грн, то із них 8 млн.грн потрібно було заплатити бюджету. При цьому, якщо протягом цього ж звітного періоду було прийнято до кредиту за ПДВ 2 млн. грн (від купівлі продукції та послуг на загальну суму 12 млн.грн), то до бюджету надійде лише 6 млн.грн (як різниця між зобов'язаннями та кредитом за ПДВ). 2 млн.грн кредиту за ПДВ з економічної точки зору можна розглядати як безвідсотковий кредит: держава очікує повернути в майбутньому його та отримати додаткові кошти виходячи із принципу, що в ринкових

умовах ціна проданого товару не може бути нижчою за його собівартість, що найчастіше складається із вартості куплених товарів та послуг.

На рисунку 3 схематично зображено принцип функціонування ПДВ. Припустимо, компанія 1 продає товар А компанії 2, що є роздрібним продавцем, тобто реалізовує товар кінцевим споживачем.

При операції купівлі-продажу між компаніями 1 та 2, ціна одиниці товару А становить 12 грн, з яких 2 грн – це сума ПДВ, що буде сплачена продавцем (компанією 1) до державного бюджету. Як уже згадувалось вище, з іншої сторони ці 2 гривні для покупця (компанія 2) є податковим кредитом.



**Рис. 3. Схема функціонування ПДВ**

Джерело: розроблено авторами

З метою отримання прибутку та покриття додаткових витрат, компанія 2 формує ціну товару як суму собівартості (10 гривень згідно прикладу) та торгової націнки. На отриманий результат, що є нетто-ціною, нараховується ПДВ і таким чином формується ціна продажу товару.

Припустимо, що компанія 2 планує реалізувати куплений за 12 грн товар А за 18 грн (з яких 3 грн – це ПДВ). В такому випадку «чисті» зобов'язання за ПДВ за операціями із одиницею товару А становитимуть 1 грн, адже решта 2 грн були сплачені продавцю (компанії 1) під час купівлі товару.

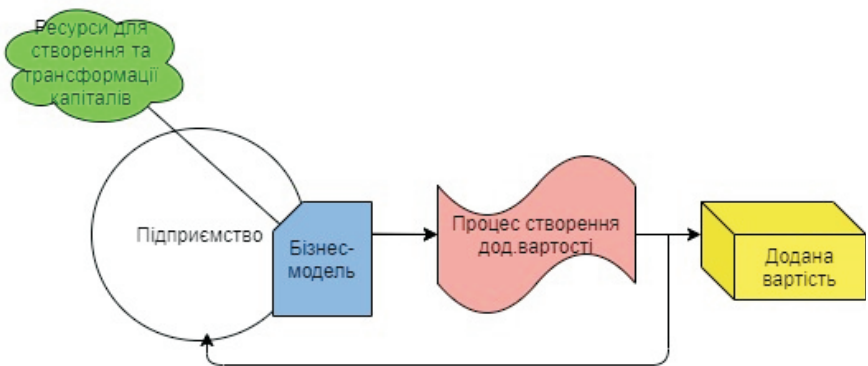
Додана вартість, як об'єкт оподаткування ПДВ, у компанії 2 становила 5 грн. Такою доданою вартістю компаній-рітейлорів є торгова націнка – «сума витрат суб'єкта господарювання, що пов'язані з обігом товару та здійснюються в процесі його продажу (реалізації) у роздрібній торгівлі, та прибутку» [3, ст. 1 п. 12].

Компанії-рітейлори не виробляють нову продукцію, а лише купують та перепродають. Сутність доданої вартості, яку вони створюють, полягає у забезпеченні зручного способу купівлі необхідних якісних товарів кінцевим споживачем, що проявляється у:

- закупівлі асортименту товарів у виробників або оптових продавців;
- належному зберіганню товару до моменту продажу;
- витратах на оренду торгових площ та центрального офісу;
- розподілу товару між торговими точками та/або його відправка за адресою, що була вказана кінцевим споживачем (до прикладу – при оформленні замовлення на інтернет-сайті);
- підтримка належного функціонування торгових точок або інтернет-сайту, інформаційної системи підприємства;
- рекламні та акційні заходи з метою привернення уваги покупців.

Такі заходи потребують також витрат на оплату праці. Прибуток, що є складовою торгової націнки, також є компонентою доданої вартості, адже він необхідний для купівлі необоротних активів та нових оборотних.

Додану вартість слід розглядати не лише як сумовий показник, але й як цінність, що в умовах обраної бізнес-моделі може створюватись завдяки взаємодії різних капіталів компанії (рис. 4):



**Рис. 4. Діяльність компанії в контексті фундаментальних концепцій інтегрованої звітності**

Джерело: розроблено авторами на основі [4]

природного, інтелектуального, виробничого, фінансового, людського та соціально-репутаційного [4].

Розвиваючи думку, можна також прийти до висновку, що податок на додану вартість є додатковою платою кінцевого споживача за можливість задовольнити свої потреби завдяки отриманню цінності, що виражена у сумі коштів. Відмінністю ПДВ від податку з продажу чи податку з обороту є особливості його адміністрування, що базуються на сутності ПДВ, котра була описана на прикладі вище.

### Список використаних джерел

1. Закон України про «Податок на добавлену вартість» [Зупинення дії від 06.01.1993]; [Електронний ресурс] // База даних «Законодавство України» / ВР України. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2007-12#Text>

2. «Держбюджет-2021: За січень-грудень 2021 року до загального фонду надійшло 1,084 трлн грн» [Електронний ресурс] // Офіційний сайт МФ України. Режим доступу: [https://mof.gov.ua/uk/news/derzhbiudzhets-2021\\_za\\_sichen-gruden\\_2021\\_roku\\_do\\_zagalnogo\\_fondu\\_nadiishlo\\_1084\\_trln\\_grn-3265](https://mof.gov.ua/uk/news/derzhbiudzhets-2021_za_sichen-gruden_2021_roku_do_zagalnogo_fondu_nadiishlo_1084_trln_grn-3265)

3. Закон України «Про ціни та ціноутворення» [Редакція від 10.12.2021 р.]; [Електронний ресурс] // База даних «Законодавство України» / ВР України. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5007-17#Text>

4. Международные основы <ИО> [Міжнародні основи <ІЗ>]; [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.integratedreporting.org/international-framework-downloads/>

**Щирська О. В.,**  
к.е.н., доцент кафедри  
обліку, аудиту та оподаткування,  
*Національна академія статистики, обліку та аудиту*  
(м. Київ)

## БІЗНЕС-МОДЕЛЬ НОВОГО БІЗНЕСУ

Сучасні дослідження у середовищі управління підприємством, завдяки імплементації закордонного досвіду, прискіпливо вивчають формування бізнес-моделі при створенні та задля успішної роботи бізнесу. Потреби бізнесу в цілісному розумінні своєї діяльності, всього спектра механізмів, які використовуються для створення та пропозиції цінності споживачу, а також отримання доходів від цієї діяльності спричиняє неабиякий інтерес до даної проблематики. Зважаючи, що цінність продукту на ринку споживання створюється спільно, завдяки міжфірмовим партнерським зв'язкам чисельних компаній, поняття «бізнес-модель» в системі менеджменту набуває великого значення не лише для організації а і у визначенні методики ведення бізнесу.

Незважаючи на те, що багато дослідників розглядають бізнес-модель як окрему одиницю аналізу, питання про її єдиний теоретичний фундамент, як і раніше, залишається відкритим [1].

Розповсюдження мережі Інтернет і активне залучення комунікацій до бізнес-процесів, розширення ринків, що розвиваються, і істотне зростання галузей і компаній на початку ХХІ ст. пояснює інтерес до дослідження бізнес-моделей. Практика бізнесу, залучення іноземних інвестицій, потреба в оперативному контролі для цілей отримання вичерпної інформації апаратом управління, не лише демонструє активне використання різних бізнес-моделей, а й потребує пояснення цього феномену та розробки адекватних критеріїв оцінки успішності бізнес-моделей.

Вивчення даного питання безпосередньо пов'язане із практикою, тому багато досліджень проводяться у форматі «кейс-стаді» (case study), автори аналізують приклади конкретних компаній та їх взаємодій на ринку. Водночас наявність великої кількості концептуальних робіт та робіт, що ґрунтуються на якісних дослідженнях, а також відсутність консолідованих теоретичних підстав у галузі аналізу бізнес-моделей компаній обмежують можливості узагальнення результатів окремих досліджень. Крім того, до-

силь часто висловлюється думка про те, що ця тематика є більш важливою для сфери бізнес-консультування, ніж для академічних досліджень.

Головні питання, пов'язані з формуванням загальних концептуальних засад досліджень бізнес-моделей можна сформулювати таким чином: «Що лежить в основі поняття «бізнес-модель»? Який його змістовний фундамент (core stones)?» і «Яким чином слід систематизувати та візуалізувати підходи до вивчення бізнес-моделей?».

Насамперед слід відзначити кілька моментів, що характеризують всю сукупність наукових досліджень за даною проблематикою:

➤ Переважна частка досліджень, результати яких відображені у статтях, мають емпіричний характер. Такі дослідження проводилися здебільшого у формі аналізу кейсів (case study). Це ще раз наголошує, що бізнес-моделі, як ключовий елемент практики бізнесу, потребують більш детального розуміння, пояснення та узагальнення.

➤ Велика кількість досліджень, що проводяться в США та країнах Європи здійснено на базі великих мультинаціональних компаній.

➤ Серед найбільш цитованих робіт практично відсутні дослідження бізнес-моделей на базі ринків, що розвиваються. У той же час стає все більш очевидним, що ринки які розвиваються, у тому числі в Україні, пропонують суттєвий потенціал для подальшого розвитку напрямків досліджень в галузі бізнес-моделей.

Відмінності в розумінні бізнес-моделі у сучасних дослідженнях виявляються також і в трактуванні співвідношення між стратегією компанії та бізнес-моделлю [2]. Тривалий час саме стратегія розглядалась як всеосяжне поняття, яке пов'язувало внутрішні ресурси компанії з її зовнішнім оточенням і допомагало ставити та досягати мети розвитку. Але нові запити менеджменту та гнучкість конструювання бізнес-моделі поставила на порядок питання про співвідношення цих понять.

Існує безліч думок, окремі автори стверджують, що бізнес-модель та стратегія компанії виконують по суті незалежні завдання, але можуть перетинатися за низкою аспектів, інші відокремлюють ці поняття як протилежні, частка пристає до думки про ототожнення цих понять.

Існуючі розбіжності у підходах легко зневілювати, якщо співвідношення бізнес-моделі та стратегії розглядати не абстрактно, а в контексті конкретного ринку та конкретної компанії, та визначати для цілей конкретної одиниці аналізу. Якщо виходити з того, що бізнес-модель це окрема одиниця аналізу, то важливо визначитися, на якому рівні проводиться цей аналіз і розглядається співвідношення бізнес-моделі та

стратегії, тобто що виступає як одиниця аналізу: окремо взята фірма або стійка взаємодія фірм на рівні групи. Якщо аналіз виходить із стратегії окремої фірми, то для реалізації цієї стратегії, можливо, потрібно увійти в нову структурну взаємодію на ринку, перетворити існуючу мережу партнерств і, отже, змінити бізнес-модель компанії.

При цьому не можна не враховувати, що компанії можуть сильно відрізнятись своїм становищем на ринку та можливістю здійснювати активні та адаптивні стратегії. Крім того, становище окремих компаній на окремих ринках дозволяє їм цілеспрямовано інвестувати у розвиток інфраструктури цих ринків, створювати умови для стратегічного розвитку не однієї, а цілої групи компаній [3, 4].

На сьогоднішній день відбулася певна консолідація позицій дослідників щодо видів діяльності, що включаються до змісту бізнес-моделей. До них, як правило, відносять: створення фірмою цінності та пропозиції цінності для споживача; доведення цінності до споживача; присвоєння цінності як доходу.

Разом з тим, узагальнюючи напрями подальших досліджень бізнес-моделей, наголосимо на необхідності визначати концептуальні основи даного поняття, його структуру та зв'язки зі стратегією компанії, а також виділяти та структурувати ключові компоненти в кожному окремому бізнесі.

### Список використаних джерел

1. Іваницький В. С. Механізми формування оптимальної бізнес-моделі: теоретичний аспект. Наукова думка сучасності і майбутнього: матеріали XVII всеукраїнської практично-пізнавальної конференції (м. Дніпро, 31 січня – 7 лютого 2018 р.). Дніпро, 2018. С. 12–14.
2. Кравченко М. О., Лаврова А. О. Аналіз підходів до бізнес-моделювання стартап проектів. Актуальні проблеми економіки і управління. 2017. Вип. 11. URL: <http://ape.fmm.kpi.ua/article/view/102776/97859>
3. Bocken N., Short S., Rana P., Evans S. 2013. A value mapping tool for sustainable business modelling. *Corporate Governance Journal* 13 (5): 482–497.
4. Coombes P., Nicholson J. 2013. Business models and their relationship with marketing: A systematic literature review. *Industrial Marketing Management* 42 (5): 656–664.



**Шульга С. В.,**  
д.е.н., професор  
кафедри обліку, аудиту та оподаткування,  
*Національна академія статистики, обліку та аудиту*  
(м. Київ)

## **ВОЄННИЙ СТАН. ІНВЕНТАРИЗАЦІЯ АКТИВІВ**

З 24 лютого 2022 року Україна знаходиться в стадії воєнного стану. Перед бухгалтерами та аудиторами постають нові виклики – ведення бухгалтерського обліку під час бойових дій та після звільнення тимчасово окупованих територій, в тому числі виявлення та облік фактів псування основних засобів, товарно – матеріальних цінностей. Згідно до статті 10 Закону «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» за наявності фактів псування чи втрати активів суб'єкт господарювання зобов'язаний провести інвентаризацію [1]. Інвентаризація проводиться у відповідності до Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань, яке затверджене наказом Міністерства фінансів України від 02.09.2014 р. № 879 (надалі – Положення № 879). Слід звернути увагу, що окремих норм стосовно особливостей проведення інвентаризації в період воєнного стану немає. Тому слід вдатися до основних вимог Положення № 879: «Підприємства, що знаходяться на тимчасово окупованій території та/або на території проведення антитерористичної операції (або їх структурні підрозділи (відокремлене майно) перебувають на зазначених територіях), проводять інвентаризацію у випадках, обов'язкових для її проведення, тоді, коли стане можливим забезпечити безпечний та безперешкодний доступ уповноважених осіб до активів, первинних документів і реєстрів бухгалтерського обліку, в яких відображені зобов'язання та власний капітал цих підприємств. Зазначені підприємства зобов'язані провести інвентаризацію станом на 01 число місяця, що настає за місяцем, у якому зникли перешкоди доступу до активів, первинних документів і реєстрів бухобліку, та відобразити її результати в бухобліку відповідного звітного періоду [2].

Проведення інвентаризації ініціюють власники (керівники) суб'єктів господарювання. Якщо йдеться про період воєнного стану, то зрозуміло, що це стає можливим за дотриманням всіх умов безпеки. Факти псування та втрати активів відображаються у документах по інвентаризації,

до яких відносяться: інвентаризаційні описи, протоколи засідання інвентаризаційної комісії, де фіксуються висновки щодо виявлених розбіжностей між фактично наявністю активів з даними бухгалтерського обліку. Результати інвентаризації мають відображатися в бухгалтерському обліку.

Якщо запаси зіпсовано чи втрачено через пожежу, то підприємству необхідно звернутися із заявою в довільній формі до місцевого підрозділу Міністерства надзвичайних ситуацій України для складання акту про пожежу. Форму акту про пожежу встановлено наказом Міністерством внутрішніх справ України від 14.06.2017 р. № 503 [3].

Податкові наслідки відображення інвентаризації в бухгалтерському обліку зводяться до наступного:

По – перше, за операціями зі списання вартості зіпсованих товарно – матеріальних цінностей у бухгалтерському обліку Податковим кодексом України (надалі – ПКУ) не передбачено різниць для коригування фінансового результату до оподаткування. Такі операції відображають за правилами бухгалтерського обліку. Але, якщо підприємство створювало відповідні резерви або забезпечення та списувало зіпсовані товарно – матеріальні цінності за рахунок таких резервів та забезпечень, то відповідно слід розрахувати податкові різниці з метою коригування фінансового результату і розрахунку податку на прибуток.

По – друге, тимчасово, на період воєнного стану при знищенні (втраті) товарно – матеріальних цінностей, придбаних з податком на додану вартість (надалі – ПДВ) до запровадження дії правового режиму воєнного, надзвичайного стану, так і в період його дії, податкові зобов’язання з ПДВ не нараховуються та податковий кредит, сформований при їх придбанні, не коригується [4].

Розмір збитків від розкрадання, нестач, знищення (псування) матеріальних цінностей розраховується відповідно до норм Порядку визначення розміру збитків від розкрадання, нестачі, знищення (псування) матеріальних цінностей, що затверджений Постановою кабінету міністрів України від 22.01.1996 року № 119 зі змінами і доповненнями [5].

### Список використаних джерел

1. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 року № XIV-III, зі змінами і доповненнями URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text>

2. Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань. Наказ Міністерства фінансів України від 02.09.2014 р. № 879 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1365-14#Text>

3. Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 14.06.2017 р. № 503 Форма звітності № 1-ППО (місячна) «Звіт про пожежі та їх наслідки» та форма акту про пожежу URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0829-17#Text>

4. Податковий кодекс України від 02.12.2010 року № 2755 –VI, зі змінами і доповненнями URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>

5. Порядок визначення розміру збитків від розкрадання, нестачі, знищення (псування) матеріальних цінностей, затверджений Постановою кабінету міністрів України від 22.01.1996 року № 119 зі змінами і доповненнями URL: <https://pravo.uteka.ua/doc/Pro-zatverdzhennya-Poryadku-viznachennya-rozmiru-zbitkiv-vid-rozkradannya-nestachi-znishhennya-psuvannya-materialnix-cinnostej> № 116.

## **Тези доповідей учасників- студентів**

## **Редакційна колегія**

### *Голова редакційної колегії:*

**Момотюк Л. Є.**, перший проректор НАСОО, доктор економічних наук, професор.

### *Заступник Голови:*

**Корінько М. Д.**, завідувач кафедри обліку, аудиту оподаткування НАСОО, доктор економічних наук, професор.

### *Члени редакційної колегії:*

**Шульга С. В.**, професор кафедри обліку, аудиту та оподаткування НАСОО, доктор економічних наук, доцент;

**Новіченко Л. С.**, доцент кафедри обліку, аудиту та оподаткування НАСОО, кандидат економічних наук, доцент;

**Юрченко О. А.**, доцент кафедри обліку, аудиту та оподаткування НАСОО, кандидат економічних наук, доцент;

**Горобець О. О.**, заступник завідувача редакційно-видавничого відділу НАСОО, кандидат економічних наук.

### *Учений секретар конференції:*

**Щирська О. В.**, доцент кафедри обліку, аудиту та оподаткування НАСОО, кандидат економічних наук.

**Ананьєва Д. Р.,**  
студентка,  
спеціальність «Облік і оподаткування»;  
науковий керівник:  
д.е.н. професор Лубенченко О.Е.;  
*Національна академія статистики, обліку та аудиту*

## **РОЗВИТОК КЛАСИФІКАЦІЇ ВИТРАТ НА ОПЛАТУ ПРАЦІ В СИСТЕМІ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ**

Важливим фактором забезпечення зацікавленості працівників у підвищенні продуктивності та покращенні ефективності бізнесу є використання ефективних методів управління працею. Нині основним засобом формування цієї зацікавленості є заробітна плата, яка відображає кількість і якість праці, затраченої працівниками. Заробітна плата є основним джерелом доходу для працівників і найдорожчою статтею для роботодавців. Тому сума витрат на оплату праці є показником рівня соціального добробуту, а правильна організація системи оплати праці може сприяти підвищенню продуктивності праці та зацікавленості працівників у якості роботи.

Методика дослідження ефективності управління витратами повинна базуватись насамперед на обґрунтованій цілеспрямованій класифікації витрат за певними ознаками, що дасть змогу забезпечити виокремлення різновидів витрат залежно від встановлених цілей обліку на підприємстві та сформуванню бази для планування, контролювання і регулювання відповідних пріоритетних груп витрат [2, с. 219]. Класифікація витрат на оплату праці персоналу є основою правильної організації бухгалтерського обліку і контролю, що є наслідком зростання продуктивності праці та своєчасного виконання зобов'язань перед персоналом підприємства з нарахування та виплати заробітної плати.

Значний внесок у теоретичне обґрунтування і практичне вирішення проблем класифікації витрат на оплату праці зробили наступні автори: Г. В. Власюк [1], А. М. Дідик [2], А. В. Долюк [3], А. Я. Кибанова [4], Л. В. Мельянова [5], Л. М. Очеретько [6], І. В. Саух [7], Ю.В. Штик [8], І. М. Щирба [9] та ін. Однак деякі автори у процесі класифікації витрат на оплату праці ототожнюють дані поняття, що здебільшого призводить

до завищення облікової оцінки витрат на оплату праці. Звідси вважаємо за доцільне розглянути підходи різних авторів щодо визначення сутності витрат на персонал та оплату праці.

Так, А. М. Дідик вважає, витрати на оплату праці – це загальний показник, який включає витрати, пов'язані з наймом, винагородою, заохоченням, працевлаштуванням, розвитком, соціальним забезпеченням, організацією праці та покращенням умов праці, звільненням працівників [2, с. 221].

На думку А.В. Долюк, витрати на оплату праці – це сукупність витрат, пов'язаних з їх участю, оплатою, заохоченнями, вирішенням соціальних проблем, організацією праці та покращенням умов праці [3, с. 12].

З вищенаведених дефініцій слід зазначити, що представлені визначення поняття “витрати на оплату праці” А. М. Дідик та А. В. Долюк є досить подібними та носять однаковий смисловий зміст.

Під інтегральним показником витрат на оплату праці слід розуміти сукупність (поєднання) певних витрат, що забезпечують ефективне функціонування трудових відносин між роботодавцями та працівниками.

У свою чергу, І. М. Щирба вважає, що правильна організація заробітної плати та пільг є важливим етапом управління персоналом [9]. Таким чином, оплата праці персоналу підприємства відіграє важливу роль у процесі його управління з метою збільшення продуктивності праці.

Так, Л. М. Очеретько окреслює витрати, пов'язані з узгодженням персоналу, і поділяє їх на дві групи:

- витрати на оплату праці (заробітна плата, премії та заохочення, фінансова допомога, компенсації, оплата відпусток та інший неотриманий час, інші витрати на заробітну плату);
- внески на загальнообов'язкове державне соціальне страхування.

Крім того, за статтями калькуляції собівартості продукції витрати, пов'язані з працевлаштуванням працівників, розкриваються як: основна заробітна плата, додаткова заробітна плата, інші виплати працівникам та внески на соціальні заходи [6].

Таким чином, автором окремо виокремлено витрати на оплату праці виробничого персоналу у складі основної заробітної плати, додаткової заробітної плати, інших виплат робітникам та відрахування на соціальні заходи.

У свою чергу, витрати підприємства поділяють залежно від функцій управління персоналом: витрати на прийом на роботу; витрати, пов'язані з плинністю; витрати, пов'язані з нещасними випадками; витрати на оплату праці; витрати на добровільні соціальні послуги підприємства

для робітників; витрати на розвиток персоналу; витрати на звільнення персоналу [2].

Отже, розглянувши вищенаведені позиції вітчизняних вчених щодо взаємозв'язку витрат на персонал та оплати праці можемо зробити висновки, що витрати на персонал є більш ширшою категорією, ніж витрати на оплату праці. Для детальнішого обґрунтування даного твердження вважаємо за доцільне розглянути різні підходи авторів до класифікації витрати на оплату праці підприємства.

Розглянемо класифікацію витрат на оплату праці торговельного підприємства, яка є основою для надання керівництву своєчасної та оперативної інформації щодо витрат, які були понесенні у процесі здійснення трудової діяльності персоналом даного виду підприємства (табл. 1).

**Таблиця 1**  
**Класифікація витрат на оплату праці торговельного підприємства\***

<b>Ознака класифікації</b>	<b>Види витрат на оплату праці</b>
За фазами процесу відтворення	витрати на розподіл; витрати на споживання робочої сили
За статтями калькуляції собівартості	основна заробітна платня; додаткова заробітна платня; інші виплати робітникам; відрахування на соціальні заходи; витрати на організацію управління персоналом.
За рівнями	на рівні держави; на рівні підприємства; на рівні робітника.
За цільовим призначенням	витрати, пов'язані з розрахунками з персоналом; витрати, пов'язані з реалізацією різних етапів процесу управління персоналом
За можливістю віднесення на конкретний об'єкт калькуляції	прямі; непрямі
За часом відшкодування	довгострокові; короткострокові
Стосовно доцільності економії (зменшення) витрат	витрати, що створюють резерви; витрати, що не створюють резерви
За обов'язковістю витрат	обов'язкові; необов'язкові
За джерелами фінансування	витрати, що фінансуються з державного і місцевих бюджетів; витрати, що фінансуються з фондів громадських організацій; витрати, що фінансуються підприємством; витрати, що фінансуються робітниками



Продовження табл. 1

<b>Ознака класифікації</b>	<b>Види витрат на оплату праці</b>
Залежно від динаміки обсягів реалізації продукції	постійні; змінні; змішані
За важливістю для прийняття управлінських рішень	релевантні; не релевантні
За можливістю контролювання	контрольовані; неконтрольовані
За можливістю регулювання	повністю регульовані; частково регульовані; слабо регульовані
Стосовно періоду	витрати минулого періоду; витрати поточного періоду; витрати майбутніх періодів
З точки зору потреб аналізу	планові; фактичні

\*Джерело: узагальнено автором на основі [3, 7, 8, 9]

Вищенаведена класифікація витрат на оплату праці є досить багатогранною та охоплює велике коло класифікаційних ознак. Слід зауважити, що більшість видів витрат спрямовані на надання управлінської інформації керівництву підприємства, коли для потреб бухгалтерського обліку у частині витрат на оплату праці, які представленні підвидом лише у складі однієї класифікаційної ознаки, інформація не надається. Відповідно за статтями калькуляції собівартості види витрат на персонал дублюють витрати на оплату праці виробничого персоналу підприємства. У свою чергу, витрати на оплату праці входять до складу класифікаційної ознаки залежно від функцій управління персоналом.

Отже, представлена класифікація витрат на оплату праці дозволить чітко сформулювати основні фактори зміни даних витрат у системі бухгалтерського обліку, що надасть змогу підвищити ефективність здійснення контролю за витратами на оплату праці на підприємстві. Також розглянута класифікація витрат на оплату праці забезпечує поглиблення існуючих підходів в частині ідентифікації складових витрат на оплату праці, сприяє упорядкуванню їх видів та є основою для побудови раціональної системи рахунків аналітичного обліку для підвищення точності та об'єктивності інформаційної бази, що формується в сфері прийняття управлінських рішень.

### Список використаних джерел

1. Власюк Г. В. Організація обліку та вдосконалення звітності з оплати праці в бюджетних установах. *Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво: науково-виробничий журнал*. 2010. № 6. С. 203-206.
2. Дідик А. М., Гнатів С. Б. Класифікація витрат для цілей управлінського та бухгалтерського обліків. *Логістика. Вісник Національного університету "Львівська політехніка"*. 2007. № 594. С. 219-228.
3. Долюк А. В. Бухгалтерський облік і контроль оплати праці та її стимулювання : автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.09 – бухгалтерський облік, аналіз та аудит. Західноукраїнський національний університет. – Тернопіль, 2021. 23с.
4. Кибанов А. Я. Управление персоналом организации: учеб. 3-е изд., доп. и перераб. М. : ИНФРА-М, 2005. 638 с.
5. Мельянова Л. В. Облік і контроль оплати праці в сільськогосподарських підприємствах: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.00.09. Київ, 2010. 22 с.
6. Очеретько Л. М. Удосконалення обліку витрат на оплату праці. Інвестиції: практика та досвід № 23/2018. С. 67-71 URL: [http://www.investplan.com.ua/pdf/23\\_2018/14.pdf](http://www.investplan.com.ua/pdf/23_2018/14.pdf)
7. Саух І. В. Бухгалтерський облік і контроль затрат на оплату праці в умовах ресурсозбереження : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. економ. наук : спец. 08.00.09 «Бухгалтерський облік, аналіз та аудит (за видами економічної діяльності)». Житомир., 2012. 18 с.
8. Штик Ю. В. Бухгалтерський облік винагород працівникам торговельно-виробничих підприємств: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.09 – бухгалтерський облік, аналіз та аудит. Харківський держ. ун-т харч. та торгівлі. Харків, 2016. 21с.
9. Щирба І. М. Облік оплати праці та аудит її ефективності: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.00.09 «Бухгалтерський облік, аналіз та аудит (за видами економічної діяльності)». Тернопіль, 2011. 21 с.

**Баліцька Н. І.**,  
студентка,  
спеціальність «Публічне управління та адміністрування»;  
**науковий керівник:**  
д-р екон. наук, професор, завідувач  
кафедри публічного управління,  
адміністрування та міжнародної економіки  
**Сокольська Т. В.;**  
*Білоцерківський національний аграрний університет  
(м. Біла Церква)*

## **УПРАВЛІНСЬКИЙ ОБЛІК ЯК ВИХІДНИЙ ЕЛЕМЕНТ ЕФЕКТИВНОЇ СИСТЕМИ КОНТРОЛІНГУ ПІДПРИЄМСТВА**

Стратегічне управління підприємства в сучасному світі в умовах глобалізації та непередбачуваних тенденцій розвитку економіки та ринку потребує ефективних та злагоджених дій з боку керівництва та ключової ланки менеджменту в організації роботи установи з метою мінімізації витрат та отримання максимального прибутку в майбутніх періодах. Тобто його запровадження дає змогу підприємствам підтримувати свою діяльність не лише у режимі «виживання» на ринку, а й уникнути несприятливих умов в подальшому.

Тому запровадження управлінського обліку, як вихідного елементу системи контролінгу та його безпосереднє використання є необхідними та ключовими інструментами максимізації прибутку та уникнення негативних ризиків як зовнішнього, так і внутрішнього впливу. Сьогодні ведення управлінського обліку та/або контролінгу не є обов'язковим для підприємств в Україні, проте існує відповідне нормативне забезпечення, що наголошує на можливості їх впровадження та розвитку, а саме – ЗУ «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [1].

Служба контролінгу, що містить в собі управлінський облік, як складову аналітики та комунікації, допомагає аналізувати систему звітності підприємства, визначати напрямки його розвитку та здійснювати фундаментально важливу допомогу щодо прийняття оптимальних та виважених управлінських рішень [2].

Контролінг в організації акумулює елементи управлінської системи, тобто є своєрідним «синтезом» таких складових, як: планування, облік,

аналіз, контроль, регулювання, а його головною ціллю є формування головної мети підприємства, стратегічного бачення, збір та обробка відповідної інформації. А також – чіткий контроль щодо відхилень запланованих показників від реальних та підготовка відповідних рекомендацій і пропозицій щодо прийняття виважених управлінських рішень на основі проведеного управлінського обліку. Саме система даного обліку включає в себе більшість ознак аналітико – облікової системи і її слід визначати, як одну з складових загальної системи контролінгу [2, с. 10].

До прикладу, вчений Е.А. Уткін наголошує на тому, що управлінський облік визначається всеохопним характером і має систематичну дотичність майже щодо всіх складових сучасного управлінського процесу в ринковій економіці. Головною його характеристикою є інтегрованість на всіх рівнях управлінської системи підприємства [3].

Управлінський облік так, чи інакше, покликаний забезпечити фінансову та господарську самостійність організації та відповісти на такі питання управлінця підприємством при аналізі та дослідження діяльності: Наскільки наш бізнес є ефективний на ринку? Чи потрібно інвестувати кошти в просування бренду і скільки саме? Які напрямки нашої діяльності варто розвивати більше, а які згорнути? Які з витрат можна/необхідно скоротити? Чи потрібно підвищувати зарплатню працівникам?

І саме у процесі планування діяльності тієї, чи іншої організації, управлінський облік покликаний надати всю необхідну релевантну інформацію щодо минулих подій задля розробки чітких стандартів витрат і розрахунків, що стосуються можливого сценарію розвитку майбутнього для підприємства. Тобто в системі управлінського обліку акумулюються зібрані дані щодо витрат та доходів структурних підрозділів, на основі яких проводиться розробка та впровадження системи звітності підприємства, що надає змогу швидко та результативно оцінити результати їх діяльності в загальній системі контролінгу підприємства.

Важливою рисою управлінського обліку є те, що на місце тільки процедурних економічно – облікових завдань ставиться абсолютно нове — забезпечити потреби користувачів у такій інформації, що носить виключно характер адресності та конкретної спрямованості, а також конструктивна орієнтація на деталізований облік витрат щодо виробництва і калькуляція собівартості продукції задля пошуку резервів по зниженню витрат на одиницю продукції.

Задля результативного та якісного аналізу діяльності підприємства система управлінського обліку і контролінгу в цілому потребує набору

аналітичних відомостей, що дадуть змогу порівняти ключові показники роботи впродовж конкретного часового проміжку, а також спостерігати їх динаміку, побудувати тенденцію, дослідити вклад окремих сегментів діяльності в загальні досягнення підприємства тощо.

Управлінський облік чітко пов'язує аналітико – обліковий процес із процесом управління підприємством, фактично будучи, певною мірою, проміжною ланкою та вихідним елементом між ними. Насамперед через те, що саме в його рамках та за його результатами приймаються важливі управлінські рішення, що матимуть значну вагу в існуванні підприємства надалі та оптимізації результатів фінансової діяльності [4].

Управлінський облік як важлива складова системи контролінгу має такі ознаки : оперативність при наданні інформації, регулярність звітування, можливість деталізації інформації навіть до найнижчого рівня, послідовність та зрозумілість аналізу результатів виробничої чи/та господарської діяльності і, відповідно, планування щодо наступних звітних періодів [4].

Управлінський облік займає одне з найвагоміших місць у загальній системі контролінгу у системі управління в цілому. Він допомагає здійснювати ранжування різних видів діяльності підприємства за їх ступенем рентабельності, що допоможе виявити ті, що потребують меншої кількості витрат. Це, своєю чергою, надасть можливість визначити, куди слід складати інвестиції, для того аби в майбутньому це управлінське рішення принесло якомога більший прибуток. Управлінський облік також дозволяє провести оцінку ефективності роботи всіх структурних підрозділів та окремих працівників, а також розробити саме таку систему оплати, що буде мотивувати їх щодо пошуку найефективніших шляхів досягнення цілей [4].

Визначальною рисою управлінського обліку як невід'ємної складової контролінгу є те, що в процесі його реалізації відбувається досить специфічне групування й облік понесених витрат, що пов'язані з виготовленням і реалізацією продукції, а також витрат майбутніх періодів, метою управління якими є їх мінімізація. Для цього вирішується, як саме класифікувати витрати та місця їх понесення по відповідних центрах відповідальності, де і приймаються відповідні рішення [4].

Основною ж його метою є взамовиключна допомога управлінській команді покращити якість прийнятих рішень. Управлінський облік включає в себе і багато аспектів бухгалтерського, що спрямовані на покращення якості інформації, яка надається керівництву. Облік витрат є

вагомою частиною управлінського обліку, яка спеціально зосереджена на обліку загальних витрат компанії на основі оцінки змінних витрат та постійних витрат на кожному етапі виробництва. Це допомагає підприємствам в пошуку, виявленні зменшенні непотрібних витрат і максимізації прибутку [5].

Отже, становлення та розвиток управлінського обліку в діяльності підприємства в загальній системі контролінгу має визначену та обґрунтовану необхідність через потреби в адаптації до ринкових умов та гарантій ефективності управлінських рішень в кризовій ситуації, що так, чи інакше, обумовлює потребу вдосконалення даних систем управління шляхом застосування ефективних інструментів, таких як контролінг та управлінський облік через відповідну призму майбутнього розвитку інформаційного забезпечення управлінців та підприємства в цілому.

### Список використаних джерел

1. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text>
2. Петренко С. Н. Контролінг: учеб. пос. К.: Ника-Центр Эльга, 2003. 476 с.
3. Уткин Э. А. Курс менеджмента: учеб. для вузов. М.: Зерцало, 2001. – 448 с.
4. Камінська Т. Г. Роль і місце управлінського обліку в системі контролінгу на підприємстві URL: <http://magazine.faaf.org.ua/rol-i-misce-upravlinskogo-obliku-v-sistemi-kontrolingu-na-pidpriemstvi.html>
5. Managerial Accounting. Investopedia. URL: <https://www.investopedia.com/terms/m/managerialaccounting.asp>

**Бреус В. В.,**

студент;

**науковий керівник:**

**Безверхий К. В.,**

к.е.н., доцент, доцент кафедри  
фінансового аналізу та аудиту;

*Державний торговельно-економічний університет  
(м. Київ)*

## **ЕФЕКТИВНІСТЬ ФІНАНСОВОГО КОРПОРАТИВНОГО КОНТРОЛЮ**

У сучасному житті жодна сфера діяльності не може обійтися без функції контролю. Адже тільки правильно організований та систематичний контроль забезпечить досягнення поставлених цілей. Тому контроль – це оцінювання та аналіз результатів діяльності для досягнення як поточних, так і стратегічних цілей підприємства. Контроль присутній у всіх сферах діяльності підприємства і забезпечує ефективне використання ресурсів та ефективне функціонування.

Корпоративний контроль – це володіння в акціонерному товаристві кількістю прав, що забезпечить постійний вплив на визначення та прийняття рішень [1]. Корпоративний фінансовий контроль – це нагляд за грошовими потоками і іншими активами організації, а також комплекс заходів по попередженню умисного спотворення фінансової звітності, привласнення активів та інших зловживань.

За січень – грудень 2021 року фахівці апарату Північного офісу Державної аудиторської служби України забезпечили усунення втрат фінансових і матеріальних ресурсів майже на 294 млн грн та попередили незаконних витрат на 862,2 млн грн [2].

Сьогодні фінансовий контроль на низькому рівні, адже досить поширене явище фінансових порушень в Україні, що пов'язано із слабкістю його теоретико-методологічної та методичної бази, недоліками в організації контрольного процесу.

Корпорація – це структура, що об'єднує ресурси для надання послуг та виробництва продукції. Така форма господарювання в сучасних умовах діяльності має певні переваги:

- 1) мінімізує фінансовий ризик акціонерів;
- 2) сприяє вигідному отриманню інвестицій;
- 3) дозволяє здійснювати підприємницьку діяльність після зміни складу акціонерів;
- 4) дає можливість власникам корпорацій успішно досягнути стратегічних цілей [3].

Цілями корпоративного управління є підвищення ефективності функціонування корпорації і збалансування інтересів зацікавлених сторін. Досягнення цих двох цілей стимулює добробут і розвиток суспільства, максимізує прибуток і прибутковість інвестицій, забезпечує ріст продуктивності. Дотримання вимог міжнародних стандартів гарантує відповідність інтересів корпорацій, інвесторів і суспільства, обмежуючи зловживання владою, перекачування активів, фінансові і моральні ризики, використання корпоративно-керованих ресурсів, що можуть бути викликані корисливою поведінкою корпоративних інсайдерів на шкоду інвесторам і суспільству. В остаточному підсумку проблема ефективності зводиться до корпоративної відповідальності й ефективного захисту інтересів інвесторів і суспільства.

Ефективним вважають те, що приносить результат. Ефективність корпоративного управління визначають як результат поєднання чотирьох факторів, які застосовують відповідно до національної або регіональної специфіки: тип власності, органи управління, особливості національного законодавства, суспільний тиск. Вивчаючи їх, можна досягнути глибшого розуміння національного «регуляційного» середовища, з яким взаємодіють корпорації [4].

Контроль буде ефективним, якщо за його допомогою будуть виявлені зловживання та розкрадання, виявлені внутрішні резерви ресурсів, використання яких призведе до збільшення результатів діяльності та підвищення результативності загалом. Ефективність фінансового корпоративного контролю полягає у правильній організації діяльності, виявлення всіх фінансових резервів та їх використання, забезпечення дотримання законів і нормативів, що забезпечить повноцінне функціонування підприємства та привабливість перед зацікавленими сторонами.

На наш погляд, ефективність фінансового корпоративного контролю полягає у підвищенні рівня конкурентоспроможності і прибутковості підприємства завдяки забезпеченню рівноваги впливу та балансу учасників корпоративних відносин, фінансової прозорості і впровадження правил ефективного управління й належного фінансового контролю.



### Список використаних джерел

1. Черпак А.Є. Суб'єкти та об'єкти корпоративного контролю в умовах трансформації економіки. Ринок цінних паперів України. 2004. № 1–2. С. 29–39.

2. Київські аудитори протягом січня – грудня 2021 року забезпечили відшкодування втрат майже на 294 млн грн та попередили незаконних витрат на 862,2 млн грн. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/kiyivski-auditori-protyagom-sichnya-grudnya-2021-roku-zabezpechili-vidshkoduvannya-vtrat-majzhe-na-294-mln-grn-ta-poperedili-nezakonnih-vitrat-na-8622-mln-grn> (дата звернення: 15.02.2022 р.).

3. Поліщук Т.О. Показники ефективності корпоративного управління на підприємствах: сучасні аспекти URL: [www.dbuara.dp.ua](http://www.dbuara.dp.ua) (дата звернення: 15.02.2022 р.).

4. Боковець В.В. Ефективність корпоративного управління на підприємствах. Глобальні та національні проблеми економіки. Вип. 8. 2015. С. 328–331. URL: <http://global-national.in.ua/archive/8-2015/68.pdf> (дата звернення: 15.02.2022 р.).

**Бендер Б.,**

студентка;

**науковий керівник:**

**Дмитрієва В. А.,**

доцент кафедри інформаційних систем і технологій;

*Дніпровський державний аграрно-економічний університет*

*(м. Дніпро)*

### ІНСТРУМЕНТИ АНАЛІЗУ ТАБЛИЧНИХ ДАНИХ В СФЕРІ БІОТЕХНОЛОГІЙ

Біотехнологія – це використання організмів чи біологічних процесів для отримання продуктів, потрібних людині, та наукове маніпулювання організмами, зокрема, на молекулярно-генетичному рівні. Якщо брати біотехнологію у сільському господарстві, то воно полегшує традиційні методи селекції рослин і тварин та розробляє нові технології, що дозволяють підвищити ефективність сільського господарства.

В цьому випадку інструменти аналізу табличних даних допомагають нам виконувати багато функцій для кращого розуміння тих чи інших

експериментів та дослідів. Наприклад: існуючі табличні процесори Google-таблиць, Libre Office Calc або Excel допомагають проводити статистичний аналіз, наглядно представляти дані у вигляді діаграм і графіків, обчислення простих і складних функцій, проводити математичні розрахунки і т.д.

Отже, які є основні функції в табличному процесорі.

- 1) арифметичні та тригонометричні функції дозволяють проводити прості і складні математичні обчислення, наприклад, обчислення суми діапазону клітинок, округлення чисел тощо;
- 2) функції роботи з датою та часом дозволяють працювати із значеннями дати та часу у формулах;
- 3) функції роботи з базами даних можна використати, щоб переконатися у тому, що значення списку задовольняє вказаному критерію. З їх допомогою, наприклад, можна вивести на екран тільки ті записи, які відповідають певній умові;
- 4) логічні функції призначені для перевірки виконання умов або для перевірки декількох умов;
- 5) статистичні функції дозволяють виконувати статистичний аналіз діапазону даних;
- 6) функції обробки тексту надають користувачеві допомогу в проведенні дій над рядками тексту;
- 7) функціями посилань і автопідстановки користуються, якщо необхідно здійснити пошук у списках або таблицях;
- 8) інструменти з пошуку рішення дають можливість розрахувати оптимальні показники потреб для багатокритеріальних задач в дослідженнях.

Важливість застосування інструментів аналізу табличних даних з використанням Google-технологій, Excel-засобів або інструментів Libre Office Calc пояснюється тим, що в галузі біотехнологій завдяки переліченим інструментам, стають можливими різноманітні обчислення, порівняння, спостереження і експерименти. Дані та результати аналізу можна подавати і презентувати як у вигляді звичайних таблиць, так і в консолідованому вигляді.

**Білоус Г. П.**,  
студентка, спеціальність «Облік і оподаткування»;  
науковий керівник:  
к.е.н., доцент, доцент кафедри  
обліку, аудиту та оподаткування  
**Щирська О. В.**;  
*Національна академія статистики, обліку та аудиту*  
*(м. Київ)*

## ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ОБЛІКУ ГРОШОВИХ КОШТІВ ПІДПРИЄМСТВА

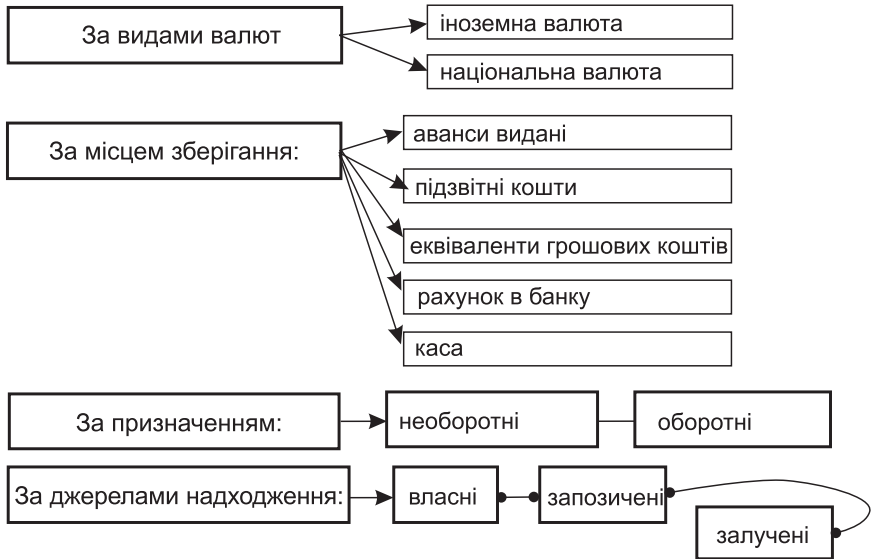
Однією із проблем, що виникають перед підприємствами в сучасних умовах є відновлення і збереження динаміки умов, циклів операційної, інвестиційної і фінансової діяльності, що є запорукою необхідної ліквідної позиції підприємства і реалізації його потреби в грошових коштах.

Вирішення цієї проблеми неможливе без глибоких досліджень економічних механізмів, що визначають грошові кошти кожного окремого суб'єкта господарювання. Таким чином, існує потреба в узгодженні методики обліку грошових коштів з метою підвищення наукової обґрунтованості прийняття фінансових рішень в умовах економічної нестабільності та ризиків, розробці системи інструментарію управління коштами.

Необхідність удосконалення організації обліку, контролю та економічного аналізу грошових коштів у розрізі формування грошових потоків на підприємствах, обумовлена існуванням практичних потреб фінансового управління, що стоять на рівні проблеми виживання окремих підприємств, галузей і виходу із кризового стану економічної системи в цілому.

Очевидно що існують розбіжності та не однотайність думок і у науковців, щодо визначення “грошові кошти”, з метою вірного їх трактування звернемо увагу і на класифікацію грошових коштів, вона теж має певні недоліки.

Грошові кошти класифікуються: за видами валют; за місцем зберігання; за призначенням та за джерелами надходження. Для більш чіткого розуміння та зручності в обліку для користувачів, класифікацію згруповано у вигляді рисунку.



**Рис.1. Класифікація грошових коштів.\***

\*Згруповано за джерелом [1, с. 215 ].

До наведеної класифікації пропонуємо додати таку категоризація, як за виразом буття, пов'язане з його суттю та змістом (готівкові та безготівкові грошові кошти), основний акцент слід звертати саме на безготівковій формі, з метою контролю з боку держави та виведення економіки з тіні, тобто грошовий оборот взяти під державний контроль.

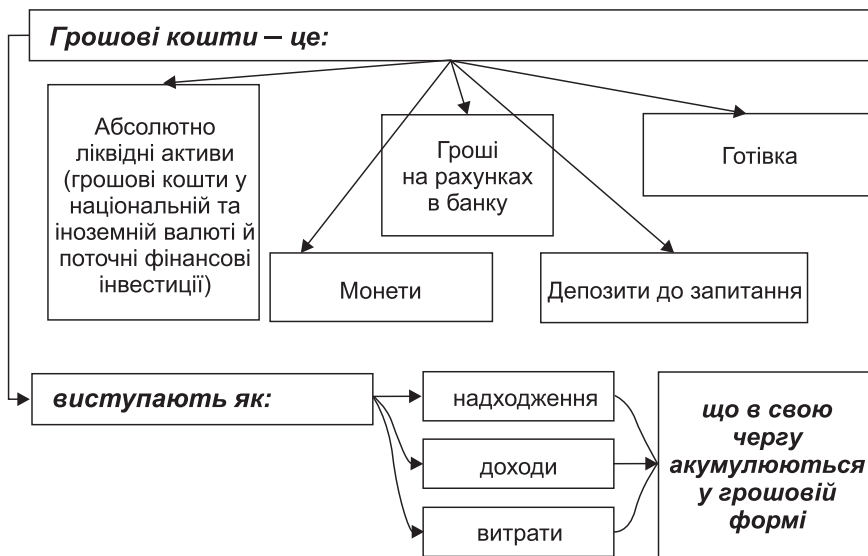
Доктор економічних наук, професор Національної академії статистики, обліку і аудиту, Пантелеев В. П., виступив рецензентом навчального посібника “Фінансовий облік за міжнародними та національними стандартами”, у якому автор, Жолнер І. В., запропонував і описав класифікацію грошових коштів які включають в себе: монети; банкноти; грошові кошти на депозитних рахунках у банку; грошові перекази; банківські чеки; ощадні рахунки; вексель. Ощадні сертифікати, депозитні сертифікати, доцільно класифікувати як еквіваленти грошових коштів, причиною такому рішенню являється, прибуток який підприємство отримує у вигляді відсотків [2].

Ф. Ф. Бутинець вважає, що гроші – це металеві та/або паперові знаки, що є мірою вартості при купівлі-продажу і виконують роль всезагального

еквівалента, виражають вартість всіх інших товарів і обмінюються на будь-який з них [3, с.38].

Воронко Р. М. в своїх працях описує, що "...в бухгалтерському обліку ГК відображаються як високо ліквідні активи підприємства, які виступають у формі готівки в касі, коштів на рахунках у банку та депозитів до запитання, чеків та грошових переказів, отриманих від клієнтів, і вкладів на рахунках в банку..." [4, с. 126].

Єдина думки щодо визначення грошових коштів відсутня, тому за результатами критичного аналізу та порівняння визначень які наводять науковці, пропонуємо схематично сформулювати можливе визначення грошових коштів (рис.2).



**Рис.2. Визначення грошових коштів**

Економічні рішення, що приймають користувачі, вимагають оцінки спроможності підприємства генерувати грошові кошти та їхні еквіваленти, тому інформація про грошові кошти підприємства є корисною, оскільки вона надає користувачам інформаційну основу для оцінки спроможності підприємства формувати грошові кошти та їхні еквіваленти, а також аналізує наявність чи відсутність потреби підприємства в грошових коштах на певному етапі господарської діяльності.

### Список використаних джерел

1. Сопко В. В., Завгородній В. Організація бухгалтерського обліку, економічного контролю та аналізу: підруч. К. : КНЕУ, 2004. 411 с.
2. Жолнер І. В. Фінансовий облік за міжнародними та національними стандартами: навч. посіб. К.: Центр учбової літератури, 2012. 368с.
3. Бутинець Ф.Ф. Бухгалтерський фінансовий облік: підруч. для студ. спец. “Облік і аудит” ВНЗ. 8-е вид. Житомир: ПП “Рута”, 2009. 912 с.
4. Облік у зарубіжних країнах : навч. посіб. Львів : Магнолія 2006, 2009. 744 с.

**Бочуля А. В.,**

студентка;

науковий керівник:

к.е.н., доцент, доцент кафедри обліку, аудиту та оподаткування

**Цебель Р. Л.;**

*Національний Університет України*

*(м. Хмельницький)*

### СУЧАСНИЙ ПІДХІД ДО УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ

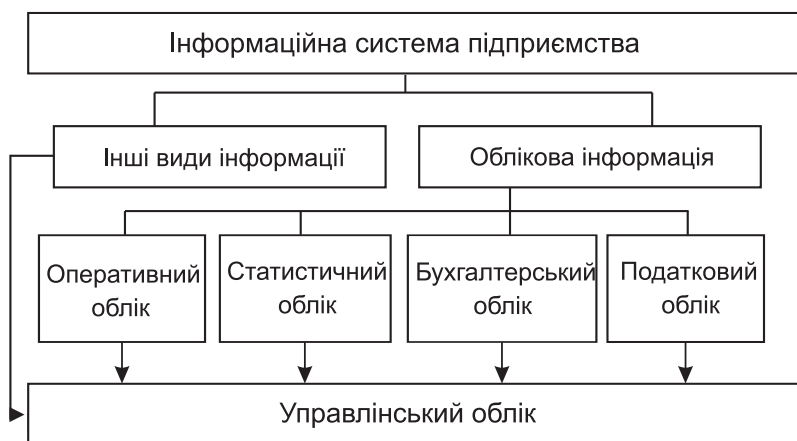
Ефективність будь-якої системи управління багато в чому залежить від якості, своєчасності та достовірності наданої інформації. При цьому необхідно, щоб на основі отриманої інформації можна було не тільки проаналізувати факти економічного життя організації, що виникли, а й розробити рекомендації щодо її стратегічного розвитку. У сучасних умовах ці цілі найкраще досягаються за допомогою управлінського обліку.

В даний час зріс інтерес сучасних дослідників до визначення поняття та мети управлінського обліку. Досі залишається дискусійним питання про необхідність відокремлення управлінського обліку від загального. Думки авторів на ці теми варіюються від вузького розуміння управлінського обліку (як підсистеми бухгалтерського обліку, яка не призначена для окремого поглибленого наукового дослідження) до його трактування як загальної корпоративної системи контролю, що охоплює всі функції управління та генерує інформацію, що це дозволяє відповідати всім сферам управління. За результатами сучасних досліджень управлінського обліку можна виділити три основні підходи:

- повна відмова від поняття «управлінський облік»;

- визначення управлінського обліку як частини бухгалтерського обліку, що включає також фінансову та податкову складові;
- визначення управлінського обліку як сформованого самостійного науково-практичного напрямку [4].

Значення сучасного управлінського обліку слід розглядати більш комплексно, не лише як окремої та самостійної сфери, а й у взаємодії з видами фінансового, податкового, оперативного та статистичного обліку. Схематично місце управлінського обліку в інформаційній системі організації можна представити наступним чином (рис. 1).



**Рис. 1. Управлінський облік і інформаційна система підприємства**

Управлінський облік є найважливішою комунікаційною системою всередині компанії. Мета полягає в тому, щоб надати керівникам, відповідальним за досягнення певних показників ефективності, відповідну інформацію, щоб вони могли розробити рекомендації на майбутнє на основі аналізу поточних процесів.

У сучасних умовах управлінський облік виступає як основна інформаційна база для управління внутрішньою діяльністю підприємства, його стратегією та тактикою. Його основна мета – генерувати інформацію для прийняття оперативних і перспективних управлінських рішень [1].

Тактика управлінського обліку включає організацію, нагляд, контроль, мотивацію, аналіз і регулювання раніше прийнятих рішень і відповідальність за їх виконання.

Стратегія управлінського обліку – це система аналізу, прогнозування, планування та координації управлінських рішень, які мають тривалий вплив на розвиток компанії [2].

Оскільки ключовим моментом інтеграції є порівняння витрат і доходів, найважливішими операціями управлінського обліку є адміністрування витрат, доходів і результатів шляхом впливу як на витрати, так і на доходи.

Предметом управлінського обліку є виробнича, збутова та інвестиційна діяльність організації в цілому та окремих її структурних сфер у процесі всього циклу управління.

Через його об'єкти розкривається зміст об'єкта. Предметом управлінського обліку є витрати і доходи організації та окремих її структурних сфер – центрів відповідальності; внутрішнє ціноутворення, включаючи використання трансфертного ціноутворення; Бюджетування та система внутрішньої звітності.

Отже, управлінський облік – це підсистема бухгалтерського обліку, пов'язана з деталізацією собівартості продукції та калькулюванням собівартості продукції у спосіб, який задовольняє систему управління. Дані управлінського обліку використовуються для прогнозування витрат виробництва та пошуку шляхів зниження витрат і ціни на продукцію. Господарський облік, на відміну від фінансового, не регламентується, а спосіб його ведення залежить від вимог системи управління конкретного підприємства.

Управлінський облік є невід'ємною частиною фінансової системи. Ефективне управління, особливо великих компаній, установ чи організацій, неможливе без кваліфікованого підходу до організації фінансового менеджменту.

Правильний розрахунок витрат веде до оптимізації виробництва, а швидка обробка річної звітності – до належного контролю ситуації.

### Список використаних джерел

1. Голов С.Ф. Бухгалтерський облік в Україні: аналіз стану та перспективи розвитку: монографія. К.: Центр учбової літератури, 2017. 522 с.
2. Карпенко О.В. Управлінський облік: організація, методологія, методика викладання: монографія. Полтава: РВЦ ПУСКУ, 2015. 341 с.
3. Куцик П.О., Бачинський В.І., Полянська О.А. Управлінський облік операційної діяльності підприємств оптової торгівлі: монографія / заг. ред. проф. П.О. Куцика. Львів: Видавництво «Растр-7», 2015. 312 с. URL:<http://>



[www.lute.lviv.ua/fileadmin/www.lac.lviv.ua/data/kafedry/Buh\\_Obliku/Kucik/Docs/K4](http://www.lute.lviv.ua/fileadmin/www.lac.lviv.ua/data/kafedry/Buh_Obliku/Kucik/Docs/K4) (дата звернення 10.11.2020р.).

4. Нападowska Л. В. Управлінський облік: значення та застосування у практичній діяльності вітчизняних підприємств в умовах ринкових відносин. Бухгалтерський облік і аудит. No 8–9. 2019. С. 78–93.

5. Фоміна О. В. Управлінський облік у торгівлі : монографія. Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2016. 468 с.

**Гарашенко А. М.,**  
студентка,

спеціальність «Облік і оподаткування»;  
науковий керівник:

**к.е.н. Юрченко О. А.,**

*Національна академія статистики, обліку та аудиту  
(м. Київ)*

## **ОБЛІК РОЗРАХУНКІВ ІЗ УЧАСНИКАМИ НА ПІДПРИЄМСТВІ: МЕТОДИЧНИЙ АСПЕКТ**

Основною вимогою для створення та розвитку бізнесу є наявність капіталу. Найважливішими показниками, що визначають фінансовий стан бізнесу, є його структура та динаміка. Промислова організаційна перебудова, відкриття внутрішнього ринку для іноземних виробників впливає на структуру власності підприємств різних організаційно-правових форм. Формування, використання та управління пакетами акцій є важливими в політиці компанії.

Прийняття Господарського та Цивільного кодексів України висунуло нові вимоги до формування та зміни статутних капіталів товариств з обмеженою відповідальністю (далі – ТОВ), які пов'язані з порівнянням статутного капіталу та чистих активів на кінець звітний період. Методика обліку операцій пов'язаних із зменшенням статутного капіталу в частині виплати засновникам (учасникам) їх майна залишається нерегульованою [1].

Проблеми методології, теоретичного обґрунтування питань, пов'язаних з обліком розрахунків з учасниками (засновниками) підприємства, операцій з формування та змін статутного капіталу розглядалися у працях вітчизняних вчених: К.В. Безверхий, М.Я. Дем'яненко, Ю.С. Серпенінова, О.О. Сидоренко, А.П. Хрей, О.А. Юрченко та інші.

Існуючі теоретичні та практичні розробки в організації бухгалтерського обліку операцій зі статутним капіталом ТОВ, але мало що змінилося в обліку розподілу майна, пов'язаного з виходом учасників та переведенням статутного капіталу до чистих активів.

Сума власного капіталу розраховується як частина активів, що залишилися, після вирахування його зобов'язань.

Відносини компанії з учасниками можна побачити з двох сторін. З одного боку, учасники повинні повністю домовитися з компанією щодо вкладень у капітал. З іншого боку, товариство зобов'язане виплатити учасникам дивіденди.

Під корпоративними правами слід розуміти право власності на частку у статутному капіталі юридичної особи, створеної відповідно до законодавства про господарські товариства, на розпорядження або отримання відповідної частки прибутку цієї юридичної особи.

Дохід платника податку від продажу корпоративних прав, у тому числі доходи у вигляді акцій або їх частки у статутному капіталі, за винятком доходів від операцій з корпоративними правами, боргів, зобов'язань та дебіторської заборгованості. Дивіденди виплачуються після виплати відсотків за облігаціями [4].

В бухгалтерському обліку відображення інформації щодо заборгованості учасників капітальних вкладень відведено на окремий рахунок 46 «Неоплачений капітал». Залишок неоплаченого капіталу відображається в бухгалтерських зобов'язаннях у дужках, що означає знак мінус і розраховується при визначенні суми власного капіталу.

Рахунок 67 «Розрахунки з учасниками» призначено для узагальнення інформації про розрахунки щодо розподілу капіталу з учасниками та засновниками (виплата дивідендів, прибуток на акції тощо). За кредитом рахунку 67 «Розрахунки з учасниками» відображається збільшення заборгованості підприємства перед засновниками та учасниками підприємства, а за дебетом погашення, у тому числі реінвестування прибутку тощо [6, с. 575].

Розглянемо призначення субрахунків до рахунку 67 «Розрахунок учасниками». Так, на субрахунку 671 «Розрахунки за нарахованими дивідендами» обліковуються дивіденди, нараховані власникам привілейованих простих акцій (у статутному капіталі) за рахунок прибутку або інших джерел, передбачених установчими документами. Субрахунок 672 «Розрахунки за іншими виплатами» призначено для облікового відображення платежів, які були нараховані засновникам за користування

майном, у тому числі земельною ділянкою та паями, а також за отримання частини належної вибулому учаснику (засновнику) частини активів компанії [7, с. 175].

Діючі підходи до методики обліку розрахунків із учасниками не враховують проблемні питання, пов'язані з достатнім відображенням в системі обліку розрахунків з акціонерами. У зв'язку з цим пропонуємо наступний варіант розвитку аналітичного обліку за рахунком 67 "Розрахунки з учасниками" (табл. 1).

**Таблиця 1**

**Варіанти розвитку аналітичного обліку за рахунком  
 67 "Розрахунки з учасниками" \***

<b>Діючий План рахунків</b>	<b>Пропоновані зміни</b>
67 "Розрахунки з учасниками":	67 "Розрахунки з учасниками":
671 "Розрахунки за нарахованими дивідендами"	671 "Розрахунки за нарахованими дивідендами"; аналітичні розрізи: – за нарахованими дивідендами резидентам; – за нарахованими дивідендами нерезидентам; – за привілейованими акціями; – за простими акціями; – за іменними акціями
672 "Розрахунки за іншими виплатами"	672 "Розрахунки з учасниками за акції додаткової емісії"
	673 "Розрахунки за внесками до незареєстрованого статутного капіталу"
	674 "Розрахунки за іншими виплатами"

\* Джерело: запропоновано автором

Введення окремих субрахунків для обліку розрахунків з акціонерами дозволить сформувати необхідну інформацію про фактичний стан розрахунків за різними операціями для прийняття економічно обгрунтованих управлінських рішень.

Таким чином, діючі методики обліку розрахунків із учасниками не враховують питань, які пов'язані з адекватним відображенням у системі обліку таких розрахунків. У зв'язку з цим були запропоновані удосконалення аналітичного обліку за рахунком 67 "Розрахунки з учасниками" у розрізі субрахунків: 671 "Розрахунки за нарахованими дивідендами" (аналітичні розрізи: за нарахованими дивідендами резидентам; за нарахованими

дивідендами нерезидентам; за привілейованими акціями; за простими акціями; за іменними акціями); 672 “Розрахунки з учасниками за акції додаткової емісії”; 673 “Розрахунки за внесками до незареєстрованого статутного капіталу”; 674 “Розрахунки за іншими виплатами”. Введення окремих субрахунків для обліку розрахунків з акціонерами дозволить сформувати необхідну інформацію про фактичний стан розрахунків за різними операціями для прийняття економічно обґрунтованих управлінських рішень, краще проконтролювати стан розрахункової дисципліни на підприємстві за різними видами розрахунків з учасниками.

### Список використаних джерел

1. Господарський кодекс України, редакція від 07.03.2018. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/436-15>.
2. Закон України «Про акціонерні товариства», редакція від 18.02.2018. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/514-17>.
3. Закон України «Про господарські товариства» від 19.09.1991 №1576-XII. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/main/1576-12>.
4. Податковий кодекс України, редакція від 19.04.2018. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.
5. Серпенінова Ю. С. Стимулювання працівників інструментами власного капіталу: сутність та порядок відображення в обліку / Ю. С. Серпенінова, М. В. Сапожнікова // Вісник ЗНУ. – 2014. – № 1. – С. 125-134.
6. Сидоренко О.О. Організація обліку доходів (втрат) від участі в капіталі та отриманих дивідендів з урахуванням вимог Податкового кодексу України / О.О. Сидоренко // Східна Європа: Економіка, бізнес та управління. – 2019. – Випуск 4 (21). – С. 573-578.
7. Хрей А.П. Організація обліку доходів від участі в капіталі для цілей обліку та оподаткування. Юність науки – 2019: соціально-економічні та гуманітарні аспекти розвитку суспільства : збірник тез Міжнародної науково-практичної конференції студентів, аспірантів і молодих вчених (м. Чернігів, 17–18 квітня 2019 р.). Чернігів : Чернігівський національний технологічний університет, 2019. Ч. 1. С. 17.

**Грицай І. А.**,  
студентка,  
Національний університет «Львівська політехніка»;  
науковий керівник:  
к.е.н., доцент, доцент кафедри обліку і аналізу  
**Грицай О. І.**  
*Національний університет «Львівська політехніка»  
(м. Львів)*

## **РОЛЬ ЕКОЛОГІЧНИХ ПОДАТКІВ У БОРОТЬБИ ЗІ ЗМІНОЮ КЛІМАТУ: УКРАЇНА ТА ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД**

Вплив зміни клімату вже відчувається у всьому світі, тому необхідні термінові дії, щоб обмежити його негативні наслідки. Зі зміною клімату наступають потенційно глибокі негативні економічні наслідки, включаючи вплив на виробництво, фінансову стабільність, рівень життя та зайнятість населення, а також на суспільну згуртованість та політичну стабільність.

Навколишнє середовище безперестанно змінюється, особливо це стосується впливу людини в наслідок її діяльності на його життєздатність. Щонайменші зміни в екосистемі можуть призвести до серйозних наслідків, катастроф і трагедій для людини і усього земного життя. Саме тому в розвинутих країнах світу вводять спеціальні податки, які контролюватимуть діяльність людини, що може вплинути на стан атмосферного повітря, водних ресурсів, довкілля загалом. Такі податки є обов'язковими односторонніми платежем, а їх база оподаткування має прямий вплив на екологію [1].

Отже, екологічні податки являють собою податки, які сплачуються за діяльність, процес або результати діяльності яка призводить до негативного впливу на стан навколишнього природного середовища.

У всіх економічно розвинутих країнах, які дбають про своє навколишнє середовище, використовуються екологічні податки. Найбільшу частину, яка приносить надходження у бюджети країн Євро Союзу, становлять податки на енергію (близько 47% і більше), а у Республіці Польща, Німеччині та Франції перевищують 80 %. Наступним по частці у надходженнях є податок на транспорт. Щодо податків на забруднення, то вони у деяких країнах відсутні взагалі, а де застосовуються, то їх частка надходженнях від екологічного оподаткування мізерна – менше 10% [1].

В Україні Податковим кодексом визначено у яких випадках накладають екологічний податок: на викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря та у водні об'єкти стаціонарними джерелами забруднення; за утворення та за тимчасове зберігання радіоактивних відходів їх виробниками понад установлені особливими умовами ліцензії строк тощо.

Зіставляючи екологічні податки Європи та України, то європейському податку на енергію відповідає український податок за викиди CO<sub>2</sub>, а податку на забруднення – наші податки на скиди у водні об'єкти, за розміщення відходів та за радіоактивні відходи, як і рента за спеціальне використання лісових ресурсів, води, користування надрами тощо – податку на використання ресурсів і транспорт у Європі.

Аналізуючи історію сплат екологічних податків в Україні, найбільша частка припадає на податок за викиди в атмосферне повітря (у 2020 році – 1,92 млрд. грн., що становить 37% усіх надходжень), приблизно схожими за відсотковими частками (18-20% усіх надходжень) є надходження від сплати за розміщення відходів (1,05 млрд. грн. у 2020 р.), утворення радіоактивних відходів (1,02 млрд. грн. у 2020 р.). Щодо податку за викиди в атмосферне повітря двоокису вуглецю, то він помітно зріс за останні 5 років і у 2020 р досягнув 1,04 млрд. грн. Найменша частка припадає на податок за скиди забруднюючих речовин у водойми (0,15 млрд. грн.) [1].

Також в Україні використовуються податки, які контролюють використання природних ресурсів, електроенергії та експлуатацію транспортних засобів, але згідно законодавства вони не є складовими екологічного податку. До них відноситься збір на обов'язкове державне пенсійне страхування при набутті права власності на легкові автомобілі, який здійснюється за першої державної реєстрації в Україні транспортного засобу та різні види рентних плат: за користування надрами; за землю, за користування радіочастотним ресурсом України, за спеціальне використання води, за спеціальне використання лісових ресурсів, за електричну та теплову енергію [2].

В Україні з набуттям чинності Закону України “Про оцінку впливу на довкілля” [3] розпочались процедури з оцінки впливу на довкілля (ОВД), частина з яких завершується позитивно і підприємства отримують дозволи на провадження планової діяльності, а іншим відмовляють у провадженні такою діяльності. ОВД призначена для виявлення характеру, інтенсивності та ступеня небезпеки впливу будь-якого виду планованої господарської діяльності на стан довкілля і здоров'я населення. Реалізується ОВД через платформу SaveEcoBot, завдяки якій в режимі реального часу моніториться

реєстр ОВД, в якому відображаються етапи проходження процедури екологічної оцінки планової діяльності підприємств, дані про дозволи на викиди, сплата еко-податків тощо. Власне за даними [1] можна зробити висновок, що у нашій країні за останні роки значно зріс екологічний податок за викиди в атмосферне повітря двоокису вуглецю і у 2020 р досягнув 1,04 млрд. грн., що становить 1/5 частину від усіх екологічних податків в Україні.

Формуючи оцінку впливу на довкілля, бухгалтерська професія може зіграти значну роль у досягненні як пом'якшення, так і адаптації до зміни клімату на рівні окремих підприємств, галузей промисловості та економіки в цілому. Визначення суттєвих ризиків з фінансовими наслідками та надання інформації, необхідної для прийняття рішень, є сферою діяльності бухгалтера. Це включає проведення відповідного фінансового та стратегічного аналізу, розкриття інформації, аналізу сценаріїв та гарантій, щоб допомогти організаціям створити та зберегти цінність, соціальну та економічну стійкість. Професійні бухгалтери відіграють вирішальну роль у мінімізації екологічної шкоди та покладанні соціальної відповідальності в центр стратегії. Бухгалтерська професія може зіграти важливу роль у забезпеченні прозорості та належного розкриття інформації щодо ризиків та можливостей, пов'язаних із кліматом, що, у свою чергу, допоможе зберегти фінансову стабільність [4].

ОВД реалізується бухгалтерами через формування інтегрованої звітності, як основи для корпоративної звітності, яка заохочує компанії зазирнути за межі сутності у свої соціальні, економічні та екологічні наслідки. Від звітування про викиди CO<sub>2</sub> до вимірювання соціального впливу, навички, судження та всебічний, обґрунтований даними погляд на бізнес, відіграють важливу роль у цих зусиллях. А на стратегічному професійному рівні інтегрована звітність включає: нові бізнес – моделі, рекомендації щодо розкриття цілей сталого розвитку.

Добре керований бізнес має цілісну точку зору, яка визнає виснаження нестійких активів та недоліки нестійкої практики. Компанії, які прийняли цей підхід, у багатьох випадках фінансово перевершують своїх колег.

Бухгалтерська професія має унікальне місце для зміни глобального бізнесу та державного сектору, в основі якого лежать цілі сталого розвитку. Через свою роль у центрі прийняття фінансових та стратегічних рішень бухгалтери можуть пов'язувати аналітику, етику, управління ризиками, звітність та аудит для підтримки створення довгострокової вартості.

Система екологічного оподаткування має свої недоліки, серед яких

однакові ставки податку для всіх регіонів України, потреба в удосконаленні адміністрування податків, відсутність обмежень щодо викиду забруднюючих речовин в повітря чи воду, не враховується вплив добрив та інших хімічних речовин, які використовуються у аграрній промисловості.

### Список використаних джерел

1. Екологічні податки України. Режим доступу: <https://www.saveecobot.com/analytics/ecotaxes>
2. Податковий кодекс України від 02 грудня 2010 № 2755-VI: – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.
3. Закон України “Про оцінку впливу на довкілля” від 23.05.2017 № 2059-VIII: – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2059-19#Text>
4. АССА: офіційний сайт. Режим доступу: <https://www.accaglobal.com/gb/en.html>

**Гриценко Є. А.,**

студентка;

науковий керівник:

к.е.н., доцент, доцент кафедри  
обліку, аудиту та оподаткування;

науковий керівник:

**Щирська О. В.;**

*Національна академія статистики, обліку та аудиту  
(м. Київ)*

## ОСОБЛИВОСТІ ТА ПРОБЛЕМАТИКА ДІЯЛЬНОСТІ КОРПОРАТИВНИХ ПІДПРИЄМСТВ В УКРАЇНІ

Корпорації як один із видів об’єднань підприємств значно еволюціонували протягом свого історичного розвитку від простих об’єднань учасників (власних корпоративних прав) до складних багаторівневих структур учасників, які взаємопов’язані між собою різними видами економічних відносин. На сьогодні корпорація є складною і відкритою системою, що характеризується: існуванням значної кількості підходів і механізмів до управління нею та підвищенням рівня їх складності; існуванням обмежень особистої відповідальності учасників; розподілом комерційних ризиків інвестованого капіталу між учасниками;



використанням ефекту масштабу та спеціалізації для задоволення поставлених цілей; розширенням відповідальності корпорації перед учасниками та перед суспільством у цілому, що забезпечує узгодження корпоративних інтересів.

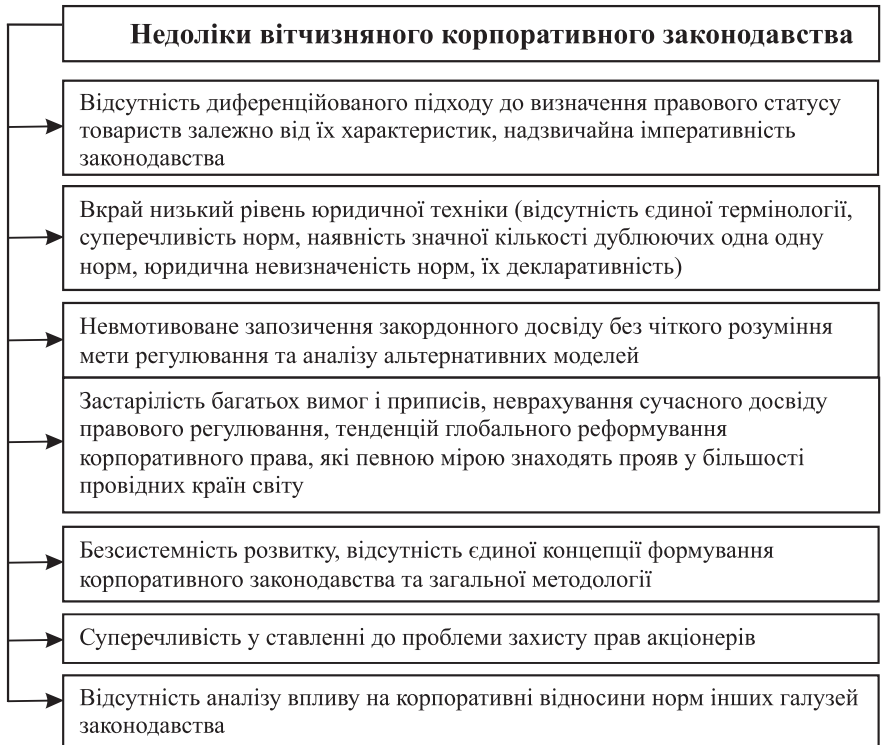
У залежності від того, наскільки облікова система своєчасно забезпечує менеджмент релевантною, повною та достовірною інформацією про стан активів і зобов'язань, а також результати діяльності всіх підрозділів корпорації, настільки створюються кращі умови для підвищення ефективності вартісно-орієнтованого управління нею [1, с. 86].

За результатами проведеного дослідження визначено, що на сучасному етапі розвитку корпоративного права термін «корпорація» розглядається неоднозначно, що обумовлюється двома обставинами. По-перше, поняття «корпорація» використовується у різних значеннях в континентальній і англосаксонській правових системах. По-друге, у більшості країн світу таке поняття законодавчо не закріплено, а існує лише на доктринальному рівні. Враховуючи зазначену ситуацію пропонуємо під терміном «корпорація» розуміти організацію, яка має на меті певні цілі, діє на благо суспільства, наділена певними правами, є юридичною особою, діє на постійній основі і несе обмежену відповідальність.

Для удосконалення законодавчого регулювання бухгалтерського обліку та аудиту діяльності корпоративних підприємств необхідно вирішити наступні проблеми (рис. 1).

За результатами вивчення періодичних, наукових видань різних авторів, встановлено, що найбільша кількість робіт з питань бухгалтерського обліку та аудиту в корпоративних підприємствах присвячена проблемам теоретичного та нормативно-правового характеру їх діяльності [2, с. 69]. Разом з тим, слід звернути увагу, що недостатньо дослідженими залишаються питання:

- в частині облікового відображення різного типу господарських операцій у корпораціях;
- особливостей формування облікової політики у корпораціях відповідно до вимог МСФЗ;
- порядку формування дивідендної політики з урахуванням інтересів різни типів акціонерів;
- комплексного дослідження аудиту діяльності корпоративних підприємств урахування змін в законодавстві з питань бухгалтерського обліку та аудиту підприємств, що становлять суспільний інтерес.



**Рис. 1 Недоліки вітчизняного корпоративного законодавства**

При побудові системи обліково-аналітичної підтримки прийняття управлінських рішень у корпорації обов'язково слід урахувати особливості розвитку сучасної моделі обліково-інформаційного забезпечення корпорації, яка включає традиційні та нетрадиційні об'єкти облікового спостереження, доповнюється новими видами обліку, зокрема, стратегічним обліком, який забезпечує надання облікової інформації в розрізах, необхідних суб'єктам прийняття стратегічних управлінських рішень та орієнтована на надання облікової інформації різним групам заінтересованих користувачів. За результатами дослідження визначено особливості формування облікової політики корпоративних підприємств, визначено переваги та недоліки застосування комп'ютерної форми ведення бухгалтерського обліку, встановлено особливості організації документообігу [3, с. 1025–1028].

Зважаючи на особливості бухгалтерського обліку та актуальні питання оподаткування корпоративних прав та виплати дивідендів, з метою удосконалення документального забезпечення бухгалтерського обліку корпоративних прав на підприємстві рекомендуємо скласти Картку обліку корпоративних прав учасників акціонерного товариства та Розрахунок результату від перепродажу акцій (часток) або їх анулювання, застосування яких покращить формування інформаційних потоків на підприємстві. Також виникає об'єктивна необхідність поглибити аналітичний облік за рахунком 67 “Розрахунки з учасниками” за рахунок введення додаткових рахунків та субрахунків, що сприятиме поглибленню інформаційних потоків та сприятиме задоволенню різних інформаційних інтересів акціонерів (табл. 1).

**Таблиця 1**

**Деталізація аналітичного обліку до рахунку  
 67 “Розрахунки з учасниками”**

<b>Діючий План рахунків</b>	<b>Запропоновані зміни в обліку</b>
67 “Розрахунки з учасниками”	67 „Розрахунки з учасниками”
671 “Розрахунки за нарахованими дивідендами”	671 „Розрахунки за нарахованими дивідендами” аналітичні розрізи: – за нарахованими дивідендами резидентам; – за нарахованими дивідендами нерезидентам; – за привілейованими акціями; – за простими акціями; – за іменними акціями; – за акціями на пред’явника
672 “Розрахунки за іншими виплатами”	672 „Розрахунки з учасниками за акції додаткової емісії»
–	673 „Розрахунки за внесками до незареєстрованого статутного капіталу”
–	674 “Розрахунки за іншими виплатами”

Вивчення особливостей складання звітності в корпоративних підприємствах дозволило зробити висновок, що на сьогодні крім фінансової звітності корпорації формують консолідовану та інтегровану звітність. Зміни в бухгалтерському законодавстві призвели до необхідності доведення до відома користувачів як фінансових так і не фінансових показників

діяльності корпоративних підприємств, що забезпечується шляхом складання інтегрованих звітів [4, с. 288].

### Список використаних джерел

1. Спасибо-Фатєєва І. Вчення про корпоративні права і цивілістична доктрина. *Право України*. 2014. № 6. С. 84-92.
2. Апостолок О. Корпоративна культура як інструмент ефективного менеджменту підприємства в підвищенні його конкурентоспроможності. *Економічний часопис Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки*. 2016. № 2. С. 68-73.
3. Пушкар З. М. Корпоративна культура в контексті діяльності організації. *Молодий вчений*. 2017. № 10 (50). С. 1025-1028.
4. Гриценко Н. В. Особливості формування корпоративної культури організації. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2017. № 59. С. 284-290.

**Дармостук В. С.,**  
студент,

спеціальність «Облік і оподаткування»;  
науковий керівник:

**к.е.н. Юрченко О. А.;**

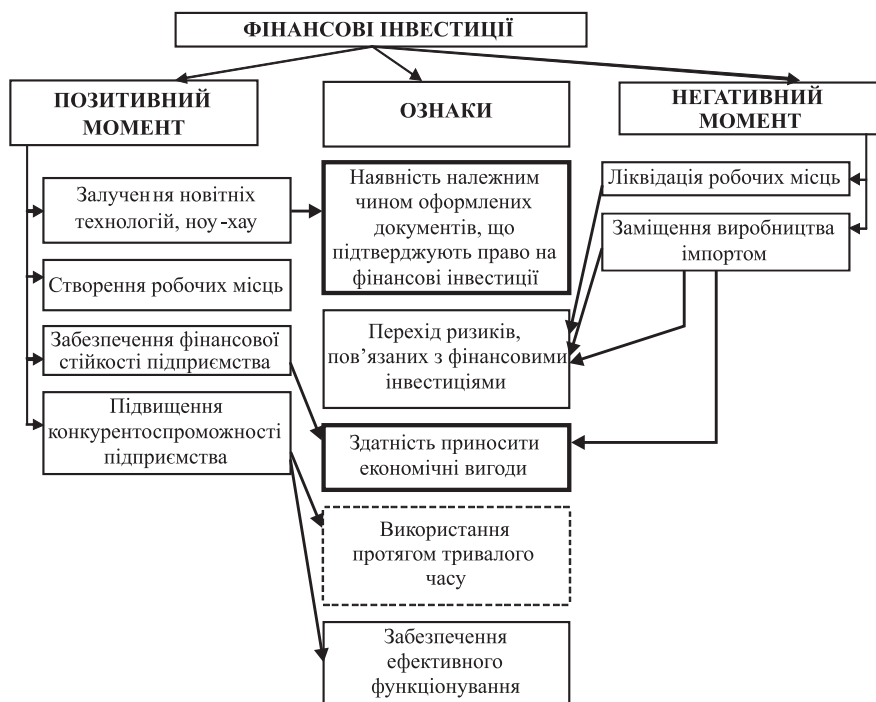
*Національна академія статистики, обліку та аудиту*  
(м. Київ)

## ФІНАНСОВІ ІНВЕСТИЦІЇ ТА ФІНАНСОВІ ІНСТРУМЕНТИ: ОБЛІКОВИЙ АСПЕКТ

Розвиток фондового ринку є однією з умов досягнення довгострокових стратегічних цілей, спрямованих на забезпечення якісного зростання вітчизняної економіки. Досвід розвинених держав показує, що саме через механізм ринку цінних паперів здійснюється перерозподіл фінансових ресурсів на найбільш ефективні галузі, що потребує економіки. Розвиток ринку цінних паперів дозволяє інвесторам вибирати різноманітні форми фінансових вкладень, які забезпечують ліквідність вкладених коштів та страхують ризики зниження реальної вартості ресурсів, що вкладаються.

Під фінансовими інвестиціями розуміються інвестиції в цінні папери, корпоративні права та інші фінансові інструменти в будь-якій формі

з метою здійснення діяльності та отримання прибутку з соціальними та іншими ефектами. Вкладення капіталу можуть здійснюватись як в інше підприємство, так і у фонди власного підприємства. Якщо інвестор вкладає кошти у статутний капітал іншого підприємства на правах його учасника, то він набуває права на частину у прибутках підприємства, здійснюючи тим самим вплив на його економічний розвиток. При цьому, виникають як позитивні, так і негативні ефекти, кожен з яких зумовлений ознаками фінансових інвестицій, наведеними на рис. 1.



**Рис. 1. Ознаки фінансових інвестицій:  
обліково-економічний аспект [42, с.8]**

Окремі ознаки (наявність належним чином оформлених документів, що підтверджують право на фінансові інвестиції; здатність приносити економічні вигоди) впливають з вимог бухгалтерського обліку до відображення господарських операцій та задоволення інформаційних потреб користувачів, а також стосуються всіх об'єктів фінансових інвестицій.

Така ознака, як використання протягом тривалого періоду, що забезпечує фінансову стійкість підприємства, притаманна тільки довгостроковим фінансовим інвестиціям, та врахована при побудові бухгалтерських рахунків синтетичного обліку. В економічній та обліковій літературі [5, 6] наводиться також наступний поділ довгострокових інвестицій на класифікаційні групи за формою вкладень: позикові та пайові.

Фінансові інвестиції – це активи, які утримуються підприємством з метою збільшення прибутку (відсотків, дивідендів тощо), зростання вартості капіталу або інших вигод для інвестора [14]. Тобто фінансові інвестиції – це вкладення одного підприємства в цінні папери та капітал інших підприємств.

Інвестор – юридична або фізична особа, яка вкладає власні, позикові та позикові кошти у створення та відтворення основних фондів та інших довгострокових активів. [3]. Отже, фінансові інвестиції визначаються як активи, що утримуються з метою: одержання доходів (прибутку) у вигляді дивідендів, відсотків; набуття вигідних відносин з іншими підприємствами (взяття участі в управлінні їхньою діяльністю або контроль над їхньою діяльністю); отримання майбутніх вигод від зростання вартості здійснених інвестицій.

За видами фінансові інвестиції поділяються на:

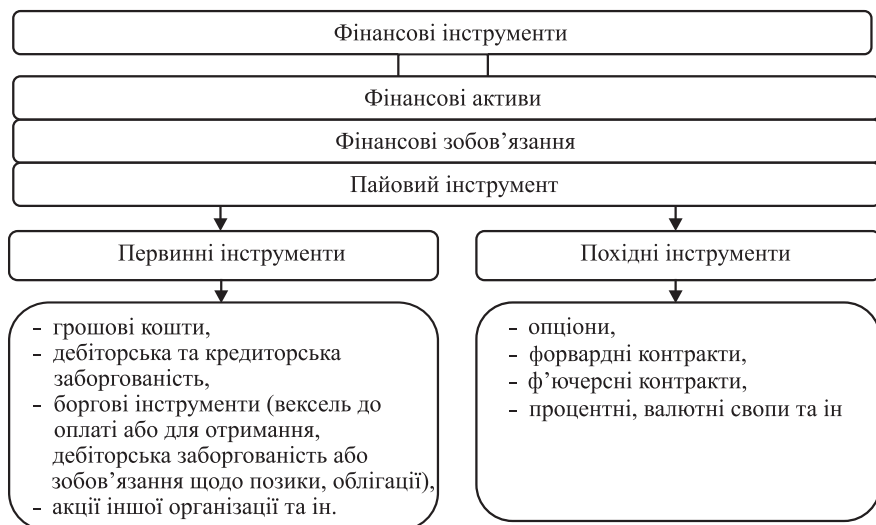
- вкладення до статутного капіталу інших підприємств, включаючи дочірні та залежні підприємства;
- придбання цінних паперів інших емітентів;
- надання позик іншим юридичним і фізичним особам;
- переказ грошових коштів на депозити в банки.

Таким чином, до фінансових інвестицій належать: внески до статутних фондів підприємств (за винятком акціонерних товариств), акції, облігації, інвестиційні й депозитні сертифікати, векселі й інші цінні папери.

У відповідності до МСФЗ (IAS) 32 «Фінансові інструменти: подання інформації», фінансовий інструмент – це договір, внаслідок укладання якого виникає фінансовий актив в однієї організації та фінансове зобов'язання або пайовий інструмент – в іншої [9].

Три складові елементи фінансових інструментів систематизовані та представлені рисунку 2.

Як зображено на рисунку 2 фінансові активи, зобов'язання та пайові інструменти поділяються у свою чергу на первинні та похідні. Це розмежування обумовлено порядком використання базисного активу, лежачого в основі фінансового інструменту, а також відсутністю або наявністю можливості купівлі (продажу) права на даний базисний актив.



**Рис.2. Складові елементи фінансових інструментів у відповідності до МСФЗ (IAS) 32 «Фінансові інструменти: подання інформації»\***

\*Джерело: узагальнено автором на основі [1]

Вважаємо, що фінансові інвестиції підприємства характеризуються такими особливостями:

1. Наявність ризиків. Інвестиції у фінансові активи пов'язані з невизначеністю та можливістю втрати економічних вигод, очікуваних підприємством. Існують такі ризики, як: ризик ліквідності, який пов'язаний з можливістю втрат при реалізації цінних паперів; тимчасовий ризик, який є ризик випуску цінних паперів у невідповідний час; систематичний ризик, що з'являється внаслідок падіння ринку цінних паперів, яке не пов'язане з конкретними цінними паперами, ризик упущеної вигоди тощо.

2. Можливість керування. Фінансові вкладення можуть приносити не тільки прибуток (дохід), а й контролюючі можливості у тій чи іншій сфері. Наприклад, володіння акціями у розмірі 10% від статутного капіталу надає можливість скликати позачергові загальні збори та вимагати перевірки фінансово-господарської діяльності підприємства. А ось при покупці контрольного пакету акцій конкуруючої фірми, організація має можливість отримати великі економічні вигоди від монопольного впливу на ринку, ніж від одержуваних дивідендів за цими акціям.

3. Маневрування ліквідністю. Фінансові інвестиції, типу облігацій, векселів та ін. цінні папери, є більш ліквідними активами, ніж вкладення в необоротні активи, виробничі запаси та інше майно. Придбання таких активів, як основні засоби, виробничі запаси, товари, нематеріальні активи не є фінансовими інвестиціями, однак при їх внесенні як вклад у статутний капітал або за договору простого товариства вони враховуються як фінансові інвестиції. Подібна ситуація впливає на ліквідність і, як наслідок, інвестиційну привабливість балансу (звіту про фінансовий стан) підприємства, який передає свої неліквідні активи (наприклад, основні засоби) до статутного капіталу іншого підприємства. Фінансові інвестиції дозволяють за необхідності маніпулювати думкою зацікавлених користувачів про платоспроможність підприємства через фінансову звітність господарюючого суб'єкта.

Таким чином, використання фінансових вкладень дозволяє підприємству скоротити кількість менш ліквідних статей балансу та сприяє зростанню найбільш ліквідних статей.

### Список використаних джерел

1. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 32 «Фінансові інструменти: подання» URL : [https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929\\_029#Text](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_029#Text) (дата звернення: 16.02.2022).

2. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 39 «Фінансові інструменти: визнання та оцінка» URL: [https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929\\_015#Text](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_015#Text) (дата звернення: 16.02.2022).

3. Міжнародний стандарт фінансової звітності 9 «Фінансові інструменти» URL: [https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929\\_016#Text](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_016#Text) (дата звернення: 16.02.2022).

4. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 12 «Фінансові інвестиції»: Наказ МФУ від 26.04.2000 № 91 (дата звернення: 16.02.2022).

5. Пономаренко Є. Б. Бухгалтерський облік і контроль операцій з фінансовими інвестиціями: теорія і методика : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.00.09 «Бухгалтерський облік, аналіз та аудит». Житомир, 2012. 21 с.



**Дунда В. О.,**  
студент,  
науковий керівник:  
**викладач Мацюк Н. М.;**  
*Фахового коледжу економіки та управління НАСОА  
(м. Біла Церква)*

## **НАПРЯМКИ ГАРМОНІЗАЦІЇ СИСТЕМИ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ТА ОПОДАТКУВАННЯ В УКРАЇНІ**

В даний час актуальні на сьогодні питання гармонізації бухгалтерського обліку в Україні, відповідно до міжнародних норм і стандартів. Визначено існуючі серед науковців погляди та підходи щодо гармонізації бухгалтерського обліку. Ідентифіковано недоліки в реформуванні системи бухгалтерського обліку в Україні та надано рекомендації з удосконалення процесів гармонізації бухгалтерського обліку й фінансової звітності українських підприємств відповідно до стандартів GAAP USA. Гармонізація бухгалтерського обліку суб'єктів господарювання тісно пов'язана з глобалізацією економічних процесів та економіки загалом у світовому масштабі. Більше того, гармонізація, її необхідність є результатом глобалізації економіки, силами якої є: міжнародна торгівля, створення спільних підприємств, транснаціональні корпорації, об'єднання фондових та інших ринків, міждержавне взаємопроникнення в економіку на базі інвестицій, вирішення спільних економічних та інших проблем, фінансування і кредитування економічних проектів Міжнародного валютного фонду. За цих умов головним постає питання як правового, так і інформаційного забезпечення відповідних глобалізаційних процесів. Сучасний стан бухгалтерського обліку в Україні можна охарактеризувати, як симбіоз адміністративних і ринкових концепцій, національних і міжнародних стандартів. За останні щонайменше два десятиліття в Україні відбулися зміни в системі бухгалтерського обліку, спрямовані на її гармонізацію з міжнародними стандартами. Однак реформа бухгалтерського обліку не супроводжувалася необхідними змінами в чинному господарському або бухгалтерському, фінансовому законодавстві. Зміни не торкнулися системи організаційних заходів у таких сферах, як статистика. Негативними наслідками такої невідповідності є обмеженість бухгалтерського обліку, до якої можна віднести застосування подвійного

запису та виключно грошового вимірника, пасивне застосування принципів професійного судження, пріоритетність податкових правил, неефективність наукових досліджень. Розглядання питання міжнародної стандартизації бухгалтерського обліку дозволяє визнати, що у світі взагалі не існує навіть двох країн з однаковими єдиними нормами ведення обліку, тому всі напрями впровадження міжнародної стандартизації повинні враховувати національні особливості ведення бухгалтерського обліку кожної країни. Крім того, бухгалтерський облік, як стверджує Генріх Мюллер, визначається середовищем, в якому він функціонує. Кожна країна має свої цінності, політичну систему та історію – те ж саме можна сказати і про облік. Бухгалтерський облік, як і політика та ідеологія, не знає національних кордонів. Облікові технології експортуються та імпортуються, забезпечуючи тим самим подібність систем обліку, які застосовуються у різних країнах. Таким чином, поглиблення політичних, економічних, правових та соціальних зв'язків між країнами все більше впливає на національні системи бухгалтерського обліку. Щодо міжнародного регулювання бухгалтерського обліку, які виділив Валерій Вікторович Ковальов, існує два підходи, які, відповідно, називаються ринковим та регулятивним. Прибічники першого підходу визнають, що основний продукт бухгалтерського обліку це ринковий товар, а саме покупці звітності, тобто її користувачі і повинен визначати зміст інформації, що публікується. І тому методологія обліку повинна максимально сприяти розкриттю інформації, виходячи з потреб користувачів. Прибічники другого підходу зазначають, що абсолютизація ринку має певні недоліки, тому необхідними є регулятиви, що підвищують ступінь довіри. Що правда, погляд на стандартизацію бухгалтерського обліку з цих позицій змушує окремих фахівців спростовувати їх існування. На думку Чумаченка Миколи Григоровича, стандартизація бухгалтерського обліку полягає в запровадженні єдиної термінології з метою спрощення взаємовідносин між різними учасниками економічного життя, а також виключенням двозначної інтерпретації та непорозумінь, із приводу двох ідентичних явищ господарської практики. На погляд С.Ф. Голова, по відношенню до бухгалтерського обліку термін стандартизація не слід використовувати в його звичайному розумінні. Найбільш прийнятним у цьому контексті є визначення, запропоноване Борисом Левом, який під стандартизацією розуміє створення логічно послідовної структури інформації та чітке визначення окремих одиниць інформації, що складають інформаційну структуру. Шигун М., враховуючи природу стандартів, як нормативних документів,

а також їх методологічне походження, стандарт бухгалтерського обліку розглядає як багаторівневу інформаційну модель оптимізації процесів, організації та виконання процедур збору, обробки та зведення даних про об'єкт бухгалтерського обліку. У той же час, до основних властивостей і характеристик облікових стандартів, як регулятивних документів автор відносить такі:

- ✓ призначення для нормування об'єкта;
- ✓ законності облікових розпоряджень, забезпечують виконання вимоги комплексності, оскільки є взаємопов'язаними між собою;
- ✓ невизначеність при вирішенні облікових завдань, дозволяють в явному вигляді здійснювати процес оцінки ефективності управляючих дій.

Усі ці групи проблем, як наголошує автор, взаємопов'язані і потрібен комплексний підхід до їх вирішення. Відтак, процес гармонізації фінансової звітності в Україні пов'язаний також з певними проблемами. По-перше, стандарти не можуть працювати самостійно – успіх застосування МСФЗ залежить передусім від економічного середовища, наявності національної інфраструктури їх існування. І хоча МСФЗ – це високоякісний інтелектуальний продукт, повною мірою вони працюють тільки в певних економічних реаліях тому не потрібно прагнути зайвого нав'язування компаніям, як наголошує авторка, а необхідно поступально працювати над поліпшенням економічних умов в Україні. По-друге – це людський фактор, МСФЗ встановлюють загальні принципи формування показників звітності. Усі ситуації не можна викласти в стандартах, саме цим і зумовлено застосування професійного бухгалтерського судження. Одні суб'єкти господарювання обирають перший шлях, коли потрібно періодично, раз квартал або раз на рік, отримувати звітність відповідно до МСФЗ. Інші йдуть шляхом, який дає змогу оперативно отримувати звітність відразу двох стандартах і, таким чином, застосовувати звіти в управлінні та розробленні планів.

На сучасному етапі міжнародної інтеграції у сфері економіки та господарювання можна виділити таку важливу тенденцію розвитку бухгалтерського обліку та фінансової звітності, як зближення, гармонізацію, уніфікацію правил та облікових процедур, вимог до фінансової звітності, стандартів бухгалтерського обліку та фінансової звітності суб'єктів господарювання на рівні країн ЄС, зближення господарського, бухгалтерського, фінансового законодавства України з урахуванням вимог міжнародних стандартів та законодавства Європейського Союзу. Гармонізація законодавства визначається, як приведення відповідно до законодавства держав-

членів та країн не членів відповідно до вимог ЄС на підставі правових актів ЄС. Гармонізація відбувається в різних формах, таких як адаптація законодавства, уніфікація права, імплементація, стандартизація. Проте в офіційних документах часто використовується термін адаптація. Втім, незважаючи на застосування різних термінів, йдеться, по-суті, про один і той самий процес приведення національного законодавства відповідно до приписів права європейських інтеграційних організацій.

**Дяченко К. М.,**

студентка;

науковий керівник:

к.е.н., доцент, доцент кафедри інформаційних систем і технологій;

**Нужна С. А.;**

*Дніпровський державний аграрно-економічний університет*

*(м. Дніпро)*

## **АВТОМАТИЗАЦІЯ ОБЛІКУ ТА АНАЛІЗУ ДАНИХ ЗАСОБАМИ ФУНКЦІЙ ЕЛЕКТРОННИХ ТАБЛИЦЬ MICROSOFT EXCEL**

Управлінська інформація будь-якого підприємства – це інформація, що забезпечує виробництво, розподіл, обмін і споживання матеріальних благ, вирішення задач організаційно-економічного управління. Така інформація є не що інше, як різноманітні зведення економічного, бухгалтерського обліку та аудиту, фінансового аналізу, технологічного, соціального, юридичного, демографічного й іншого змісту. В інформаційному процесі, яким є діяльність підприємства або його підрозділів, інформація виступає як один з найважливіших ресурсів поряд з енергетичними, матеріальними, трудовими та фінансовими. Результат діяльності завжди відображається в документах бухгалтерської та фінансової звітності у вигляді звітів різної форми. Для автоматизованого аналізу, формування та зведення інформації використовують обчислювальну техніку, а саме комп'ютерні технології.

Сьогодні все більше підприємств України роблять ставку на професійність своїх співробітників і нові технології. Важко уявити собі більш сприятливий ґрунт для запровадження комп'ютерних технологій, ніж система бухгалтерського обліку та фінансового аналізу діяльності підприємства. Майже всі завдання і задачі, які виникають у процесі роботи піддаються автоматизації.

Документи табличного виду складають більшу частину документо-обігу підприємств будь-якого типу. Тому табличні інформаційні технології особливо важливі під час аналізу та обробки інформаційної бази підприємства. Комплекс програмних засобів, які реалізують створення, реєстрацію, збереження, редагування, обробку даних та їх аналіз – це ті функції, які виконують електронні таблиці Microsoft Excel. Вихідні таблиці фінансової звітності та аналізу мають безліч формул і великий обсяг вхідних даних. Інформаційні технології електронних таблиць дозволяють швидко змінювати значення вхідних параметрів і спостерігати за змінами розрахункових параметрів, аналізувати одержані результати.

Microsoft Excel широко застосовується для автоматизації бухгалтерського обліку. Документи розрахункового характеру можуть переводитися в електронну форму, зберігатися як шаблони для багаторазового використання. Microsoft Excel підтримує електронний документообіг, забезпечуючи створення, опис, пошук і зберігання документів складної структури, взаємозв'язок комплексів розрахункових документів. Але при цьому Microsoft Excel відіграє роль не лише “великого калькулятора”. У сучасних комп'ютерних системах бухгалтерського обліку на основі Microsoft Excel створюються “клієнтські” додатки, які забезпечують підготовку первинних облікових даних, аналіз результуючої інформації. Професійні програмісти за допомогою інструментальних засобів (мова програмування Visual Basic for Application) створюють закінчені додатки і спеціальні “надбудови” Microsoft Excel, які забезпечують високий рівень автоматизації обробки інформації.

Прикладом автоматизації обробки великого об'єму інформації в електронних таблицях є використання функцій категорії «Посилання та масиви». Хочеться звернути увагу на функціональне використання функцій ВПР та ГПР при аналізі даних. Функція ВПР – застосовується для вертикального аналізу, зіставлення, а функція ГПР відповідно для горизонтального аналізу. Тобто ВПР використовується у випадку коли інформація зосереджена в стовпцях таблиці, а ГПР коли інформація зосереджена у рядках таблиці. Кожна з цих функцій має обов'язковий набір параметрів: шукане значення; таблиця; номер стовпця/рядка; інтервальний перегляд. Перший з параметрів забезпечує вказівку потрібного параметру (цифри та/або тексту) або посилання на комірку з потрібним значенням; другий – вказує на масив даних, де здійснюватиметься пошук (для ВПР – пошук значення здійснюється у першому стовпці таблиці, для ГПР – у першому рядку таблиці); третій параметр – номер стовпця/рядка – звідки саме

береться відповідне значення; червотий параметр – точне або приблизне значення має знайти відповідна функція. Результат використання функцій в задачах обліку наведено на рис. 1 та рис. 2.

I4      =ВПР(I3;'ТWF_M05_Функции_СсылкиИМассивов.xlsx' Курси валют!\$C\$3:\$F\$21;4,0)										
C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	
1						<b>Основні валюти</b>				
2						<b>Назва валюти:</b>	Долар США	Євро	Англійський фунт стерлінгів	Швейцарський франк
3						<b>Валюта:</b>	USD	EUR	GBP	CHF
4						<b>Поточний Курс:</b>	27,8871	34,8366	39,6547	30,0419
5										
6										
										<b>У валюті обліку</b>
7	<b>Місяць</b>	<b>Регіон</b>	<b>Область</b>	<b>Менеджер</b>	<b>Тип Клієнта</b>	<b>Кіл-ть Клієнтів</b>	<b>Кількість шт.</b>	<b>Продаж в закуп.цінах</b>	<b>Продаж у цінах інвойсу</b>	<b>Деб. Заборгованість</b>
8	1	Схід	Дніпропетровська	Єлькин Віктор	Опт	1	1 769	17 894,80	25 130,29	10 177,77
9	1	Схід	Дніпропетровська	Єлькин Віктор	Парфюмери	3	7 346	87 287,48	126 656,63	26 342,21
10	1	Схід	Дніпропетровська	Єлькин Віктор	Ринок	3	2 159	22 305,40	27 057,63	11 839,56
11	1	Схід	Дніпропетровська	Єлькин Віктор	Змішаний	1	829	8 816,14	12 508,53	0,00

**Рис. 1.** Функція ВПР підтягує курси валют та назви валют у таблицю основних валют з таблиці на листі Курси валют

M20      =I20/ГПР(\$O\$6;\$I\$3:\$L\$4;2,0)													
C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	
1						<b>Основні валюти</b>							
2						<b>Назва валюти:</b>	Долар США	Євро	Англійський фунт стерлінгів	Швейцарський франк			
3						<b>Валюта:</b>	USD	EUR	GBP	CHF			
4						<b>Поточний Курс:</b>	27,8871	34,8366	39,6547	30,0419			
5													
6													
													<b>У валюті обліку</b>
													<b>У валюті: USD</b>
7	<b>Місяць</b>	<b>Регіон</b>	<b>Область</b>	<b>Менеджер</b>	<b>Тип Клієнта</b>	<b>Кіл-ть Клієнтів</b>	<b>Кількість шт.</b>	<b>Продаж в закуп.цінах</b>	<b>Продаж у цінах інвойсу</b>	<b>Деб. заборгованість</b>	<b>Продаж в закуп.цінах</b>	<b>Продаж у цінах інвойсу</b>	<b>Деб. заборгованість.</b>
20	1	Схід	Харківська	Безкровний Олександр	Супермарк	4	16 060	184 786,10	271 710,12	249 873,42	6 626,22	9 743,22	8 960,18
21	1	Захід	Вінницька	Черняев Антон	Аптека	2	558	5 668,79	8 786,32	6 738,37	203,28	315,07	241,63
22	1	Захід	Вінницька	Черняев Антон	Парфюмер	1	332	3 680,51	5 681,94	7 670,62	131,98	203,75	275,06
23	1	Захід	Вінницька	Черняев Антон	Ринок	2	498	4 821,92	7 370,12	5 428,94	172,91	264,28	194,68
24	1	Захід	Вінницька	Черняев Антон	Змішаний	4	6 775	73 261,79	112 956,90	138 681,86	2 627,09	4 050,51	4 972,98
25	1	Захід	Вінницька	Черняев Антон	Супермарк	4	10 974	126 601,33	189 159,34	203 072,29	4 539,78	6 783,04	7 281,94
26	1	Захід	Волинська	Кобур Анатолій	Аптека	1	24	185,01	296,88	311,72	6,63	10,65	11,18

**Рис. 2.** Функція ГПР дозволяє виконати обчислення показників у валюті, внесеної до комірки O7 листа Таблиця даних, підтягуючи курс потрібної валюти з таблиці основних валют.

**Жур Д. О.**,  
студентка;  
**Ганзій М. Р.**,  
студент;  
науковий керівник:  
к.н.держ.упр., доцент Ткачова О. К.;  
*Дніпровський державний аграрно-економічний університет*  
*(м. Дніпро)*

## **ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У МАРКЕТИНГОВІЙ ДІЯЛЬНОСТІ**

Сьогодні інформаційні технології (ІТ) є ефективним інструментом в усіх сферах життя країни. Інформаційні технології дозволяють швидко підключатися до великих масивів даних, одержувати всю необхідну інформацію і використовувати її для аналізу, прогнозування, прийняття управлінських рішень у сфері економіки, комерції, маркетингу, ЗЕД. В маркетинговій діяльності підприємства ІТ застосовуються в організації маркетингових досліджень, здійсненні розрахунків, пошуку та представленні необхідної інформації для прийняття рішень.

Значний вплив на застосування ІТ в усіх сферах економіки, в тому числі і в маркетингу, внесла пандемія COVID-19. За даними DataReportal, We Are Social та Hootsuite [1] спостерігаються тенденції зростання користувачів інтернету (близько 4,95 млрд осіб на початку 2022 р, це 62,5% від населення світу); активність користування соцмережами (58,4% населення світу); збільшення часу знаходження в інтернеті (7 годин на добу в середньому).

Сучасні інформаційні технології дозволяють виконувати такі завдання у сфері маркетингу: пошук, збір і збереження маркетингової інформації; обробка, інтерпретація, фільтрація, аналіз даних; вибір варіантів розрахунків; економіко-математичні розрахунки; створення, збереження, обробка рядів динаміки; отримання і обґрунтування альтернативного рішення; захист інформації.

Ефективне використання новітніх ІТ позитивно впливає на розвиток інформаційних систем у сфері маркетингу (ІСМ). ІСМ – це сукупність інформаційних, технічних, програмних і технологічних засобів, засобів телекомунікацій, баз банків даних, методів і процедур, інженерно-технічного персоналу, що реалізують функцію збору, передачі, обробки,

аналізу, прогнозування і накопичення інформації для підготовки і прийняття ефективних управлінських рішень у маркетингу [2]. Головна мета ІСМ – підвищення якості маркетингу (насамперед і інтернет-маркетингу), забезпечення необхідною інформацією для прийняття маркетингових рішень, якісне доведення інформації до кожного користувача (керівника, фахівця).

Сьогодні особливо стрімкого розвитку набув інтернет-маркетинг. Він охоплює використання ресурсів інтернет в цілях реклами, стимулювання збуту, проведення маркетингових досліджень, продажу товарів через інтернет. Прогнозується, що до 2040 року 95% усіх покупок буде через сайти електронної торгівлі. Цифрова реклама має широкі креативні можливості швидкого донесення інформації про продукт або послугу без географічних кордонів.

Серед основних трендів інтернет-маркетингу 2022 року можна виділити: персоналізація маркетингу і робота з брендом (інструменти: web-аналітика, аналіз статистики мобільного додатку, e-mail розсилки); мобільний маркетинг; live-відео (увага клієнтів за невеликі фінансові затрати); AR-технології (AugmentedReality); інтерактивний контент (опитування, тести для клієнтів); голосовий пошук; засоби поширення контенту: соціальні мережі (83%), блоги (80%), e-mail розсилка (77%), персональні заходи (68%) тощо; чат-боти.

### Список використаних джерел

1. Digital тренди 2022: глобальний звіт Wearesocial та Hootsuite. URL: <https://mmr.ua/show/digital-trendy-2022>
2. Лояніч Є. В., Ковінько О. М. Інформаційні технології у маркетингу. URL: <http://global-national.in.ua/archive/6-2015/75.pdf>



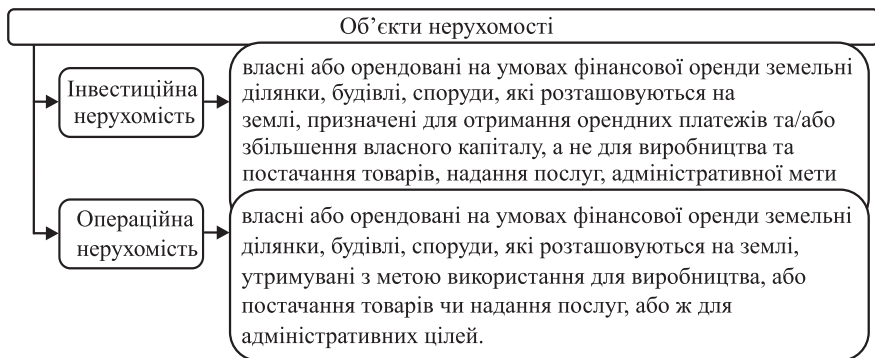
**Заглада З. Р.,**  
студент,  
спеціальність «Облік і оподаткування»;  
науковий керівник:  
к.е.н., доцент кафедри обліку, аудиту та оподаткування  
Щирська О. В.;  
*Національна академія статистики, обліку та аудиту*  
*(м. Київ)*

## **РОЛЬ ДОКУМЕНТУВАННЯ В СИСТЕМІ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ НЕРУХОМОСТІ НА ПІДПРИЄМСТВІ**

У структурі активів підприємства фігурує такий об'єкт бухгалтерського обліку, як інвестиційна нерухомість. Поглиблене вивчення формування обліково-аналітичної інформації для таких активів об'єктивно необхідне для усунення невідповідностей на практиці. Особливо багато проблемних питань, пов'язаних із документальним оформленням операцій з надходження та вибуття інвестиційної нерухомості, а також їх відображення на рахунках бухгалтерського обліку.

Основні методологічні засади бухгалтерського обліку інвестиційної нерухомості на підприємстві розкриті у наукових працях вітчизняних вчених, зокрема: Л. Т. Богуцька, М. І. Бондар, М. Жежера, М. П. Войнаренко, З.-М. В. Задорожний, Л. І. Куликова, Н. М. Малюга, І. Р. Поліщук, С. О. Сломчинська, І. В. Супрунова, Н. Ф. Яремчук та інші. Беручи до уваги результати здійснених досліджень, зауважимо, що не всі проблемні питання з обліку інвестиційної нерухомості на підприємстві нині вирішені. Відтак виникає об'єктивна необхідність у системному дослідженні питань пов'язаних із документальним відображенням операцій із надходження, руху та вибуття інвестиційної нерухомості на підприємстві.

У відповідності до НП(С)БО 32 «Інвестиційна нерухомість» об'єкти нерухомості розподіляють на інвестиційну та операційну нерухомість (рис.1).



**Рис.1. Класифікація об'єктів нерухомості у відповідності до НП(С)БО 32 "Інвестиційна нерухомість"\***

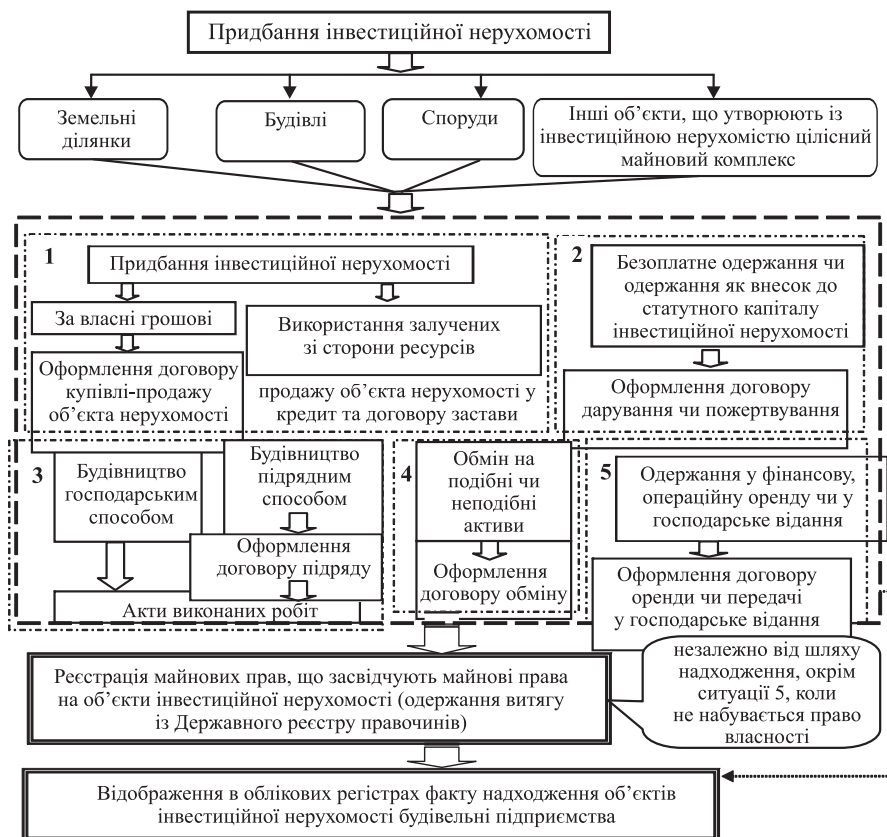
\* Джерело: узагальнено автором на основі [4]

Представлена класифікація нерухомості орієнтована на мету, з якою підприємство зберігає її для майбутнього використання. Рішення про подальшу передачу нерухомого майна приймається підприємством за конкретними обставинами та відповідно до його бізнес-плану.

Окрім науковці [5, 6, 8] ведуть мову про те, що для відображення оприбуткування і введення в експлуатацію інвестиційної нерухомості на підприємстві можна використовувати ОЗ-1 «Акт приймання-передачі (внутрішнього переміщення) основних засобів»; ОЗ-2 «Акт приймання-здачі відремонтованих, реконструйованих та модернізованих об'єктів»; ОЗ-3 «Акт списання основних засобів»; ОЗ-6 «Інвентарна картка обліку основних засобів»; ОЗ-15 «Розрахунок амортизації основних засобів».

Що стосується моменту зарахування на баланс підприємства інвестиційної нерухомості, то пропонуємо застосування такого первинного документа, як форма ІН-1 «Акт приймання та внутрішнього переміщення інвестиційної нерухомості», який необхідно використовувати при придбанні об'єктів інвестиційної нерухомості від постачальників, введенні в експлуатацію об'єктів інвестиційної нерухомості після закінчення будівельно-монтажних робіт, а також для оформлення переведення об'єктів основних засобів, товарів чи запасів до складу інвестиційної нерухомості.

Порядок документального оформлення господарських операцій із оприбуткування об'єктів інвестиційної нерухомості відображено на рис. 2.



**Рис. 2. Первинне документальне оформлення надходження об'єктів інвестиційної нерухомості\***

\* Джерело: узагальнено автором на основі [1]

Оскільки складання первинних документів необхідне для повного висвітлення інформації про наявність і рух об'єктів інвестиційної нерухомості, то їх можна класифікувати за напрямками залежно від того, яку інформацію вони містять, зокрема щодо:

- придбання об'єктів інвестиційної нерухомості;
- переведення до складу інвестиційної нерухомості;
- виведення об'єктів зі складу інвестиційної нерухомості;
- вибуття інвестиційної нерухомості.

Наступним первинним документом з обліку інвестиційної нерухомості є Акт приймання-здачі відремонтованих, реконструйованих та добудованих об'єктів інвестиційної нерухомості форми ІН-2. Цей документ можна використовувати для повернення об'єктів з капітального ремонту.

Якщо проводився капітальний ремонт, реконструкція чи добудова об'єкта нерухомості, то такі зміни необхідно внести до його технічного паспорта.

Акт складається у двох примірниках комісією, призначеною керівником підприємства. Перший примірник для передачі в бухгалтерію підприємства, другий залишається у матеріально-відповідальній особи та є підставою для передачі на склад матеріалів, що залишилися в результаті їх ліквідації.

Крім цього, на кожен об'єкт інвестиційної нерухомості необхідно відкривати також інвентарну картку обліку інвестиційної нерухомості на підставі акту прийняття та внутрішнього переміщення інвестиційної нерухомості (форма ІН-1). Це первинний документ, який ми пропонуємо використовувати для узагальнення інформації про кожен об'єкт інвестиційної нерухомості.

Для реєстрації факту списання та відчуження інвестиційної нерухомості рекомендується запровадити та використовувати у практичній діяльності підприємств оригінальний документ за формою ІН-3 «Акт вибуття інвестиційної нерухомості». Цей документ необхідний для реєстрації всіх випадків вибуття інвестиційної нерухомості, особливо для реєстрації операцій, пов'язаних із:

- вибуття об'єктів інвестиційної нерухомості при передачі їх іншому підприємству (організації) за договором купівлі-продажу, безоплатній передачі, передачі як внесок до статутного капіталу, обміну на інші активи;
- переведення об'єктів інвестиційної нерухомості до складу основних засобів (якщо змінено мету утримання нерухомості);
- переведення об'єктів інвестиційної нерухомості до складу запасів (у разі прийняття рішення на підприємстві про продаж таких об'єктів);
- ліквідації об'єктів інвестиційної нерухомості.

З метою документального оформлення операцій із нарахування амортизації на інвестиційну нерухомість пропонуємо на підприємстві оформляти форму ІН-5 «Розрахунок амортизації інвестиційної нерухомості», в якій буде наводитися щомісячна сума амортизації інвестиційної нерухомості за звітний період.

Таким чином, підсумовуючи вище викладене, можемо стверджувати, що з метою максимально повного і достовірного представлення облікової інформації про інвестиційну нерухомість на підприємстві необхідно використовувати первинні документи, які враховують особливості таких неліквідних активів. Тому нами запропоновано ввести у практичну діяльність суб'єктів господарювання такі документи з обліку інвестиційної нерухомості, зокрема: «Акт приймання та внутрішнього переміщення інвестиційної нерухомості» (форма ІН-1); «Акт приймання-здачі відремонтованих реконструйованих та добудованих об'єктів інвестиційної нерухомості» (форма ІН-2); «Акт вибуття інвестиційної нерухомості» (форма ІН-3); «Інвентарна картка обліку інвестиційної нерухомості» (форма ІН-4); «Розрахунок амортизації інвестиційної нерухомості» (форма ІН-5). Запровадження у практичну діяльність господарюючих суб'єктів, які мають на своєму балансі інвестиційну нерухомість вище наведеного переліку первинних документів дозволить покращити первинний та зведений облік інвестиційної нерухомості та провести ефективний внутрішній контроль за її використанням на підприємстві.

### Список використаних джерел

1. Богуцька Л. Т. Деякі аспекти обліку інвестиційної нерухомості. *Економічний аналіз*. 2010. №6. С. 183–192
2. Жежера М. Інвестиційна нерухомість: методи оцінки для відображення у фінансовій звітності. *Бізнес бухгалтерія*. 2018. № 29 (808). С. 64–67.
3. Міжнародний стандарт фінансової звітності 40 «Інвестиційна нерухомість». URL: [https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929\\_026](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_026). (дата звернення: 31.01.2022).
4. Національний Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 32 «Інвестиційна нерухомість» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0823-07#Text> (дата звернення: 31.01.2022).
5. Сломчинська С. О. Класифікація інвестиційної нерухомості для потреб оцінки, обліку та управління. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/pdf> (дата звернення: 31.01.2022).
6. Супрунова І. В. Визнання та оцінка інвестиційної нерухомості в бухгалтерському обліку. *Міжнародний збірник наукових праць*. 2016. № 1(16). С. 273–283.
7. Фартушняк О. В. Ідентифікація інвестиційної нерухомості в обліку за національними та міжнародними стандартами. Інфраструктура ринку.

Бухгалтерський облік, аналіз і аудит. 2019 № 30. С. 557-562 URL: [http://www.market-infr.od.ua/journals/2019/30\\_2019\\_ukr/86.pdf](http://www.market-infr.od.ua/journals/2019/30_2019_ukr/86.pdf) (дата звернення: 31.01.2022).

8. Яремчук Н. Ф. Нерухомість підприємства в контексті облікової політики. *Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики*. 2017. № 4. С. 143–151.

**Іванова Д. В.,**

студентка;

науковий керівник:

старший викладач кафедри інформаційних систем і технологій

**Шрамко І. І.;**

*Дніпровський державний аграрно-економічний університет*

(м. Дніпро)

## **ОСОБЛИВОСТІ АВТОМАТИЗАЦІЇ ОБЛІКУ НА ПІДПРИЄМСТВАХ УКРАЇНИ З ВИКОРИСТАННЯМ ХМАРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ**

В сучасних умовах діяльності аграрних підприємств України впровадження інформаційних технологій дозволить підвищити конкурентоспроможність на світових ринках, зменшити витрати на виробництво та вдосконалити процес управління. Використання хмарних технологій, при автоматизації бухгалтерського обліку на підприємстві, дозволить гнучко та оперативно приймати управлінські рішення. Хмарні технології дозволять віддаленим підрозділам аграрного підприємства працювати в єдиному інформаційному просторі не використовуючи при цьому встановлене бухгалтерське програмне забезпечення. Також цей сервіс буде зручний бухгалтерам для роботи одночасно з декількома невеликими аграрними підприємствами та організації віддаленого робочого місця.

При організації спільного хмарного середовища використовуються наступні моделі: інфраструктура як послуга (Infrastructure as a Service – IaaS), що забезпечує роботу з віртуальними серверами та системами збереження; платформа як послуга (Platform as a Service – PaaS) – певні програмні продукти, які знаходяться на платформі провайдера; програмне забезпечення як послуга (Software as a Service – SaaS), що дає можливість використовувати апаратне та програмне забезпечення розробника через інтерфейсне середовище. Саме концепція моделі SaaS дає можливість

користуватися бухгалтерської програмою як окремою послугою через мережу інтернет незалежно від свого місцезнаходження [1].

Одним із представників сучасної онлайн бухгалтерії є програма ERP FOSS. В даному хмарному сервісі представлені всі функції для ведення повноцінного обліку на аграрному підприємстві. На початку використання необхідно провести реєстрацію на сайті; ввести базу даних своєї продукції, постачальників та покупців; провести налаштування рахунків підприємства; зафіксувати податкові дані та електронний цифровий підпис. Дана програма дозволить вести облік реалізації продукції та складський облік, використовувати програмне забезпечення для подання податкової звітності, впровадити функціонал сервісів Нової пошти, Приват 24 та Prom.ua. Ця платформа орієнтована на малий та середній бізнес, що переважає на теренах аграрних виробників України. При використанні даного програмного продукту ефективному контролю підлягають всі види витрат підприємства, а також можливість ведення первинного бухгалтерського обліку, здійснення контролю за фінансами підприємства, проведення перевірок в режимі онлайн, розраховувати собівартість продукції, вести облік праці та нарахування заробітної плати і т. д. При цьому економічна інформація, про діяльність підприємства зберігається в хмарному середовищі, Також дана програма дозволяє працювати з декількома аграрними підприємствами з використанням єдиного інформаційного простору [2].

Використання бухгалтерських програмних продуктів в хмарному середовищі дозволить створити віртуальні робочі місця обліковців та створити загальні сховища як первинної так і звітної документації.

### Список використаних джерел

1. Волот О. І. Застосування хмарних технологій в обліку та управлінні підприємствами реального сектору економіки. Центральноукраїнський науковий вісник. 2019. Вип. 2(35). С. 190-198.
2. Офіційний сайт ERP FOSS. URL: <https://erp.foss.ua/buhgalterski-programi-malogo-biznesu/>

**Киричок В.,**

студент;

науковий керівник:

старший викладач Дубина О. Л.;

*Дніпровський державний аграрно-економічний університет  
(м. Дніпро)*

## **ПРОБЛЕМИ ОБЛІКУ ТА ОПОДАТКУВАННЯ РОЗРАХУНКІВ З ОПЛАТИ ПРАЦІ**

Основним джерелом доходу працездатного населення являється заробітна плата. Сучасні підприємства сьогодення не обходять питання, що пов'язані нарахуванням та виплатою заробітної плати, з оподаткуванням розрахунків з оплати праці, тощо. Актуальним є також застосування дієвих заходів мотивації персоналу, додаткове заохочення більш кваліфікованих та обдарованих працівників. Оплата праці є головним чинником ефективності діяльності підприємства, оскільки розмір заробітної плати, своєчасність і повнота розрахунків позитивно впливають на якість праці найманих працівників та на суму витрат підприємства.

Правильна організація обліку оплати праці має безпосередній вплив на повноту і своєчасність здійснення розрахунків із працівниками. Проаналізувавши підходи українських та зарубіжних вчених можемо зробити висновки, що проблеми обліку розрахунків з оплати праці існують та існуватимуть, а отже виникає потреба у пошуках основних напрямків вдосконалення зазначених питань.

В сучасних умовах ринкової економіки головною метою будь – якого підприємства є зростання продуктивності праці серед працівників, адже це безпосередньо впливає на отримання максимального прибутку.

Основною проблемою для більшості підприємств є знехтування у використанні аналітичних рахунків розрахунків з оплати праці, які передбачені для полегшеного обліку розрахунків з працівниками і головне вчасно. Саме через Л. М. Яременко рекомендує застосовувати наступні аналітичні рахунки до рахунку 66:

- 661/1 «Розрахунки за окладами і тарифами»;
- 661/2 «Доплати та надбавки»;
- 661/3 «Премії»;
- 661/4 «Інші заохочувальні та компенсаційні виплати працівникам»;



- 661/5 «Оплата при звільненні»;
- 661/6 «Розрахунки по відпусках»;
- 661/7 «Оплата по закінченню трудової діяльності працівника»;
- 661/8 «Допомога по тимчасовій непрацездатності»;
- 661/9 «Інші нарахування».

У більшості підприємств зазвичай використовується велика кількість первинних документів, тому одним із напрямків удосконалення та полегшення робочого процесу є спрощення системи документообігу шляхом розробки графіків документів з оплати праці, повна автоматизація облікового та аналітичного процесу і також застосування типових міжвідомчих форм можуть допомогти в полегшенні роботи і пришвидшенні ведення обліку на підприємстві.

Проаналізувавши наведену нами інформацію можемо зробити висновок, щодо основних проблем обліку заробітної плати є не використання та знехтування аналітичними рахунками, що значно допоможе пришвидшити та полегшити виконання роботи, використання великої кількості первинних документів та саме ручна обробка даної інформації значно ускладнює цей процес, тому радимо застосовувати автоматизовану форму ля переробки документальної інформації.

Також дослідивши структуру форми оплати праці можемо зауважити, що система бухгалтерського обліку має питання які пов'язані з оподаткуванням розрахунків з оплати праці. Можемо зробити висновок, що для оптимізації виплат заробітної плати необхідно зменшення податкового навантаження тим самим більшість людей припине працювати без офіційного працевлаштування тим самим держава отримає змогу суцільно зменшити тіньову економіку.

### Список використаних джерел

1. Безпалько О. С. Вдосконалення обліку заробітної плати працівників підприємства. URL: <https://naub.oa.edu.ua/2018/>
2. Гуцаленко Л. В., Каправа О.С. Облік оплати праці: проблеми та напрями вдосконалення. URL: [http://economyandsociety.in.ua/journals/18\\_ukr/124.pdf](http://economyandsociety.in.ua/journals/18_ukr/124.pdf).
3. Яременко Л. М. Проблеми обліку та оподаткування розрахунків з оплати праці і шляхи їх вирішення. URL: [http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/12\\_2020/122.pdf](http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/12_2020/122.pdf).

**Колосова Д. В.,**

студентка;

науковий керівник:

к.е.н., старший викладач кафедри  
інформаційних систем і технологій

**Козенкова В. Д.;**

*Дніпровський державний аграрно-економічний університет  
(м. Дніпро)*

## **BUSINESS INTELLIGENCE В СИСТЕМІ АНАЛІЗУ УПРАВЛІНСЬКОЇ ІНФОРМАЦІЇ**

Business Intelligence (бізнес-аналітика) – програмне забезпечення, створене для допомоги керівництву в аналізі інформації про компанію та її оточення. Технології Business Intelligence дають змогу аналізувати більшу кількість інформації, заощаджуючи увагу користувачів лише на ключових факторах ефективності, моделюючи результати різних варіантів дій, відстежуючи результати прийняття тих чи інших рішень. Ці технології пов'язані із зберіганням та аналізом фактографічної структурованої інформації (бази даних, плоскі файли тощо) та квазіструктурованої інформації (XML).

Інструменти Business Intelligence – програмне забезпечення, яке дозволяє бізнес-користувачам бачити та використовувати велику кількість складних даних. Знання, засновані на даних, (Data-Based Knowledge) отримуються з даних з використанням інструментів Business Intelligence та процесу створення та ведення сховища даних (Data Warehousing).

Система Business Intelligence збирає дані з усіх джерел, що є в компаніях, і надає керівнику структуровану інформацію відповідну з цільовими індикаторами. Вона не є набором нових звітів, а виступає як подальше вдосконалення всієї системи прийняття управлінських рішень.

**Колядич М.,**  
студент;  
науковий керівник:  
д.е.н., професор кафедри фінансів,  
банківської справи та страхування Качула С. В.;  
*Дніпровський державний аграрно-економічний університет*  
(м. Дніпро)

## **ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ І ВИКОРИСТАННЯ ДЕРЖАВНИХ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ**

У сучасних умовах ринкової економіки України залучення достатніх фінансових ресурсів є визначальним фактором для забезпечення потреб соціальних структур, ефективності державного регулювання та суб'єктів господарювання, рівня матеріального населення в країні і, особливо, підвищення фінансового потенціалу країни.

Фінанси підприємства займають провідну роль у процесі формування власних грошових фондів, саме тому необхідно постійно контролювати процес їх надходження та вибуття. Адже, головною метою сучасного підприємства є максимізація прибутку, саме така мета є актуальною на сьогодні для більшості підприємств. Тому необхідним рішенням є формування стратегій задля вдалого управління фінансами. Фінансові ресурси відіграють важливу роль у злагодженому функціонуванні підприємств і відіграють важливу роль у розвитку господарської діяльності, розширенні та оновленні основних грошових фондів, заробітної плати та соціальних потреб [1, С. 22].

На безперервну діяльність підприємства значний вплив має визначення оптимальної потреби у фінансових ресурсах, забезпечення їх структури, джерел надходження та відповідних напрямків використання. Можливі умови економічного розвитку будь-якої країни, в тому числі і України повністю залежать від її ресурсного забезпечення. Дуже важливо розглянути кожен складову, адже всі елементи ресурсного потенціалу є дуже важливими і виробничі потужності, і кваліфікований персонал. Проте, на нашу думку найголовнішим фактором все ж таки є забезпечення фінансовими ресурсами. Адже повну відсутність природних або виробничих ресурсів, ми можемо компенсувати купівлею за кордоном, однак це можливо здійснити, лише за наявності достатньої кількості фінансових

ресурсів. Фінансові ресурси служать основою формування доходів Державного бюджету України.

Серед розподілу фінансових ресурсів за джерелами створення існує обернена залежність. Чим більше фінансових ресурсів в державі здійснюється як ресурс накопичення, тим менша кількість їх формування в результаті перерозподілу. Однак ця залежність не є прямою.

Основним показником, доцільно вважати амортизаційні відрахування. Якщо амортизаційні відрахування відображають лише просте відтворення вартості основних засобів, то обсяг ресурсів накопичених в державі становитиме незначну кількість. Слід зазначити, що в плановій економіці амортизаційні відрахування вважаються основним джерелом фінансових ресурсів держави.

Україна має визначити особливості, напрями й пріоритети розбудови моделі національного розвитку, що стане визначальним фактором розбудови її правової, фінансової, інституційної та інших складових.

Одним із головних завдань фінансових ресурсів у сфері видатків є створення оптимальних умов розподілу державних коштів та забезпечення високого рівня життя громадян та рівний доступ до необхідних суспільних благ, що покращить якість людського життя та економічному зростанню.

Важливим є проведення функціональної оцінки структури використання фінансових ресурсів держави, яке є обов'язковим дотриманням вимог в системі управління економіки. Для вирішення даних проблем в структурі видатків фінансових ресурсів держави необхідно здійснення раціональних заходів щодо економічного використання коштів та переглянути за допомогою аналізу їх застосування виходячи із поточного стану економіки країни [2].

Отже, для вирішення проблем використання фінансових ресурсів, як джерело формування доходів потрібна чітка, довгострокова стратегія розвитку держави та ставлення інтересів економіки держави та суб'єктів господарювання підприємницької діяльності на перше місце.

### Список використаних джерел

1. Коваль Ю. Фінансові ресурси держави як основа для формування доходів державного бюджету. Українська наука: минуле сучасне, майбутнє. Вип. 17. 2012. С.57-63.

2. Телегін В. В. Еволюція формулювання сутності фінансових ресурсів. Ефективна економіка. 2020. № 11. doi: 10.32702/2307-2105-2020.11.204.

**Кошикова Л. П.,**  
студентка;  
науковий керівник:  
к.е.н., доцент, доцент кафедри обліку, аудиту та оподаткування  
Щирська О. В.;  
*Національна академія статистики, обліку та аудиту*  
(м. Київ)

## **ЗАВДАННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ**

Важливою складовою бухгалтерського та податкового обліку є надання інформації щодо стану активів, основну частину яких, зазвичай, становлять основні засоби. Вони є основними ресурсами, які впливають на показники діяльності підприємства та сприяють на покращення його інформаційної бази.

Метою обліку операцій з основними засобами є формування повної та достовірної інформації про діяльність підприємства для внутрішніх та зовнішніх користувачів.

До внутрішніх користувачів відносяться власники (засновники, учасники), адміністрація (керівники, менеджери і фахівці різних рівнів управління), працівники організації.

Зовнішніх користувачів бухгалтерської інформації можна розділити на користувачів з прямим і непрямим фінансовим інтересом.

До зовнішніх користувачам з прямим фінансовим інтересом можна віднести осіб, що мають тісні економічні зв'язки з підприємством. Це, перш за все, дійсні та потенційні інвестори, банки, постачальники та інші кредитори.

До другої групи, зазвичай, належать органи, уповноважені управляти державним і муніципальним майном, податкові органи, органи статистики, аудиторські компанії, фондові біржі, покупців та ін.

До основних завдань обліку основних засобів відносяться:

- ✓ правильне документальне оформлення та своєчасне відображення в регістрах обліку надходження, внутрішньогосподарського переміщення, ліквідації та вибуття основних засобів;
- ✓ систематичний контроль за збереженням кожного об'єкта основних засобів і їх раціональне використання;

точне обчислення та своєчасне відображення в обліку амортизаційних відрахувань визначення результатів від ліквідації, а також збитків від списання неповністю амортизованих об'єктів основних засобів;

- ✓ своєчасне відображення в обліку сум зносу основних засобів;
- ✓ правильне відображення витрат на ремонт основних засобів;
- ✓ виявлення зайвих та застарілих основних засобів.

Відповідно до визначених завдань ефективне використання основних засобів у системі управління підприємством повинно відповідати таким вимогам:

1. Економічність – забезпечення найбільшої продуктивності праці в даній сфері управління з найменшими затратами, за умов виконання необхідного обсягу робіт.

2. Оперативність – прийняття в максимально короткі терміни необхідного управлінського рішення при змінах, що виникають у функціонуванні основних засобів на підприємстві.

3. Надійність – достовірне відображення стану і руху основних засобів на підприємстві в обліковій і збірноаналітичній інформації.

4. Оптимальність – найкраще використання часу і режимів машин, пов'язаних із частковим і розширеним відтворенням основних засобів.

Не менш важливим елементом, порівняно з визначенням завдань, що ставляться до обліку основних засобів є обґрунтування принципів.

Під терміном «принцип» розуміють вихідне положення будь-якої теорії, науки, що визначає всі наступні положення, які впливають з його твердження [1, с. 49].

Під принципами бухгалтерського обліку розуміють базові концепції, які покладені в основу відображення в обліку та звітності господарської діяльності підприємства, його активів, зобов'язань, капіталу, доходів, витрат, фінансових результатів [2, с. 13].

Згідно Закону України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» і П(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» бухгалтерський облік та фінансова звітність в Україні ґрунтується на семи основних принципах, що в основній частині є еквівалентними принципам обліку за міжнародними стандартами.

До зазначених належать:

- ✓ повне висвітлення;
- ✓ автономність;
- ✓ послідовність;

- ✓ безперервність;
- ✓ нарахування та відповідність доходів і витрат;
- ✓ превалювання сутності над формою; єдиний грошовий вимірник.

Для забезпечення виконання покладених на бухгалтерський облік завдань і вимог щодо його ведення облікова інформація повинна відповідати загальноприйнятим принципам.

З цього слідує, що принципи бухгалтерського обліку є основним правилом, яким слід керуватися при визначенні, оцінці та реєстрації господарських операцій та відображенні їх результатів у фінансовій звітності.

### Список використаних джерел

1. Бруханський Р. Ф. Бухгалтерський облік: підруч. Тернопіль : ТНЕУ, 2016. – 480 с.

2. Скоробогатова Н. Є. Бухгалтерський облік: навч. посіб. Київ: КПІ ім. Сікорського, Вид-во «Політехніка», 2017. – 248 с.

3. Закон України “Про бухгалтерський облік та фінансову звітність” Документ 996-XIV, чинний, поточна редакція. Редакція від 01.07.2021 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text>

**Кучер Ю. В.,**

магістрант;

науковий керівник;

д.е.н., професор, професор кафедри обліку і аудиту;

**Антонюк О. Р.;**

*Національний університет водного господарства*

*та природокористування*

*(м. Рівне)*

### КРИПТОВАЛЮТА В УКРАЇНІ: ЛЕГАЛІЗАЦІЯ ТА РИЗИКИ

На сьогоднішній день для кожного громадянина не тільки України, а й світу в цілому, залишається в пріоритеті перехід із простого збереження коштів на банківських рахунках до вкладу їх в нематеріальні цифрові об'єкти, які виражають певну вартість. Саме таким об'єктом є криптовалюта, з якою на сьогоднішній день ознайомлено досить мало людей, а ті хто знають що це таке, бояться, що ризики, які притаманні криптовалюті, зашкодять їх вкладенням.

Дослідження питання сутності криптовалюти, її легалізації та ризиків здійснювали такі науковці, як Васильчак С. В., Сословський В. Г., Косовський І. О., Лук'янова В., Гусева І. І. та інші.

Як зазначає директор з маркетингу Bitcoin-агентства KUNA Вадим Попов, *криптовалюта* являє собою новий вид активів, який відрізняється від звичайних для нас грошей або інших фінансових активів. Від грошей криптовалюта відрізняється тим, що ми володіємо валютою безпосередньо і для цього непотрібний банк чи якийсь дозвільний орган, і зберігається в особистому електронному гаманці [1].

На нашу думку, таке визначення криптовалюти повністю описує її сутність «простою мовою» для того, щоб кожен громадянин зміг вирішити питання придбання такого активу.

В табл. 1 наведемо інші визначення поняття «криптовалюта», які запропоновані різними авторами, а також наведені у нормативних документах.

Таблиця 1

## Трактування поняття «криптовалюта»

Автор	Визначення поняття «криптовалюта»
1	2
Офіційний сайт Bitcoin [2]	цифрова валюта, яка використовує криптографію для забезпечення безпеки та перевірки транзакцій у своїй мережі. На відміну від традиційних валютних валют, криптовалюта не вимагає від центрального банку чи будь-якого іншого централізованого органу влади забезпечення безпеки або підтримки контролю над грошовою пропозицією.
Висновок на проект Закону України «Про обіг криптовалюти в Україні» [3] зробіть	програмний код (набір символів, цифр та букв), що є об'єктом права власності, який може виступати засобом міни, відомості про який вносяться та зберігаються у системі блокчейн в якості облікових одиниць поточної системи блокчейн у вигляді даних (програмного коду).
Желюк Т., Бречко О. [4]	стабільний універсальний інструмент глобальних фінансових платежів і одночасно як фінансовий інструмент з високою капіталізацією є конкурентною формою міжнародного переливу капіталу.
Белінська Я. В. [5]	децентралізована валюта із захистом від повторного використання, яка базується на досягненнях сучасної криптографії.



Продовження табл. 1

1	2
Ковальчук Т., Паливода К. [5]	віртуальне джерело фіктивного капіталу.
Петрук О. М., Новак О. С. [5]	неперсоніфікований платіжний інструмент, який обертається поза межами банківської системи в електронному вигляді.
Яцик Т. В. [5]	особливий електронний платіжний засіб, курс якого підтримується тільки попитом та пропозицією.

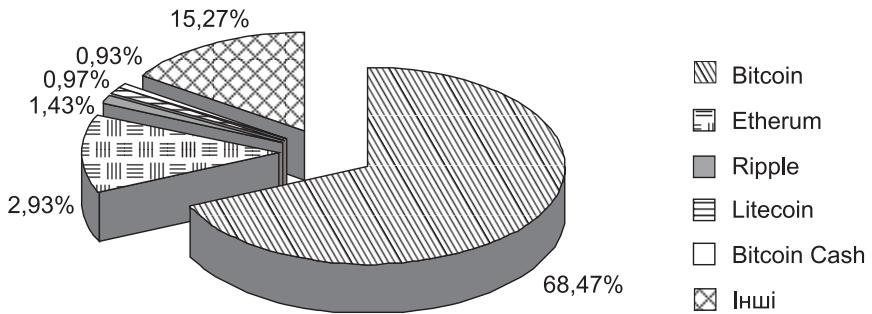
Джерело: сформовано автором на основі [2], [3], [4] та [5]

В Україні ринок віртуальних активів, яким є криптовалюта, вже фактично сформований, проте наразі він займає свою позицію далеко поза межами нормативного поля. Для повноцінного функціонування та подальшого розвитку ринку віртуальних активів 08.09.2021 р. Верховна Рада у другому читанні ухвалила законопроект №3637 «Про віртуальні активи».

За словами міністра цифрової трансформації Михайла Федорова, даний документ «створює найкращу юрисдикцію, де у криптокомпаній будуть прозорі умови взаємовідносин з державою, зручна робота з регулятором і вигідне оподаткування. В Україні щоденний обіг віртуальних активів становить 1 млрд грн. Але все це знаходиться в тіні. Через це міжнародні біржі не можуть заходити в Україну. З жодною операції з віртуальними активами не платяться податки. Але завдяки закону це врегулюється. Будуть створені вигідні умови, які дозволять компаніям реєструватися в Україні, а не за кордоном. Бюджету отримувати податки, а підприємцям відчувати себе захищеними» [6].

Для прикладу візьмемо Швейцарію. Нажаль, там спроба розподілити на категорії віртуальні активи закінчилася невдачею. В той же час в Україні їх вдалося розділити на дві групи: забезпечені та незабезпечені активи. Якщо говорити про незабезпечені віртуальні активи, то вони не мають ніякого зв'язку з матеріальним світом, наприклад, Bitcoin та Dogecoin. Що ж до забезпечених віртуальних активів, то вони будь-яким чином прив'язані до матеріальних цінностей. Володіючи забезпеченим віртуальним активом ви можете висувати вимоги третім особам. Наприклад, сертифікат Brocard може бути токеном, на підставі якого можна отримати право отримати товар на суму, що покривається на підставі цього токену.

Станом на 13.01.2021 року, частка окремих криптовалют на ринку мала наступні значення, які показано на рис. 1.



**Рис. 1. Частка окремих криптовалют на ринку станом на 13.01.2021 року**

Джерело: сформовано автором

Проте, незважаючи на позитивні сторони, здійснення покупки віртуальних активів, не зникає питання ризиків такого придбання.

Отже, ризиками придбання криптовалюти є наступні:

*Ризик нерегульованого поширення криптоактивів.* Неконтрольоване розповсюдження віртуальних активів несе за собою ризик заміщення національної валюти та виникнення паралельного грошового обігу. Про це йдеться в Основних засадах грошово-кредитної політики України на 2022 рік та середньострокову перспективу, які Рада НБУ ухвалила 13 вересня 2021 року [7].

*Ризик використання віртуальних активів для обходу чинного державного регулювання та нагляду.* Наприклад, спроби здійснювати операції поза межами валютного регулювання та неконтрольоване перетікання капіталів за кордон, що може посилити загрози для стабільності функціонування валютного ринку [7].

*Ризик того, що віртуальна валюта виявиться ненадійною.* Наприклад, якщо людина хоче купити певний товар за біткойни, але продавець не хоче надавати товар покупцю, через свої сумніви у такій віртуальній валюті і надає перевагу провіреним засобам розрахунку.

Отже, можна сказати, що криптовалюта – це гроші майбутнього. Адже, чим більше розвивається сучасний ринок, тим інноваційнішими повинні бути підходи до визначення валюти на ньому, тому що, якщо люди будуть купувати криптовалюту, зменшиться основний ризик готівкових коштів – їх буде важче вкрасти. Чим більше громадян громадян дізнаються про плюси криптовалюти, тим менше з часом ставатиме її ризиків.

### Список використаних джерел

1. Що таке криптовалюта? URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/details/28742278.html> (дата звернення 22.02.2022).
2. Офіційний сайт Біткоїн. URL: <https://bitcoin.org/uk/> (дата звернення 22.02.2022).
3. Висновок на проект Закону України “Про обіг криптовалюти в Україні” (реєстр. № 7183 від 06.10.2017 р.). URL: [https://ips.ligazakon.net/document/view/xh5jj00a?an=3&ed=2018\\_02\\_05](https://ips.ligazakon.net/document/view/xh5jj00a?an=3&ed=2018_02_05) (дата звернення 22.02.2022).
4. Марченко Н. А., Краснянська Ю. В. Реалії функціонування криптовалюти на світовому та вітчизняному ринках. URL: [http://www.economy.nauka.com.ua/pdf/5\\_2018/53.pdf](http://www.economy.nauka.com.ua/pdf/5_2018/53.pdf) (дата звернення 22.02.2022).
5. Гуріна Н. В., Економічна сутність криптовалюти як методологічна передумова відображення її в бухгалтерському обліку. URL: <http://ojs.nusta.edu.ua/index.php/ojs1/article/view/393/555> (дата звернення 22.02.2022).
6. Легалізація криптовалюти: законопроект ухвалено у другому читанні. URL: <https://cutt.ly/7PLPHsl> (дата звернення 22.02.2022).
7. Криптовалюти та інші віртуальні активи: Нацбанк попередив про небезпеку. URL: <https://cutt.ly/rPLPoum> (дата звернення 22.02.2022).

**Ластовецький Д. Д.,**

магістрант;

науковий керівник:

к.е.н., доцент, доцент кафедри обліку, аудиту та оподаткування

**Новіченко Л. С.;**

*Національна академія статистики, обліку та аудиту*

*(м. Київ)*

### ОРГАНІЗАЦІЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ

Стан дебіторської заборгованості на підприємстві є важливим індикатором ефективності фінансової дисципліни суб'єкта господарювання та показником ефективності використання його оборотного капіталу. Виникнення простроченої дебіторської заборгованості зумовлює збільшення термінів кругообігу оборотних коштів, і як наслідок в подальшому виникнення дефіциту грошових коштів. Нераціональне використання в

діяльності підприємства власного та залученого оборотного капіталу може зумовити виникнення неплатоспроможності та зниження ліквідності підприємства. Дієвим інструментом, який дозволяє запобігти виникненню зазначених недоліків є належна організація бухгалтерського обліку дебіторської заборгованості.

Формування повної, оперативної та достовірної облікової інформації про стан розрахунків з дебіторами на сьогодні є запорукою формування ефективної ризик-орієнтованої системи управління діяльністю підприємства. Необхідність забезпечення інформаційних потреб зовнішніх та внутрішніх користувачів в частині стану та наявності простроченої дебіторської заборгованості актуалізують питання пошуку шляхів удосконалення організації бухгалтерського обліку дебіторської заборгованості.

«Під організацією бухгалтерського обліку дебіторської заборгованості розуміють сукупність дій, пов'язаних із застосуванням облікових процедур, які дають можливість правильно сформулювати і забезпечити своєчасне отримання повної, достовірної, правдивої інформації про дебіторську заборгованість підприємства щодо її розмірів та термінів погашення зацікавленим зовнішнім і внутрішнім користувачам та здійснювати контроль за величиною її впливу на фінансовий стан та результат діяльності підприємства» [1, с. 111].

«Раціональна організація обліку дебіторської заборгованості передбачає виконання таких завдань: створення якісної облікової політики щодо обліку дебіторської заборгованості; визначення класифікаційних ознак дебіторської заборгованості, достовірне, своєчасне та повне відображення операцій, пов'язаних із такою заборгованістю; визначення та представлення, на основі облікової інформації, аналітичних показників дебіторської заборгованості підприємства для прийняття оптимальних управлінських рішень; автоматизація обліку дебіторської заборгованості підприємства» [2, с. 459].

Важливою складовою організації бухгалтерського обліку дебіторської заборгованості є формування облікової політики підприємства. Нераціонально передбачати в Наказі про облікову політику питання, що визначені законодавством однозначно та не потребують вибору від підприємства. Для підприємств, господарська діяльність яких є досить стабільною і не передбачаються зміни технологічних процесів, освоєння нових видів продукції, можна регламентувати розширений варіант, для інших – скорочений, тобто не рекомендується вносити до наказу такі елементи, що потребують постійного перегляду та підлягають змінам.

Перелік елементів облікової політики щодо облікового відображення дебіторської заборгованості доцільно представити у наступному вигляді: види діяльності підприємства, форма ведення обліку, визнання та оцінка дебіторської заборгованості, класифікація дебіторської заборгованості, визнання заборгованості сумнівною, метод та період нарахування резерву сумнівних боргів, визнання заборгованості безнадійною, порядок списання безнадійної заборгованості. Наведені елементи облікової політики повинні обов'язково знаходити своє відображення в наказі про облікову політику підприємства і зазначенням обраних альтернативних варіантів за відповідними розрізами.

До Наказу про облікову політику потрібно скласти відповідні додатки, серед яких повинні бути і такі, що безпосередньо стосуються обліку дебіторської заборгованості. Необхідними є наступні додатки які безпосередньо регулюють облік дебіторської заборгованості покупців та замовників:

- положення про ведення претензійно-позовної роботи;
- посадові інструкції бухгалтера по веденню розрахункових операцій;
- реєстри аналітичного обліку дебіторської заборгованості;
- порядок створення та використання резервів підприємства (зокрема резерву сумнівних боргів);
- графік документообороту (зокрема в частині розрахункових операцій).

Розглядаючи широке поняття “облікова політика” можна сказати, що в умовах розвитку ринкової економіки слід дотримуватись саме розширеного підходу до змісту облікової політики. В сучасних умовах тільки розгляд системи обліку в сукупності її методичної, технічної і організаційної сторін може забезпечити реалізацію основної мети бухгалтерського обліку дебіторської заборгованості.

### **Список використаних джерел**

1. Бутко Н. В., Погрібняк В. В. Організація обліку дебіторської заборгованості в управлінні підприємством. Молодий вчений. 2020. № 12 (88). С. 110-114.
2. Чуприна Л. В., Юрківська Т. С. Організація обліку дебіторської заборгованості та шляхи її удосконалення. Інфраструктура ринку. 2019. Вип. 32. С. 458-461.

**Ломухін В. С.,**

студент;

науковий керівник:

к.е.н., доцент, доцент кафедри обліку, аудиту та оподаткування

**Новіченко Л. С.;**

*Національна академія статистики, обліку та аудиту*

*(м. Київ)*

## **ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА: ЕКОНОМІЧНИЙ ЗМІСТ ПОНЯТТЯ**

В умовах нестабільного економічного середовища функціонування, зростання кількості ризиків, які негативно впливають на показники діяльності підприємства особливого значення набуває реалізація принципів самоокупності та самофінансування. Ключовою передумовою їх дотримання є отримання достатнього розміру фінансових результатів, які одночасно завершують економічний цикл діяльності підприємства та виступають необхідною передумовою наступного циклу. Провідна роль фінансових результатів полягає в тому, що вони забезпечують зміцнення бюджету держави, сприяють інвестиційній привабливості, діловій активності підприємств у виробничій і фінансовій сферах.

Прибуток є важливішим узагальнюючим показником, що характеризує кінцевий результат діяльності підприємства. Від розміру прибутку, отриманого підприємством, залежать формування оборотних коштів, виконання зобов'язань перед бюджетом, платоспроможність підприємства, виплата дивідендів акціонерам тощо. Показники прибутку формуються протягом звітного періоду і найбільшу питому вагу складає прибуток від реалізації продукції, одержаний у вигляді різниці між виручкою від реалізації продукції і витратами на її виробництво та збут. Оскільки фінансовими результатами можуть бути як прибутки так і збитки, виникає необхідність визначення економічного сутності фінансових результатів.

Отримання прибутку є метою діяльності будь-якого підприємства, а отже є і надзвичайно актуальним питанням, яке цікавить велике коло користувачів. В обліковій літературі можна зустріти багато різних понять, пов'язаних з фінансовими результатами, проте, слід враховувати, що кожна з них має самостійне значення і тлумачення. За результатами вивчення підходів до трактування терміну «фінансові результати», їх аналізу зроблено висновок, що «фінансовий результат» – це результат діяльності

суб'єктів господарювання, що визначається як різниця між сумами доходів та відповідних їм витрат, виражена у абсолютних показниках прибутку (збитку).

У Національному положенні (стандарті) бухгалтерського обліку 1 “Загальні вимоги до фінансової звітності” надані наступні визначення понять «прибуток» та «збиток»: 1) прибуток – сума, на яку доходи перевищують пов'язані з ними витрати; 2) збиток – перевищення суми витрат над сумою доходу, для отримання якого були здійснені ці витрати [1].

Відповідно до Закону України “Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні” [2] «фінансовий результат (прибуток або збиток) повинен визначатися і відображаються в бухгалтерському обліку та фінансовій звітності згідно з принципом нарахування та відповідності доходів та витрат». Отже, відповідно до вищезазначеного принципу, для визначення фінансових результатів звітного періоду необхідно зіставляти доходи звітного періоду з витратами, що були здійснені для отримання цих доходів. При цьому доходи і витрати відображаються в бухгалтерському обліку та фінансовій звітності в момент їх виникнення, незалежно від дати надходження або сплати грошових коштів. Тобто, якщо доходи суб'єкта господарської діяльності перевищують витрати, що були здійснені для отримання цих доходів, то він отримує позитивний фінансовий результат (прибуток), у разі, коли витрати більші за доходи господарюючий суб'єкт отримує негативний фінансовий результат (збитки).

Як економічна категорія фінансові результати визначається як різниця між сукупною виручкою та сукупними витратами підприємства. Перевищення валових сукупної виручки над сукупними витратами стає можливим завдяки створення доданої вартості. Додана вартість виступає у вигляді збільшення вартості товару відносно витрат на його виробництва, як прирощування всього авансованого капіталу. Підсумовуючи вищевикладене, можна зробити висновок, що використання запропонованого трактування дефініції «фінансовий результат» дозволить забезпечити єдиний підхід до його розуміння та використання в практичній діяльності суб'єктів господарювання.

### Список використаних джерел

1. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 “Загальні вимоги до фінансової звітності” затверджено наказом Міністерства фінансів № 73 від 07.02.2003 р. URL : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>

2. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.99 р. №996-XIV URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/996-14>

**Люльчук Д. К.**,  
студентка;  
науковий керівник:  
викладач **Мацюк Н. М.**;  
*Фахового коледжу економіки та управління НАСОО*  
*(м. Біла Церква)*

## НАЦІОНАЛЬНИЙ ТА МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД РОЗВИТКУ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

В умовах глобальної економіки та менеджменту, розширення міжнародного співробітництва, розвитку інформаційних технологій і систем, зростання конкуренції у всіх сферах діяльності потрібні нові підходи до управління економічними процесами і ресурсним потенціалом підприємства з метою його ефективного функціонування. Процеси представляють собою сукупність видів діяльності для досягнень конкретних цілей: матеріально-технічне постачання, впровадження нових технологій, управління людськими ресурсами і т.д. Ресурсний потенціал включає в себе різні види матеріальних ресурсів (матеріальні, фінансові, науково-технічні, інвестиційні, інтелектуальні та ін.), які використовуються в бізнес-процесах підприємства. Потенціал – джерела, можливості, засоби, запаси, які можуть бути використані для вирішення різних завдань, досягнення певних цілей, можливостей підприємства, суспільства, держави в окремих областях.

Управління економічними процесами і ресурсним потенціалом підприємства з метою отримання релевантної інформації для прийняття обґрунтованих управлінських рішень оперативного, тактичного і стратегічного характеру доцільно на основі використання інструментів бухгалтерського інжинірингу у вигляді системи похідних балансових звітів.

Насамперед бухгалтерський інжиніринг передбачає використання інноваційних та творчих підходів до покращення фінансового обліку. Його метою є удосконалення фінансового обліку як інформаційної технології, яка б використовувалась для прийняття управлінських рішень. В результаті



застосування бухгалтерського інжинірингу має бути отримана абсолютно нова технологія обробки даних щодо діяльності підприємства.

Поняття «бухгалтерський інжиніринг» сформувався на початку ХХІ ст. Саме тоді дане поняття почали як розуміти як окремих універсальний напрям побудови більш ефективної системи організації облікової служби на Міжнародна науково-практична конференція “Сучасні тенденції розвитку бухгалтерського обліку та оподаткування” 18 підприємстві. Можна стверджувати про те, що бухгалтерський інжиніринг уже існував ще до моменту створення всім нам відомої журнальної форми обліку.

На нашу думку, визначальною передумовою для поширення використання бухгалтерського інжинірингу стало знецінення комп’ютеризації облікових процедур, поява персональних комп’ютерів, різноманітних баз даних, покращення якості і збільшення швидкості роботи комп’ютерної техніки, поява спеціалізованого облікового програмного забезпечення та програмних додатків. Без технологічного процесу створення і розробка системи інжинірингового обліку була дуже важким, трудомістким і коштовним проектом. В ті часи тільки великі корпорації могли даний проект реалізувати, але ефект від його використання був незначний. Отже, швидкий розвиток інформаційно-комп’ютерних систем у сфері бухгалтерського обліку дозволив в той час займатись не тільки розробкою стандартних облікових процедур, а і приділити увагу створення абсолютно нових, альтернативних облікових систем. «Батьком» використання системи похідних балансових звітів для управління ресурсами і організації контролю вважається Теодор Лімперг (1879-1961) – професор бухгалтерського обліку та аудиту Державного університету Амстердама. Т. Лімперг створив концепцію вартості, яка могла б застосовуватися в умовах ведення бізнесу в якості альтернативи панівним сучасним концепціям суб’єктивної вартості, яке б базувалось на індивідуальних перевагах і оцінках корисності. Він заснував свою концепцію вартості на понятті гіпотетичного вилучення. Вартість активів може бути визначена шляхом вирахування збитків підприємства в разі позбавлення його активів.

В наш час можна виділити два основних підходи до розуміння сутності бухгалтерського інжинірингу – це у вузькому та у широкому розумінні. У вузькому розумінні бухгалтерський інжиніринг розглядається як система похідних балансових звітів, що використовується для забезпечення управління платоспроможністю, власністю, ризиками, резервною системою.

Похідні балансові звіти можуть бути використані як основне джерело інформації для стратегічного обліку. Тобто у майбутньому, управлінський

персонал підприємства може спрогнозувати діяльність організації наперед. Звужене розуміння бухгалтерського інжинірингу не бере до уваги деякі аспекти, такі як змістовне наповнення таких звітів, опис і обґрунтування методів і технік.

У широкому розумінні бухгалтерський інжиніринг – це концепція розробки і впровадження облікових інформаційних систем, що побудована на використанні структурованого плану рахунків, нових видів облікової архітектури (базова, коригуюча, інжинірингова й стратегічна, гіпотетична складові), агрегованих і дезагрегованих об'єктів. На нашу думку, саме такий підхід є найбільш доцільним при побудові стратегічно орієнтованої системи обліку. Так як саме цей підхід дозволяє на основі інжинірингових інструментів забезпечити оцінку об'єктів середовища підприємства.

Питання бухгалтерської оцінки протягом тривалого часу і до наших днів залишаються одним із основним об'єктів, яким приділяється увага наукових досліджень вчених зі сфери бухгалтерського обліку, оскільки оцінювання є однією із основних процедур у складі облікової системи підприємства. До середини ХХ-го століття надання оцінки окремим фактам господарського життя або операціям, як елементам господарської діяльності підприємства, було основною метою бухгалтерського обліку. В умовах сьогодення, незважаючи на зміну такої мети в сторону забезпечення користувачів обліковою інформацією, оцінка продовжує відігравати важливу роль в забезпеченні виконання даної мети, оскільки від виду застосовуваної оцінки та методики її здійснення залежить рівень задоволення потреб користувачів.

Проблемам здійснення оцінки в бухгалтерському обліку приділені праці значної кількості вітчизняних дослідників, зокрема, вони розглядалися в монографічних та дисертаційних дослідженнях таких вчених, як М. І. Бондар, М. Д. Корінько та Г. Б. Тітаренко, М. В. Корягін, Л. Г. Ловінська, Н. М. Малюга, І. В. Супрунова, Н. М. Урбан, І. Й. Яремко.

Всіх дослідників, які присвячують свої наукові праці даній проблематиці можна об'єднати в декілька груп. Представники першої групи розглядають теоретико – методологічні засади оцінювання в бухгалтерському обліку, намагаючись віднайти тенденції розвитку оцінки як одного із найважливіших складових облікової системи підприємства.

Зазвичай, такі дослідження включають історичний аналіз даної проблематики та передбачають широке використання економічного інструментарію, а також пов'язані із залученням наукових методів і результатів із інших суміжних дисциплін. Основною ціллю досліджень

представників даної групи є розробка загальної теоретичної моделі бухгалтерської оцінки, що дозволить, з одного боку, пояснити існування всіх наявних підходів, що реалізовані в стандартах та використовуються на практиці, а з іншого боку, передбачити подальші шляхи розвитку облікової оцінки в майбутньому.

Представники другої групи розглядають проблемні питання оцінки окремого об'єкту, яким може виступати як окремий об'єкт бухгалтерського обліку за планом рахунків (основний засіб, нематеріальний актив, грошові кошти тощо), так і агреговані облікові об'єкти, виділені за різними ознаками (необоротні активи, оборотні активи, пасиви, власний капітал тощо). Проведення подібних досліджень в основному спрямоване на забезпечення адекватності облікової оцінки, використовуваної в чинній обліковій системі, особливостям використання даного об'єкта в господарській діяльності конкретного виду підприємств, а також зростаючим вимогам і запитам внутрішніх та зовнішніх користувачів облікової інформації.

Представники третьої групи досліджують окремі оціночні інструменти або методи оцінки, що використовуються в бухгалтерському обліку і можуть застосовуватись до різних об'єктів обліку. Наприклад, в останні роки, у зв'язку із широким запровадження концепції справедливої вартості в міжнародних стандартах фінансової звітності, з'явилась значна кількість публікацій з даної проблематики. Із появою подібних нових інструментів можна прогнозувати виникнення нових сфер наукових досліджень, присвячених удосконаленню бухгалтерської оцінки.

Виходячи із трьох виділених груп, можна сформулювати три основні напрями наукових досліджень в сфері бухгалтерської оцінки:

- 1) Загальносистемні теоретико-методологічні дослідження;
- 2) Об'єктні дослідження;
- 3) Інструментальні дослідження.

Розвиток кожного із напрямів заслуговує на увагу в умовах сьогодення внаслідок того, що бухгалтерський облік є динамічною системою, яка постійно розвивається під впливом значної кількості факторів (економічних, технологічних, технічних, організаційних, культурних, соціальних тощо) та потребує удосконалення з урахуванням потреб користувачів облікової інформації.

**Матусевич Д. Б.,**  
студент;  
науковий керівник:  
д.е.н., професор кафедри фінансів,  
банківської справи та страхування **Качула С. В.;**  
*Дніпровський державний аграрно-економічний університет*  
*(м. Дніпро)*

## **ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ЕКОНОМІКИ, ФІНАНСІВ ТА ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ**

Насамперед, економіка – це наука, яка відповідає за організацію та управління процесом виробництвом, ефективне використання ресурсів, реалізацію та споживання товарів чи послуг.

Суб'єктами в економіці виступають домашні господарства, фірми та навіть держава. Вони є власниками благ з економічних ресурсів, тобто об'єктів економіки, які пізніше буде використовувати суспільство.

Разом з тим, економіка є своєрідною системою взаємопов'язаних економічних елементів, які формують єдину економічну структуру суспільства. Завдяки такій системі суспільство може розподіляти наявні їй ресурси для задоволення потреб населення. «Потреби суспільства є безмежними, а ресурси – обмеженими» – саме це є основною проблемою економіки, проте, для цього вона й існує, щоб справлятися з завданням – задовольнити вимоги кожного.

Не менш важливою економічною складовою є – фінанси, що являють собою економічні відносини в процесі формування і розподілу фондів грошових коштів. Фінанси забезпечують нам усі буденні операції пов'язані з переказами коштів з рахунку на рахунок, обміном валют, наданням та отриманням позик, вкладенням чи зняттям коштів, які зберігаються на депозитних рахунках, та навіть страхуванням. Суб'єктами можуть бути як фізичні, так і юридичні особи, але у фінансових правовідносинах не буває рівності сторін. Об'єктом виступають гроші, точніше грошові фонди, що слугують фундаментом для всіх фінансових операцій.

Ще у 2020 році кожна країна світу зіштовхнулася з фінансовою дестабілізацією національної економіки спричиненою поширенням пандемії COVID-19, проте вже на початок 2022 року, коли у світі економіка майже стабілізувалася, в Україні почалася війна. Через напад росії фінансове

становище нашої країни значно погіршується з кожним днем, оскільки потрібні грошові ресурси на підтримку життя населення та укріплення військової сили. На щастя, ця проблема знаходиться під контролем фінансових аналітиків, які використовують усі свої знання, у тому ж числі й з економічної інформатики.

Економічна або так звана організаційна інформатика (EI) – це дисципліна, яка об'єднує в собі інформаційні технології (IT), інформатику та концепції управління. Вона досліджує способи використання всіх вище перерахованих наук у роботі з економічними даними. Об'єктом цієї дисципліни виступає апаратно-програмний комплекс комп'ютера, що слугує для роботи з економічною інформацією. Основними завданнями економічної інформатики можна вважати саме розробку рішень для бізнес-проблем та впровадження їх у дію, а ніяк не проведення розслідування їх впливу.

Отже, у сучасному світі люди можуть знайти найкраще рішення для поставленої перед ними проблеми завдяки інформатиці. Так, безперечно, кожна людина є розумна, особливо, якщо працює у своїй галузі, проте комп'ютер – це таких тисячі таких самих людей, які спеціалізуються на тому ж. Тобто, за допомогою економічної інформатики, можна прорахувати як найліпше «виплутатися» з ситуації при цьому понести найменших збитків. Слід зауважити, що не всі проблеми можна до кінця вирішити за допомогою EI, тим не менш, навіть, якщо рішення задачі не закінчується повним успіхом, то воно все одно виявиться корисним, оскільки сприятиме більш глибокому розумінню цього завдання і більш суворой її постановці.

### **Література:**

1. Креативний сектор економіки: досвід та напрями розбудови: монографія, С. А. Давимука, Л. І. Федулова; ІРД ім. М. І. Долішнього НАН України". Львів, 2017. 528 с.

2. Омельченко В. Перспективи та розвиток IT-технологій в Україні, ЛІГА.net. 2020. URL:<https://blog.liga.net/user/vomelchenko/article/35913>.

**Мехов М. С.,**

студент,

спеціальність «Облік і оподаткування»;

науковий керівник:

**к.е.н. Юрченко О. А.;**

*Національна академія статистики, обліку та аудиту  
(м. Київ)*

## **ПАЛИВНО-МАСТИЛЬНІ МАТЕРІАЛИ ЯК ОБ'ЄКТ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ**

Оскільки ціни на паливно-мастильні матеріали продовжують зростати в Україні та світі, а їх якість низька, багато вітчизняних підприємств наштовхуються з гострими проблемами збереження та ефективного використання палива та енергетичних ресурсів.

Вивчення специфіки обліку паливно-мастильних матеріалів як виду нафтопродуктів, а також дослідження їх сутності як частини промислового оборотного капіталу підприємства, дозволило встановити, що паливно-мастильні матеріали це елемент сировинно-ресурсного потенціалу підприємства, який вимагає їх науково обґрунтованої ідентифікації як об'єкта бухгалтерського обліку і контролю. Це також зумовлено необхідністю підвищення якості обліково-інформаційного забезпечення управління господарськими операціями підприємства з паливно-мастильними матеріалами.

Дослідженням проблемних питань бухгалтерського обліку операцій із паливно-мастильними матеріалами займалися вітчизняні вчені: Н. Л. Бикова, С. Ф. Голов, О. А. Зоріна, В. І. Єфіменко, М. Д. Корінько, В. М. Костюченко, С. О. Левицька, О. І. Малишкін, Н. М. Малюга, Є. В. Мних, Л. С. Новіченко, В. М. Пархоменко, О. О. Снісар, В. В. Сопко, Л. В. Чижевська, О. В. Щирська, О. А. Юрченко та інші.

В економічній літературі найчастіше під паливно-енергетичними ресурсами розуміють запаси природної енергії, освоєння і використання котрих технічно й економічно можливе при даному рівні розвитку продуктивних сил [1, с. 65]. Однак, у такому трактуванні акцент зроблено на походження паливно-енергетичних ресурсів.

Під паливом слід розуміти вуглецеві і вуглеводневі речовини, які при згоранні виділяють теплову енергію. Паливо поділяють на наступні види:

- технологічне паливо – використовується для технологічних цілей в процесі виробництва продукції);
- рухове паливо – пальне – бензин, дизельне пальне і т. д.;
- господарське паливо – використовується для опалювання [2, с. 12].

Визначення термінів “мастило” та “паливо” наводяться в п. 4.27 ДСТУ 3437-96 “Нафтопродукти. Терміни та визначення” [3]:

1) “Паливо” – загальне поняття, яким позначають матеріали, що використовуються як джерело енергії. Паливо (пальне) використовують для двигунів внутрішнього згорання;

2) “Мастило” – пластичний матеріал, який являє собою структуровану загусником оливу, застосовувану для зменшення тертя, консервації виробів та герметизації утілень [3].

Відповідно до класифікації УКТЗЕД мастильні масла поділяються на такі категорії: масла, що містять 70% і більше за масою нафтових дистиллятів; масла, що містять 70% і більше нафтових дистиллятів, але не в якості основної складової, містять менше 70% масел нафтових дистиллятів, напівсинтетичні та синтетичні масла, масла без нафтових дистиллятів (синтетичні).

Для деяких галузей економіки паливо є основним товаром, який можна використовувати для технічних цілей. Наприклад, у лісозаготівельній промисловості всі самозаготовлені дрова на кінцевому складі є готовою продукцією і обліковуються на однойменному рахунку 26 «Готова продукція». При цьому ці суб’єкти господарювання можуть використовувати ті самі дрова як паливо для виробничих, житлових та культурно-побутових будівель.

Паливо отримують у вигляді відходів виробництва для основного виду господарської діяльності. Наприклад, на підприємствах деревообробної промисловості дрова – це відходи виробництва при виробництві меблів та інших виробів. Паливо може утворитися від ліквідації (часткової ліквідації, демонтажу) неліквідних та ліквідних оборотних активів [2, с. 67].

На думку О. О. Снісара, паливно-мастильні матеріали – це енергетичні ресурси підприємства, які виникли у результаті минулих подій, контрольовані підприємством і в майбутньому принесуть економічні вигоди господарюючому суб’єкту шляхом задоволення його потреб у різних видах енергії [5].

Вважаємо, що лише на основі системного підходу поняття «паливо» на підприємстві можна визначити як об’єкт бухгалтерського обліку. Тому необхідно вивчати напрямок руху паливно-енергетичних ресурсів,

від повного циклу перетворення енергетичного сектору до циклу на рівні підприємства, характеристики якого відіграватимуть провідну роль. Дослідження кругових властивостей показує, що економічний зміст паливно-енергетичних ресурсів підприємств, які є об'єктами бухгалтерського обліку, залежить від їх споживчої вартості, тобто можливості вилучення з них енергії, необхідної для здійснення процесу праці.

В Положенні про облікову політику підприємства доцільно розкрити питання щодо: визначення складових елементів паливо-мастильних матеріалів та його видів, як об'єкта бухгалтерського обліку; вартісної оцінки паливо-мастильних матеріалів; документального оформлення та облікового відображення операцій із надходження та вибуття палива. Достовірною оцінкою паливно-мастильних матеріалів є основою для визначення собівартості та ціни виробленої продукції, виконаних робіт чи наданих послуг.

Отже пропонуємо наступне визначення паливно-мастильних матеріалів – це оборотні активи, які контрольовані минулими подіями і належать до енергетичних ресурсів, використання яких підприємством принесе економічну вигоду. Запропоноване формулювання поняття «паливно-мастильні матеріали» дозволяє додатково розглянути завдання обліку операцій з використанням паливно-мастильних матеріалів для встановлення оперативного обліку та контролю за енергією, викидами в повітря від використання палива.

Тому як один із елементів промислового капіталу паливно-мастильні матеріали є ресурсами стратегічного значення для розвитку економіки та окремих підприємств. На макrorівні паливно-мастильні матеріали є стратегічним ресурсом, оскільки їх використання суб'єктами господарювання спричиняє екологічні проблеми та визначає залежність країни від енергоносіїв. На рівні підприємства паливно-мастильні матеріали є невід'ємною частиною майна, а в бухгалтерському обліку входять до складу оборотних засобів, що забезпечують здійснення основної діяльності підприємства. В ході дослідження було запропоноване визначення поняття «паливно-мастильні матеріали», яке дозволяє надалі розглянути завдання обліку операцій з використанням паливно-мастильних матеріалів для встановлення оперативного обліку та контролю викидів у повітря від енергії, використання палива.



### Список використаних джерел

1. Сиротюк Г. Методичні особливості аудиту виробничих запасів. Вісник Львівського національного аграрного університету. Серія : Економіка АПК. 2015. № 22(1). С. 92-97.
2. Закон України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» № 2258-VIII 21.12.2017 р., зі змінами та доповненнями. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2258-19>.
3. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси», затверджений Наказом Міністерства фінансів України від 20.10.1999 р. № 246. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99#Text>
4. Мельнікова К. С. Напрями удосконалення методів і процедур аудиту виробничих запасів на прикладі макаронної фабрики. Економічні студії. 2014. №1(1). С. 13-18.

**Монь Ю. І.**,  
магістрантка;  
науковий керівник:  
к.е.н., доцент, доцент кафедри обліку, аудиту та оподаткування

**Щирська О. В.;**  
*Національна академія статистики, обліку та аудиту  
(м. Київ)*

### **ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНИЙ АСПЕКТ АУДИТУ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ**

Виробничим запасам на сучасних підприємствах належить одна з головних ролей у складі матеріальних ресурсів підприємств. Оборотні засоби, зокрема, виробничі запаси забезпечують постійність та безперервність діяльності, мають досить різноманітну номенклатуру, інформація з їх обліку становить вагомую частину всіх даних з керування виробництвом. Тому для ефективного управління операціями з виробничими запасами, є потреба в наявності системи внутрішнього контролю підприємства та проведенні зовнішнього послідуочого контролю – аудиту.

Головною умовою для успішного здійснення виробничого процесу на підприємстві є наявність і ефективне використання виробничих запасів.

Сиротюк Г., що розкрив методичні особливості аудиту виробничих запасів, навів послідовність етапів аудиту, наявності і руху виробничих запасів та запропонував методіку проведення аудиторської перевірки виробничих запасів й операцій з ними вважає, що мета аудиту виробничих запасів – висловлення аудитором думки про те, чи відповідає фінансова інформація щодо руху і залишків запасів у всіх суттєвих аспектах нормативним документам, які регламентують порядок її підготовки і надання користувачам [1, с. 92].

В своїй роботі, для виконання поставлених завдань перевірки відповідності відображення та обліку виробничих запасів, аудитор керується нормативно-правовою базою, що регламентує порядок проведення послідуочого контролю, а саме: Законом України „Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність” [2], НП(С)БО 9 „Запаси” [3], Податковим кодексом України, Методичними рекомендаціями з бухгалтерського обліку запасів тощо.

Організація аудиту виробничих запасів на підприємстві починається із розробки плану аудиту та ознайомлення з внутрішнім середовищем суб'єкта господарювання, зокрема з системами: менеджменту, бухгалтерського обліку та внутрішнього контролю.

Наступним кроком аудитора є розробка анкети облікової політики виробничих запасів, що допомагає йому встановити, чи дотримується підприємство тих методів, принципів та процедур, які обрані ним та прописані в наказі про облікову політику, зважаючи що недотримання може вплинути на фінансовий результат діяльності підприємства.

Мельнікова К.С. всебічно розглянула методіку аудиту виробничих запасів, що спрямована на збір аудиторських доказів, проведення аналізу та розробки рекомендації щодо оптимізації роботи облікового апарату з метою підвищення ефективності управління виробничими запасами у розрізі окремо взятих статей та елементів [4].

Для отримання інформації щодо здійснених операцій з виробничими запасами, за твердженням Мельнікової К. С., аудитором використовуються первинні документи по обліку запасів (накладні, рахунки-фактури, картки складського обліку, прибуткові ордери, накладні-вимоги на відпуск, лімітно-забірні карти), аналітичні регістри обліку запасів (відомості аналітичного обліку запасів, звіти матеріально-відповідальних осіб), регістри синтетичного обліку запасів (журнали № 3, 5, 6), фінансова звітність підприємства (Баланс (Звіт про фінансовий стан), примітки до річної фінансової звітності) [4, с. 14].

Дослідження ефективної організації аудиторської перевірки операцій з виробничими запасами включає послідовне дотримання таких етапів, як: 1) ознайомлення аудитора з місцями зберігання матеріальних запасів, організацією складського господарства та станом складського обліку; 2) аудитором встановлюється розмір вибірки для проведення інвентаризації. Якщо запаси зберігаються на кількох складах, інвентаризацію доцільно проводити одночасно; 3) за результатами інвентаризації аудитор має встановити достовірність та відповідність взаємного заліку надлишків і нестач внаслідок пересортиці та норм природного убутку. Після цього, якщо нестача перевищує надлишок – віднести суму на винних осіб; 4) аудитором перевіряються документи по надходженню запасів; 5) аудитор перевіряє обґрунтованість формування первісної вартості запасів; 6) перевіряється повнота і своєчасність оприбуткування продукції власного виробництва; 7) відбувається перевірка обґрунтованості відпуску запасів у виробництво, з виробництва, продажу та іншого вибуття, оцінка; 8) аудитор перевіряє здійснення операцій щодо переміщення та вибуття матеріальних запасів.

Аудитор має детально документувати в своїх робочих документах інформацію про здійснені помилки на кожному етапі руху виробничих запасів. Перевірка обліку надходження запасів зосереджується на ймовірності завищення собівартість придбаних матеріалів, дотриманні правил прийому вантажів, оприбуткуванні запасів тощо. Контроль зберігання виробничих запасів досліджує ефективність організації складського господарства. Для не допущення завищення вартості придбаних виробничих запасів у постачальників, слід контролювати відповідність даних за договорами постачання, рахунків-фактур, товарно-транспортних накладних постачальників даним бухгалтерського обліку звітності підприємства.

Проаналізувавши виявлені помилки, аудитор має дослідити причини, виникнення таких явищ, розмір невиробничих витрат, установа осіб, винних в заподіянні збитків; нестачу цінностей та збитки, виявлених при інвентаризації, їх обґрунтованість і відповідальних осіб. Для запобігання помилок в майбутньому, аудитор може надати рекомендації, щодо усунення виявлених порушень та пропонувати шляхи оптимізації використання виробничих запасів.

Проведене дослідження дає змогу зазначити, що виробничі запаси відіграють важливу роль у господарській діяльності підприємств. Враховуючи значний внесок науковців, дана проблематика залишається актуаль-

ною та потребує подальшого опрацювання в силу розвитку організаційно-методичних аспектів аудиту під впливом імплементації міжнародних норм та аудиторської практики. Потреба в аудиторській перевірці є нагальною, оскільки забезпечує управлінський процес достовірним, незалежно оціненим інформаційним знанням, використання якого дає змогу здійснити ефективне управління всіма процесами на підприємстві, розробити та виконати завчасно дієві заходи контролю, щоб попередити порушення, що загалом сприятиме посиленню можливостей економічного розвитку підприємства.

### Список використаних джерел

1. Сиротюк Г. Методичні особливості аудиту виробничих запасів. Вісник Львівського національного аграрного університету. Серія : Економіка АПК. 2015. № 22(1). С. 92-97.
2. Закон України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» № 2258-VIII 21.12.2017 р., зі змінами та доповненнями. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2258-19>.
3. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси», затверджений Наказом Міністерства фінансів України від 20.10.1999 р. № 246. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99#Text>
4. Мельнікова К. С. Напрями удосконалення методів і процедур аудиту виробничих запасів на прикладі макаронної фабрики. Економічні студії. 2014. №1(1). С. 13-18.

**Олійник Д. В.**,  
студентка;  
науковий керівник:  
д. держ. упр. професорка кафедри обліку,  
оподаткування та управління  
фінансово-економічною безпекою **Васільєва Л. М.**;  
*Дніпровський державний аграрно-економічний університет*  
(м. Дніпро)

## **СИСТЕМА АНАЛІЗУ В УПРАВЛІННІ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ ПІДПРИЄМСТВА**

Діяльності будь-якого суб'єкта господарювання супроводжується ризиками та небезпеками як з зовнішнього, так і внутрішнього середовища, які чинять безпосередній вплив на фінансово-економічну ланку підприємства, з метою їх виявлення, попередження, мінімізації та ліквідації підприємства здійснюють ряд заходів та процедур, що утворюють систему управління фінансово-економічною безпекою підприємства. Однією з найважливіших складових, яка забезпечує достовірність інформації про стан підприємства виступає система аналізу.

Зміст аналізу як діяльності (роботи), що забезпечує достовірне бачення про підприємство, полягає в комплексному дослідженні процесів основної діяльності підприємств і їх структурних підрозділів, визначення причинно-наслідкових зв'язків і тенденцій розвитку з метою обґрунтування управлінських рішень та оцінювання їх ефективності. У свою чергу, управління фінансово-економічною безпекою підприємства полягає в виявленні та нейтралізації фінансово-економічних загроз функціонування і розвитку підприємства, забезпечення господарської самостійності, конкурентоспроможності, фінансової незалежності та стабільності, оптимальності організаційної структури, захисту інформаційного середовища, безпеки персоналу, комерційної таємниці та інтересів.

Для розуміння пов'язаності та відмінностей між двома системами, в табл. 1 представлені об'єкти вивчення обох [1, с. 8-11]. Оскільки прийняття управлінських рішень в управлінні фінансово-економічною безпекою є можливим лише завдяки системі аналізу, яка виступає основним інформаційним джерелом забезпечення інформації органів управління, то необхідно розглянути за допомогою чого досягається безперервність

та своєчасність надання інформації. Для виконання поставлених задач виокремлюють такі види аналізу: попередній аналіз – це аналіз, який проводиться до здійснення господарських операцій. Основною метою якого є обґрунтування управлінських рішень і планових завдань, а також розробки економічної стратегії підприємства; оперативний аналіз – це аналіз, який проводиться відразу після здійснення господарських операцій або зміни ситуації за короткі проміжки часу. Основною метою якого є оперативне виявлення недоліків і вплив на господарські процеси; підсумковий аналіз – аналіз, який проводиться за звітний період часу. Основною метою якого є повна оцінка використання можливостей за відповідний період.

Таблиця 1

## Спрямованість систем за об'єктами вивчення

Аналіз	Управління фінансово-економічною безпекою
Підприємство як господарююча система, що функціонує в бізнес-середовищі, та його структурні підрозділи	Фінансово-економічний стан підприємства з позиції забезпеченості матеріальними, трудовими та фінансовими ресурсами.

Як ми можемо пам'ятати, реалізація управління фінансово-економічної безпеки здійснюється за рахунок вивчення широкого кола факторів, які мають вплив на підприємство з зовнішнього та внутрішнього середовища. Для формування загального бачення про ці середовища, в системі аналізу використовують наступне інформаційне забезпечення: нормативна інформація; планова інформація; обліково-звітна інформація; необлікова інформація.

Нормативна інформація складається, переважно, з законів, кодексів, постанов, нормативів, роз'яснень та інших нормативно-правових актів, які регулюють діяльність суб'єктів господарювання. Планова інформація формується на основі оперативних та стратегічних планів, що відображають загальне бачення підприємства та шляхи їх виконання. Обліково-звітна інформація відображає загальні показники підприємства виходячи з даних бухгалтерського, податкового, статистичного обліку та звітності. До необлікової інформації відносять всю іншу інформацію, яку підприємство може отримати з вільного доступу, досліджень, спеціальних замовлень, записок, звітів, аудиторських висновків [2. с. 149-156].

Основною особливістю аналізу є те, що він реалізується шляхом виявлення причинно-наслідкових зв'язків та залежностей між економічними

явищами та процесами господарських суб'єктів, які виникають у результаті дії економічних законів. Розкриваючи причинно-наслідкові зв'язки різних сторін діяльності ми визначаємо як зміняться фінансові результати основної діяльності під впливом того чи іншого фактора, проводимо обґрунтування будь-якого управлінського рішення.

Система аналізу в управлінні фінансово-економічною безпекою підприємства полягає в проведенні аналізу його зовнішнього та внутрішнього середовища з метою виявлення загроз його фінансово-економічним інтересам, оцінку загроз за імовірністю їх реалізації, можливими наслідками для підприємства, а також розрахунок і оцінку основних показників-індикаторів рівня його фінансово-економічної безпеки.

### Список використаних джерел

1. Єгорова О. В., Дорогань-Писаренко Л. О., Литвин О. Ю. Аналіз господарської діяльності: посіб. Полтава: РВВД ПДАА, 2016. 308 с. URL: <http://dspace.pdaa.edu.ua:8080/handle/123456789/102>.

2. Серединська В. М., Загородна О. М., Федорович Р. В. Економічний аналіз: навч. посіб. Тернопіль: Астон, 2010. 624 с. URL: <http://hdl.handle.net/316497/458>.

**Пахарина А. Є.,**

студентка;

науковий керівник;

к.е.н., доцент, доцент кафедри обліку, аудиту та оподаткування,

**Юрченко О. А.;**

Національна академія статистики, обліку та аудиту (м. Київ)

### ЦИФРОВІ ФІНАНСОВІ АКТИВИ: ДОРОГА ВІД МАЙНІНГУ ДО НОВОГО ОБ'ЄКТУ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

Використання криптовалют у корпоративних розрахунках є прибутковим, оскільки в різних країнах світу є велика кількість грошей, незалежно від місцевої валюти, що може викликати інтерес до ринку цифрових валют. Розвиток інфраструктури безготівкових розрахунків призвів до принципових змін у механізмі емісії валюти. Фінансові установи поступово офіційно визнають криптовалюту.

Найбільші інвестиційні банки (Goldman Sachs, Merrill Lynch, Bank of America) коментували перспективи різних криптовалют, доводячи, що вони фактично «інтегруються» в традиційну фінансову індустрію. Шість великих міжнародних банків (Barclays, Credit Suisse, Canadian Imperial Bank of Commerce, HSBC, MUFG і State Street) організували проект зі створення нової криптовалюти – розрахункової монети. Розрахункова монета – USC). Після приєднання до проекту «Deutsche Bank», «Banco Santander», «BNY Mellon» і «NEX» він перейшов на новий рівень, що передбачає обговорення цієї ідеї з центробанками різних країн світу, а також доопрацювання системи захисту конфіденційності даних і захисту від хакерських кібератак [1].

За публічними даними однієї з бірж, великі компанії в різних країнах світу приймають для продажу товарів, роботів і послуг цифрові валюти: Dell, Amazon, Ebay, Victoria's Secret, Tesla, WebMoney, Yandex Money тощо [2].

Значний внесок у розробку теоретичних і методичних засад обліку цифрових фінансових активів зробили вітчизняні і зарубіжні вчені, зокрема: Є. Андролакі, І. Гусєва, С. Дробязко, С. Капкун, О. Караме, Н. Королук, М. Корягін, В. Костюченко, С. Легенчук, О. Новак, О. Петрук, О. Пилипенко, Р. Прайс, Л. Соколенко, О. Юрченко, Т. Яцик та ін. Враховуючи велику кількість наукових праць, необхідно визнати актуальність обраної теми наукової роботи. Однак не вирішеними залишаються питання облікового відображення операцій із цифровими фінансовими активами на підприємстві. Не зрозуміло, чим визнавати її та як обліковувати, а також як варто приймати рішення стосовно використання крипто валюти замість реальних грошових коштів.

За неофіційними даними, від 29 до 5,8 мільйонів людей у світі користуються криптовалютами або мають у них свої заощадження [3].

Усі ризики криптовалютних розрахунків несуть учасники таких розрахунків, але Національний банк України, як наглядовий орган, не несе відповідальності за можливі ризики та збитки, пов'язані з використанням біткойн, і лише рекомендує використовувати ці платежі. Насправді біткойн дуже популярний серед українських ІТ-фахівців, які дуже активовано інвестують реальні гроші у віртуальні валюти [5].

Сучасний стан ринку цифрових активів дозволяє аналізувати сильні та слабкі сторони, визначати ключові можливості та визначати існуючі ризики.

До переваг цифрових активів можна віднести: обмежена кількість грошей, доступних для майнінгу, що запобігає інфляції; можливість для «користувача» визначити мінімальну суму податку за байт даних транзакції;



фізичні особи можуть використовувати цифрові активи незалежно від статусу та рангу.

Слабкі сторони цифрових фінансових активів включають: сумнівна репутація та неоднозначне ставлення до криптовалют у різних країнах світу; вразливість до хакерських атак; визначення адреси транзакції (розрахунки не є анонімними).

Погоджуємося з думкою О. А. Юрченка, який стверджує, що цифрові фінансові активи можна вважати новим об'єктом бухгалтерського обліку, якому притаманна низка ознак: купується або створюється для продажу; не має матеріальної форми; надзвичайно динамічний ринок ЦФА у світі; досить висока волатильність окремих різновидів ЦФА; високі ризики втрати вартості ЦФА у короткостроковому періоді [5].

Вважаємо за доцільне використовувати синтетичний рахунок другого порядку 128 «Цифрові фінансові активи» для обліку будь-якої криптовалюти, у розрізі якої відкривати аналітичні рахунки для обліку конкретних крипто валют. Наприклад, аналітичний рахунок 128.1 – використовувати для обліку криптовалюти біткойн-кеш; 128.2 – криптовалюти біткойн; 128.3 – криптовалюти ефір (ETH) та інші.

Виходячи з того, що для обліку цифрових активів (криптовалют) будемо застосовувати рахунок 128 «Цифрові активи», а будь-які криптовалюти зберігаються на певних носіях, пропонується для обліку криптовалют, які зберігаються на криптогаманцях, наприклад Coinomi, використовувати синтетичний рахунок другого порядку 336 «Цифровий гаманець».

Сучасна бухгалтерська наука дозволяє визначити існуючий план рахунків і внести в нього певні зміни для обліку тих чи інших об'єктів, наприклад, цифрових фінансових активів, криптовалют. Тому інформаційна функція бухгалтерського обліку дозволяє підтримувати безперервне і взаємопов'язане відображення господарської діяльності.

У цьому гаманці можна зберігати як монети (криптовалюти), так і токени. Токени можуть являти собою все що завгодно, починаючи з фізичних об'єктів (таких як золото) до валюти, яка використовується під час оплати транзакційної комісії. Наприклад, якщо придбати USDT «цифровий долар» (його співвідношення 1 : 1 до реального долара), то при переказі його з однієї адреси гаманця на іншу адресу гаманця необхідно сплатити комісію за транзакцію, але сплачувати необхідно Ethereum (ефіром). Податок на транзакцію незначний – 50 центів, або 0,0012 ETH [2].

Поповнювати такий гаманець можна миттєво через термінали, які вже з'являються у великих містах України (Дніпро, Одеса, Харків, Київ), або

за допомогою Інтернет-банкінгу, наприклад «Приват24». Операція з поповнення або виведення певної монети на картку ПриватБанку здійснюється через електронний обмінник. Необхідно надіслати криптовалюту на певну адресу, чекаємо підтвердження системи блокчейн та отримуємо гроші на картку в тій чи іншій валюті (гривня, євро, долар). Сплачуємо комісію за транзакцію у мережі Блокчейн, а потім сплачуємо комісію банку за поповнення своєї дебетової картки.

Проаналізувавши вищезазначене, можна дійти висновку, що на рахунок 336 можна обліковувати цифровий гаманець фізичних та юридичних осіб з відкритими позиціями по криптовалютах і токенах.

Отже, результати проведеного дослідження показують, що цифрові активи, такі як криптовалюти, не слід ігнорувати. Його можна зберігати в цифровому гаманці та використовувати для покупки товарів, робіт чи послуг онлайн. Для ведення обліку цифрових фінансових активів рекомендується використовувати рахунок 128 «Цифрові фінансові активи». Синтетичний рахунок 336 «Цифровий гаманець» другого порядку пропонується для виставлення рахунків за криптовалюти, що зберігаються в таких криптовалютах, як Coinomi.

### Список використаних джерел

1. Qassim A. Cryptocurrency: Global Accounting Leaders Seek Guidance. Bloomberg BNA. 2020. URL: <https://www.bna.com/cryptocurrency-global-accounting/n57982091448>
2. Tarasova T., Usatenko O., Makurin A., Ivanenko V. Accounting and features of mathematical modeling of the system to forecast cryptocurrency exchange rate. Accounting. 2020. Vol. 6. No. 3. P. 357–364.
3. Желюк Т., Бречко О. Використання криптовалюти на ринку платежів: нові можливості для національних економік. Вісник Тернопільського національного економічного університету. 2016. № 3. С. 50–60. URL: <http://dspace.tneu.edu.ua/bitstream/316497/14881/1/Желюк%20Т..pdf>
4. Криптовалюти та їх місце у фінансовій системі. URL: <https://knute.edu.ua/file/NjY4NQ==/02d193b6b501a0fd82d6798fc841e70b.PDF>
5. Пилипенко О. І., Юрченко О. А. Цифрові фінансові активи: проблеми визнання, оцінка та нормативно-правового регулювання в бухгалтерському обліку. Науковий вісник Національної академії статистики, обліку та аудиту: зб. наук. пр. 2020. №4. С. 38-44 URL: <http://194.44.12.92:8080/jspui/bitstream/123456789/5948/1/Vis-4-2020-Verstka%2b-38-44.pdf>

**Педоренко М.,**  
студент;  
науковий керівник:  
д.е.н., професор кафедри фінансів,  
банківської справи та страхування **Качула С. В.;**  
*Дніпровський державний аграрно-економічний університет*  
(м. Дніпро)

## ІНСТИТУТ БЮДЖЕТНОЇ ПОЛІТИКИ

Бюджетна політика є складним суспільно-економічним інститутом. Сферою функціонування інституту бюджетної політики є бюджетний простір, який охоплює бюджетну систему, податкову систему, сферу міжбюджетних відносин, сферу відносин щодо державного боргу та державного кредиту. Інститут бюджетної політики є сферою фінансових відносин, обмежених формальними і неформальними правилами.

Законодавче та нормативне закріплення інституту бюджетної політики є обов'язковим її елементом і міститься у бюджетному, податковому та інших кодексах країни, основними складовими якого є: бюджетна класифікація, система податків (види, бази, ставки, пільги, техніка нарахування), неподаткові надходження (види, способи стягнення, порядок надходження), стандарти, норми, нормативи; програми; види, форми фінансової допомоги; взаємні розрахунки; мандати.

Як економічний інститут бюджетна політика генерує правила і обмеження економічної поведінки та формує умови взаємодії і розвитку стратегій взаємодії учасників бюджетних відносин. Як соціальний інститут бюджетна політика – одна із форм реалізації, регулювання і упорядкування суспільного життя і поведінки людей в економічній сфері. Як політичний інститут бюджетна політика відображає процеси обміну на політичному ринку. Бюджетна політика як фінансовий інститут пов'язана із фінансовими відносинами щодо формування та використання централізованого грошового фонду.

Бюджетна політика, як інститут, характеризується певним загальним, типовим розподільчим і регулюючим ефектом, обмежуючи множину можливих способів дії, безпосередньо переключаючи ресурси на їх дозволених підмножину, або як мінімум збільшуючи витрати здійснення заборонених способів дій, за рахунок включення до їх складу очікуваного збитку від

застосування покарання (санкцій) до порушника правил. Вплив інституту бюджетної політики на розподіл ресурсів, вигод і витрат та регулювання соціально-економічних процесів формує ті механізми, які обумовлюють його суспільно-економічне призначення [1].

Місія бюджетної політики, яка полягає у забезпеченні виконання бюджетом усіх його функцій, визначених певним рівнем соціально-економічного розвитку суспільства та прийнятими у ньому настановами, досягнення бюджетної рівноваги, тобто збалансування державних фінансів на основі реального економічного зростання, ефективне фінансове регулювання та фінансове забезпечення надання якісних державних послуг усім членам суспільства, реалізується через інститути бюджетних доходів, бюджетних видатків, бюджетного регулювання і контролю. Водночас, об'єднуючою основою цих інститутів бюджетної політики в умовах транзитивної економіки і нерозвиненості інституту громадянського суспільства виступає інститут держави. Держава виступає імперативним суб'єктом бюджетного простору, її діяльність полягає в його упорядкуванні, управлінні бюджетними ресурсами і регулюванні поведінки учасників економічних взаємовідносин. Бюджетний простір є складною системою взаємозв'язків, рухливим, динамічним організмом, у якому переплітаються різноманітні економічні інтереси: індивідів, суспільства, різних груп, партій, держави [2].

Отже, держава, як важливий суб'єкт інституційних перетворень, є домінуючим суб'єктом бюджетної політики. Існуюче у суспільстві розуміння місії держави знаходиться між уявою про ефективність (економічне зростання та зміцнення економічного потенціалу) і справедливість (у відповідності з існуючою у суспільстві уявою про неї) та соціальну рівність. Держава має спрямувати свою діяльність на укорінення базових засад ринкового устрою: конкуренції, економічних свобод, що забезпечують вільне підприємництво та вільне прийняття економічних рішень, чітко визначених прав власності та ефективного механізму їх захисту. Невід'ємний обов'язок, місія і «домінуюча компетенція» держави – реалізація притаманних їй функцій, у тому числі й інституційної. Тобто, держава, спрямовуючи свою діяльність на укорінення базових інститутів економічного розвитку: власності, влади, управління, праці, тим самим створює базові умови для формування і реалізації ефективної бюджетної політики. Створюючи інституційне правове поле, держава в тій, або іншій мірі, регламентує економічну поведінку суб'єктів ринкового господарства за допомогою відповідних законів [2].

Інститут бюджетної політики є одним із найбільш важливих соціально-економічних інститутів України. З огляду на основні ознаки інституту, інститут бюджетної політики має визначати: правила дотримання засад бюджетної політики; норми поведінки, які структурують економічні відносини (взаємодії) між людьми, що постійно повторюються; та механізми, які забезпечують виконання як правил дотримання засад бюджетної політики, так і норм поведінки в процесі її формування і реалізації. З позиції інституціоналізму, як економічний інститут бюджетна політика генерує правила і обмеження економічної поведінки та формує умови взаємодії і розвитку стратегій взаємодії учасників бюджетних відносин. Як соціальний інститут, бюджетна політика – одна із форм реалізації, регулювання і упорядкування суспільного життя і поведінки людей в економічній сфері. Як політичний інститут, бюджетна політика відображає процеси обміну на політичному ринку. Бюджетна політика як фінансовий інститут пов'язана із фінансовими відносинами щодо формування та використання централізованого грошового фонду. Вона є фінансовим інститутом, оскільки розглядається як відокремлена суспільними рамками сфера життєзабезпечення та упорядкування дій суб'єктів бюджетних відносин (суб'єктів влади, власності, управління, регулювання, суб'єктів економіки, соціуму) [2].

Враховуючи, що бюджетна політика, як і будь-який інший інститут, характеризується певним загальним, типовим розподільчим і регулюючим ефектом, обмежуючи множину можливих способів дії, безпосередньо переключаючи ресурси на їх дозволена підмножину, або як мінімум збільшуючи витрати здійснення заборонених способів дій, за рахунок включення до їх складу очікуваного збитку від застосування покарання (санкцій) до порушника правил, вплив інституту бюджетної політики на розподіл ресурсів, вигод і витрат та регулювання соціально-економічних процесів формує ті механізми, які обумовлюють його суспільно-економічне призначення. Оптимальний перерозподіл доходів є однією із важливих функцій інституту бюджетної політики, яке зберігається і удосконалюється. Це може відбуватися як у напрямі універсалізації, так у напрямку забезпечення адресності політики перерозподілу і одночасної орієнтації на економічне зростання та розвиток. Бюджетна політика ґрунтується на централізації частини доходів суб'єктів економічної діяльності та розподілі їх у відповідності з потребами та пріоритетами суспільства, отже, інститут бюджетної політики є сферою існування та підґрунтям упорядкування, утворення та розподілу централізованих у бюджеті держави ресурсів у відповідності з стратегічними і тактичними цілями і завданнями.

Інституційний підхід до вивчення бюджетної політики потребує урахування регіональної структури суспільства, рівня розвитку кожного регіону країни, їх економічного, фінансового (включаючи бюджетний і податковий) потенціалу, що враховується у бюджетній політиці у сфері міжбюджетних відносин. Сферою розгляду при цьому є регіональна бюджетна політика, що історично розвивається під впливом політичних, економічних та інших інститутів. Механізм узгодження регіональних і державних інтересів, має забезпечити ефективний розподіл ВВП з метою соціально-економічного розвитку. Побудова такого механізму вимагає використання нових методологічних підходів. Зокрема, аналіз специфіки і взаємодії соціально-регіональних груп, їх зв'язок з інституційною структурою суспільства та вироблення відповідної бюджетної політики, що є перспективою подальших досліджень.

### Список використаних джерел

1. Адаменко І. П. Фінансова політика як інструмент соціально-економічного розвитку країни. БІЗНЕСІНФОРМ № 3. 2014. С.341-345.
2. Лисяк Л. В. Бюджетна політика у системі державного регулювання соціально-економічного розвитку: інституційний аспект. Економічний вісник університету. Вип. № 29/2. 2016. С. 595-602.

**Подран А. В.,**  
студентка, спеціальність «Облік і оподаткування»;  
науковий керівник:  
к.е.н., доцент **Юрченко О. А.,**  
*Національна академія статистики, обліку та аудиту*  
*(м. Київ)*

### ОБЛІК КАПІТАЛЬНИХ ІНВЕСТИЦІЙ

У сучасній економіці капітальні інвестиції можуть кардинально впливати на підвищенні продуктивності праці та забезпечити сталий розвиток підприємству в жорсткій глобальній конкуренції. Адже, капітальні інвестиції за своєю сутністю є тим специфічним видом інвестицій, що характеризується великим спектром напрямів і розгалуженою структурою у відтворювальному процесі та впливає не лише на економіку країни, а й безпосередньо суб'єктів господарювання, оскільки пов'язаний із утворен-

ням капіталу. Недостатність капітальних інвестицій може призвести до звуження можливостей, втрати доходу, збільшення виробничих витрат, збільшення кількості виробничого браку, втрати конкурентоспроможності та занепаду підприємства. Для ефективного управління капітальними інвестиціями підприємства важливе значення має система обліково-аналітичного забезпечення, заснована на достовірному визначенні їх вартості, механізмі їх відображення в обліку та звітності, дієвій системі аналізу та внутрішнього контролю

Дослідженням проблем організації обліку капітальних інвестицій займалися багато вчених-економістів С. Ф. Голов, Ф. Ф. Бутинець, Н. М. Ткаченко, Т. П. Остапчук, Б. Ф. Усач та ін. Проте, існує цілий спектр невіршених питань, що вимагають подальшого вивчення. До них відносяться як теоретичні, так і практичні аспекти вдосконалення обліково-аналітичного забезпечення процесів формування капітальних інвестицій.

Капітальні інвестиції – це господарські операції, які передбачають придбання будинків, споруд, інших об'єктів нерухомої власності, інших основних засобів і нематеріальних активів, що підлягають амортизації відповідно до норм Податкового кодексу[5].

Капітальні інвестиції – це витрати, які несе підприємство в зв'язку з придбанням основних фондів або основних засобів. Такі витрати, спрямовані на те, щоб матеріальні основні засоби зберігали свій попередньо оцінений рівень ефективності, та відображаються як поточні. Подальші витрати на матеріальні основні засоби повинні відображатися як капітальні за таких обставин:

- якщо це забезпечує підвищення економічних вигод активу, що перевищує раніше оцінену норму ефективності;
- якщо компонент активу, який розглядається окремо для цілей амортизації та амортизується протягом строку його корисності, замінюється або відновлюється;
- якщо це стосується серйозної перевірки або капітального ремонту активу, що відновлює економічні вигоди для активу, які були спожиті і які вже були відображені через нарахування амортизації;
- якщо вони значно подовжують термін корисної експлуатації понад ті, що надаються ремонтом і технічним обслуговуванням [2].

Згідно з репродуктивною структурою, капітальні інвестиції спрямовані на:

- нове будівництво;
- розширення;

- реконструкцію, технічне переозброєння та забезпечення потужностей існуючих підприємств.

Згідно з технологічною структурою, капітальні інвестиції поділяються на:

- витрати на будівельно-монтажні роботи, витрати на придбання всіх видів обладнання;
- інструменти та інвентар;
- інші капітальні роботи та витрати [7].

Джерелами створення капітальних вкладень слід вважати власні кошти підприємства, використання бюджетних коштів або позабюджетних фондів та інші джерела фінансування.

Для обліку капітальних інвестицій призначено рахунок 15 «Капітальні інвестиції», де накопичуються всі витрати підприємства, які пов'язані зі створенням чи придбанням необоротних активів, а також які включаються до первісної вартості цих об'єктів. Об'єктами капітальних вкладень згідно з планом рахунків є капітальне будівництво, основні засоби, інші необоротні матеріальні активи, нематеріальні активи, довгострокові біологічні активи.

Проте, обороти по даному рахунку не дозволяють визначити ефективність необоротних активів, які реалізовані до повного нарахування амортизації. Тому необхідне відкриття нових субрахунків до рахунку 15 «Капітальні інвестиції» відповідно до структури відтворення основних засобів і способів організації інвестиційного циклу [6].

Тому для зручності обліку капітальних інвестицій рахунок 15 має такі субрахунки:

- 151 «Капітальне будівництво»
- 152 «Придбання (виготовлення) основних засобів»
- 153 «Придбання (виготовлення) інших необоротних матеріальних активів»
- 154 «Придбання (створення) нематеріальних активів»
- 155 «Придбання (вирощування) довгострокових біологічних активів»

Накопичена за даними аналітичного обліку первісна вартість об'єкта списується в дебет відповідного рахунка з кредиту рахунка 15 «Капітальні інвестиції» обліку необоротних матеріальних і нематеріальних активів. Приводом для списання з кредиту рахунка 15 первісної вартості об'єкта є акт приймання-передачі, який за наказом керівника підприємства складається комісією, також акт повинен затверджуватись керівником [4].

Для обліку доходів від інвестиційної діяльності призначені рахунки 72 «Дохід від участі в капіталі» та 74 «Інші доходи». Перший служить



для узагальнення інформації лише щодо фінансових інвестицій. Витрати обліковуються аналогічно на рахунках 96 «Втрати від участі в капіталі» та 97 «Інші витрати».

Також існують й інші проблемні питання в частині обліку та контролю капітальних інвестицій, вирішити які можна через розкриття інформації в Наказі про облікову політику підприємства: визначення об'єктів обліку; визначення класифікації; визнання та оцінка; документальне оформлення операцій; порядок проведення інвентаризації; організація контролю; відображення інформації у фінансовій звітності.

Оскільки капітальні інвестиції за своїм змістом є сукупністю певних витрат, то для ефективного управління ними необхідна своєчасна та повна інформація, достовірність якої підтверджується первинним обліком, що на сьогодні ускладнено внаслідок недоліків методологічного характеру в документуванні даної ланки бухгалтерського обліку. Недооцінка її важливості та актуальності призвела до нерозробленості окремих типових форм первинного обліку капітальних інвестицій, які, в багатьох випадках, розглядаються лише як похідні від документів з обліку основних засобів.

При розмежуванні завершених та незавершених капітальних інвестицій доцільно враховувати не лише стан завершеності інвестування, а й мету подальшого використання об'єктів капітального інвестування. Це пояснюється тим, що останнім часом у процесі господарської діяльності досить часто виникають ситуації, за яких підприємства приймають рішення щодо консервації об'єктів капітального інвестування чи використання за іншим призначенням – ліквідація, продаж, внесення до статутного капіталу іншої юридичної особи тощо.

Власні кошти підприємств залишалися основним джерелом капітальних інвестицій. Зростає частка капітальних інвестицій, що обумовлено активним оновленням та модернізацією державних інфраструктурних об'єктів (зокрема, транспортної інфраструктури), а також необхідністю інвестування в сектор державного управління і оборони на тлі військового протистояння у східних регіонах.

Капітальні інвестиції зберігають важливе значення для забезпечення розвитку та підвищення ефективності діяльності як окремих підприємств, так і економіки країни загалом. Аналізування динаміки капітальних інвестицій в Україні за 2010-2019 років засвідчує тенденцію до зростали їхнього обсягу, однак темпи цього зростання в останні роки знижувалися. В економічно розвинених країнах обсяги капітальних інвестицій є значно вищими, ніж в Україні. Це свідчать про те, що розвинуті держави постійно

спрямовують значні суми інвестиційних ресурсів на модернізацію та оновлення матеріальних і нематеріальних активів, розроблення новітніх високоефективних виробничих технологій, що в свою чергу створює умови для нарощення обсягів формування ВВП. Відтак, важливими завданнями розвитку капітального інвестування в Україні є формування сприятливого інвестиційного клімату, належного рівня захисту прав інвесторів, проведення політики стимулювання нарощення обсягів капітальних інвестицій до рівня розвинених країн світу та підвищення їхньої ефективності, адже саме при такій політиці можуть відбуватися позитивні зрушення в економіці держави [1].

Отже, капітальні інвестиції є важливим інструментом для здійснення підприємствами інвестиційної політики задля вдосконалення своїх виробничих потужностей, зменшення собівартості продукції, підвищення рівня рентабельності діяльності, збільшення конкурентоспроможності. Проблемою залишається недостатня розробленість методів оцінки капітальних інвестицій, які в основному поділяються на оцінку за витратами підприємства (бухгалтерську оцінку) та оцінку за справедливою вартістю (ринкову оцінку). Важливо при цьому враховувати специфічні організаційно-технологічні та галузеві особливості, відтак необхідно створити дієве інформаційно-аналітичне забезпечення обліку капітальних інвестицій з відповідними змінами у методології бухгалтерського обліку. Тому для вирішення проблем, які існують в даний час в обліку капітальних інвестицій, необхідно визнання капітальних інвестицій окремим повноцінним об'єктом бухгалтерського обліку і вимагає розробки Методичних рекомендацій з їх обліку. Також потрібно системно проводити дослідження, на основі яких удосконалювати облік капітальних інвестицій в цілому та в межах окремого конкретного підприємства.

### Список використаних джерел

1. Державна служба статистики України «Капітальні інвестиції». URL: [http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/menu/menu\\_u/ioz\\_19.htm](http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/menu/menu_u/ioz_19.htm)
2. Economic investment financial definition of Economic investment. <https://financialdictionary.thefreedictionary.com/Economic+investment> (дата звернення 13.02.2022).
3. Закон України «Про інвестиційну діяльність»: [від 18.09.1991 р. № 1560-ХІІ (прийнятий Верховною Радою України) (ред. від 11.08.2013)]. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/15602> (дата звернення: 10.02.2022)

4. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій: наказ Міністерства фінансів України від 30.11.1999 за № 291. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99#Text> (дата звернення 14.02.2022).

5. Податковий кодекс України : затверджено Наказом Президента України від 02.12.10 р. № 2755-VI. <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> (дата звернення: 10.02.2022)

6. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби»: наказ Мінфіну України від 27.04.2000 р. № 92. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00> (дата звернення: 13.02.2022).

**Позичук М.**,  
студент;  
науковий керівник:  
к. е. н., доцент кафедри фінансів,  
банківської справи та страхування **Павленко О. П.**;  
*Дніпровський державний аграрно-економічний університет*  
(м. Дніпро)

## **АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СТРАХОВО ЗАХИСТУ ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ**

Сьогодні світова економіка в цілому та особливо страховий сектор, знаходяться під потужним впливом глобальних перетворень: оптимізація державного втручання, лібералізація в світовому масштабі, розвиток нових інформаційних технологій дозволили сформувати нові страхові ринки і зв'язати національні страхові системи в єдиний простір. Але поруч з очевидними позитивними наслідками таких процесів існує і негативний бік – зростання волатильності та ризикованості страхового сектору. Страхова сфера є доволі специфічним полем діяльності, адже значна концентрація грошей як у готівковій, так і в безготівковій формах, наявність складних та часто незрозумілих за своєю структурою страхових інструментів створюють можливості для численних зловживань і порушень. Додаткові проблеми виникають через впровадження в діяльність страхового сектору потужної «інформаційної складової». Через глобальні автоматизовані операційні системи, електронний зв'язок, дистанційний

доступ до комерційної інформації підвищується загроза кіберзлочинності. Так, за оцінкою міжнародної аудиторської компанії Price Waterhouse Coopers, щорічний збиток страхового бізнесу в європейських країнах від таких злочинів складає близько 33 млрд. дол.

Крім того статистика свідчить, що майже 70% злочинів у банківській сфері здійснюються або співробітниками, або ж за їхньої участі. Світова економічна криза додала підстав до активізації страхового шахрайства: сьогодні у сфері кіберризиків злочини частіше відбуваються у збанкрутілих банках або у тих, що проходять процедуру санації. В Україні про проблему шахрайства знову активно заговорили у 2014-2016 рр. після низки банкрутств та закриття фінансових і банківських установ. Оскільки банківські установи виступають найважливішим елементом платіжної системи країни, негативні наслідки від наявності злочинних схем діяльності можуть призвести до порушення в проведенні платежів в країні. Така ситуація шкодить усій економічній активності, відлякує інвесторів та знижує довіру населення до фінансового сектору [1, С.3].

Проблематика формування доходних та видаткових частин бюджетів усіх рівнів доповнюється проблемами управління бюджетними коштами через казначейську систему. Робиться акцент на складні умови сучасної політичної кризи, що затягнулася в Україні. У цьому контексті здійснено моніторинг вжитих підрозділами казначейської служби України контрольних заходів щодо запобігання бюджетним правопорушенням в умовах політичної кризи. Акцентується увага на дослідженні залишків коштів на балансовому рахунку в Державній казначейській службі України в умовах переходу на систему дистанційного обслуговування [2, С.6].

Фінансову систему держави можна розглядати у кількох аспектах: з однієї сторони як сукупність фінансових інститутів, кожний з яких сприяє утворенню та використанню відповідних централізованих та децентралізованих фондів коштів для здійснення фінансової діяльності держави, тобто діяльності з приводу мобілізації, розподілу та використання централізованих та децентралізованих фондів коштів для виконання завдань і функцій держави та органів місцевого самоврядування.

З іншого боку (в організаційному аспекті), фінансову систему можна розглядати як сукупність органів державної влади та місцевого самоврядування, які здійснюють у межах своєї компетенції керівництво фінансовою діяльністю держави та підприємств, установ, організацій, що беруть у ній участь. Якщо характеризувати фінансову систему з позицій економіки, то вона буде значно ширшою і включатиме державні фінанси (бюджет держа-

ви, фонди цільового призначення, державний кредит, фінанси державних підприємств), фінанси суб'єктів господарювання, міжнародні фінанси (валютний ринок, фінанси міжнародних організацій, фінансові інституції) та фінансовий ринок (кредитний ринок, ринок грошей, ринок капіталів, а також ринок цінних паперів (фондовий ринок) тощо [3].

Система фінансів в Україні тільки з 90-х рр. почала формуватися як національна. До того часу вона була складовою частиною централізованої фінансової системи колишньої радянської держави і залежала від його фінансової політики. Характер фінансової системи в той час відображав характер самої системи господарювання і був витратним і неефективним. Екстенсивні методи господарювання, відсутність стимулів до високоефективного труда приводили до збитковості підприємств в промисловості і господарств в агропромисловому комплексі. Такі підприємства постійно субсидувалися з бюджету за рахунок більш ефективних підприємств, що підривало будь-який інтерес до добросовісного відношення і продуктивного труда. Регіональні бюджети і фонди розвитку підприємств формували по нормативах, певними центральними відомствами. Ними ж регламентували і використання цих фінансових ресурсів.

Фінансова система формувала споживчу психологію виробників, відчувувала від підприємницької ініціативи, від уміння ризикувати під час створення нових виробництв, від потреби цінити кошти, ресурси, розраховувати витрати на виробництво. Значний вплив на розвиток та сучасний стан фінансової системи має рівень функціонування банківської системи країни.

Розглянемо основні суттєві негативні тенденції банківської системи України, які значно вплинули на сучасний стан вітчизняної фінансової системи. Таким чином, ми бачимо, що ті негативні зміни у банківській системі, які відбуваються сьогодні пов'язані з одними зі значущих складових банківської системи: банківськими активами, депозитами, курсом валют, неплатоспроможністю банків.

Все це негативно впливає на стан та перспективи розвитку фінансової системи України. За допомогою фінансових показників, які представлено у Звіті про виконання Плану роботи Державної фіскальної служби України на 2015 р. розглянемо сучасний стан фінансової системи України. Так, у 2015 р. до Зведеного бюджету України забезпечено 587,1 млрд. грн. платежів, що на 162 млрд. грн., або на 38,1 відсотка, більше попереднього року. До державного бюджету забезпечено надходжень 487,7 млрд. грн., що на 150,9 млрд. грн., або на 44,8 відсотка, більше, ніж за 2014 рік. Над-

ходження, тобто збір платежів, до загального фонду державного бюджету склали 486,9 млрд. гривень [3, С.53].

Проблема фінансової системи України полягає в тому, що, на жаль, вона не відповідає усім вимогам економіки країни. Це проявляється в тому, що існуюча система не завжди дозволяє ефективно та повною мірою акумулювати фінансові ресурси, а в кінцевому результаті – перерозподілити їх між різними її сферами. В результаті гальмуються процеси припливу інвестицій, що так необхідні для економічного зростання, знижується конкурентоспроможність реального сектору економіки. Хронічна незбалансованість системи державних фінансів в наш час зумовлені не лише систематичними помилками в процесі провадження бюджетної політики, її суто фіскальною спрямованістю, але й проблемами в провадженні податкової політики. Основною перешкодою в сфері провадження бюджетної політики є такий рівень видатків, що абсолютно не відповідає дохідній частині бюджету, а отже результатом цього є хронічний дефіцит фінансових ресурсів.

З метою підвищення доходності державного бюджету постійно зростає податкове навантаження, що не завжди має обґрунтований і раціональний характер та не завжди відповідає принципу соціальної справедливості. Країна характеризується нераціональною структурою витрат і неефективним витрачанням бюджетних коштів [3, С.54].

Таким чином, страховий захист фінансової сфери є однією з головних напрямів діяльності держави, яка дозволяє їй бути конкурентоспроможною у світовому просторі. Однак сучасний стан фінансової системи в Україні показав її негативні тенденції та виявив значний спектр проблем в цій галузі, які потребують негайного формування ефективних заходів щодо їх подолання. Наявність кризових явищ у фінансовій системі країни призвело до формування низького рівня фінансової безпеки України, що не дає їй можливості бути конкурентоспроможній на сучасному світовому ринку. Отже, проведений аналіз сучасного стану фінансової системи має практичну цінність щодо виявлення проблемних напрямків, які у подальших наукових дослідженнях можуть знайти методологічне вирішення [3, С.52].

### Список використаних джерел

1. Белінська Г. В. Актуальні проблеми банківської системи України: причини виникнення та шляхи розв'язання / Фінанси, облік, банки. 2016. №1(21). С.2-3.

2. Сучасний стан, проблеми та перспективи розвитку фінансової системи України : Монографія. / Волохова І. С., Хомутенко А. В. та ін.; за ред. д-ра екон. наук І. С. Волохової. – Х.: Видавництво Іванченка І. С., 2021. С.6-7. 395 с.

3. Сиволап Л. А. Сучасний стан фінансової системи в Україні / Економіка: реалії часу. Проблемні питання економіки України та її регіонів. 2016. №3. С. 50-55. URL: <https://economics.net.ua/files/archive/2016/No3/50.pdf>.

**Рак І. О.**,  
студентка;  
науковий керівник:  
к.е.н., доцент, доцент кафедри обліку, аудиту та оподаткування  
**Новіченко Л. С.;**  
*Національна академія статистики, обліку та аудиту*  
*(м. Київ)*

## **ВНУТРІШНЯ ЗВІТНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА ЗА КРЕДИТНИМИ ОПЕРАЦІЯМИ**

Основою розвитку системи бухгалтерської звітності суб'єкта господарювання є розробка напрямів удосконалення внутрішньої звітності, яка є ключовим інформаційним базисом для ухвалення управлінських рішень управлінським персоналом на зацікавленими користувачами. Необхідність використання додаткової інформації з урахуванням запитів управлінського персоналу значно підвищує роль та значення бухгалтерської управлінської звітності підприємства. основний масив інформації про стан та динаміку погашення фінансових зобов'язань формується саме завдяки належним чином організованій внутрішній звітності, що надає більшу оперативність при здійсненні обліково-контрольної роботи підприємства. Внутрішня звітність підприємства за кредитними операціями є засобом формалізації вимог користувачів до інформації і як самостійна система виконує функцію управління обліком з метою збору, накопичення та надання інформації, необхідної для прийняття економічних і соціальних рішень.

«Внутрішньогосподарська звітність призначена для прийняття оперативних управлінських рішень, контролю, прогнозування та планування діяльності, а також для оцінки результатів виконаних рішень. Таким чином, слід складати таку звітність, яка б могла чітко показати стан всіх рівнів діяльності підприємства» [2, с. 68].

«Інформаційно-облікових потік даних внутрішньої звітності буде направлений на виявлення наступних моментів: виявлення непогашеної заборгованості за попередній період; встановлення показника за довгостроковими кредитами банків; встановлення показника поточних зобов'язань за короткостроковими кредитами та поточна заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями; розрахунок платоспроможності підприємства; можливість залучення кредитів банків, шляхом виявлення фінансової привабливості підприємства; виявлення потенційно необхідних до повернення позикових коштів; можливість розробки рішень оперативного характеру вищим керівництвом з метою усунення можливих недоліків зобов'язальних відносин підприємства» [1, с. 166].

Наведені положення щодо формування показників внутрішньої звітності за кредитними операціями можна вважати і завданнями її складання і заповнення. Слід додати, що підвищення рівня оперативності за станом зобов'язань підприємства, відображення основного переліку зобов'язань за місяць, квартал, рік, більш деталізовано розкриває внутрішня управлінська звітність. Наявність потенційно необхідної інформації за станом зобов'язань підприємства за вимогою керівництва або ж адміністрації підприємства може надати саме внутрішня звітність, оскільки фінансова звітність буде направлена на відображення загальних показників фінансового стану та діяльності підприємства. Використання внутрішньої звітності підприємства за кредитними операціями надає змогу включити основні вагомні аспекти облікового-інформаційного потоку даних, яких потребує вище керівництво в розрізі короткострокових та довгострокових кредитів.

Внутрішня звітність за кредитними операціями підприємства повинна спрямовуватися на встановлення термінів виникнення та погашення заборгованості, визначення сум основного боргу та відсотків за кожен рік використання, розрахунок сум витрат понесених у зв'язку із простроченням термінів сплати відсотків та сум боргу за кожним видом кредиту. Своєчасне складання та подання внутрішньої звітності за кредитними операціями повинно бути вирішено бухгалтерським відділом підприємства. Відповідальність за повноту та своєчасність подання даної звітності керівництву може бути визначено у функціональних обов'язках бухгалтера, який здійснює облік операцій за розрахунками або ж головного бухгалтера підприємства.

Для формування повної і детальної інформації про кредитні операції підприємства доцільно складати внутрішню звітність за наступним алгоритмом: здійснюється аналіз даних щодо кредитних операцій попередніх



звітних періодів, розробка планових (прогнозних) показників в частині погашення кредиторської заборгованості, облік фактичних результатів діяльності, контроль відхилень. Завдяки даними показників внутрішньої звітності забезпечується координація діяльності структурних підрозділів підприємства, узагальнення прогновної, облікової та аналітичної інформації.

### Список використаних джерел

1. Семчук І. В. Фінансова та внутрішня звітність як джерела інформації про зобов'язання підприємства. *Вісник ЖДТУ*. 2012. № 3 (61). С. 165-168
2. Штуфт П. В., Артюх О. В. Внутрішньогосподарська звітність як інструмент для прийняття управлінських рішень. *Економіка та суспільство*. 2021. Вип. 26. С. 62-68.

**Саковець І. С.,**

студентка;

науковий керівник:

к.е.н., доцент, доцент кафедри фінансового аналізу та аудиту

**Безверхий К. В.;**

*Державний торговельно-економічний університет*

*(м. Київ)*

### ГЕНЕЗИС ЕКОНОМІЧНОГО АНАЛІЗУ В УКРАЇНІ

Економічний аналіз має на своєму підґрунті складний та багатогранний шлях розвитку. Передумовою його становлення було, по-перше це задоволення практичної потреби, яка виникла в зв'язку з розвитком продуктивних сил, удосконаленням виробничих відносин та розширенням масштабів виробництва. По-друге, це пов'язано з розвитком економічної науки взагалі.

В Україні паралельно з документуванням та обліком почав розвиватися економічний аналіз.

Українські вчені, в більшості літературних джерел, традиційно виокремлюють 5 етапів становлення економічного аналізу як науки, а деякі прихильні до 7. Детально дослідивши та вивчивши їх праці, на мою думку, варто виділити 8 етапів генезису економічного аналізу в Україні.

Перші початкові два етапи тривали з 1240 р. до XIX ст.

Так, починаючи з 1240 р. відбулося становлення перших основ у формуванні економічного аналізу, який носив характер листів, документів, віршів. Саме в них вперше використовуються такі економічні терміни, як вартість, справедлива ціна. Також, у письмових історичних пам'ятках («Руська правда», «Повість минулих літ», «Галицько-Волинський літопис») започатковується графічний метод аналізу та праобраз сучасних діаграм.

Запорізька Січ спровокувала 2 етап розвитку економічного аналізу. Вона була не лише добре структурованою військовою і адміністративно-територіальною одиницею українського суспільства, але й добре налагодженою господарською і промисловою ланкою розвитку на Україні.

Козацтво, при введенні своєї господарської діяльності, здійснювало облік майна, доходів, видатків, що призвело за собою, як результат, аналіз господарської діяльності, фінансової звітності та примусило здійснювати контроль за використанням коштів. Цей етап датується з XIII ст. до XIX ст.

Почали використовуватися Книга видачі грошових коштів, Книга про видатки борошна, одягу та іншого інвентарю, Ужинна книга, Обмолотна, Столова та ін., які стали основними джерелами даного етапу.

Є. В. Мних [2], П. Я. Попович [3], І. Т. Райковська [6] та інші науковці, початок розвитку економічного аналізу зазначають з XVIII ст. та визначають 5 етапів: до 1917 р., 1917-1930 рр., 1931-1940 рр., 1941-1991 рр., з 1991 р. – до сьогодні. На мою думку, доречніше поділити на наступні етапи:

I етап – до 1917 р. (дореволюційний)

II етап – 1917-1930 рр. (післяреволюційний)

III етап – 1931-1939 рр. (довоєнний)

IV етап – 1939-1945 рр. (воєнний)

V етап – 1946-1991 рр. (післявоєнний)

VI етап – з 1991 р. – до теперішнього часу

Перший етап до 1917 р. (дореволюційний). Формувався в умовах створення великих промислових підприємств та банків, які потребували пошуків шляхів підвищення їх ефективності, прийняття обґрунтованих управлінських рішень. Цей етап характеризується використанням балансового методу, а також впровадженням різних методів аналізу.

Другий етап 1917-1930 рр. (післяреволюційний). Після Жовтневої революції відбувається анулювання більшості нормативно-правових актів, що регулювали питання економічного аналізу та бухгалтерського обліку. Період “військового комунізму”. Облік та звітність не мають єдиної

методологічної бази, аналіз не може розкрити об'єктивні закономірності в розвитку виробництва та обміну. Відбувається демократизація управління народним господарством, відмінюється комерційна таємниця, що сприяє організації і веденню бухгалтерського обліку і економічного аналізу. Економічний аналіз у торгівлі та споживчій кооперації випереджає аналіз у промисловості. Створюються міські та сільські кооперативи, утворюються союзи такі як Центросоюз. Утворюються групи працівників, що інспектують, інструктують і виконують ревізією місцевих кооперативів, які в подальшому стають першими економістами-аналітиками та першими науковими працівниками у сфері економічного аналізу [4, с. 23].

Аналіз віддаляється від бухгалтерського обліку і перетворюється на техніко-економічний аналіз.

Економічний аналіз отримує значний розвиток у галузевому напрямі (як за галузями господарства, так і в частині внутрішньогалузевої спеціалізації).

Третій етап 1931-1939 рр. (довоєнний). Узагальнюються терміни «економічний аналіз» та «аналіз господарської діяльності». Характеризується запровадженням сильної теоретичної бази. З'являється багато наукових праць та публікацій: «Основи економічного механізму собівартості в підприємстві» (Н. Є. Колосов), «Методика техно-економічного аналізу собівартості в машинобудуванні» (Н. Є. Колосов), «Принципи організації аналізу собівартості» (М. Х. Щербак).

Відбувається перебудова економіки на воєнний лад. Заводи, фабрики, підприємства, більшість з них, перепрофілюються для виробництва воєнного спорядження. Всі зусилля аналітиків спрямовувалися на виявлення найменш затратних шляхів перебудови економіки.

Четвертий етап 1939-1945 рр. (воєнний). Даний етап охоплює період Великої Вітчизняної війни. З початку цього періоду економіка України переорієнтувалася на потреби оборони. Розпочалася евакуація заводів та кваліфікованих працівників на схід. Також, багато виробництв були переобладнані для виробництва військової техніки. Була проведена мобілізація робочої сили.

П'ятий етап 1946-1991 рр. (післявоєнний). Закінчення війни спровокувало здійснювати аналіз заходів щодо відновлення та підвищення ефективності економіки країни, впровадження господарського розрахунку, планування.

Економічний аналіз охоплював такі важливі напрями та ділянки, як аналіз господарської діяльності підприємств, аналіз витрат, собівартості

продукції, рахунковий аналіз, і ґрунтувався на використанні економіко-математичних методів.

Активізувалися наукові дослідження з економічного аналізу, зростав аналіз виробництва підприємств.

Шостий етап 1991-до тепер. Розпочався з 24 серпня 1991 р. Проголошення України незалежною державою.

У цей складний час для економіки країни відбувається перехід від командної до ринкової економіки, вступ до світової економіки.

Економічний аналіз цього періоду спрямований на проведення комплексного оцінювання вітчизняного ресурсного потенціалу, вивчення та обґрунтування шляхів підвищення рівня добробуту громадян, структурної перебудови господарства, роздержавлення економіки. Значне місце приділяється аналізу та прогнозуванню фінансово-економічної політики держави. Виникають нові форми власності. Досліджується фінансовий стан країни, платоспроможність, конкурентоспроможність, ризики, зовнішня торгівля, вихід на нові ринки, укладання угод з європейськими державами.

Отже, проаналізувавши генезис економічного аналізу в Україні, можна зробити висновок, що пройдені етапи розвитку були невід'ємною частиною формування української економіки.

На сьогодні економічний аналіз є частиною системи планування підприємства, також він широко застосовується у процесі проведення ревізій, аудиторських перевірок та маркетингових досліджень.

### Список використаних джерел

1. Кулик А. В. Теорія економічного аналізу: навч. посіб. Київ: ДП «Видавничий дім «Персонал», 2018. 49 с.
2. Мних Є. В. Економічний аналіз : підручник. Київ, 2011. С. 29-32.
3. Попович П. Я. Економічний аналіз діяльності суб'єктів господарювання : підручник. Тернопіль: Економічна думка, 2001. 365 с.
4. Бутко А. Д. Теорія економічного аналізу: підруч. Київ: нац. торг.-екон. ун-т, 2005. 411 с.
5. Купалова Г. І. Теорія економічного аналізу : навч. посіб. Київ, 2008. 639 с.
6. Райковська І. Т. Генезис економічного аналізу в Україні та світі: Вісник державного університету «Житомирська політехніка». Житомир, 2014. №3. С. 177-186.

7. Шкарабан С. І. Концептуальні засади історії розвитку економічного аналізу : зб. наук. пр. каф. екон. аналізу Терноп. нац. екон. ун-ту. Тернопіль: Екон. думка, 2011. Вип. 1. С. 9–18.

**Селезень М. О.**

студентка,

спеціальність «Облік і оподаткування»;

науковий керівник:

к.е.н., доцент **Юрченко О. А.**

*Національна академія статистики, обліку та аудиту  
(м. Київ)*

## **ОБЛІК СОЦІАЛЬНИХ ВІДПУСТОК: КРЕАТИВНІ ПІДХОДИ В ЧАСТИНІ НАРАХУВАННЯ ТА ВИПЛАТИ**

У наш час рівень життя населення далеко за межами ідеального. Величина заробітної плати, яка майже для всіх людей є основним джерелом доходу, бажає бути вищою. Сімей з соціальним статусом з кожним роком більшає. Тому одним з видів виплат працівникам є соціальні відпустки.

У наукових працях К.В. Безвершого [1], О. А. Боярової [2], Юрченка О. А. [7] розглядаються питання обліку нарахування, оподаткування та виплати соціальних відпусток. Так, К. В. Безверхий розкриває методичні прийоми обліку нарахування і оподаткування відпустки по вагітності та пологам [1]. О. А. Боярова розглядає особливості облікового відображення операцій із нарахування та виплати компенсації за невикористані відпустки [2]. Н. Й. Радіонова зосереджує увагу на резерву на оплату відпусток [6]. О. А. Юрченко пропонує аналітичні розрізи в частині облікового відображення розрахунків із працівниками щодо виплати соціальних відпусток [7].

Чинне трудове законодавство виділяє такі види соціальних відпусток: відпустка при народженні дитини; відпустка у зв'язку з вагітністю та пологами; відпустка для догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку; додаткова відпустка працівникам, які мають дітей або повнолітню дитину – особу з інвалідністю з дитинства підгрупи А І групи; відпустка у зв'язку з усиновленням дитини [4].

Розглянемо на прикладах деякі види соціальних відпусток, зокрема: відпустку у зв'язку з усиновленням; додаткову відпустку працівникам, які мають дітей або повнолітню дитину – особу з інвалідністю з дитинства підгрупи А І групи.

На відпустку по усиновленню дитини мають права особи, які усиновили дитину-сироту або дитину позбавлену батьківським піклуванням, старше 3 років. Така відпустка одноразова і сплачується за рахунок роботодавця. На усиновлення однієї дитини тривалість відпустки триває 56 календарних днів, двох або більше дітей 70 календарних днів. Заява про надання відпустки працівником подається не пізніше ніж через 3 місяці набрання законної сили рішення про усиновлення.

Чинне законодавство виокремлює обмежень при наданні відпустки зв'язку з усиновленням дитини: відпустку не можна перенести на інший період; компенсацію за невикористані дні не виплачують [4].

За період перебування працівника у відпустці через усиновлення дитини, оплата нараховується виходячи з середньої заробітної плати, обчисленої згідно з Порядком 100 [3].

Додаткова відпустка на дітей. Роботодавець повинен надати соціальну відпустку працівникам, які мають дітей або повнолітню дитину-інваліда з дитинства підгрупи А групи І. Не працюючі особи не мають права на отримання додаткової відпустки. Через це жінка, яка перебуває у відпустці по догляду за дитиною до 3 років або у зв'язку з вагітністю та пологами, не може отримати додаткову відпустку на дітей.

Наприклад, жінка, яка працювала на підприємстві має шести річну дитину, у жовтні 2021 року народила другу дитину. Весь 2022 рік перебувала у відпустці по догляду за дитиною до досягнення нею 3-річного віку. Не дивлячись на те, що у працівниці є двоє дітей віком до 15 років, вона не може отримати додаткову відпустку на дітей за 2022 рік, оскільки не працювала весь рік. Якщо дитина працівника досягає граничного віку для цього виду соціальної відпустки, то вона надається не за відпрацьований робочий рік, а за календарний рік. Виходячи з цього, працівник має право використати відпустку незалежно від відпрацьованого часу і дати народження дитини у будь-який час протягом календарного року.

Розглянемо ще одну нетипову ситуацію, коли працівниця підприємства має двох дітей. В неї є старша дитина, якій виповнилося 15 років 25.02.2022 р. У цьому випадку, за 2022 рік працівниця повинна отримати додаткову відпустку на дітей повної тривалості. Причому жінка має право використати відпустку як до дня народження старшої дитини, так і після нього. Слід зауважити, що 10 календарних днів триває додаткова відпустка на дітей. За наявності кількох підстав для надання такої відпустки її загальна тривалість повинна бути не більше 17 календарних днів.

Ще один підхід до нарахування соціальної відпустки розглянемо на прикладі, коли жінка працює на підприємстві має двох дітей віком до 15

років, один з яких є інвалідом. В цьому випадку, така працівниця має право на відпустку тривалості 17 календарних днів. Право на додаткову відпустку на дітей виникає один раз на рік і не залежить від відпрацьованого часу. На підставі трудової книжки та відповідних документів, що підтверджують право на отримання відпустки роботодавець може отримати інформацію про те, чи перебував працівник у трудових відносинах з іншим роботодавцем до влаштування на останнє місце роботи і чи мав право на отримання додаткової відпустки на дітей.

Як бути, коли одинока мати, яка працевлаштувалася на підприємство прагне отримати соціальну відпустку. Згідно умов прикладу, жінка працює у роботодавця з 01.04.2021 р. У 2021 році вона не працювала. З 21.05.2021 р. працівниця просить надати їй додаткову відпустку на дітей тривалістю 10 календарних днів. Незважаючи на те, що працівниця пропрацювала у цього роботодавця трохи більш як півтора місяця, вона має право на додаткову відпустку на дітей повної тривалості 10 календарних днів. А от основну щорічну відпустку вона може отримати тільки після того коли відпрацює безперервно шість календарних місяців, тобто з 01.10.2021 р.

Якщо працівник не використав дні додаткової відпустки дитини за весь вислугу років, при звільненні йому підлягають компенсації за ці дні.

Отже, розглянувши приклади соціальних відпусток можемо зробити висновки, що право на такі відпустки мають тільки працюючі особи. Відпустку у зв'язку з усиновленням дитини надають тільки один раз, безпосередньо після усиновлення. Тривалість соціальної відпустки не залежить від того скільки часу працівник працював у роботодавця.

### Список використаних джерел

1. Безверхий К. В., Юрченко О. А. Облік і звітність соціальних відпусток: нові правила для бізнесу. *Міжнародний науковий журнал "Інтернаука". Серія: "Економічні науки"*. 2021. – №11. <https://doi.org/10.25313/2520-2294-2021-11-7704>

2. Боярова О. А., Кузик Н. П., Германчук Г. О. Особливості обліку нарахування та виплати компенсації за невикористані відпустки. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2015. № 8. С. 1090–1094.

3. Порядку обчислення середньої заробітної плати: постанова Кабінету міністрів України, від 08.02.1995 р. № 100. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/100-95-%D0%BF>.

4. Про відпустки: Закон України від 15.11.1996 № 504-96. URL: <https://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/504/96-%D0%B2%D1%80>

5. Про затвердження Порядку надання відпустки при народженні дитини». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/693-2021-%D0%BF#Text>

6. Радіонова Н. Й., Камінська І. Р. Створення резерву відпусток на підприємстві. *Вісник КНУТД*. 2014 № 2. С. 219–226.

7. Юрченко О. А. Облік нарахування, оподаткування та виплати щорічних відпусток працівникам підприємства. *Науковий вісник Національної академії статистики, обліку та аудиту: зб. наук. пр.* 2021. № 3-4. С.38-49.

**Семенченко В. В.,**

студентка,

науковий керівник:

к.е.н., доцент, доцент кафедри інформаційних систем і технологій

**Карамушка О. М.;**

*Дніпровський державний аграрно-економічний університет*

*(м. Дніпро)*

## ЗАСТОСУВАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ

Сьогодні в викладанні освітніх програм складаються тенденції, які відповідають нинішньому рівню технічного прогресу. Ефективність застосування інформаційних технологій під час навчального процесу не підлягає сумніву. Вчені відзначають, чим більше систем сприйняття задіяні під час навчання, тим краще засвоюється матеріал.

У сучасному освітньому процесі застосування мультимедійних технологій стає дуже поширеним явищем. Активне ж використання мультимедійної і інтерактивною техніки в процесі забезпечує наочність, аудіо й відео підтримку, сприяє підвищенню рівня викладання.

Правильне використання у процесі комп'ютера, дозволяє підвищити якість викладання навчального матеріалу. У цьому викладачу допомагає нове сучасне технічне забезпечення – інтерактивна дошка, яка змінила крейдову і маркерну.

Інтерактивна дошка – це сенсорний екран, приєднаний до комп'ютера, зображення від якого передає на дошку-проектор. Досить натиснути на поверхню дошки, щоб почати роботу в комп'ютері.

Ключові напрями застосування інтерактивних дошок в освітньому процесі:



- ✓ Презентації, демонстрація і моделювання – покращення розуміння матеріалу заняття.
- ✓ Підвищення активності та зацікавленості студентів на заняттях.
- ✓ Збільшення темпу лекції під час використання інтерактивної дошки.

Інтерактивна дошка – цінний інструмент на навчання всієї аудиторії, який має інтуїтивно зрозумілий, графічний інтерфейс. Викладач може використовувати елементи керування, щоб відображати матеріал у зрозумілій та динамічній формі. Це дозволяє моделювати абстрактні ідеї та концепції, не торкаючись комп'ютера, не змінюючи моделі, переміщуючи об'єкти будь-де на екрані або не встановлюючи нових зв'язків між об'єктами – все робиться в режимі реального часу. Вона дозволяє демонструвати для аудиторії студентів:

- ✓ спеціальне навчальне програмне забезпечення;
- ✓ зміст електронних носіїв;
- ✓ інтернет-сайти;
- ✓ графічні файли (зображення, малюнки, фотографії, скріншоти).

Підбиваючи підсумки всьому вище сказаного, відзначимо:

- ✓ заняття може бути підготовлене заздалегідь, тоді пояснення матеріалу пройде швидше;
- ✓ інтерактивна дошка дозволяє використовувати: зображення, звук, відео та інші необхідні матеріали;
- ✓ файли, збережені під час заняття, можуть бути надані студентам; також ці файли можна використати на наступних заняттях для повторення пройденого матеріалу чи доповнення.

Запровадження інтерактивних та мультимедійних прийомів у навчальний процес, за умови правильного виконання, може підвищити ефективність та культурний рівень навчального процесу. Освіта, яка заохочує застосування сучасної технології, дозволяє нам реалізувати більший потенціал для викладачів та студентів, полегшуючи рівень навчання та кращу підготовку здобувачів вищої освіти. Заняття набуває нового змісту, а мотивація до навчання зростає майже вдвічі.

**Семенченко В.,**

студентка,

науковий керівник:

к.е.н., доцент, доцент кафедри інформаційних систем і технологій

**Мороз С. І.;***Дніпровський державний аграрно-економічний університет**(м. Дніпро)*

## ПРОБЛЕМИ АВТОМАТИЗОВАНОГО ОБЛІКУ ФОП

Питанням автоматизації бухгалтерського обліку у світі приділяють увагу майже півстоліття, починаючи з розв'язку окремих задач на механічних пристроях до створення сучасних інтегрованих систем, котрі об'єднують інформаційні системи різних типів і рівнів та спеціалізоване обладнання. Програми автоматизації обліку еволюціонували через зміни в предметній технології облікового процесу та прогрес у розвитку інформаційних технологій.

Проблемами автоматизації обліку в різні роки займалися вітчизняні вчені О. Адамик, Я. Бахарєва, С. Івахненко, А. Олійник, В. Плаксієнко, В. Шквиря та ін. Проте через видозміни існуючих програмних засобів й появу нових, є необхідність постійного моніторингу ринку пакетів для автоматизації обліку, адже їх пропозиції для фізичних осіб підприємців обмежені. На додачу домінування російських продуктів 1С у автоматизації обліку поступово має відходити в історію. Зазначене й визначило тему даної роботи.

В якості інформаційної бази дослідження використовувалися матеріали тематичних форумів, публікації науковців й практиків з експлуатації програм, пропозиції їх розробників та власний досвід роботи з програмами обліку.

В роботі застосовувались два основних методи: абстрактно-логічний у теоретичних узагальненнях наукових публікацій і підготовці висновків та експериментальний при оцінці функціональних компонентів програм.

Достатньо багато публікації та обговорень присвячено особливостям організації обліку в поширених пакетах з урахуванням специфіки операцій, розгляду інноваційних інтернет-сервісів та оприлюдненню нових розробок.

Зокрема, у ґрунтовному дослідженні вітчизняного ринку облікових програм Я. Бахарєвої [1], привертає увагу ряд SaaS-додатків для автома-

тизації обліку (Bookkeeper, Таксер), що в руслі світових тенденцій переходу до хмарних обчислень й дистанційної роботи, на нашу думку матиме популярність серед ФОП. Наведені інтегровані інформаційні системи, вітчизняні Master: Бухгалтерія, міжнародні SAP business one здаються занадто складними.

В роботі [2] наведено здебільшого технічні аспекти формування автоматизованої системи обліку в контексті формування аналітичної інформації для управління та наведені результати апробації в ФОП.

На форумі сайту Бухгалтер 911 знайдено 90 тем з обговореннями програмних продуктів, не враховуючи 1С [3]. Тут обговорюються експлуатаційні питання, наводиться досвід підбору програм для сервісного центру, ресторану, мийки, ЖКГ та надають поради щодо технічних питань тощо. Наприклад, саме на цьому форумі автор знайшла інформацію щодо наступного пакету.

Достатньо рідкісним явищем серед автоматизованих систем обліку є програми з відкритим кодом. Тому привертає увагу безкоштовний проект Zipru Склад, що позиціонується як альтернатива комерційним розробкам [4]. Програма працює в хмарному й десктопному рішеннях, є навіть можливість підключення з мобільного пристрою. Модульна архітектура включає облікові та маркетингові компоненти й дозволяє їх комплектацію під потреби ФОП, проте підійде до підприємців більш-менш обізнаних в інформаційних технологіях.

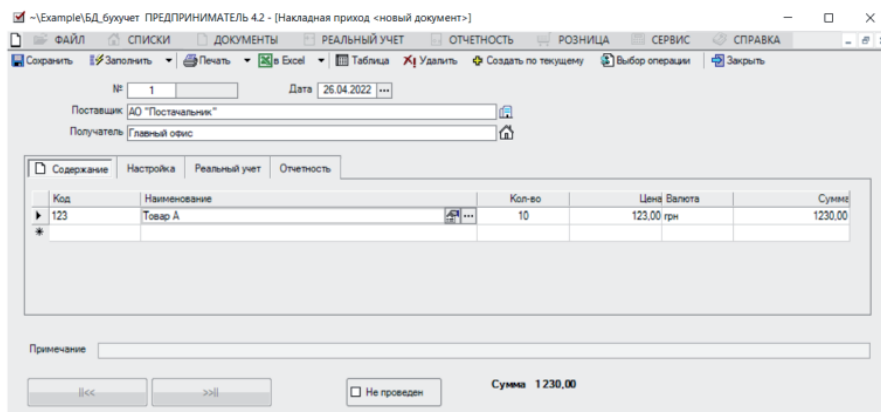
Слід окремо виділити пакет Підприємець 4.2, розроблений дніпровською компанією «Автоматика». Розробником пропонується trial версія з тридцяти денним строком пробного використання для оцінки функціоналу [5].

Зазначимо достатньо простий порядок інсталяції та запропоновані ряд прикладів для різних видів діяльності (торгівля, виробництво, послуги). Тестування програми показала наявність інтуїтивного інтерфейсу, простоту заповнення довідників й робочих масивів на основі формування й проведення первинних документів (рис.1).

Вартість ліцензії залежить від обраного варіанту від 1500 грн. та без абонентської плати. Технічна підтримка та оновлення програми безкоштовні.

Особисте спілкування з фізичними особами підприємцями дозволяє відзначити, що деякі з них ведуть паперовий облік, навіть при використанні реєстраторів розрахункових операцій із неофіційним залученням бухгалтерів для формування періодичної звітності. Звичайно її формують че-

рез програму М.Е.ДОС, яка в свою чергу встановлена на їх персональних комп'ютерах.



**Рис. 1.** Робоче вікно формування накладної з надходження товару.

Підсумовуючи зробимо ряд висновків: попри широкий спектр програм автоматизації обліку, у ФОП їх впровадження переважно стримують фінансові міркування; в нинішні тяжкі часи для бізнесу небажання змін диктується також невизначеністю, бо в таких умовах складно вкладати кошти в розвиток; метою подальших досліджень вбачається оцінка адаптації програмних комплексів під податкові зміни запроваджені в Україні у воєнний час.

### Список використаних джерел

1. Бахарєва Я. В. Напрями розвитку інформаційних систем і технологій обліку підприємств малого та середнього бізнесу в Україні. Ефективна економіка. 2018. № 11. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6715> (дата звернення: 25.04.2022).
2. Bolilyi V. O., Hutsaliuk O. M., Sukhovirskaya L. P., Lunhol O. M. Development and implementation of a software product “Automated accounting system “AXIM” for small businesses in the system of formation of analytical support. Економічні інновації. 2021. Том 23. Вип. 3 (80) С. 33-40
3. Інші програми автоматизації обліку. URL: <https://buhgalter911.com/forum/viewforum.php?f=61> (дата звернення: 27.04.2022).

4. Програма для автоматизації обліку. URL: <https://zippy.com.ua/ua/zstore> (дата звернення: 27.04.2022).

5. Програма для підприємців – «Підприємець 4». URL: <https://portfel.ua/analog-programi-1s-dlya-pidpriyemtsiv/> (дата звернення: 25.04.2022).

**Смоляр В. Р.,**

магістрант,

науковий керівник:

к.е.н., доцент, доцент кафедри обліку, аудиту та оподаткування

**Щирська О. В.;**

*Національна академія статистики, обліку та аудиту*

*(м. Київ)*

## **ОРГАНІЗАЦІЙНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ПІДПРИЄМСТВА**

У процесі становлення ринкових відносин в Україні, питання пов'язані з методикою складання фінансової звітності підприємства та аналізу його фінансового стану мають важливе практичне значення. В даний час кожен суб'єкт, незалежно від виду основної діяльності і форми власності підприємства, повинні вірно скласти фінансову звітність і реально оцінювати власний фінансовий стан, оскільки планування діяльності підприємства неможливе без аналізу фінансової звітності.

Звіт про фінансові результати дає змогу користувачам, як зовнішнім, так і внутрішнім, оцінити результати діяльності підприємства в минулому, його прибутковість, можливість ефективно використовувати ресурси або ступінь ризику недосягнення очікуваної рентабельності діяльності. Окремим елементом фінансової звітності, згідно з НП(С)БО 1 “Загальні вимоги до фінансової звітності”, яким визначаються мета, склад і принципи складання фінансової звітності та вимоги до визнання і розкриття її елементів [1], є Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід).

Звітність повинна відповідати певним вимогам, основними з яких являється: обов'язковість і вчасність представлення інформації про майно і обов'язках підприємства, його фінансовий стан і результатах діяльності в звітному періоді, її достовірність; єдність форм і методики складання звітності для всіх підприємств; простота, ясність і доступність, гласність, економічність і раціональність, діяльність. Її показники призначені відповідати реальному стану засобів за відповідний період, витікати з

даних обліку, підтверджуватись первинними документами і бухгалтерськими записами.

Представлена у звітності інформація повинна бути корисною для її читачів. Під корисністю інформації розуміється можливість її використання для прийняття ділових рішень зацікавлених осіб і організацій, до яких в першу чергу відносяться інвестори і кредитори.

Підприємство повинно враховувати всі чинники, які мають вплив на його функціонування і постійно оптимізувати свою діяльність. Беручи до уваги вищезазначене, І. П. Склярук стверджує, що формування прибутку підприємства перебуває в залежності від технологічного та виробничого процесів на підприємстві, зокрема від норм технологічного процесу, тривалості циклу операцій і специфіки виробництва продукції [2].

Для того, щоб бути корисною звітна інформація повинна відповідати категоріям доречності, достовірності, зрозумілості.

На сьогодні ключовими факторами формування фінансових результатів підприємства виступають: обсяг виробництва продукції; ціна сировини, матеріалів; ціна реалізованої продукції; рівень та структура витрат [3].

А. О. Гавриш зазначає, що бухгалтерський прибуток – різниця між валовими доходами та валовими (явними) витратами. До явних витрат належать грошові платежі на користь постачальників сировини, матеріалів, транспортних послуг, тобто особам, які не мають відношення до даного підприємства. Економічний прибуток за вирахуванням амортизації враховує плату за використання як боргового, так і власного капіталу [4].

В процесі вивчення фінансових документів незалежними третіми особами останні одержують результати, відмінні від тих, що представленні у звітності, рахується, що звітність не відповідає критерію перевіряємості. На кінець нейтральність даних передбачає, що включена у звітність інформація повинна бути об'єктивною і безпристрасною по відношенню до всіх груп користувачів і не повинна впливати на вибір ділового рішення.

Зрозумілість звітності означає, що користувачі можуть зрозуміти зміст її даних без спеціальної професійної підготовки.

Зіставленість звітності передбачає можливість співставлення даних про діяльність різних підприємств або про діяльність одного і того ж підприємства за різні періоди часу.

Трансформація економіко-правового середовища, курс на ринкові перетворення в Україні супроводжуються реформуванням бухгалтерського обліку.

Виникнення тісних економічних взаємовідносин з іншими країнами світу, що вкрай необхідно Україні для стабілізації економічного становища, потягло за собою прийняття Верховною Радою низки законів, щодо змін у веденні бухгалтерського обліку та представленні фінансової звітності.

Ці перетворення дуже корисні, як для держави так і для всього суспільства в цілому.

Система управління може ефективно функціонувати тільки при наявності інформаційного забезпечення. Система інформації являє собою організовану сукупність даних про внутрішні і зовнішні умови виробництва і про їх бажаний стан.

Для одержання інформації необхідні: постановка проблеми, варіанти рішення проблем, збір даних і їх обробка. На основі даних розробляються варіанти рішення проблеми і із деякої кількості варіантів вибирається той, що найбільше підходить в конкретному випадку. Наступним етапом являється реалізація прийнятого рішення, тобто розробка дій, направлених на виробництво з метою одержання бажаного результату. Заключним етапом являється контроль, який полягає в одержанні інформації про діяльність підприємства, виявленні відхилень від бажаного результату і виробленні інформації для наступного кроку управління. Таким чином управлінські рішення приймають циклічну форму.

З точки зору джерел формування інформація поділяється на зовнішню і внутрішню. Зовнішня інформація надходить від керівних ланок управління (норми і нормативи, основні показники господарської і фінансової діяльності, інструкції). Внутрішня інформація формується в межах підприємства і містить дані про задачі, мету і діяльність виробничих одиниць і їх структурних підрозділів, про використання фінансових ресурсів та інше.

В інформаційній системі підприємства найважливішою підсистемою являється економічна, так як в сучасних умовах рішуче значення набуває економічна ефективність заходів любого характеру – технічного, технологічного, управлінського та інші.

Облікова інформація являється основною для прийняття важливих управлінських рішень як в середині підприємства, так і за його межами. Вона забезпечує кількісну інформацію для реалізації трьох функцій: планування, контролю і оцінці.

На етапі планування бухгалтер повинен представити чіткий звіт про наявність фінансових альтернатив. На цьому етапі важлива інформація про намічений прибуток і потребам в грошових засобах.

В процесі контролю від бухгалтера можуть очікувати представлену інформацію, яка містить співвідношення фактичних затрат і доходів з плановими.

В ході оцінки вивчається система прийняття рішень з метою їх покращення. Оціночна інформація може міститися в річних та інших фінансових звітах на основі бухгалтерської інформації.

В умовах ринкової економіки бухгалтерська (фінансова) звітність господарських суб'єктів стає основним засобом комунікації і найважливішим елементом інформаційного забезпечення управління. Будь-яке підприємство в тій чи іншій мірі постійно потребує додаткових джерел фінансування. Знайти їх можна на ринку капіталів, залучаючи потенціальних інвесторів і кредиторів шляхом об'єктивного інформування їх про свою фінансово-господарську діяльність, тобто в основному з допомогою фінансової звітності. На скільки привабливо надруковані фінансові результати, які показують поточний і перспективний фінансовий стан підприємства, настільки велика вірогідність одержання додаткових джерел фінансування.

### Список використаних джерел

1. Національні положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», наказ Міністерства фінансів України від 07.02.2013 р. № 73. Редакція від 10.08.2021 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text>

2. Сидяга Б. В. Проблеми формування та використання прибутку комерційних підприємств. *Вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту. Економічні науки*. 2016. Вип. 3. С. 144–152

3. Шарманська С. О. Прибуток та особливості його формування і використання в транзитній економіці: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.00.01 «Економічна теорія та історія економічної думки» / С. О. Шарманська. Київ, 2010. 22 с.

4. Гавриш А. О. Класифікація прибутку як основа управління фінансовими результатами підприємств. *Науковий вісник НУБіП України / Серія: Економіка, аграрний менеджмент, бізнес*. 2013. Вип. 169 (2). С. 238-252.



**Стецюк Є. Б.,**

студент;

науковий керівник:

ст. викладач кафедри обліку та оподаткування

**Кузуб М. В.;**

*Державний торговельно-економічний університет (КНТЕУ)*

*(м. Київ)*

## **ФІНАНСОВІ ІНВЕСТИЦІЇ В СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ**

Сільське господарство впродовж декількох останніх років випереджає національну економіку України за більшою кількістю базових показників і в короткостроковому періоді привабливість цієї галузі для інвесторів буде залишатися.

Інвестиції в агропромисловий комплекс (далі – АПК) України є найбільш привабливим джерелом матеріально-технічного та фінансового забезпечення. Однак їх обсяг та рівень ефективності залишаються недостатніми через наявність цілої низки чинників, зокрема, нестабільності політичної ситуації і законодавчої бази, низької інвестиційної привабливості українського агропромислового комплексу для іноземних інвесторів та ін. [2].

Для приваблення та приведення інвестицій в національну економіку, зокрема й сільське господарство, необхідно здійснювати ефективну інвестиційну політику:

- стимулювання інвестиційної активності;
- шляхом встановлення пільгового оподаткування для суб'єктів підприємницької діяльності, які інвестуються з внутрішніх джерел;
- розвиток іпотечних відносин, що є досить привабливим для більшості інвесторів, оскільки йдеться про надання під заставу об'єктів, стійких до інфляції;
- зацікавлення фінансово-кредитних установ у залученні їх ресурсів на виробничо інвестиційні цілі;
- розвиток інвестиційно-інноваційної інфраструктури;
- створення сприятливої нормативно-правової бази для залучення іноземних інвестицій в сільськогосподарську галузь, що матиме велике значення у нарощуванні виробничого потенціалу; при цьому слід враховувати, що не пільги виступають основним критерієм

для прийняття рішення щодо інвестування, але й стабільність українського законодавства;

- формування сприятливих умов для зарубіжних інвесторів – Збільшення притоку іноземних інвестицій може створити передумови розв'язання багатьох проблем розвитку України та прискорить реформування економіки сільськогосподарської галузі та країни загалом [1].

В Україні найбільш широко використовуються саме фінансові інвестиції, серед інших існуючих видів (рис. 1).

Фінансові інвестиції – це кошти підприємств та бюджетні кошти, які спрямовуються на відтворення капіталу [1]. До цього виду інвестицій відносяться: кредитні ресурси банків, цінні папери, заощадження населення, кошти зарубіжних інвесторів.

Найбільш привабливою для сільськогосподарського підприємства формою залучення інвестицій є створення спільних підприємств та стратегічних альянсів. Вона передбачає залучення інвестицій у вигляді внесків до статутного капіталу підприємства. Інвесторами виступають переважно фінансово міцні промислові, агросервісні, іноземні та інші підприємства. Права й обов'язки інвестора визначаються Статутом новоствореного господарського товариства чи спільного підприємства.

Для залучення в галузь АПК відповідного обсягу інвестицій необхідне сприятливе інвестиційне середовище – як внутрішнє, так і зовнішнє. Однак всі ці два середовища перебувають в негативному стані.

Малосприятливий інвестиційний клімат в Україні – головна причина відсутності стратегічних іноземних інвестицій. Він зумовлює вичікувальну позицію стратегічних інвесторів, особливо у плані залучення середнього й великого капіталу [4].

Економічного зростання та інвестиційної активності можна досягти тільки через створення діючого ринку капіталів і приватизацію частини ресурсів і капіталів. Завдання відродження ринку фінансових інвестицій і капіталів містить як коротко- та середньостроковий аспекти, що передбачають підвищення ефективності функціонування банківської системи, так і довгостроковий аспект, пов'язаний з розв'язанням проблеми розвитку ринку акціонерних капіталів і державних цінних паперів.

Окрім налагодження стану інвестиційного середовища необхідно також враховувати особливості сільсько-господарського сектору. Адже його особливості впливають на вид інвестування, метод зосередження інвесторів та подальший розвиток галузі.

Сільські території – це місце не тільки виробництва, але й проживання і роботи значної частини населення України. Відповідно, велика увага повинна приділятися сталому розвитку сільськогосподарського сектору з урахуванням соціальних наслідків проведення реформ соціального та економічного характеру. Для збереження довгострокового виробничого сільськогосподарського потенціалу і залишення сільської місцевості привабливою для життя розвиток сільського господарства не повинен супроводжуватися шкодою для навколишнього середовища і виснаження природних ресурсів. Виснаження і дегенерацію природних (біологічних) ресурсів, які широко застосовуються у сільськогосподарському виробництві, унеможливають ефективне управління природними ресурсами, а також розвиток біоенергетики.

Тому доцільніше не збільшувати кількість інвестицій, а, навпаки, наявні інвестиції слід ефективно використовувати і, тим самим, досягати економічного зростання. Сьогодні пріоритетними для сільськогосподарської галузі стають якісний склад, покращення структури та напрямів розподілу інвестиційних ресурсів, а саме спрямування їх в інноваційні технології [6].

Водночас для того, щоб бути привабливим для потенційних інвесторів, сільськогосподарське підприємство повинне характеризуватися наявністю внутрішніх і зовнішніх можливостей залучати та використовувати інвестиційні ресурси для свого розвитку, а також забезпечувати максимізацію економічного ефекту суб'єктам інвестування за мінімального інвестиційного ризику [8].

З метою формування сприятливого інвестиційного клімату щодо АПК необхідно забезпечити досягнення стабільної макроекономічної і політичної ситуації, послідовно реалізувати стратегію економічних перетворень, законодавчо та організаційно закріпити пріоритетність розвитку сільського господарства та агропромислового виробництва, забезпечити формування та функціонування інфраструктури аграрного ринку, створити умови для подолання інфляційних процесів, корумпованості і тінізації економічної сфери, запровадити дієві механізми регулювання міжнародного інвестиційного співробітництва, налагодити інформаційно-методичне забезпечення здійснення інвестиційної діяльності та ін.

Також необхідно поглибити ступінь переробки продукції аграрного сектора, підвищити питому вагу України у доданій вартості сільського господарства глобального рівня шляхом:

- запровадження агропромислових кластерів;

- поширення кооперативної діяльності у формі обслуговуючих кооперативів, зокрема, фінансових, удосконалення системи підготовки фахівців;
- створення системи безперервного наукового інформаційно-аналітичного супроводу діяльності.

### Список використаних джерел

1. Рибіна Л. О., Сумський національний аграрний університет. Особливості інвестиційної діяльності в аграрному секторі економіки. URI: [http://www.economyandsociety.in.ua/journal/11\\_ukr/72.pdf](http://www.economyandsociety.in.ua/journal/11_ukr/72.pdf)
2. Бабаєв В. Ю., Маєвська Н. І., Фінансові аспекти розвитку аграрних підприємств», URI: [http://zt.knteu.kiev.ua/files/2012/03\(62\)2012/3\\_12\\_19.pdf](http://zt.knteu.kiev.ua/files/2012/03(62)2012/3_12_19.pdf)
3. Мартинюк М., Чому аграрії очолили інвестиційний бум. URI: Режим доступу: <https://www.epravda.com.ua/columns/2018/10/1/641124/>
4. Патика Н. І. Національний науковий центр «Інститут аграрної економіки». Іноземні інвестиції в сільському господарстві України: сучасний стан та вплив на його розвиток. URI: [http://www.investplan.com.ua/pdf/5\\_2018/7.pdf](http://www.investplan.com.ua/pdf/5_2018/7.pdf)
5. Кузуб М. В., Лещій Л. А «Оцінка впливу інфляції на показники фінансової звітності», Міжнародна науково-практична конференція «Глобалізаційні виклики розвитку національних економік», присвяченої 70-річчю КНТЕУ. 19-21 жовтня 2016 р., м. Київ. URI: <https://knute.edu.ua/file/NzM1OQ==/bbd395069fa67e97d7a68f2c897d9aba.pdf>
6. Смолій Л. Інвестиційне забезпечення аграрних підприємств регіону. Економіка АПК. 2009. № 9. С. 65-67. URI: <https://knute.edu.ua/file/NzM1OQ==/bbd395069fa67e97d7a68f2c897d9aba.pdf>
7. Кузуб М. В. Теоретичні засади оцінки готової продукції тваринництва. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/teoretichni-zasadiotsinki-gotovoyi-produktsiyi-tvarinnitstva/viewer>.
8. Боярко І. Оцінка інвестиційної привабливості суб'єктів господарювання. Актуальні проблеми економіки. 2008. № 7. С. 90-99.

**Таранова В.,**  
студентка;  
науковий керівник:  
д.е.н., професор кафедри фінансів,  
банківської справи та страхування **Качула С. В.;**  
*Дніпровський державний аграрно-економічний університет*  
(м. Дніпро)

## **ФІНАНСОВА ПОЛІТИКИ ДЕРЖАВИ: ЗМІСТ ТА СУТНІСТЬ**

Фінансова політика – комплекс дій щодо забезпечення фінансовими ресурсами суспільного розвитку держави. Її завдання – гарантувати економічну і соціальну стабільність, створюючи відповідні умови для тривалого економічного зростання. Проте, при формуванні фінансової політики необхідно брати до уваги дійсно економічні і фінансові можливості держави, так як від цього буде залежит кінцевий результат та обраний курс соціально-економічного розвитку суспільства.

Вивчаючи вимоги, які стоять перед формуванням та впровадженням фінансової політики, необхідно усвідомити, що вона має бути ідентичною законам соціально-економічного розвитку. Якщо ж ця важлива вимога буде порушена, то це призведе до істотних збитків в народному господарстві.

Однією з функцій фінансової політики є фінансове забезпечення економічного розвитку, яке ґрунтується на системі заходів балансованої політики та грошово-кредитного регулювання [1].

Фінансова політика є цілеспрямованою діяльністю держави із застосуванням фінансової системи, націленої на мобілізацію фінансових ресурсів, їх поширення і використання, щоб держава виконувала його функції.

Фінансова політика – спосіб впливу фінансових відносин на економічний і соціальний розвиток суспільства; знаходиться в попередній залежності від характеру виробництва і сутності фінансових відносин; проявляється в системі форм і методів мобілізації фінансових ресурсів та їх розподілу [2].

Фінансова політика може розглядатись і в широкому, і у вузькому понятті. У широкому понятті, вона відображає усі аспекти функціонування фінансів і охоплює монетарну та бюджетно-податкову політику, а в вузькому – формування та раціональне використання фінансових ресурсів.

А отже, і фінансові ресурси, і фінансові відносини є об'єктами на які спрямовані дії фінансової політики держави. Суб'єктом фінансової політики виступає держава в особі відповідних органів. Основною метою даної політики є оптимізація розподілу фінансових ресурсів між територіями цієї держави, галузями економіки та соціальними групами.

Можна виділити декілька елементів фінансової політики, а саме:

- бюджетна політика;
- податкова політика;
- грошово-кредитна політика.

Бюджетна політика являє собою систему методів і форм, спрямованість впливу державних органів місцевого самоврядування та влади на бюджетні відносини задля результативного функціонування процесу розвитку бюджетної системи.

Податкова політика – діяльність держави у сфері установи, законного регулювання і організації в справлянні податків і сплати податків в централізованих фондах ресурсів грошей держави.

Грошово-кредитна політика є невід'ємною частиною національної економічної політики, і її ефективність залежить від того, як вона відповідає іншим компонентам економічної політики, зокрема з фіскальною, валютою, зовнішньою торговою політикою.

Грошово-кредитна політика – це сукупність заходів у галузі грошового обігу та позики, спрямованих на регулювання економічного зростання, припливу інфляції та забезпечення стабільності грошової одиниці для забезпечення зайнятості населення та вирівнювання балансу виплат [3].

Залежно від тривалості періоду та характеру вирішення завдань, фінансова політика поділяється на фінансову стратегію та фінансову тактику. Фінансова стратегія – це тривалий курс фінансової політики, розроблений для майбутнього.

Основна мета фінансової стратегії – забезпечити фінансові ресурси для вирішення великих масштабних завдань, визначених програмою економічного та соціального розвитку країни.

У процесі розробки фінансової стратегії виконуються певні задачі, а саме: прогноз основних тенденцій розвитку фінансів; формування концепції використання фінансів; визначення принципів організації фінансових відносин.

Фінансова тактика направлена на вирішення завдань певного етапу розвитку суспільства шляхом перегрупування фінансових ресурсів та зміни способів організації фінансових відносин.

Фінансова тактика підпорядковується фінансовій стратегії. Це втілюється в суб'єктивних діях державних – фінансових законів та управлінських рішень, направлених на завершення стратегічних цілей регулювання та обумовлених певними завданнями та особливостями розвитку країни. Тому навіть в одній країні в різний час не може бути постійної фінансової політики. У кожній історичній стадії розвитку він має свої особливості, своєрідні риси.

Отже, фінансова політика являється головним інструментом держави за допомогою якого вона забезпечує соціально-економічний розвиток країни.

### **Список використаних джерел**

1. Головач Н. А. Проблеми грошового обігу в Україні // Матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. «Фінансова політика як складова економічного розвитку». Київ: КНТЕУ. 2020. С. 11-12.

2. Романенко О. Р. Фінанси: підруч.. Київ: Центр навчальної літератури, 2009. 312 с.

3. Бричка Б.Б. Грошово-кредитна політика НБУ у забезпеченні стабільності національної грошової одиниці: дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук: 08.00.08 «Гроші, фінанси і кредит». Львів, Львівський національний університет ветеринарної медицини та біотехнологій імені С. З. Гжицького; Львівський національний університет імені Івана Франка. 2020. 244 с.

**Ушаков С.,**  
студент;  
науковий керівник:  
д. е. н., професор кафедри фінансів,  
банківської справи та страхування **Добровольська О. В.;**  
*Дніпровський державний аграрно-економічний університет*  
(м. Дніпро)

## **МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ ДЕПОЗИТНИМИ ЗОБОВ'ЯЗАННЯМИ КОМЕРЦІЙНИМИ БАНКАМИ**

З метою забезпечення стабільного і надійного функціонування в нашій країні комерційних банків важливу роль відіграє формування науково-обґрунтованої банківської політики, складовим елементом якої є депозитна політика. Це пов'язано з тим, що основна частина банківських ресурсів утворюється в процесі проведення депозитних операцій банку, від ефективної і правильної організації яких залежить, в кінцевому рахунку, стійкість функціонування кредитної організації.

Управління депозитними зобов'язаннями в комерційних банках здійснюється на підставі затвердженої депозитної політики.

Депозитні операції в банку проводяться відповідно до розробленої та затвердженої депозитної політики банку, яка визначає пріоритети банку у виборі клієнтів і інструментів залучення ресурсів, а також норми і правила, що регламентують роботу персоналу банку щодо здійснення депозитних операцій.

У нормативних документах банку зазвичай знаходять відображення такі питання, як:

- ✓ стратегія банку по залученню коштів;
- ✓ співвідношення між власними та залученими коштами;
- ✓ кращі види вкладів і депозитів, терміни їх залучення, основний контингент за депозитами;
- ✓ умови залучення депозитів, вкладів населення і міжбанківських депозитів, в тому числі мінімальні і максимальні процентні ставки;
- ✓ способи залучення депозитів – на основі договорів банківського вкладу, міжбанківських угод, шляхом випуску власних векселів і сертифікатів;
- ✓ умови і порядок розміщення депозитів в НБУ та інших комерційних банках;

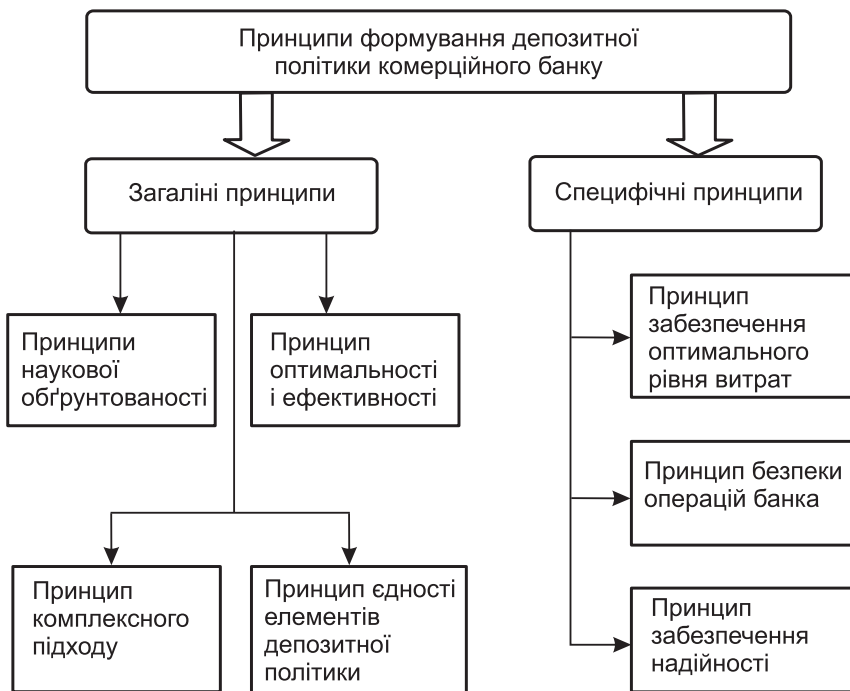


- ✓ правила і умови залучення кожного виду вкладів, форми договорів, документообіг та ін.

В основі формування депозитної політики комерційного банку лежать як загальні, так і специфічні принципи, що наочно відображено на рис. 1.

До специфічних принципів депозитної політики відносяться принципи забезпечення оптимального рівня витрат банку, безпеки проведення депозитних операцій, надійності, оскільки банк, здійснюючи акумуляцію тимчасово вільних грошових коштів з метою їх подальшого розміщення, прагне отримати дохід не за будь-яку ціну, а з урахуванням реалій ринку, на якому він здійснює свою діяльність.

Дотримання перерахованих принципів дозволяє банку сформувати як стратегічні, так і тактичні напрями в організації депозитного процесу, забезпечуючи тим самим ефективність управління та оптимізацію його депозитної політики.

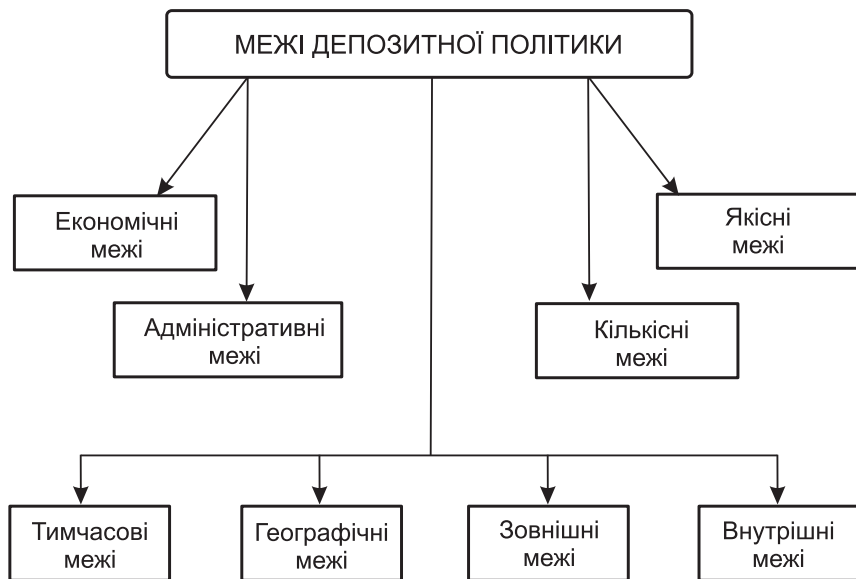


**Рис. 1. Принципи формування депозитної політики комерційного банку [1]**

Одним з важливих питань теоретичної частини дипломної роботи є питання про межі депозитної політики комерційного банку, під якими розуміється певний обсяг допустимих меж акумулювання банком тимчасово вільних грошових коштів юридичних і фізичних осіб. В узагальненому вигляді класифікація меж представлена на рис. 2 [4].

Нами представлена класифікація меж за такими ознаками:

- в залежності від попиту і пропозиції на ринку депозитів (економічні межі);
- за впливом нормативів НБУ і лімітів банку (адміністративні межі);
- в залежності від суб'єктів депозитних відносин (зовнішні і внутрішні межі);
- в залежності від терміновості депозитних відносин (часові межі);
- в залежності від географічного принципу (територіальні межі);
- в залежності від обсягів і структури залучених коштів (кількісні та якісні межі).



**Рис. 2.** Межі депозитної політики комерційного банку

Розглядаючи депозитну політику банку, як один з елементів банківської політики в цілому, необхідно виходити з того, що основною метою

депозитної політики є залучення якомога більшого обсягу грошових ресурсів за найменшою ціною.

Одним з напрямків процентної політики комерційного банку є розрахунок і аналіз вартості всіх ресурсів і депозитних операцій.

Для цього необхідно:

- встановити прийнятний відсоток за вкладками (депозитами);
- вивчити динаміку процентної ставки за залученими ресурсами;
- розрахувати реальну вартість ресурсів в умовах інфляції;
- проаналізувати зміни процентного витрати за залученими ресурсами в загальному обсязі витрат банку.

### Список використаних джерел

1. Добровольська О. В., Качула С. В., Льовкіна А. С. Фінансовий менеджмент кредитного ризику як запорука безпеки кредитної діяльності банку. Ефективна економіка. 2022. № 2. – URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=10005>. DOI: 10.32702/2307-2105-2022.2.6

2. Аналіз сучасного стану активів та пасивів комерційного банку. Науковий вісник Херсонського державного університету. Сер.: Економічні науки.– 2017. – Вип. 27 (3).– С. 28-32. – Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvkhdu\\_en\\_2017\\_27%283%29\\_\\_8](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvkhdu_en_2017_27%283%29__8)

3. Добровольська О. В., Сабадин М. О. Теоретико-методичні засади управління прибутковістю комерційного банку // Науковий Вісник Херсонського Державного Університету. – 2017. – С. 114.

4. Добровольська О. В. Особливості процентної політики комерційних банків в Україні у процесі здійснення депозитних операцій. Економічні студії. – 2019. – С. 37.

5. Добровольська О. В. Економічний зміст, види та місце депозитних зобов'язань в структурі пасивних операцій комерційних банків. Облікова, фінансова та управлінська діяльність підприємств в умовах нестійкої економіки : кол. моногр. / за заг. ред. І. П. Приходька ; ДДАЕУ. – Дніпро : Пороги, 2020. – С. 162-174. – Режим доступу : <http://dspace.dsau.dp.ua/jspui/handle/123456789/5255>

6. Добровольська О. В. Управління фінансовими результатами комерційного банку та шляхи підвищення його прибутковості. Інформаційне суспільство: технологічні, економічні та технічні аспекти становлення: зб. тез доп. міжнар. наук. інтернет-конф: (м. Тернопіль, 13 грудня 2017 р.). – Тернопіль, 2017. – Вип. 25. – С. 48-49. – Режим доступу : <http://dspace.dsau.dp.ua/jspui/handle/123456789/926>

7. Добровольська О. В. Стан та перспективи розвитку банківської системи України. Забезпечення сталого розвитку аграрного сектору економіки: проблеми, пріоритети, перспективи : VIII міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. (м. Дніпропетровськ 27-28 жовт. 2017 р.) / ДДАЕУ. – Дніпропетровськ, 2017. – С. 31-32. – Режим доступу: <http://dspace.dsau.dp.ua/jspui/handle/123456789/923>

**Фесак А. С.,**

студентка,

науковий керівник:

викладач циклової комісії з економічних дисциплін **Максименко І. П.;**

*Відокремлений структурний підрозділ*

*«Фаховий коледж інформаційних систем і технологій*

*Державного вищого навчального закладу «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»*

*(м. Київ)*

## **ПРОБЛЕМИ ЕКОНОМІКО-СОЦІАЛЬНОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ В УКРАЇНІ**

Серед пострадянських країн Україна мала найкращі стартові умови для ринкових перетворень. І в той же час продемонструвала чи не найгірші результати. Процес суспільного реформування охоплює майже всі складові соціально-економічного організму, вимагає узгодженості, синхронізації дій щодо їх перетворень. Додаткова складність виникає внаслідок того, що інститути різних і несумісних економічних систем – командно – адміністративної та ринкової – погано взаємодіють, суттєво знижуючи ефективність функціонування перехідних економік [4, с. 64].

Відмінною рисою українських трансформаційних процесів від інших економічно розвинутих держав є те, що вони носили революційний характер. Нажаль у результаті відсутності в нашій державі національної трансформаційної моделі і невдалого запозичення чужих моделей економічного розвитку, зокрема моделі економічних реформ, що відома як «вашингтонський консенсус», перехід у нову якість набув руйнівного характеру. Замість прогресивних економічних і науково-технічних зрушень, побудови соціально орієнтованої демократичної держави, підвищення матеріального добробуту і духовного рівня життя народу, Україна опинилася в глибокому занепаді.

Навіть економіка України на сьогодні, в цілому нестабільна й знаходиться в стані депресії, спад промислового виробництва має системний характер, глибокі інфляційні процеси протікають поруч з інтенсивним зростанням усіх видів не платежів, загострилися відносини між підприємствами [3, с. 148]. На багатьох підприємствах, досить тривалий час не впроваджуються нові технології, не проводиться модернізація існуючих технологій, відсутні схеми переробки, слабка автоматизація тощо. Це негативно відображається на конкурентоздатності продукції, та ще більш негативно – на виробленні прогресивних тенденцій у формуванні соціально – економічної політики. Трансформаційні перетворення призвели до щорічного скорочення сільського-господарства та промислового виробництва продовольчих товарів, зростання безробіття, суттєвого зменшення сукупного попиту населення, зумовленого зниженням його реальних грошових доходів, надмірного розвитку особистих селянських господарств тощо [2, с. 26].

На сучасному етапі до основних тенденцій трансформації соціально-економічних процесів української економіки можна віднести подальше поглиблення соціальної нерівності за всіма показниками (економічними, політичними, соціальними) та маргіналізацію значної частини населення, що несе в собі зростання напруженості в суспільстві. З одного боку, соціальна нерівність є результатом сформованої за останні роки системи розподілу доходів, доступу до економічних, політичних, соціальних ресурсів, з іншого – результатом державної політики. Подальший розвиток стратифікаційних процесів в українському суспільстві буде залежати від швидкості економічного та політичного реформування, зміни державної ідеології, яка підмінена сьогодні інтересами вузького кола людей [5].

Структурні характеристики розвитку країни показують, що зростання не сприяє подоланню суперечностей, які негативно впливають на її соціально-економічний розвиток. Розв'язувати проблеми в Україні необхідно комплексно, застосовуючи важелі, властиві макроекономічному регулюванню [3, с. 150].

Повертаючись сьогодні до проблеми трансформації українського суспільства, якій була присвячена книга двадцятирічної давнини «Суспільство, що трансформується», видно, що принципових змін з тих часів не сталося. Суспільство досі залишається «пострадянським» у тому сенсі, що зберігає суттєві риси соціального устрою, від якого, здавалося б, категорично відмовилось. Головний висновок тієї книги полягав у тому, що консервативна стратегія розвитку суспільства і держави, обрана тогочасною владою, призводить до відтворення застарілих соціальних

структур та інститутів, прирікаючи Україну на стагнацію та «шок без терапії». Наслідком вимушеної пострадянської трансформації в перші два десятиліття незалежності України була наявність суцільної «драми невизначеності», кульмінацією якої стала відмова Януковича від угод з Євросоюзом і спроба силою припинити акції протесту. З цього моменту суспільство почало змінюватися, і перш за все воно визначилося зі стратегічним напрямком розвитку: а саме від амбівалентності минулого (одночасної підтримки взаємовиключних геополітичних напрямків руху) воно зрушилося до вибору більшістю населення європейського шляху [6, с. 28].

Сьогодні ж ми маємо вже не драму, а «трагедію визначеності» і нові соціальні виклики, які важко було уявити ще три роки тому: суспільство має бути принципово реформовано в умовах постійної загрози зовнішньої агресії, війни на Сході України і економічної кризи.

Але, саме суспільна визначеність - це перший (з багатьох необхідних) крок до виходу України з глухого кута «пострадянського стану». Наступними кроками мають стати зміни системи влади на всіх рівнях, подолання тотальної корупції, реформування економіки, соціальної інфраструктури, освіти, науки, культури [1].

З точки зору подальшого успішного просування України на шляху демократичного транзиту, суспільна свідомість має трансформуватися у наступних напрямках:

- ✓ формування національно-громадянської ідентичності (на відміну від етнічної та регіональної) як домінантної;
- ✓ створення атмосфери соціальної довіри, відновлення масової довіри до держави, політичних інститутів та бізнесу;
- ✓ відмова політичного класу від пострадянського свавілля та конструювання феномену «елітарної аскези»;
- ✓ подолання масової соціальної відчуженості та соціального цинізму;
- ✓ зміна системи цінностей.

Якщо в Україні досі є перспектива успішної трансформації, то вона насамперед пов'язана з подоланням інституціональної подвійності на шляху до відтворення основних засад європейської інституціональної системи. Здавалося б, соціально-політичні процеси останнього часу дають підстави для таких інституціональних змін, бо переважна більшість населення віддає перевагу європейському вектору розвитку держави, а до влади прийшли політичні сили і лідери, які орієнтовані на прискорену євроінтеграцію. Але все ще залишаються суттєві перепони на цьому шляху. І це не тільки зовнішній тиск, але й внутрішні проблеми, які мають

бути вирішені відповідно до елітаристського, соціально-класового та ресурсного аспектів розвитку соціального потенціалу суспільства в умовах вимушеної трансформації [6].

Суспільна визначеність – це перший крок до виходу України з глухого кута «пострадянського стану». Наступними кроками мають стати зміни системи влади на всіх рівнях, подолання тотальної корупції, «реанімація» економіки, соціальної інфраструктури, освіти, науки та культури.

### Список використаних джерел

1. Неекономічні пріоритети модернізації в Україні з урахуванням інтеграційного досвіду країн Центрально-Східної Європи: наукова доповідь / за ред. канд. соціол. наук О. М. Балакіревої; НАН України, ДУ «Ін-т екон. та прогноз. НАН України». К., 2015. 162 с. URL: <http://ief.org.ua/docs/sr/287.pdf>

2. Глубіш Л. Особливості продовольчого забезпечення населення України. Аграрна економіка. – 2013. – Т. 6, № 1-2. – С. 24-27. [Електронний ресурс] – Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/ae\\_2013\\_6\\_1-2\\_6](http://nbuv.gov.ua/UJRN/ae_2013_6_1-2_6).

3. Радченко О. П., Шавалюк О. І. Особливості трансформації економіки України. Ринкова економіка: сучасна теорія і практика управління. – 2017. – Том 16. Вип. 2(36) – С. 145-154. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://rinek.onu.edu.ua/article/view/115199>

4. Попівняк Р. Б. Шавалюк О. І. Соціально-економічні передумови трансформації економіки України. Ринкова економіка: сучасна теорія і практика управління. – 2015. – Том 14 № 3. С. 64-73. Режим доступу: <http://rinek.onu.edu.ua/article/view/76986>

5. Соціальна політика в умовах поглиблення соціальної нерівності в Україні: монографія За заг. ред. Л. І. Ільчук, О. О. Давидюк, Ю. В. Кривобок. – Херсон : Вишемирський В. С., 2010. – 373 с.

6. Головаха Е. И. Українське суспільство: шляхи трансформації. / Головаха Е. И. // Український соціологічний журнал. – 2019. – С. 26-30. Режим доступу: <https://periodicals.karazin.ua/usocjour/article/view/9561/9079>

**Хомич К. О.,**

студентка;

науковий керівник:

к.е.н., доцент, доцент кафедри обліку, аудиту та оподаткування

**Новіченко Л. С.;**

*Національна академія статистики, обліку та аудиту*

*(м. Київ)*

## **АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ГРОШОВИХ КОШТІВ**

Бухгалтерський облік грошових коштів підприємства є важливим інструментом інформаційного забезпечення управління рівнем ліквідності і платоспроможності підприємства. Наявність достатнього обсягу грошових коштів як найбільш ліквідного активу засвідчує достатній рівень фінансування та формування активів підприємства за рахунок власного капіталу. Завдяки грошовим коштам суб'єкт господарювання забезпечує достатній кругообіг оборотного капіталу та отримання прибутку. Саме грошові кошти підприємства є важливою ланкою системи забезпечення ресурсного потенціалу підприємства та ефективного його використання. Від достовірності, оперативності, повноти облікового відображення грошових коштів залежить фінансова діяльність суб'єкта господарювання.

Важливість та актуальність інформації про грошові кошти підприємства, ефективність їх використання полягає у потребі надання користувачам повної та неупередженої інформації про показники фінансового стану підприємства, результати його діяльності для ухвалення правильних і дієвих управлінських рішень. Отримання управлінським персоналом достовірної та повної інформації про рух грошових коштів забезпечує прийняття якісних управлінських рішень в частині управління поточним фінансовим станом підприємства, розробки ефективної стратегії його подальшого розвитку. Проте до тепер наявні проблемні питання облікового відображення грошових коштів, які спричиняють негативний вплив на безперервність процесу виробництва і своєчасність реалізації продукції.

Підтримуємо позицію О. І. Степаненко, що «побудова належної системи бухгалтерського обліку грошових коштів, які знаходяться на поточних рахунках в банку, передбачає правильність здійснення й відображення всіх етапів їх руху – починаючи із законодавчих й нормативно-правових вимог, оформлення первинних документів, узагальнення та систематизації



інформації в облікових регістрах і завершуючи складанням фінансової звітності. Результат діяльності будь якого підприємства безпосередньо залежить від його ефективної роботи, а особливо від вирішення проблем, які пов'язані з обліком грошових коштів, адже вони є основною складовою господарської діяльності. Ефективність організації обліку має забезпечувати раціональний розподіл та використання грошових коштів, і тим самим успішну фінансову діяльність підприємства» [1, с. 97].

Серед найбільш важливих та актуальних питань бухгалтерського обліку грошових коштів слід виокремити наступні:

- наявність різних підходів авторів до трактування поняття «грошові кошти», що зумовлює потребу його уточнення з метою формування однозначного розуміння економічного змісту цієї категорії;

- існування випадків несвоєчасного та неправильного документування операцій із руху грошових коштів і розрахунків (оформлення касових документів із запізненням, наявність помилок у формуванні призначення платежу у платіжних дорученнях тощо);

- фрагментарне проведення інвентаризації грошових коштів, неправильне або не повне відображення її результатів в бухгалтерському обліку;

- порушення законодавчих вимог та правил ведення касових операцій і здійснення розрахунків між суб'єктами господарської діяльності;

- недотримання ліміту залишку готівки в касі, його неправильний розрахунок, що зумовлює порушення вимог касової дисципліни на підприємстві;

- відсутність належного законодавчого обліку електронних грошей, криптовалют, які не є грошовими коштами але при цьому виконують ті ж самі функції, що й гроші.

Дещо інший перелік проблемних та актуальних проблемних питань облікового відображення грошових коштів пропонує Я. Титаренко, зокрема «серед існуючих облікових проблем стосовно руху та наявності грошових коштів слід віднести: 1) визнання та класифікація грошових коштів; 2) правильне їх відображення у фінансовій звітності; 3) організація контролю за процесом збереження та використання грошових коштів; 4) оптимізація надходжень і виплат готівки та формування інформаційної бази даних для аналізу отриманих і втрачених вигод від проведених заходів; 5) повнота та своєчасність відображення в системі обліку руху грошових коштів – якщо грошові кошти не будуть повністю та своєчасно оприбутковані, то не буде чіткого відображення наявності коштів. А далі неправильне відображення податкових стягнень. Постійний контроль за дотриманням правил ведення операцій з грошовими коштами дозволить

зменшити масштаби використання готівки підприємствами і організаціями, а отже, і обмежити роль готівкового обігу як засобу обслуговування руху тіншового капіталу, приховування доходів та ухилення від сплати податків до бюджету.; б) матеріально-технічне та організаційне забезпечення ведення обліку грошових коштів» [2].

Наявність вищенаведених актуальних проблемних питань бухгалтерського обліку грошових коштів, зумовлює потребу в пошуку шляхів їх вирішення. Належна організація та методика ведення бухгалтерського обліку є запорукою зменшення ризиків господарської діяльності підприємства, забезпечення його сталого та стабільного розвитку.

### Список використаних джерел

1. Степаненко О. І. Грошові кошти в системі бухгалтерського обліку підприємства. Регіональна економіка та управління. 2021. № 1 (31). С. 91-98.

2. Титаренко Я. Проблеми організації обліку грошових коштів та рекомендації щодо її удосконалення. URL: [http://www.gusnauka.com/4\\_SND\\_2012/Economics/7\\_100051.doc.htm](http://www.gusnauka.com/4_SND_2012/Economics/7_100051.doc.htm)

**Цешнатій А. В.,**  
студентка;

науковий керівник:

к.е.н., доцент, доцент кафедри обліку, аудиту та оподаткування

**Щирська О. В.;**

*Національна академія статистики, обліку та аудиту  
(м. Київ)*

## ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ ГРОШОВИХ КОШТІВ ТА ШЛЯХИ ЇХ ОПТИМІЗАЦІЇ

Для ведення господарської діяльності кожне підприємство, незалежно від форм власності повинно забезпечити достатню кількість грошові кошти.

Увага до обліку грошових коштів зростає із необхідністю використання ресурсів підприємства на придбання виробничих матеріалів, для оплати праці, на розрахунки з державними органами та кредиторами.

Бухгалтерський облік господарських операцій передбачає 4 етапи обліку і облік грошових коштів не є виключенням. Тому для покращення

та якісного обліку грошових коштів на підприємстві, рекомендовано дотримуватися певних етапів, зокрема: нормативне забезпечення обліку грошових коштів; аналітичність та уніфікація первинної документації каси; належне відображення інформації у регістрах бухгалтерського обліку та складання якісно-інформативної звітності.

Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», Розділ III. Організація та ведення бухгалтерського обліку, а саме в Статті 8. Організація бухгалтерського обліку на підприємстві пункт. 2 вказано: «... Питання організації бухгалтерського обліку на підприємстві належать до компетенції його власника або уповноваженого органу відповідно до законодавства та установчих документів...» [1].

Для удосконалення облік грошових коштів необхідно провести певні дії, а саме: здійснити розробку фінансових планів щодо руху грошей з повною аргументованістю статей витрат та ймовірних доходів, такий план має бути затверджений керівником підприємства та встановити контроль за дотриманням плану, а у разі відхилення одразу реагувати на зміни та вносити правки до фінансового плану. На підприємстві такими планами займається фінансовий та плановий відділи, але недостатньо стандартних досліджень та аналізу, тому виникає необхідність у застосуванні певних методів та процедур які б удосконалювали процес розробки вищезазначених планів виходячи з мети підприємства.

Шляхи удосконалення обліку грошових коштів полягають у покращенні обліку, через автоматизацію обліку касових операцій, тобто необхідно розробити програму для обліку касових операцій з зчитуванням помилок та повним їх блокуванням [2].

Для удосконалення поточного обліку руху грошових коштів необхідно розробити внутрішню звітність з визначеними осередком надходження грошей та їх способами витрачання.

Внутрішня звітність щодо руху грошових коштів, має бути розроблена таким чином, щоб видавалося за можливе деталізувати та конкретизувати отриману інформацію про рух грошових коштів.

Для кожного суб'єкта господарювання доречно розробити графік документообігу стосовно касової документації, окремо від загального графіку документообігу по підприємству, з метою одностайної та високоякісної роботи певного сектору та бухгалтерської служби. Даний документ надасть можливість швидкого опрацювання документів у визначений строк і порядку, та закріплений за кожною відповідальною особою. Особливо актуальним рішенням стало б вести графік документообігу касової документації з застосуванням новітніх технологій.

Ще одним організаційним моментом в обліку грошових коштів є створення умов зберігання готівки в касі, з метою збереження ресурсів.

Зберігання потребують і документи, які регулюють рух грошових коштів та реєстраційні журнали. Виникає необхідність облаштування сейфів з відповідними умовами на території каси, мається на увазі створення архіву касових документів в приміщенні каси строком на 3-5 років, а після завершення строку зберігання в архіві каси, документи здавати під розпис до архіву підприємства. Такі дії забезпечують скорочення етапів отримання касових документів за визначений термін (3-5 останніх років), для здійснення аналізу та при аудиторському контролі звільнить від додаткових процедур таких як, запитів до архіву, що скоротить час роботи аудитора [3].

Підприємство має реальну можливість повного переходу на безготівкові розрахунки, варто розширити співпрацю з банком в якому обслуговується досліджуване підприємство в частині підзвітних коштів, виданих авансів та інших розрахунків які здійснюються у безготівковій формі, шляхом відкриття спільного рахунку та застосування програмних забезпечень запропонованих банком. Грошові кошти на спільній картці мають бути лімітовані, при цьому ліміт визначає керівник в залежності від цільового використання коштів.

Розрахунок за грошовими операціями можливо здійснювати через додатки призначені для готівкових розрахунків. При цьому сплачувати за послуги можна через смартфони, термінали, касові апарати. Розрахункові чеки вільно отримуються як в електронному вигляді так і паперовому.

### Список використаних джерел

1. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність» Документ 996-XIV, чинний, поточна редакція — Редакція від 01.07.2021 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text>

2. Гнатенко Є.П. Проблеми обліку грошових коштів на підприємстві / Є.П. Гнатенко, А.О. Гикава // Економіка суспільства. 2016. Вип. 5 С. 421–424.

3. Єпіфанова І.Ю. Вхідні та вихідні грошові потоки підприємства як економічна категорія / І.Ю. Єпіфанова // Матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції «Сучасні тенденції розвитку фінансових та інноваційно-інвестиційних процесів в Україні». – Вінниця, 2013. – С. 247-249.

**Цигульська О. В.**,  
студентка;  
науковий керівник:  
к.е.н., доцент, доцент кафедри обліку, аудиту та оподаткування  
**Новіченко Л. С.**;  
*Національна академія статистики, обліку та аудиту*  
*(м. Київ)*

## **ФОРМУВАННЯ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ ЩОДО ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ПІДПРИЄМСТВА**

На сучасному етапі соціально-економічного розвитку держави обліковий процес відіграє стратегічну роль в управлінні діяльністю суб'єктів підприємницької діяльності, тому способи, методи і прийоми, що забезпечують його раціональну організацію та функціонування потребують постійного удосконалення, що можливе лише на основі глибоких теоретичних досліджень. Основними шляхами удосконалення облікового процесу є оптимізація кожного облікового етапу та процедури шляхом впровадження сучасних способів та прийомів вирішення облікових завдань.

Організація обліку основних засобів повинна бути цілісною, єдиною системою взаємопов'язаних, взаємоузгоджених способів і методів обліку, які охоплюють увесь комплекс облікових процедур з виявлення, вимірювання, реєстрації, накопичення, узагальнення, зберігання та передачі інформації щодо основних засобів, ефективності їх використання.

Критерієм облікової політики до основних засобів повинне бути одержання найбільшої економічної вигоди, що виражається в мінімізації собівартості продукції чи максимізації рівня рентабельності виробництва на базі вибору найбільш оптимальних параметрів відтворювального процесу.

Вважаємо, що найбільш повний та детальний перелік елементів облікової політики представлений в статті О. П. Колісник, М. С. Поліщук, «а саме:

- Визнання об'єктів основних засобів активом;
- Вартісні ознаки предметів, що входять до складу малоцінних необоротних матеріальних активів (МНМА) та їх розмежування з основними засобами;

- Визначення первісної вартості основних засобів;
  - Прийняття рішень щодо збільшення/зменшення первісної вартості основних засобів;
  - Визначення строків корисного використання об'єктів основних засобів;
  - Визначення ліквідаційної вартості об'єктів основних засобів;
  - Методи амортизації, перегляд методу амортизації та строку експлуатації;
  - Зменшення корисності;
  - Витрати, пов'язані з підтриманням об'єкта в робочому стані (проведення технічного огляду, нагляду, обслуговування, ремонту тощо);
  - Виділення об'єктів обліку основних засобів;
  - Зарахування об'єктів до груп класифікації для цілей бухгалтерського обліку, розроблення робочого плану рахунків;
  - Визначення ліквідаційної вартості об'єктів основних засобів» [1, с. 1155-1156].
- Вважаємо, що зазначений перелік питань, які слід врегулювати в наказі про облікову політику є вичерпним та повним, що забезпечує достовірне та оперативне облікове відображення операцій з основними засобами підприємства.

Упорядкуванню руху документів та їх своєчасному надходженню до бухгалтерії сприяє організація облікових робіт за графіками документообігу. На підприємстві доцільно розробити зведений графік з обліку основних засобів, у якому зазначити кількість примірників кожного документа, які необхідні для оформлення тієї чи іншої господарської операції; осіб, відповідальних за кожний вид робіт (складання документів, їх перевірку, реєстрацію, обробку, облікову реєстрацію інформації в облікових реєстрах) та терміни їх виконання. Графіки, розроблені для кожного документа та графіки роботи бухгалтера з обліку основних засобів деталізують, конкретизують зведений графік і разом з ним визначають оптимальний склад виконавців і підрозділів, задіяних у створенні кожного документа; забезпечать мінімальні терміни його знаходження у відповідному структурному підрозділі підприємства, чим сприятимуть зростанню ефективності облікової роботи та посиленню контрольних функцій.

Таким чином, теоретичні і практичні засади організації обліку основних засобів необхідно удосконалювати у напрямі розширення її управлінських можливостей, максимально пристосовуючи до практичних потреб суб'єктів підприємницької діяльності, що виникають у процесі прийняття управлінських рішень щодо руху основних засобів та ефективності їх використання.

### Список використаних джерел

1. Колісник О. П., Поліщук М. С. Формування елементів облікової політики щодо основних засобів. *Економіка і суспільство*. 2017. Вип. 9. С. 1152-1157.

**Цюцюра Л. Г.**,  
студентка;  
науковий керівник:  
д.е.н., доцент, професор кафедри аудиту та підприємництва  
**Шульга С. В.**;  
*Національна академія статистики, обліку та аудиту*  
(м. Київ)

## ОСОБЛИВОСТІ ДОКУМЕНТУВАННЯ ГОСПОДАРСЬКИХ ОПЕРАЦІЙ В СУЧАСНИХ УМОВАХ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Однією з особливостей ведення бухгалтерського обліку є суцільне і безперервне спостереження за всіма господарськими операціями, які виникають на підприємстві. Щоб забезпечити таке спостереження, всі господарські операції повинні бути оформлені відповідним документом.

Підставою для бухгалтерського обліку господарських операцій є первинні документи. Для контролю та впорядкування оброблення даних на підставі первинних документів можуть складатися зведені облікові документи [1].

Слово документ (лат. *Documentum* – зразок, доказ, свідоцтво) походить від дієслова «docere» – вчити, навчати [5]. У словнику архівної термінології, підготовленому Міжнародною радою архівів і виданому в 1984 р., наведено два загальноприйняті терміни:

**Документ** (document) – комбінація носія та інформації, що записана на ньому, яка може використовуватись для засвідчення або усвідомлення; окрема одиниця архіву, документального фонду. **Документ** (record) – записана інформація, незалежно від форми або застосованого носія, що отримується або створюється агенцією, інститутом, організацією чи окремою особою для виконання їх статутних обов'язків або здійснення діяльності [2].

Первинні документи – це документи, створені у письмовій або електронній формі, які містять відомості про господарські операції, включаючи

розпорядження та дозволи адміністрації (власника) на їх проведення [3].

У сучасних умовах господарювання документ є письмовим доказом, підтвердженням факту здійснення господарської операції або розпорядження щодо її здійснення.

Документація – це один із методів бухгалтерського обліку. Документи та документація займають особливе місце в організації управління підприємством, тому що вони висвітлюють фактичний стан господарських засобів та їх зміни, дозволяють планувати роботу підприємства, використовуються при проведенні контролю за доцільністю і законністю господарських операцій, є юридичним підтвердженням здійснених операцій та використовуються для прийняття управлінських рішень.

Восени 2021 року відбулися деякі зміни в нормативно-правовому забезпеченні щодо оформлення первинних документів: скасовано ряд наказів, якими були затверджені типові форми первинного обліку бухгалтерських об'єктів (виробничих запасів, основних засобів, малоцінних швидкозношуваних предметів тощо). Це внесе корективи в організацію бухгалтерського обліку на підприємстві та в накази про облікову політику. Бухгалтерам доведеться самостійно розробляти та виготовляти бланки із дотриманням обов'язкових реквізитів, які передбачені Положенням про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку, затвердженим наказом Міністерства фінансів України від 24 травня 1995 р. № 88. Хоча з розвитком технологій та появою різних видів діяльності чимало підприємств уже мали досвід розроблення та затвердження власних бланків первинних документів.

Первинні документи, які є підставою для відображення в бухгалтерському обліку й узагальнення у фінансовій звітності господарських операцій, повинні містити обов'язкові реквізити, визначені Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» та Положенням № 88:

- ✓ найменування підприємства, установи, від імені яких складений документ;
- ✓ назва документа (форми);
- ✓ дата складання;
- ✓ зміст та обсяг господарської операції;
- ✓ одиниця виміру господарської операції (у грошовому та за можливості у натуральних вимірниках);
- ✓ посади і прізвища осіб, відповідальних за здійснення господарської операції і правильність її оформлення;



✓ особистий підпис або інші дані, що дають змогу ідентифікувати особу, яка брала участь у здійсненні господарської операції [3].

Оскільки питання організації бухгалтерського обліку на підприємстві належить до компетенції власника, то відповідальність за удосконалення та розробку бланків первинних документів, відповідно, ляже на його плечі.

Таким чином, підприємства та організації отримали ще більше можливостей щодо удосконалення первинного обліку у своїй галузі діяльності.

Отже, на сьогодні основними нормативними документами щодо правил оформлення господарських операцій документами є Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» та Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку.

### Список використаних джерел

1. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 № 996-XIV.

2. Загальне документознавство: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл./ Ю. І. Палеха; Н. О. Леміш; ред. Н. О. Леміш. К. : Ліра-К, 2009. Бібліогр. в кінці кожного модуля. 434 с.

3. Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку, затверджене наказом Міністерства фінансів України від 24 травня 1995 р. № 88.

4. Теорія бухгалтерського обліку: навч. посіб. 6-е вид. – К.: А.С.К., 2001. 266 с.

5. Теорія бухгалтерського обліку: підруч. / А. М. Кузьмінський, Ю. А. Кузьмінський. К.: Все про бухгалтерський облік, 1999.

6. Швець В. Г. Теорія бухгалтерського обліку: Підручник. К.: Знання, 2004. 447 с.

**Черкаська Є. В.,**

магістрантка;

науковий керівник:

к.е.н., доцент, доцент кафедри обліку, оподаткування  
та управління фінансово-економічною безпекою

**Губарик О. М.;**

*Дніпровський державний аграрно-економічний університет  
(м. Дніпро)*

## **СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ СТАНОМ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА: ЗНАЧЕННЯ, ОСНОВНІ ЗАВДАННЯ, ПРИНЦИПИ ТА ЕЛЕМЕНТИ**

Лише комплексний та системний підходи до організації системи управління станом економічної безпеки на підприємстві забезпечать найбільш повною мірою його надійний захист.

Система економічної безпеки підприємства – це структурований комплекс стратегічних, тактичних та оперативних заходів, спрямованих на захищеність підприємства від зовнішніх та внутрішніх загроз та на формування унікальних навичок протистояти їм в майбутньому [1].

До основних завдань системи управління станом економічної безпеки підприємства включаються: збір вихідної інформації щодо можливості виникнення загроз; оцінка та аналіз основних ризиків підприємства; недопущення проникнення на підприємство структур економічної розвідки конкурентів, організованої злочинності й окремих осіб із протиправними намірами; забезпечення захисту конфіденційної інформації та комерційної таємниці; забезпечення схоронності матеріальних цінностей підприємства; багатоетапний захист банківських рахунків підприємства; захист законних прав і інтересів підприємства і його співробітників; захист співробітників підприємства від насильницьких зазіхань; фізична й технічна охорона будинків, споруд, території й транспортних засобів; здійснення постійного контролю за ефективністю функціонування системи економічної безпеки, удосконалення її елементів.

З урахуванням перерахованих завдань, умов конкурентної боротьби, специфіки бізнесу, технологічних особливостей, конкурентної стратегії, стадії життєвого циклу підприємства вибудовується його система управління станом економічної безпеки.

Система економічної безпеки кожного підприємства є індивідуальною.

Її повнота й дієвість багато в чому залежать від наявності в державі законодавчої бази, матеріально-технічних і фінансових ресурсів, що виділяє керівник підприємства, розуміння кожним зі співробітників важливості забезпечення безпеки бізнесу, а також від знань і практичного досвіду начальника системи економічної безпеки, що безпосередньо займається побудовою й підтримкою самої системи. Лише незначна частка підприємств виділяє такий підрозділ як система економічної безпеки, частіше за все цими питаннями займаються менеджери, аналітики, охорона підприємства. На вітчизняних підприємствах більшого розвитку отримала силова безпека, силова безпека підприємства є лише окремою складовою його економічної безпеки.

Недорозвиненість організації системи управління станом економічної безпеки на підприємствах викликана, в першу чергу, недостатністю фінансових ресурсів для її забезпечення та недалекоглядністю менеджерів. При відсутності такої системи та служби економічної безпеки на підприємства є ризик їх рейдерських захоплень або поглинання.

Побудова систем економічної безпеки підприємства повинна здійснюватися на основі дотримання таких принципів: законності; прав і свобод громадян; централізованого управління; компетентності; конфіденційності; розумної достатності, відповідності зовнішнім і внутрішнім погрозам безпеки; комплексного використання сил і коштів; самостійності й відповідальності за забезпечення безпеки; передової матеріально-технічної оснащеності; корпоративної етики; координації й взаємодії з органами влади й управління.

До основних елементів системи управління станом економічної безпеки підприємства належать: захист комерційної таємниці й конфіденційної інформації; комп'ютерна безпека; внутрішня безпека; безпека будинків і споруд; фізична безпека; безпека господарсько-договірної діяльності; безпека рекламних, культурних, масових заходів, ділових зустрічей і переговорів; протипожежна безпека; екологічна безпека; радіаційно-хімічна безпека; кадрова безпека; виробнича безпека; фінансова безпека; податкова безпека; безпека матеріалів; силова безпека [2].

Якщо ж підприємство здатне крім коштів на функціонування та забезпечення поточного рівня економічної безпеки виділити кошти ще й на потенційне забезпечення економічної безпеки, то це вважається найвищим рівнем забезпеченості економічної безпеки та дозволить йому не лише безпечно розвиватись, а й формувати здатності забезпечення його економічної безпеки в майбутньому.

### Список використаних джерел

1. Донець Л. І. Економічна безпека підприємства: навч. посібник. К.: ЦУЛ, 2014. 240 с.
2. Козаченко Г. В., Пономарьов В. П., Ляшенко О. М. Економічна безпека підприємства: сутність та механізм забезпечення: Монографія. К: Лібра, 2003. 280с.

**Швидкий А.,**

студент;

науковий керівник:

к.е.н., доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування

**Павленко О. П.;**

*Дніпровський державний аграрно-економічний університет*

*(м. Дніпро)*

### МЕДИЧНЕ СТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ВІЙНИ

В час, коли росія атакувала українські міста та українське населення, що призвело до втрати більшості майна, а жажливі воєнні реалії вдарили по здоров'ю кожного, то постало дуже важливе питання з приводу медичного страхування та його функціонування.

Що ж таке «медичне страхування»?! Медичне страхування – це вид особистого страхування на випадок втрати здоров'я від хвороби або внаслідок нещасного випадку. Медичне страхування функціонує з метою часткового покриття витрат на медичне обслуговування страхувальників, що обумовлено підтримкою здоров'я соціуму.

Об'єктом медичного страхування є життя і здоров'я громадян. Мета його проведення полягає в забезпеченні громадянам у разі виникнення страхового випадку можливості одержання медичної допомоги за рахунок накопичених коштів і фінансування профілактичних заходів.

Розділяють дві форми медичного страхування: добровільне і обов'язкове.

Страхові фонди ДМС утворюються за рахунок страхових внесків підприємств та організацій, страхових внесків різних груп населення, добровільних внесків окремих громадян. Страховим випадком в добровільному виді страхування є звернення застрахованої особи до медичної установи (що зазначені в договорі страхування) у випадку захворювання, чи інших нещасних випадків передбачених договором страхування. За-

страхована особа може укласти договір тільки на випадок конкретної хвороби, чи безперервне страхування здоров'я (стаціонарне, аптечне, послуг невідкладної допомоги чи навіть стоматологічну допомогу), яке триває не менш як два тижні, та договори страхування укладаються не менш, як на 3 роки. Обидва види ДМС не передбачають будь-якої виплати після закінчення строку дії договору страхування [1].

Обов'язкове медичне страхуванням набуває рис соціального страхування, оскільки порядок його проведення визначається державним законодавством та координується державними структурами. А страхові платежі, що сплачуються громадянами та юридичними особами мають форму податку. ОМС характеризується кількома принципами: всезагальність, некомерційний характер, забезпечення державою доступності медичної допомоги, обов'язковість сплати страхових внесків та ін. Страхові медичні організації здійснюють свою діяльність на основі договорів про співробітництво із медичними установами. При укладенні договору страховик видає страхувальникові страховий договір, а застрахованому - страховий поліс, який має силу договору та підтверджує право громадянина на одержання медичної допомоги за програмою обов'язкового медичного страхування.

На сьогодні, страхові компанії на території України покривають:

- ✓ ризики страхування здоров'я;
- ✓ забезпечення медичної допомоги;
- ✓ витрати на діагностику та лікування онко, кардіо та неврології.

Цей пакет значною мірою допомагає великій кількості українців, в кого на почві стресу відбулось загострення хвороби [2, 3].

Для українців, що були змушені виїхати за кордон пропонується відкрити туристичне страхування, що показує свою ефективність не один рік. Цей вид страхування повною мірою може покрити витрати на медичне обслуговування в будь-якій країні світу. Навіть, якщо людина вже за кордоном, то оформити такий вид страхування можна на Finance.ua за декілька хвилин.

Більшість страхових компаній адаптуються в умовах війни, запроваджують нові пакети страхування життя і здоров'я, змінюють правила оцінки страхових випадків та погодження виплат. Так, у режимі реального часу кожна людина може звернутися за консультацією щодо її унікальної ситуації до страхової компанії.

Отже, медичне страхування є дуже важливим видом страхування, що дозволяє громадянам користуватися послугами медичних установ за рахунок накопичених коштів і фінансування профілактичних заходів. На нашу

думку, добровільне медичне страхування – це правильний підхід з боку кожної людини, щодо власного соціального забезпечення, так як на сучасний період лікування набуло рис дорожчих послуг, які значна частина населення не можуть собі дозволити, особливо в час війни, коли чи кожне життя та здоров'я перебуває під загрозою. І, саме за рахунок накопичених страхових внесків, застрахована особа може дозволити отримати якісне медичне обслуговування на момент потреби лікування.

### Список використаних джерел

1. Податковий кодекс України від 2 грудня 2010 року/пп. 14.1.52-1/ договір добровільного медичного страхування.
2. Медичне страхування/TASlife URL: <https://taslife.com.ua/lifemarket/medycyna-dlya-tebe>
3. Медичне страхування ДМС/ АЛЬФА СТРАХУВАННЯ URL: <https://alfaic.ua/product/strahovanie-zdorovya/dms>
4. Страхування під час війни/ вебінар МІНФІН, АльфаСтрахування, 21.04.2022р. URL: [https://sp.minfin.com.ua/bankonline/straxuvannya-v-umovax-vijny?utm\\_source=minfin&utm\\_medium=news&\\_gl=1\\*1oq29do\\*\\_ga\\*YW1wLWQzWnp2aHJfSlZuU25XMkVOVVBOWGc](https://sp.minfin.com.ua/bankonline/straxuvannya-v-umovax-vijny?utm_source=minfin&utm_medium=news&_gl=1*1oq29do*_ga*YW1wLWQzWnp2aHJfSlZuU25XMkVOVVBOWGc).

**Шевченко Т. В.,**

студентка,

спеціальність «Облік та оподаткування»;

науковий керівник:

к. е. н., доцент **Юрченко О. А.;**

*Національна академія статистики, обліку та аудиту  
(м. Київ)*

### ОБЛІК ЛІКАРСЬКИХ ПРИПРАТІВ У ЗАКЛАДАХ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я В ПЕРІОД ПАНДЕМІЇ COVID-19

Розвиток інтеграційного процесу вступу України до Європейського Союзу та запровадження національних стандартів (стандартів) бухгалтерського обліку в державному секторі потребують відповідних змін в організації бухгалтерського обліку, особливо для фармацевтичних препаратів. Ці питання є важливими в контексті необхідності підвищення якості медичної допомоги, а в умовах ринку та посилення конкуренції (особливо в наданні

платної допомоги) як важливих важелів ефективного функціонування галузі охорони здоров'я в цілому.

В системі бюджетного обліку вагоме місце займає облік лікарських препаратів, який є одним із найскладніших. Нинішньої системи бухгалтерського обліку ліків є недостатньо ефективною і неадекватно відображає всі операції та господарські процеси. Враховуючи це, обрана тема є актуальною, оскільки характеризується існуванням багатьох проблемних аспектів, які потребують вирішення.

Під лікарським препаратами слід розуміти комбінації одного або декількох фармацевтичних інгредієнтів та допоміжних речовин, що призначені для лікування або профілактики захворювань у людей, чи будь-які речовини або комбінації речовин, які можуть бути призначені для відновлення фізичного чи психологічного стану людини, а також допомогти в екстреній ситуації для запобігання вагітності, надання вітамінів для скорішого одужання та надання сил імунітету [2]. Тож перейдемо до того яким шляхом це відбувається, а саме: імунологічний, метаболічний та фармакологічний.

Лікарські препарати, які надходять до закладів охорони здоров'я належать до складу оборотних активів, точніше до групи запасів. Щодо їх функцій, а саме: протезно-ортопедичні вироби та матеріали, шовні та перев'язувальні засоби, посуд лабораторний, стоматологічні матеріали належать до складу медичних виробів і лікарських препаратів та їх облік ведеться у складі виробничих запасів.

Облік лікарських препаратів у закладах охорони здоров'я ведеться у предметно-кількісному вираженні. Відповідальною особою за зберігання лікарських засобів у лікарні є головна медична сестра, до обов'язків якої входить прийняття медикаментів та подальшу їх видачу у відділення.

Аналітичний облік лікарських засобів ведеться окремо за кожним найменуванням у розрізі: назви дозування, форми (таблетки, ампули тощо), місця зберігання (коробки, флакони, тощо).

Надходження медикаментів у заклади охорони здоров'я проводиться з під контролем головної медсестри, яка є відповідальною особою за зберігання лікарських засобів. При прийманні медикаментів на склад підписуються три примірники прибуткової накладної, один – для бухгалтерії, другий – для постачальника, третій – матеріально відповідальна особа залишає собі. Головна медсестра повинна знати і дотримуватися правил зберігання медикаментів. Вони можуть зберігатися в спеціальних шафах, а якщо це наркотичні засоби – то обов'язковим є їх зберігання в сейфі. Медикаменти, що вимагають дотримання холодового режиму, повинні

зберігатися в холодильниках [3]. Інформація про прибуткові накладні заносяться бухгалтером в Книгу складського обліку медичних виробів.

Система охорони здоров'я планує свої витрати на придбання лікарських засобів і медичних виробів за КЕКВ 2282 «Окремі заходи по реалізації державних програм, не віднесені до заходів розвитку». Інші розпорядники бюджетних коштів планують витрати за КЕКВ 2220 «Медикаменти і перев'язувальні матеріали» або 2210 «Предмети, матеріали, устаткування та інвентар».

Облік операцій із надходження медикаментів і медичних виробів представлено в табл. 1.

**Таблиця 1**  
**Облік лікарських препаратів у закладах охорони здоров'я\***

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція субрахунків		№ меморіального ордера
		Дт	Кт	
1	Оприбутковано лікарські засоби або медичні вироби на склад закладу охорони здлоров'я	1512, 1812	6211	6
2	Перераховано кошти постачальникові за лікарські засоби або медичні вироби	6211	2313	6

\* Джерело: узагальнено автором на основі [7]

Інвентаризація медикаментів проводиться з періодичністю, визначеною законодавством, а їхнє списання здійснюється бухгалтерією за балансовою вартістю чи середньозваженою собівартістю згідно зі звітами про фактичне використання, які складаються матеріально відповідальними особами.

Отже, облік медикаментів регламентовано Методичними рекомендаціями ведення обліку лікарських засобів та медичних виробів у закладах охорони здоров'я [1]. Списання лікарських препаратів здійснюється виключно за фактом їх використання. Також помісячне використання відображається у звітах головної медсестри або іншої матеріально відповідальної особи, які подаються до бухгалтерії лікарні. Зіставляються звіти, які і є підставою для списання бухгалтером певних видів медикаментів з балансу підприємства.



### Список використаних джерел

1. Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку ліків в закладах охорони здоров'я URL: <https://news.dtkk.ua/ua/accounting/individual-transactions/30687>.

2. Закон України про лікарські засоби URL: [https://zakononline.com.ua/documents/show/171533\\_\\_522789](https://zakononline.com.ua/documents/show/171533__522789)

3. Правила утилізації та знищення лікарських засобів URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/z0550-15#n14>

4. Порядок встановлення заборони (тимчасової заборони) та поновлення обігу лікарських засобів на території України URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/z0126-12#n14>

5. Наказ про затвердження Методичних рекомендацій ведення обліку лікарських засобів та медичних виробів у закладах охорони здоров'я URL: [https://zakononline.com.ua/documents/show/34844\\_\\_485811](https://zakononline.com.ua/documents/show/34844__485811)

6. Про затвердження національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку в державному секторі: наказ Міністерства фінансів України від 12.10.2010 № 1202. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>

7. Про затвердження Плану рахунків бухгалтерського обліку в державному секторі: Наказ Міністерства фінансів України від 31.12.2013 р. № 1203 URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>

**Шендрик К. А.,**

студент;

науковий керівник:

к.е.н, доцент кафедри обліку, оподаткування,  
та управління фінансово-економічною безпекою

**Міньковська А. В.;**

*Дніпровський державний аграрно-економічний університет  
(м. Дніпро)*

## **АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ВИБОРУ СИСТЕМИ ОПОДАТКУВАННЯ ТА ФОРМИ ВЕДЕННЯ БІЗНЕСУ**

Мало придумати бізнес, його ще потрібно і реалізувати. При чому реалізувати вигідно. На початковому етапі це означає прийняття багатьох адміністративних рішень у виборі цільової аудиторії, постачальників, співробітників, офісу та багато інших питань. Однак одним з першорядних питань є вибір системи оподаткування фірми або підприємця.

В Україні існує 2 системи оподаткування:

- спрощена система або єдиний податок;
- загальна система оподаткування.

Спрощена система оподаткування – особливий механізм справляння податків і зборів, що встановлює заміну сплати окремих податків і зборів, встановлених пунктом 297.1 статті 297 ПКУ, на сплату єдиного податку в порядку та на умовах, визначених цією главою, з одночасним веденням спрощеного обліку та звітності.

Підприємства та підприємці, що використовують спрощену систему оподаткування, сплачують єдиний податок, який заміняє частину інших податків та зборів згідно зі ст. 297 ПКУ [1]:

- податку на прибуток підприємств;
- податку на доходи фізичних осіб у частині доходів (об'єкта оподаткування), що отримані в результаті господарської діяльності платника єдиного податку першої-третьої груп (фізичної особи);
- податку на додану вартість з операцій із постачання товарів, робіт та послуг, місце постачання яких розташоване на митній території України, крім податку на додану вартість, що сплачується фізичними особами та юридичними особами, які вибрали ставку єдиного податку 3%;
- податку на майно (у частині земельного податку), окрім земельного податку за земельні ділянки, що не використовуються платниками єдиного

податку першої-третьої груп для провадження господарської діяльності та платниками єдиного податку четвертої групи для ведення сільськогосподарського товаровиробництва;

– рентної плати за спеціальне використання води платниками єдиного податку четвертої групи.

Для суб'єктів малого підприємництва, котрі вибирають спрощену систему оподаткування, чинним законодавством передбачено чотири групи платників єдиного податку. Кожній групі властиві певні умови та особливості діяльності:

1 група – ця система оподаткування тільки для ФОП. Вид діяльності : роздрібний продаж товарів на ринках і/або надання побутових послуг населенню. Ліміт на дохід 1 085 500 грн (167 МЗП) на рік. Ставка податку на 2022 рік – не більше 10% прожиткового мінімуму для працездатної особи – 248,10 грн / міс + ЄСВ 1430 грн / міс. На цій системі не можна використовувати працю найманих працівників, навіть родичів.

2 група – також система оподаткування тільки для ФОП. Вид діяльності: надання послуг, у тому числі побутових, платникам єдиного податку та населенню, виробництво/продаж товарів, діяльність у ресторанному господарстві. Ліміт на доходи 5 421 000 грн. (834 МЗП) на рік. Ставка податку на 2022 рік – не більше 20% мінімальної заробітної плати – 1300 грн / міс + ЄСВ 1430 грн / міс. Працю найманих осіб можна використовувати не більше 10 чоловік.

3 група – дана система оподаткування в Україні підходить як для ФОП, так і для підприємств. Вид діяльності: будь-які види діяльності, крім заборонених на єдиному податку. Ліміт на доходи – 7 585 500 грн. (1167 МЗП) на рік. Ставка 3% + сплата ПДВ або ставка 5% без ПДВ. Дана група передбачає необмежену кількість працівників.

4 група – дана група тільки для оподаткування сільськогосподарських виробників товарів – як юридичних осіб, так і ФОП. Вид діяльності: здійснюють виключно вирощування, відгодовування сільськогосподарської продукції, збирання, вилов, переробку такої власновирощеної або відгодованої продукції та її продаж. Обсяг доходу за рік – частка с/г товаровиробництва за попередній податковий (звітний) рік дорівнює або перевищує 75%. Ставки оподаткування даної групи залежать від кварталу за який сплачується податок: I кв. – 10%, II кв. – 10%, III кв. – 50%, IV кв. – 30% та розмір ставок податку з 1 га с/г угідь та/або земель водного фонду залежить від категорії (типу) земель, їх розташування. Працю найманих осіб можна використовувати лише членів родини для юридичних осіб.

Загальна система оподаткування передбачає, як правило, сплату ПДВ 20%, ПДФО 18% ставку податку на прибуток в розмірі 18% та інші податки передбачені Податковим Кодексом. Дохід для цілей оподаткування розраховується на різницю між доходами і витратами, визначену згідно з Положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку, відповідно до Податкового Кодексу.

Також, у зв'язку з воєнними діями в Україні 15 березня 2022 року Парламент схвалив Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо дії норм на період дії воєнного стану» в якому встановлюється особливості оподаткування єдиним податком з 1 квітня 2022 року до припинення воєнного стану, а саме:

1. можливість не сплачувати єдиний податок фізичними особами – підприємцями – платниками 1 та 2 груп на усій території країни з 1 квітня 2022 року до припинення воєнного стану;

2. Збільшується ліміт доходу для єдинників, які можуть перебувати на III групі єдиного податку до 10 млрд грн.

3. Встановлюється відсоткова ставка єдиного податку для єдинників III групи, які використовують «воєнні» особливості оподаткування, у розмірі 2% доходу та інші [2].

Отже, в Україні існує дві системи оподаткування: загальна та спрощена. Вибір системи оподаткування залежить від багатьох факторів. Загальна система оподаткування передбачає сплату всіх податків на загальних підставах, спрощена – сплата єдиного податку. Також, спрощена система оподаткування значно легша з точки зору ведення бухгалтерського обліку, але має низку обмежень. Так, існує список дозволених для цієї системи оподаткування видів діяльності. Окрім цього існують обмеження припустимого об'єму доходу та кількості найманих робітників. Не дивлячись на це, спрощена система оподаткування добре підходить для малого бізнесу, а загальна – для середнього та великого.

### Список використаних джерел

1. Податковий Кодекс України: Кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI. Дата оновлення: 16.04.2022 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>

2. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо дії норм на період дії воєнного стану: Закон

України від 15.03.2022 р. № 2120-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2120-20>

**Штепа Д. С.,**  
студент;  
науковий керівник:  
к.е.н., доцент кафедри обліку, оподаткування та УФЕБ  
**Саванчук Т. М.;**  
*Дніпровський державний аграрно-економічний університет*  
(м. Дніпро)

## **НАРАХУВАННЯ ТА СПЛАТА ЗЕМЕЛЬНОГО ПОДАТКУ В УКРАЇНІ**

Питання нарахування та сплати земельного податку на сьогодні є дуже важливим, особливо в сучасній Україні. Недосконала система сплати податку дозволяє уникнути більшості фізичних та юридичних осіб належної сплати коштів у державний бюджет. Тому потрібно виділити значну увагу та зусилля для вирішення цієї проблеми. Спробую пояснити це все на пальцях, а саме: що таке земельний податок, хто є його платником, нарахування та які є проблеми у нарахуванні податку, пропозиція по вирішенню важливих проблем.

Земельний податок – це обов’язковий платіж, що справляється з власників земельних ділянок та земельних часток (паїв), та постійних землекористувачів.

Платниками земельного податку є :

- власники земельних ділянок;
- власники земельних часток (паїв) та землекористувачі.

Власниками землі є юридичні та фізичні особи (резиденти та нерезиденти), які на законних підставах набувають права власності на землю в Україні, а також територіальні громади та держави щодо земель публічної та державної власності. Землекористувачі – юридичні та фізичні особи (резиденти та нерезиденти) на законних підставах набувають землі державної та загальнодоступної власності, у тому числі на умовах оренди [1].

Головне управління ДПС у Дніпропетровській області повідомляє: «відповідно до п. 286.1 ст. 286 Податкового кодексу України (далі – ПКУ) підставою для нарахування земельного податку (податок) є дані державного земельного кадастру». Згідно з п. 286.5 ст. 286 ПКУ: «нарахування

фізичним особам сум плати за землю проводиться контролюючими органами (за місцем знаходження земельної ділянки), які надсилають платнику податку у порядку, визначеному ст. 42 ПКУ, до 01 липня поточного року податкове повідомлення-рішення про внесення податку за формою, встановленою у порядку, визначеному ст. 58 ПКУ».

У разі переходу права власності на землю від одного власника - юридичної чи фізичної особи до іншого протягом календарного року, податок сплачується колишнім власником у період з 1 січня цього року до початку місяця, коли він припиняє право власності на землю то новий власник - з місяця вступу у власність [2].

Актуальність даної теми заснована на тому, що земля це основний засіб виробництва в сільському господарстві. Без цього не обійтися, створення продуктів харчування та сировини під час промислового виробництва. Тим самим земля є сама по собі одним з основних джерел соціальних матеріальних благ.

На сьогодні встановлена нормативно-правова основа земельного податку, а саме: Податковий кодекс України, положення якого може відкрити нові можливості для платників податків і контролюючих органів; Земельний кодекс України, Цивільний кодекс України. Однак у процесі збору та адміністрування земельного податку є певні проблеми досі не вирішені, потребують подальшого розвитку та вдосконалення.

Проаналізувавши нормативну базу цього податку, а також пільги та розміри, можна помітити, що є багато питань, які потребують вирішення щодо надходжень до бюджету:

- ✓ неправомірне використання землі не за цільовим призначенням;
- ✓ тіньовий бізнес сектору;
- ✓ відсутність достовірної інформації в існуючих базах даних власників;
- ✓ землекористувачі;
- ✓ наявність землі для постійного користування нею;
- ✓ ділянка, на якій розташований багатоквартирний будинок, фактично не зараєстровані;
- ✓ отримання значних переваг (пільг) від цього податку;
- ✓ недоотримання надходження коштів від податку, через уникнення платником необхідної реєстрації, та ухилення через велику вартість процедур (складання кадастрової карти ділянок, кадастрові витяги з ділянок, технічні елементи, такі як зйомка місця та топографічна зйомка);

- ✓ проблеми з повільною оцінкою земельної валюти та процесами інвентаризації;
- ✓ заниження ставок податків для одних категорій платників податків та інших.

Наведені вище проблеми яскраво відображаються на розмірі доходу від земельного податку до бюджету.

Отже, для забезпечення чинності земельних правовідносин необхідно вирішити наступні завдання:

- 1) провести оцінку землі за ринковою вартістю ділянки;
- 2) прискорити процес інвентаризації та брати участь в оплаті землі з платою Немає заряду;
- 3) перегляд пільг щодо даного податку. Їх необхідно встановлювати у відповідності до об'єкта, а не платника податку на землю;
- 4) Зменшити тіньовий бізнес у секторі;
- 5) Розширити базу даних земельного кадастру.

Тому в управлінні земельним податком необхідно зменшити фінансове навантаження на землекористувачів, та національна фіскальна політика повинна зосередитися та покластися на постійно зростаючий податковий тиск. Прийнятний проект може спиратися на зарубіжний досвід, а саме: «єдиний податок» на землю та розміщені на ньому об'єктів, що сприятимуть залученню додаткових інвестицій та росту комерційної діяльності та зростанню чистої ринкової вартості землі. Вище зазначені завдання у свою чергу дозволять: створити міцну законодавчу базу у сфері адміністрування земельного податку, пільги в цій сфері будуть впорядковані, що дозволить отримати додаткові надходження до бюджету та сприятиме збільшенню балансу.

### Список використаних джерел

1. Баранова В. Г. Податкова система: навч. посіб. Одеса: ВМВ, 2014. 344 с.
2. Податковий кодекс України від 02.12.10 р. № 2755-VI зі змінами та доповненнями. URL: [zakon.rada.gov.ua/go/2755-17](http://zakon.rada.gov.ua/go/2755-17)

**Щека А. Ю.**,  
студент,  
спеціальність «Облік і оподаткування»;  
науковий керівник:  
к.е.н. доцент **Юрченко О. А.**;  
*Національна академія статистики, обліку та аудиту*  
(м. Київ)

## **ОСНОВНІ ЗАСАДИ ОБЛІКОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СПІЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ БЕЗ СТВОРЕННЯ ЮРИДИЧНОЇ ОСОБИ**

Сучасний етап розвитку національної економіки України тісно пов'язаний із сприянням більш ефективному використанню об'єднаннями суб'єктів господарювання шляхом кооперації праці, фінансів, власності, інформації тощо. ресурс. Питання спільної діяльності суб'єктів пов'язане з підприємствами, які мають доступні ресурси, але з якихось причин їх не використовують. На законодавчому рівні в Україні існує перелік форм співпраці, з яких зацікавлені сторони можуть обрати найбільш ефективний спосіб подальшого виконання своєї ролі з урахуванням особливостей господарської діяльності.

Якщо розглядати спільну діяльність без створення юридичної особи на рівні об'єднань українських суб'єктів господарювання, то нехтування можливістю ведення спільної діяльності без створення юридичної особи спричиняє втрату економічних вигід (за наявності тимчасово незадіяних у виробництві ресурсів) та можливості підвищення конкурентоспроможності, якщо її рівень – низький на підприємстві, потенційний партнер якого займає провідні позиції на ринку серед інших суб'єктів господарювання. Отже, здійснення спільної діяльності без створення юридичної особи приносить користь не лише суб'єкту господарювання, а й економіці в цілому.

Проблеми бухгалтерського обліку спільної діяльності в частині організації та методики стали об'єктом наукового дослідження: Н. І. Гарапко [1], Л. А. Куришко [2], Н. Л. Правдюк [3], М. М. Шестерняк [4] та інших.

Рішення про ведення спільної діяльності приймається внаслідок проведення аналізу поточної діяльності, яка охоплює зовнішні та внутрішні взаємозв'язки, спільна діяльність належить до взаємозв'язків «на перспек-



тиву». Вона є об'єднаною, адже характеризується співпрацею суб'єктів господарювання та передбачає здійснення внесків. Внески у спільну діяльність не визнаються інвестиціями за правилами бухгалтерського обліку, тому спільна діяльність відноситься до неінвестиційної діяльності та складається з постійних взаємозв'язків (зовнішніх і внутрішніх).

Причини створення спільної діяльності ми пропонуємо розділити на два види: добровільні та примусові. Пропонується включення добровільності, пов'язаної з бажанням покращити основні показники основної діяльності на етапі, коли суб'єкт може нормально функціонувати без необхідності спільної діяльності, зокрема: бажання отримати новий досвід у процесі виробничої технології; процес оптимізації використання наявних ресурсів; підвищення ефективності його використання; бажання покращити економічні показники; оптимізація податкової системи; можливість прийнятного трансфертного ціноутворення; уніфікований облік та підтримка аналізу ефективності; бажання виходити на нові ринки та розширювати клієнтську базу.

Натомість вимушені причини створення спільної діяльності є актуальними на стадії занепаду, тобто тоді, коли об'єднання з іншими суб'єктами господарювання є одним з рятівних шляхів відновлення конкурентоспроможності. До вимушених причин спільного функціонування пропонуємо відносити наступні: необхідність покращення економічних показників; необхідність залучення додаткових ресурсів; потреба у відновленні конкурентоспроможності.

До основних факторів, які породжують необхідність об'єднувати зусилля шляхом здійснення спільної діяльності пропонуємо відносити технологічне старіння, втрату матеріалів та сировини, простий об'єктів основних засобів, втрату ринкових позицій, в т.ч. у зв'язку з превалюванням на ринку нових товарів і послуг. Основною умовою можливості здійснення спільної діяльності є наявність тимчасово вільних ресурсів та/або виявлення можливості більш ефективного використання наявних фінансових, майнових та трудових ресурсів. Пропонуємо проаналізувати наступний логічний ланцюг (рис. 1):



**Рис. 1. Порядок створення спільної діяльності\***

Джерело: [2]

1. Спільна діяльність може виникнути, коли ресурси та ідеї потенційних учасників не використовуються або використовуються неефективно, або можуть бути використані більш ефективно у співпраці з іншим суб'єктом;

2. За домовленістю в рішенні про спільну операцію сторони-учасники повинні формально встановити відносини відповідно до закону;

3. Під час спільної діяльності існують постійні (зовнішні та внутрішні) зв'язки, перелік яких залежить від мети бізнесу;

4. Має бути чітко визначена мета спільного функціонування;

5. Всі господарські операції (постійні взаємозв'язки), що формують діяльність на перспективу (об'єднану не інвестиційну діяльність) – спільну діяльність, повинні відображатись в бухгалтерському обліку.

Отже, спільна діяльність є гнучкою, незалежною та окремою діяльністю, яка здійснюється одночасно з основною діяльністю її учасників, тому вміщує організаційні, управлінські, аналітичні та контролюючі транзакції.

За результатами проведеного дослідження розкриті організаційні аспекти створення спільної діяльності, розглянуті примусові та добровільні причини створення спільної діяльності, визначено роль і місце бухгалтерського обліку у спільній діяльності суб'єктів господарювання.

### Список використаних джерел

1. Гарапко Н. І. Облік і контроль спільної діяльності підприємств без юридичної особи: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.00.09 “Бухгалтерський облік, аналіз та аудит”. Київ: Національна академія статистики, обліку та аудиту, 2017. 20 с.

2. Куришко Л. А. Бухгалтерський облік і контроль спільної діяльності без створення юридичної особи: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.00.09 “Бухгалтерський облік, аналіз та аудит”. Київ: Національна академія статистики, обліку та аудиту, 2014. 20 с.

3. Правдюк Н. Л. Звітність спільної діяльності без створення юридичної особи: організаційно-методичні положення. *Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу: Міжнародний збірник наукових праць*. – Житомир: ЖДТУ, 2014. № 2. С. 228-239.

4. Шестерняк М. М. Облік витрат та результатів спільної діяльності без створення юридичної особи. Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук. спеціальність 08.00.09: Тернопіль. 2013. 20 с.

5. Шестерняк М. М. Теоретичні засади спільної діяльності в правовому полі України. *Наука і економіка*. 2009. №4 (16). Т. 2. С. 222-230.

*Наукове видання*

**РОЗВИТОК СИСТЕМИ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ,  
АУДИТУ ТА ОПОДАТКУВАННЯ В УКРАЇНІ:  
ТЕОРІЯ, МЕТОДОЛОГІЯ, ОРГАНІЗАЦІЯ**

**Збірник тез доповідей учасників ХХ  
Всеукраїнської наукової конференції**

За точність викладання матеріалу та достовірність використаних фактів,  
назв, цитат відповідальність несуть автори

Відповідальні за випуск:  
Комп'ютерний набір: к.е.н, доцент О. В. Петраковська  
Комп'ютерна верстка: І. О. Грищенко

Підписано до друку 28.05.2022 р.  
Формат 60x84/16. Друк офсетний  
Гарнітура TimesNewRoman. Умов. друк. арк.: 14.6  
Наклад прим.: 300. Замовлення № 2806/22

Видавець: ТОВ «НВП «Інтерсервіс»  
м. Київ, вул. Бориспільська, 9  
Свідоцтво: серія ДК № 3534 від 24.07.2009 р.

Виготовлювач: СПД Андрієвська Л. В.  
м. Київ, вул. Бориспільська, 9  
Свідоцтво: серія В03 № 919546 від 19.09.2004 р.